

Ms. en Folio, pasta, con 539 hojas; la numeracion de las
principales en el numero 372 y arabes en el 893.

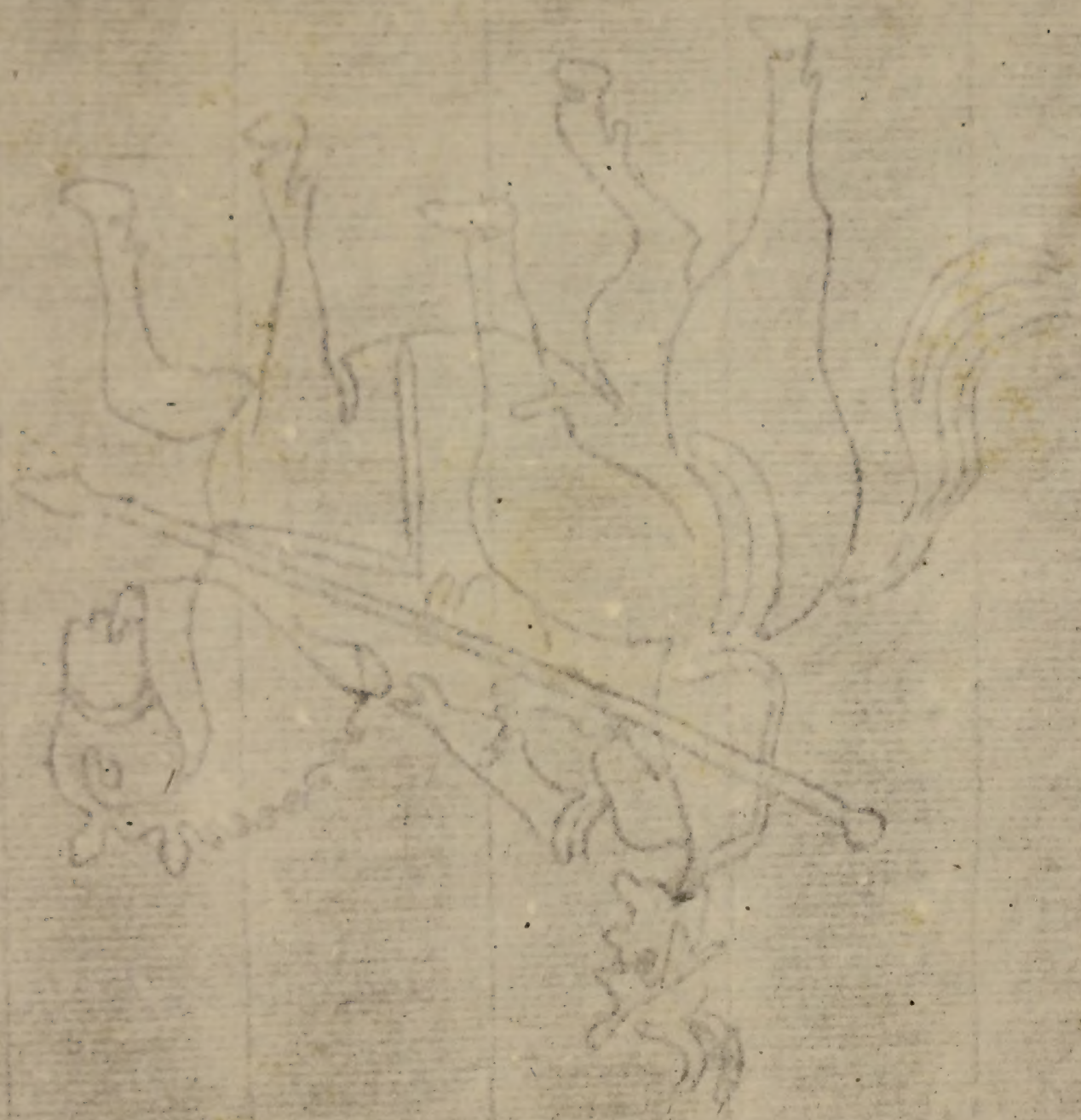
Quintones in S. Scripturas.

Notulas

Sanctarellas, in Sacra Scriptura t. 2º.

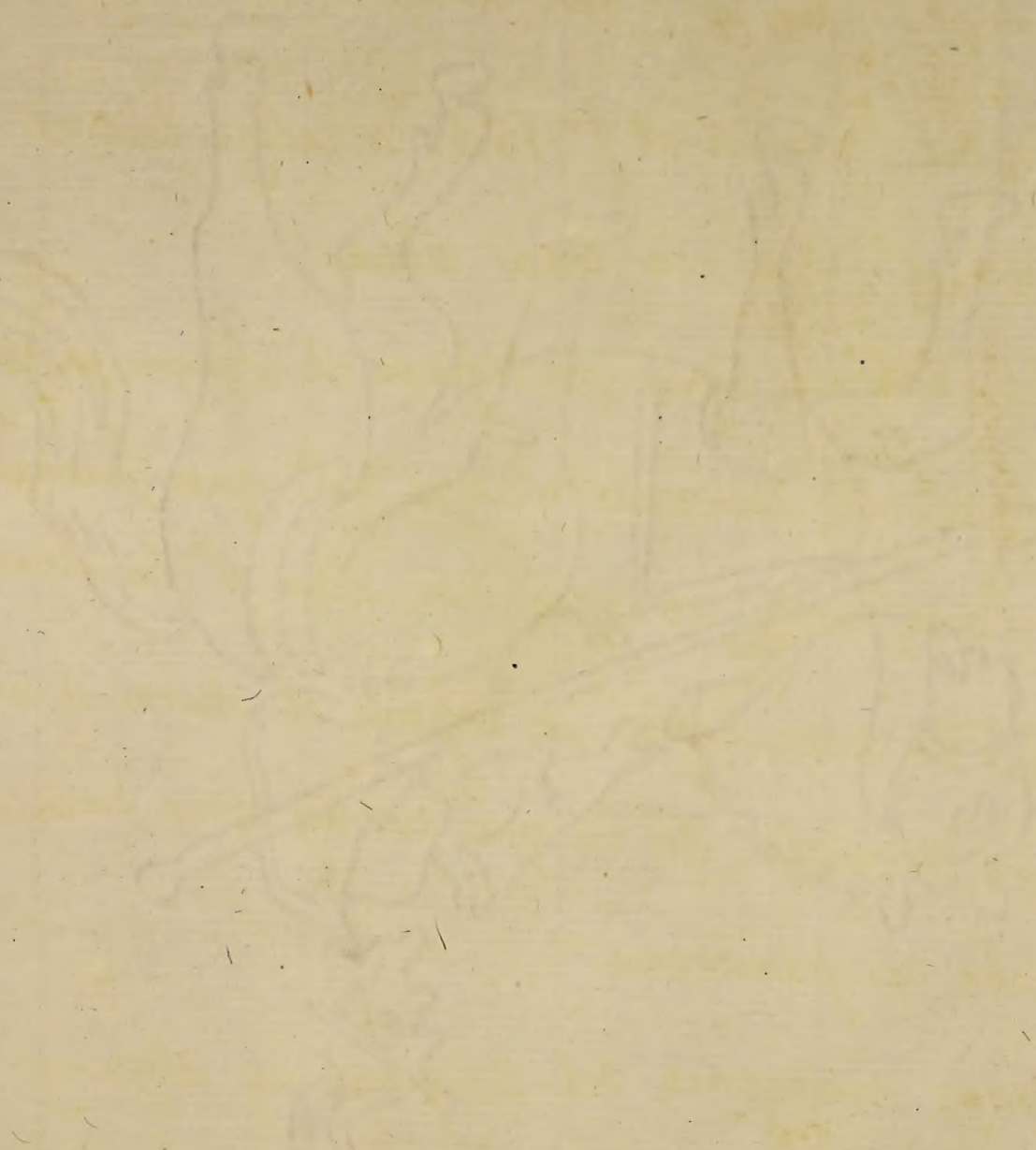

Est. 1. & MS. Tab. G.

Oct. 1. or Mr. Cobb.

Copia à la letra del libro Passus sacre scripture del
Señor Fundador de este Colegio Mayor de Sta. Maria de Ferrer
Univers. de Sevilla, que original està en el Archivo de dho
Colegio. Va esta copia en dos volumenes por no poderse aco-
modar en uno. Se sacò este año de 1773 p.^a colocarla en la
Libreria de dho Colegio. Se empezó en 3 de Mayo, y se fina-
lizò en 23 de Sept.^e Van los 2 tom.^{os} debajo de una foliación.

Del fin del Parro 25 al f.º 154. se colige era el Autor
Canon.^o de Sevilla, q.^{do} escrivia esta obra.

Al fol. 625 desta copia se refiere el Autor a otra obra
cuya quinque articuli aduersus Iudæos &c.^a que juntam.^e con
el Memoriale Pontificum se copio este año p.^a la Libreria.

Al fol. 786 desta copia se refiere el Autor a una obra
de Sermones, que escribió, de la que no ay otra noticia, que
esta, ni se sabe su paradero. *D.^{no} Nic. Alt.^o hace mención de ella.*

En varios margenes del Original ay algunos pasajes,
y palabras sueltas. Donde se ha dudado de su colocación, se han
puesto en esta copia al margen, rayando lo escrito por debajo, v.g.
en el f.º 151. 6.ta, y otras partes.

El Índice del tomo 2.º desta copia no lo ay en el
original, y se añadió ahora p.^a mayor comod.^o del q.^e leyere.

En el cuerpo de la obra original ay un Quaderno,
que el Autor llamó Pyrexmisorum, en el que puso algunas

cosas, que advirtio se le avian olvidado en la obra principal,
con sus llamadas para su debida colocacion. En esta Copia
se han colocado en sus respectivos lugares, que todos son en
el tomo 2.º desta Copia, como siguen: en el f.º 163 la quest.
super verum: dic ergo obsecro &c. que acaba en el f.º 173. 6.ª
En el f.º 553. la quest.
super verum reddet animam &c. que aca-
ba f.º 585.; y en el f.º 756. 6.ª desde el §. circa hasta el fin se
la quest.
que es: quod bonum est, tenete.

JESVS

Passus 1us Vtrum Genealogia Christi conueni-
entem texatur. Math. 1° Fol. 6.

Passus 2us Vtrum in Genealogia Christi con-
venientem interponantur quatuor mu-
licae, Thamar, Raab, Ruth, et Beru-
be Math. 1° Fol. 14.

Passus 3us Vtrum Genealogia Christi con-
venientem describatur per descensum
usque ad Ioseph. Math. 1° Fol. 22.

Passus 4us De sacrosancta virginitate Mariae
Domini. Math. 1° Fol. 32.

Passus 5us Vtrum Christus complevit legem,
et quomodo. Math. 5° Fol. 40.

Passus 6us Vtrum Christus debuit vivere in
paupertate. Math. 8° Fol. 44.

Passus 7us Quomodo illi duo cæci a Christo
illuminati fecerunt contra man-

datum Domini vine peccato. Math. 2° f. 47

Passus 8us Vtrum liceat Paroxi ferre tem-

poxe benedictionis. Math. 10. Fol. 48.

Parvus 1us Vtrum Joannes Baptista cognos-

cit plene mitemium Christi. Math. 11. Fol. 52.

Parvus 2us super intelligentia illius verbi: mu-

mur quodcumque est ex me, tibi pro-

derit. Math. 18. Fol. 56.

Parvus 3us Vtrum filius potest professiones
facere in Religione, tenetur exire

claustrum, etiam contra solennitatem

superiorum ad subueniendum nece-

sitati pauperum. Math. 18. Fol. 62.

Parvus 4us Vtrum maximum sit repa-
rabile. Math. 19. Fol. 64.

Parvus 5us Vtrum exactiones Christi e-
cclie cognoscantur. Math. 21. Fol. 79.

Parvus 6us Vtrum quinta feria, in qua Chris-
tus cum discipulis Pascha man-

deavit, fuit 14. Luna proxima mensis,

in qua Agnus Paschalis secundum

legem immolari debuit. Math. 26. Fol. 89.

Passus 15us. Vtrum liceat alicui se ipsum mu-
tilare. Marci 1°. Fol. 106.

Passus 16us. Vtrum Christus est unus calciamen-
tus. Marci. 1°. Fol. 110.

Passus 17us. Vtrum fuit convenienter, ut Christo
baptizato, statim celi apex cerneretur.
Marci 1°. Fol. 116.

Passus 18us. Vtrum illa columba, in qua Spi-
tus Sanctus apparuit, fuit verum ani-
mal. Marci 1°. Fol. 120.

Passus 19us. Vtrum in Christo fuit ira. Mat. 3°. Fol. 122.

Passus 20us. Vtrum Christus fecerit miracula
sola divina virtute. Mat. 5°. Fol. 124.

Passus 21us. Vtrum Christus debuit predicare
Iudeis, sine eorum offeruntione. Mat. 11. Fol. 133.

Passus 22us. Vtrum Christus solo verbo, an
etiam scripto, doctrinam suam tra-
dere debuit. Mat. 13. Fol. 136.

Passus 23us. Vtrum Zacharias, pater Joannis
Baptiste, fuit Pontifex, vel summus sa-

8
Cerdar. Luc. 1.º Fol. 142.

Parus 2.º Vtrum per id verbum: virum
non cognosco orationem virgi-

nem dei genitricem ante saluta-
tionem, et virginis propositum

habuisse, et votum emississe. Luc. 1.º Fol. 149.

Parus 3.º Vtrum incarnatio verbi fuit
statim facta, quum virgo protulit:
fiat mihi &c. Fol. 151.

Parus 4.º Vtrum Christus profecerit se-
cundum scientiam acquiritam, vel

experimentalē. Luc. 2. Fol. 154.

Quare Nathanael n̄ fuit electus ad Apostolatū? fo 166. 6.º
Parus 5.º Vtrum primum miraculorum

Christi fuit mutare aquam in vi-
num Jo. 2. Fol. 167.

Parus 6.º Quali baptismo Christus bap-
tizavit, et quali discipuli eius, et an
discipuli ante adventum spiritus

Sancti fuerunt baptizati Jo. 4.º Fol. 170.

Parus 7.º Vtrum Judas a principio suus

vocationis à Christo fuit malum Jo. 6. Fol. 174.
 Passus 30us. Vtrum Christus fuit propheta

Jo. 7. Fol. 176.

Passus 31us. Vtrum cecitas mentis excuset
 peccatum Jo. 9. Fol. 178.

Passus 32us. Vtrum Maria soror Lazari
 fuit illa peccatrix de qua Luc. 7. dicitur,
 quod lauit pedes Domini, et unxit ungu-
 ento. Jo. 11. Fol. 181.

Passus 33us. Vtrum Cayphas fuit vere Prophe-
 ta Jo. 11. Fol. 185.

Passus 34us. Vtrum Principes Iudeorum creden-
 tes in Christum ante eius Passionem
 peccabant mortaliter non confitendo
 suam fidem. Jo. 12. Fol. 188.

Passus 35. Vtrum habere, seu portare pecuniam
 repugnet perfectioni Jo. 12. Fol. 190.

Passus 36us. Quomodo hoc mandatum, ut dili-
 gatis invicem sit dicendum novum
 Jo. 13. Fol. 194.

Passus 37us Utrum ante adventum Domini ad
Iudicium de quo Actuum 1° sicut
anime descendendum deducantur
ad Coelos statim, vel ad infernum Jo. 14. Fol. 200.

Passus 38us Utrum semper mundani diligant
sui similes Jo. 15. Fol. 204.

Passus 39us Utrum plenitudo gratiae Spiritus
Sancti debuit dari ante Ascensionem,
an statim post eam Jo. 16. Fol. 206.

Passus 40us Utrum beatitudo magis consistat
in actu intellectus, quam in actu
voluntatis Jo. 17. Fol. 209.

Passus 41us Utrum sit necesse eligere me-
liorem, vel sufficit eligere sufficien-
tem Jo. ult. Fol. 221.

Passus 42us Utrum peccatum possit esse per
se contra peccatum Ro. 1° Fol. 225.

Passus 43us Utrum lex veteris suo tempore ius-
tificabat Ro. 3° Fol. 227.

Passus 44us Utrum peccatum proximi hominis

traducatur ad alia per originem.

Ro. 5° Fol. 231.

Quaestio 15^a Vtrum praescientia meritorum
sit causa praedestinationis. Ro. 9. Fol. 243.

Quaestio 16^a Vtrum fides catholica, de qua Apo-
tolus loquitur Ro. 10. sit acquiritas
vel infusa. Fol. 248.

Quaestio 17^a Vtrum omnes homines in iudicio
debeant comparari Ro. 14. Fol. 255.

Quaestio 18^a Vtrum bona spiritualia, vel
temporalia sint propter scanda-
lum praetermittere. Ro. 14. Fol. 258.

Quaestio 19^a Vtrum Paulus Apostolus fuit, et
praedicavit in Hispania Ro. 15. Fol. 264.

Quaestio 20^a Vtrum in nomine Christi possit
dari baptismum 1. Cor. 1. Fol. 266.

Quaestio 21^a Vtrum per illa verba, et audivit
archana verba, intelligatur Paulum
vidisse divinam essentiam 2. Cor. 12. Fol. 270.

Quaestio 22^a Vtrum post Domini Passionem

potuerunt obnoxari legalia sine peccato mortali. Gal. 2. Fol. 277.

Passus^{3^{us}} Ut autem peccaverit Petrus directer, nemo cibaria cum Iudeis, et sic scandalizando Gentiles. Gal. 2. Fol. 283.

Passus^{4^{us}} Ut autem lex veteris fuerit bona 1.º Tim. 1. Fol. 287.

Passus^{5^{us}} Ut autem liceat peccanter corrumpere prout ex misso ordine connectionis fratrum, qui positum ex ore Domini Matth. 18 movetur quartis 1. Tim. 5. Fol. 292.

Passus^{6^{us}} Ut autem omnia sint subjectionis Christo secundum humanitatem in futuro iudicio executive, sicut ab invicem et sue conceptionis fuerit ei subiecta auctoritative Heb. 2.º Fol. 299.

Passus^{7^{us}} Ut autem obnoxatio cordis sit homini, vel deo tribuenda. Heb. 3. Fol. 304.

Passus^{8^{us}} Ut autem requies Beatorum sit figurata per requiem filiorum

Exxael in cuncta promissionis. Heb. 4.º Fol. 307.

Parus 5us. Vtrum sacramentum Peniten-
tie sit iterabile. Heb. 6.º Fol. 310.

Parus 60us. Vtrum sit generaliter verum, quod
id quod melius est à meliore benedi-
citur. Heb. 7.º Fol. 317.

Parus 61us. Vtrum sanguis Christi fuit oblatio
Deo acceptissima. Heb. 8.º Fol. 318.

Parus 62us. Vtrum sacramenta, et sacri-
ficia veteris legis justificabant. Heb. 10. Fol. 320.

Parus 63us. Vtrum Christus secundum quod
homo habuit potentatem, et principalem
agere operando in aeternum effectum
Sacramentorum. Heb. 10. Fol. 326.

Parus 64us. Vtrum Christus potuit communi-
care ministris potentem suam, quæ
in sacramentis habuit. Ibidem. Fol. 328.

Parus 65us. Vtrum argumenta, quæ Christus
inducit, manifestare eum sufficien-
ter vitæ resurrectionis eius. Actuum 1.º Fol. 330.

2
Pamus 6us Vtrum sit licitum uti vocibus. Actuum 1° Fol. 338.

Pamus 6us Vtrum visio B. Stephani fuit men-
talis, aut imaginaria, vel corpora-
lis. Actuum 7° Fol. 342.

Pamus 6us Vtrum Deus sit acceptor pecunia-
rum. Actuum 10. Fol. 346.

Pamus 6us Vtrum credere explicitè miste-
rium Christi sit de necessitate sa-
lutis apud omnes. Actuum 10 Fol. 350.

Pamus 7us Vtrum sit licitum iudicare. Iacob 1° Fol. 356.

Pamus 7us Vtrum iuramentum sit oportu-
num, et frequentandum tanquam
utile, ex bonum. Iacobi 5° Fol. 63.

Pamus 7us Vtrum possit sciri ab omni re,
quando laudum finietur. Actuum 1° Fol. 365.

JESVS.
MATÆI 1°
Primus Passus.
QVÆSTIO.

Supex vixit: libex Generationis

Iesu Christi & Matthæi 1° potest quæ xi:

Utrum Genealogia Christi convenien-
 ter ab Evangelistis texatur.

Et videtur quod non. Primo nam Esaiæ
 53 dicitur de Christo: Generationem
 eius quis enarrabit? ergo non fuit Ge-
 nerationis Christi enarranda.

2° quia impossibile est, unum ho-
 minem duos patres habere; sed Ma-
 theus dicit, quod Iacob genuit Ioseph vi-
 rum Mariæ; Lucas autem dicit, quod
 Ioseph fuit filius Ielÿ: ergo contraria
 sibi invicem exhibent, et ita inconve-
 nienter texunt.

3° quia videntur Evangelistæ in qui-
 buidam à se invicem discrepare; Mathæus

Mathei 1°

enim in principio libri sui incipiens
ab Abraham descendendo usque ad Joseph
42. generationes enumerat; Lucas autē
post Baptismum Christi Generationē
Christi ponit incipiens à Christo, ex per-
ducens generationum seriem usque ad De-
um ponens generationes 77. utroque ex-
tremo computato: videtur igitur quod in-
convenientem generationem Christi
describunt.

4° quia 4. Reg. 8. legitur, quod Iosā genuit
Ocoziam, cui successit Iosā filius eius, cui suc-
cessit Amarias filius eius, postea regnavit
filius eius Azarias, qui appellatur Ozias, cui
successit Iosabab filius eius; Matheus au-
tem dicit, quod Iosam genuit Oziam: ex quo vi-
detur inconvenientem generationē Christi
describere et Regem in medio preter mittere.

5° nam omnes, qui in Christi gene-
ratione describuntur patres habuerunt, et
matres, et plures etiā eorum fratres habuerunt;

Matheus autem in generatione Christi
 quatuor tantum enumerat matres, scilicet
 Thamar, Raab, Ruth, et uxorem Uri;
 fratres autem enumerat Ioseph, et Ieconiam, et
 item Pharaem, et Zaxam, quorum nihil
 posuit Lucas: ergo videtur Evangelistę incon-
 venientem Genealogia Christi describere.

Sed contra est auctoritas sanctę scrip-
 ture.

Respondet dicendum, quod sicut dicitur 2^a Tim. 3:
 omnis scriptura sacra est divinitus inspirata;
 quę autem divinitus fuit ordinata, imę sua
 secundum illud Ro. 13: quę a Deo sunt, or-
 dinata sunt: unde convenienti ordine Ge-
 nealogia Christi ^{est} ab Evangelistis scripta.

Ad sum. exponendum, quod sicut
 Hieronymus dicit super Matheum, Evaius
 loquitur de Generatione Divinę Christi; Ma-
 theus autem enumerat Generationem Christi
 secundum humanitatem, non quidem
 explicans modum Incarnationis, quia

Matthæi 1°

hoc etiam est ineffabile, sed enumeramus
Patres ē quibus Christus secundum carnē
processit.

Ad 2um dicendum, quod ad hanc obiecti-
onem, quam Iulianus Apostata movet, di-
versimode ab aliquibus respondetur; quidam
enim dicunt, ut Gregorius Nazianzenus di-
cit, eorū esse, quos uterque evangelista
enumerat, sed sub diversis nominibus, qua-
m binomius; sed hoc stare non potest, quia
Matthæus ponit unum filium David,
scilicet Salomonem; Lucas autem ponit aliū,
scilicet Mathan, quos secundum Hieronimum
libri Regum contra patres fuisse. Unde
alii dicunt, quod Matthæus veterem Gene-
alogiam Christi tradidit; Lucas autem
putativam, unde incipit, ut putabatur
filius Joseph; exant enim aliqui ex
Iudeis, qui propter peccata Regum cre-
debant Christum ex David non rex Regem,
sed rex primam eū stirpem hominū priva-

toxum esse nasciturum; Alii vero dixerunt,
 quod Matthæus posuit patres carnales, Lu-
 cas vero posuit patres spirituales, scilicet
 Justos viros, qui dicuntur patres propter si-
 militudinem honestatis. In libro vero 5° de
 questionibus veteris, et novi testamenti re-
 spondetur, quod non est intelligendum, quod
 Joseph à Luca dictus esse filius Heli, sed
 quod Heli, et Joseph fuerunt tempore Christi
 diversimode à David descendentes; unde de
 Christo dicitur quod putabatur filius
 Joseph, et quod ipse etiam Christus
 fuit Heli, quare dicat, quod Christus
 ea ratione qua dicitur filius Joseph,
 potest dici filius Heli, et omnium
 eorum, qui ex stirpe David descen-
 dunt, sicut Apocalypsis dicit Rō. 5. ex qui-
 bus, scilicet Judæis, Christus est secun-
 dum carnem.

Augustinus vero in libro de questio-
 nibus Evangelii tripliciter solvit dicē: tres causas

Matthæi 1°

occurrunt, quoniam aliquam Evangelista re-
citur est; Aut enim unus Evangelista patrem
Joseph, à quo genitus est, nominavit; Autem
vero vel avum maternum, vel aliquem
de cognatis maioribus posuit; Aut unus
exat Joseph naturalis pater, et alter cum
adoptivus; Aut mox Judæorum quem
sine filiis unus descendit potest eum max-
tem, ut propinquum accipiem, quem ge-
nuit propinquo mortuo deprecata, quod
etiam est quoddam genus legalis adoptionis,
ut ipse Augustinus dicit in exmone secundo
de conveniis Evangelistarum; et hoc vlti-
ma causa est verior, quam ponit de exo-
nimo super Matthæum, et Cicerius
Cesaris in ecclesiastica historia ab Axi-
cano historiographo tradita accepit. Nico-
laus super verbo Matthæi 1°. Matthæ autem ge-
nuit Jacob dicit: contrarium dicitur
Lucæ 3° ubi dicitur, quod Heli fuit filius Mathat, et
pater Joseph, dicendum quod Mathat, et Mathram

descendunt à David, sed Mathae per
 Iouham, qui fuit filius adoptivus David; Ma-
 thae autem per salomonem, ex hiis Mathae,
 et Natham habuerunt unam uxorem suc-
 cessive, quae dicta est Terta, quae à Natham
 concepit Jacob, et à Mathae Ieli ita quod
 Ieli, et Jacob fuerint fratres uterini, sed
 de duobus fratribus à David diversimode
 descendens; Ieli autem accepta ux-
 ore mortuus est sine semine, et ideo Jacob
 frater eius accepit uxorem fratris sui,
 ut succitaret ei semen, et genuit Ioseph,
 ita quod Ioseph fuit filius naturalis ip-
 sius Jacob, et sic accepit eum Mathae; fuit
 autem filius legalis Ieli, et sic accepit eum
 Lucas in Genealogia; sed Sanctus Tho-
 mas textum pariter quest. 34. ar. 3. ad 2um
 sic hoc negotium exponit.

Dicunt enim quod Mathae, et Ielchi
 diversimodis de una eademque uxore
 circa nomine singulorum filiorum posuerunt

Matthæi 1°

quia Natham, qui per Salomonem descendit uxorem cum proximum coepit, et relicto filio suo Jacob nomine defunctum est, post cuius obitum, quoniam lex viduam alii viro non vetat nubere, Melchi, qui per Natham genus ducit, quem esset ex eadem Tribu, sed non ex eodem genere relictam Natham accepit uxorem, ex qua etiam ipse suscepit filium nomine Ieli, et sic ex diviso patrum genere efficiuntur Jacob, et Ieli uterini fratres, quorum alter, id est, Jacob fratris sui Ieli sine libere defuncti ex mandato legis accipiem uxorem genuit Ioseph, nam quidem geminus suum filium secundum verbum legis preceptum Ieli efficitur filius; et ideo Nathaniel dicit: Jacob genuit Ioseph; sed Lucas, quia legalem generationem describit, nullum nominat aliquem genuisse; et quamvis Damascenus dicat

quid Beata Virgo Maria Joseph acci-
nebat secundum primam originem qua
pater eius dicitur Ieli, quia dicit eam
ex Melchi descendisse, tamen creden-
dum est, quod etiam ex Salomone originē
duxerit secundum aliquem modum per illas
patres, quos enumerat Matthæus, qui ca-
nalem Christi Generationem dicitur enarra-
re per prophetas, quum Ambrosius dicat,
Christum de semine Iecome descendisse.

Ad 3um dicendum, quod sicut di-
cit Augustinus in libro de conveniētia
religionum Matthæus Regiam in Christo
instituerat in iudæis per prophetas, Lu-
cam autem Sacerdotalem; unde in gene-
rationibus Matthæi signatus noster
sum susceptio peccatorum à Domino.
Iesu Christo in quantum scilicet per carnem
originem similitudinem carnis peccati assūp-
sit; in generationibus autem Lucæ signatus nos-
trorum ablatio peccatorum, quæ est per

Matth. 1°

sacrificium Christi, et ideo generationem
Matthæum descendens enumerat; Lucam
autem ascendens. Inde etiam est, quod
Matthæus ab ipso David per Salomonem
descendit in cuius maxime ille peccavit,
Lucam vero ad ipsum David per Nathan
ascendit per cuius nominis Prophetam
Deus peccatum illius expiavit. et inde
est etiam quod quia Matthæus ad mor-
talitatem nostram Christum descenden-
tem noluit signare ipsam generationem
ab Abraham usque ad Ioseph, et usque
ad ipsum Christum. Testimonium descen-
dentem commemoravit ab initio Evan-
gelii sui; Lucam autem non ab initio, sed
à Baptismo Christi generationem narrat, nec
descendendo, sed ascendendo tanquam Sacerdotem in expi-
andis peccatis magis designatur, ubi testimonium
Joannes præbuit Jo. 1° dicens: ecce qui tollit peccatum
Mundi, littera vera est peccatum in singulari,
quia tamen singulari positum pro plurali

more sacre scripturæ, vel quia de origina-
 li potest intelligi, quod quodam modo est
 multa, ideo communiter dicitur, qui tollit
 peccata. Ascendendo autem transiit Abraham,
 et peruenit ad Deum, cui mundati, et ex-
 pieti reconciliamur. Itaque etiam adop-
 tionis originem ipse recipit, quia per
 adoptionem efficiamur filii Dei, per carnal-
 em vero generationem filius Dei filius
 hominis factus est. Satis autem demon-
 stravit se non ideo dixisse Ioseph filium
 David, quod de illo sit generatus, sed quod
 ab illo fuerat adoptatus, quum ex ipso
 Adam filium Dei dixit, quum sit
 factus à Deo. Numquam etiam qua-
 dragenarium ad tempus preteritum vi-
 tæ pertinet propter quatuor partes mundi
 in quo mortalem vitam ducimus sub Chris-
 to regnante, quadraginta autem partes habent
 decem, et ipsa 10. ab me usque ad 4. progre-
 dere numero consummatur. Dicit etiam

Mathei 1°

Devanum ad Decalogum refertur, et
 quaternavum ad preceptum vici,
 vel etiam ad 4^{or} Evangelia, recun-
 dum quod Christus regnat in nobis.
 Et ideo Matheus Regiam pexero-
 nam Christi commendans quadraginta
 personarum posuit, excepto ipso, sed hoc
 intelligendum est, si sit idem Teco-
 nian, qui posuitur in fine primi
 quadragenarii, et in principio textu,
 ut Augustinus vult, quod dicit factam

Tribus
sacerdo-
talis, et
Regia
commu-
cebantur
Num. 16.

cum ad signandum; quod in Tecomia
 facta est quedam deflexio ad extrahe-
 re gentem, quando in Babyloniā tra-
 migat idem, quod perfignabatur Chris-
 tum a Circūcisione ad preceptum mi-
 stratum; Hieronimus autem dicit
 duos fuisse Joachim, id est, Tecomian
 patrem, scilicet et filium, quorum uterque
 in generatione Christi annuntius, et
 contra distinctio generationū, quae

Evangelista per tres quaterdenarios dis-
tinguit, quod ascendit ad 42. per unum; nec
caxet mixtio, quod ^{tres} terexedecade, id est,
quaterdenarius, que 42. per unum faciunt, au-
ferendo duos boos, et tres Reges ponit; con-
venit enim hic numerus Sancte Ecce-
le, nam hic numerus coniungit ex re-
natio, qui signat laborem presentis vi-
te, et septenarius, qui signat quietem vi-
te future; septies septem sunt 42, ipse eti-
am quaterdenarius, quia ex denario, et
quater constituitur per aggregationem ad
eamdem figurationem pertinere potest,
que attributa est quaterdenario, qui con-
iungit ex eisdem numeris secundum
multiplicationem. Numerus autem
quo Lucas utitur in Generationibus
Christi signat universitatem pecca-
torum; denarius enim tanquam Ius-
titiæ numerus in decem preceptis le-
gis ostenditur; peccatum autem est legis

Math. 1.

transgressio; Denarii vero nummi trans-
 gressio est. Unde nomen; septenarius
 autem signat universitatem, quia
 universum tempus septenario diebus
 numero solvitur; septies autem undecim
 septuaginta septem, et per hoc signatur
 universitarum peccatorum, quae per Christum
 tolluntur.

Ad 1um dicendum, quod sicut xi-
 exominus super Moysen dicit, quoniam
 Joannem Rex perenni se miscuerat im-
 piissime Jezabel, Athaliae filiam
 Jezabel, ex Achab Idolatrum acci-
 piendo uxorem idcirco usque ad quartam
 generationem eius memoria tollitur,
 ne in factis natiuitatis ordine ponatur,
 ex ita ut Christus ortum dicit, quarta
 benedictio facta est super Iehon, qui vin-
 dictam fecerat super domum Achab,
 et Jezabel, tanta est maledictio su-
 per domum Joannem, propter filiam

iniqui Achab, et Jezabel, ut usque ad quam-
 tam generationem percidatur filii eius
 de numero Regum, sicut ex. 20. scriptum
 est: reddam peccatum parentum in fili-
 os usque in tertiam, et quartam gene-
 rationem; fuit etiam ratio, quia inten-
 tio Evangelizans fuit nam quoad denam
 texere, ad quod fuit necessarium tunc Re-
 ges intercipere, ex nulli convenienti ra-
 tione predicta pretextandi fuisse. Est etiam
 attendendum, quod et alii Reges fuerunt pec-
 catores, qui in Genealogia Christi ponun-
 tur, sed non fuit eorum continua im-
 pietas, nam ut dicitur in libro questionum
 veteris, et novi testamenti Salomon merito
 patris sui remissus in Regno est, Roboam
 merito Aza nepotis sui, horum autem
 trium continuavit impietas.

Ad summum dicendum, quod sicut dicit
 Hieronimus super Matth. in Genealogia Sal-
 vatoris nulla sanctarum mulierum assumitur,

Matthæi 1°

sed ille, quæ scripturæ reprehendit, ut quæ
propter peccatores veniat de peccatoribus
nascens omnia peccata deleat. Unde
positum Thamar, quæ reprehenditur de rogi-
no concubitu, et Raab, quæ fuit meretrix, et
Ruth, quæ fuit alienigena, et Benamie uxor
Uri, quæ fuit adultera, quæ tamen proprio
nomine non posita, sed eo nomine rixi
designata; tum propter peccatum ipsi-
us, quæ fuit adulteri, et homicidii con-
sciata, etiam ut nominato rixi pecca-
tum David ad memoriam revocetur; et
quia Lucas Christum designare intendit,
ut peccatorum expiationem, talium mul-
tæ mentionem non facit, de quo in
sequenti questione profusius dixeretur;
fratres autem Iudæ commemorat, ut
ostendat eos ad Dei Populum pertinere,
quum tamen Immanuel frater Isaac,
et Cran frater Jacob à Populo Dei fuerunt
separati, propter quod in Generatione Christi

non commemorantur; et etiam ut super-
biam de nobilitate excludat. Multi enim
fratres Iude ex ancillis nati fuerunt, sed om-
nes simul fuerunt Patriarche, et Tribuum
Principes; Phares autem, et Zaxam simul
nominantur, ut Ambrosius dicit super Lucā,
quia pater eorum gemina describitur vitæ Populo-
rum, una secundum Legem, quæ signatur pater
Zaxam, altera secundum Fidem, quæ signatur
pater Phares; fratres autem Ieconie ponit, quia
omnes regnaverunt diversis temporibus, quod
in aliis Regibus non acciderat, vel quia eorum
similis fuit, et iniquitas, et mixtura.

SECUNDVS PASSVS.

Supra super veni:

Iudas autem genuit Phares,
et Zaxam de Thamar, ubi inci-
piunt enaxiani mulieres pec-
catrices. Mathei 1°.

Supra utrum convenienter interponā-
tur quatuor mulieres, scilicet Thamar,

Mathei 1°

Raab, Ruth, et ea quæ fuit Vxor, scilicet
Berabe in generatione Genealogiæ
Christi.

Et videtur quod non, quia aut dictæ
mulieres ibi fuerunt positæ propter na-
tionem Beati Mariæ virginis, quam assignat
supra Math. primo ca. dicens: notandum,
in Genealogia Salvatoris nullam sancta-
rum mulierum avum, sed ille tantum,
quia scriptura reprehendit, ut qui propter
peccatores veniat de peccatis cibis na-
cere omnium peccata deleat, unde et in
consequentibus Raab meretrix, et Ruth
Moabitæ positæ, et Berabe Vxor Vxor.
Sed hoc non videtur probabiliter stare,
primo quia ipse ibidem dicit, quod pro-
pter hoc etiam Reges de Genealogia
Christi tolluntur, scilicet Ochozias,
Ioas, Amasias, quia Ioas misericors
se filiis impiissime Izabelis; Ioas filius
eius vixit ad quartam Generationem de Ge-

neologia Christi tolluntur: ex quo non est pro-
 babile, quod propter peccatum in Christi
 genealogia dictarum mulierum nomina
 exprimuntur. Item quod dicit in dicta
 narratione nullam sanctam mulierem
 positam non potest uti, quum Elisora
 Virgo Maria Mater Domini, et fu-
 erit, utque semper sanctissima; nec vide-
 tur constare de Raab, et Ruth illud ven-
 tum, quod Sacra Scriptura reprehendit, nam
 Raab potius videtur laudari Ioseph 2.º quod
 excepit exploratores Israel, et eos salva-
 vit, quapropter ad reges H. positum
 in Catalogo eorum, qui aliquid nota-
 bile ex Fide fecerunt. Nec obstat, quod dici-
 tur meretrix, quia forte fuit eius cogno-
 men, sicut aliquando pauper cognominatur
 Rex, vel comes, et nobilis cognominatur latro, et co-
 pule magnus cognominatur pauper, et co-
 lere niger cognominatur albus; vel forte
 veniunt videtur dicendum secundum reges,

Math. 1°

qui ubi nos habemus mexonix, habent hon-
pitatix, quod honestum imo charitativum
plenum vocabulum est.

Nec etiam de Ruth conuertat, ut de pecca-
trice Sacer scripturæ reprehensio, imo dig-
na commendatio; tum quia fidei viro nupre-
rat, et pie cum eo habitaverat, tum quia
fidei sociis, quam in Fide unius Dei per-
severantem reiecta Gentilitate individue
inheruit; tum etiam quia in viduitate caste
vixit, quod aperte testantur verba Boos Ruth 3°
Benedicta es filia dñi Domini, et proximam
misericordiam proximæ nupreasti, quia non
es secunda Iuvenis, pauperes, seu divi-
tes; tum propterea quia fuit optime famę.
Unde ibidem subditur: scit omnis Populus,
qui habitat in hac urbe, neq. portus muli-
ceris te esse virtutis.

Aut videndum positz dicitur A mulie-
res propterea rationē, quam Nicolaus de Lira assignat,
scilicet quia dicitur mulieres fuerunt viris

suis ex quibus conceptum accidentaliter
 coniungit; ille vero qui fuerunt primi, et prin-
 cipales, sive boni, sive mali non exprimentur,
 sed sufficit expressio vixi; quia vix, et vox pro
 una persona computantur; sed hæc ratio non
 videtur conuincere primo, quia nihil videtur
 facere ad rationes genealogicæ, quod accidenta-
 liter, vel occasionaliter, vel ex intentione, seu
 pro re, aut à proposito vix, et vox coniungantur.
 secundo namque prima vox Jacob ex
 qua Christus descendit occasionaliter, et propter
 intentionem, sive accidentaliter fuit coniuncta
 ipsi Jacob, sicut Thamar ipsi Iudæ ut patet Gen.
 38 Et tamen non nominatur expressè sicut
 Thamar.

In contrarium sufficit, quod Beatus Ita-
 theus sic posuit; nam quum sancti Aposto-
 li et Prophete haud dubie sancto dictante
 spiritu conuexerunt non solum verum
 dixerunt, sed convenienter illud tenuerunt.

Marki 1°

Pro responsione primo est notandum, quod
auctoritas scripturarum non est pax, sed impax
apud fideles; nam in primo cunctudinis gra-
du habent sacram scripturam, quæ cano-
nica appellatur, scilicet, quæ per Apostolos,
et Prophetas spiritu sancto inspirante
est tradita, et novum, ac vetus testamen-
tum continet, subinde scilicet in secundo
gradu est auctoritas canonum Decretalium,
qui tanquam Ecclesie decreta ab omni-
bus sunt servandi, ut in c.^o canonum statuta
ab omnibus custodiantur, et nemo in acti-
onibus, et iudiciis Ecclesiasticis suo serui, sed
eorum auctoritate ducatur de ^{bus} constituti; prope hoc
scilicet tertio gradu est auctoritas docto-
rum Ecclesie, et maxime 4^{or} scilicet
Gregorii, Ambrosii, Augustini, et Hieronymi,
quos est multis eximie dignitati, et aucto-
ritatis viis sibi delegit Ecclesia, non quod
necessario vinculis eorum dictis audent

aut assentire alios cogat, sed probat cum
 eis, et exquirit, tanquam eos propius, et
 probabiliter; imitatus enim Fides nostram
 revelationem Apostolicam, et Prophetis factam,
 qui canonici libri recipiuntur; non
 autem revelationi aliqua fuit alius Do-
 ctoribus facta. Unde Augustinus in epis-
 tola ad Dilectissimum dicit: volui enim
 scriptorum libris, qui canonici appellan-
 tur iudici hunc honorem deferre, ut
 nullum auctoritatem eorum in exhibendo exasse
 aliquid summissime credam. Alios autem
 ita lego, ut quantumlibet varietate, doctri-
 naque preloantur non ideo verum putem, quod
 ipsi ita sentiant; et in epistola ad Vincen-
 tium dicit de scriptis sanctorum Doctorum:
 hoc genus scripturarum à canonicis scrip-
 turis distinguendum est, nam ex eis non sic
 testimonio proferuntur, ut contrarium
 sentire non liceat; et in epistola ad Fortunianum
 dicit: tales esse volo lector meum

scriptum, qualis est et aliorum; sed
nota, quod in capitulo Decretalium prope fi-
nem comparatur auctoritas Pontificia ad
auctoritatem Doctorum Ecclesiarum, et facit ca-
non hic verbum distinctionem: Apparet quod
divinum et auctoritas scripturarum, ex in-
scientia Pontificum preeminet tamen,
quia dignitatis eorum apicem non sunt
adepti in sacrum quidem scripturam
expositionibus eis preponunt; in cau-
sa vero diffinitiva, sed post eum locum
tenentur, ex hoc fuit conclusio capiti
Canonum statuta in fine.

Quarto gradus venit auctoritas Philosopharum,
et aliorum auctoritatem regulantem; nam
quam gratia non tollat naturam, sed perficiat,
propter, quod naturalis ratio subrexit fidei
Dei, sicut et naturalis inclinatio voluntati
obsequatur Chritati, unde et Apostolus 1^a Cor.
10 vici in captivitatem redigamus omnem
intellectum in obsequium Chriti. Unde etiam

veni quod auctoritatibus Philosophorum ali-
quando sacra Doctrina utitur, ubi per rationem
naturalem veritatem cognoscere potuerunt,
unde Paulus Apostolus 1° inducit verbum
Athenienses: vides et quidam Poetarum
veritatem dixerunt deum Deum sumum;
unde Augustinus: si qui Philosophi ve-
ra dixerunt ab eis tanquam ab iniuri-
tis perennioribus in munus nostrum
vindictanda sunt, sed tantum sacra scrip-
tura, et catholici tractatores, et tantum
est, utrumque huius auctoritatum, quoniam
externis argumentis, et probabilibus; au-
toritatibus autem canonicis scripturis, et
sacrorum canonum utuntur, sicut propriis,
et necessariis; aliorum vero Doctrinam
Ceciliis, et propriis, et probabilibus; his sic notatis.

Sit proxima conclusio, quod in his, quae
Fidei non sunt, nec Sacris litteris contrariis,
nec sanctis, neque scholasticis dixi ad mutuum
convencum cogendi sunt; quinimo vbi mutuo

Math. 1°

aliis, et aliis nationibus perhiberi chari-
tative, et sine temeritate, aut impetate,
immo utiliter, et pie concordant, et sacram
doctrinam diligunt, et rationum eorum di-
gitum multiplicata, et invincunt. Hec
conclusio ratio superque conuenit ex ea.

Decretales No. dicit. ubi dicitur, quo enim
quique magis ratione nititur, eo ma-
ioris auctoritatis eius verba esse viden-
tur; Idem etiam patet per retentionem Au-
gustini in notabili positum, quod etiam in
Decretis d. dicit. habetur.

2^a conclusio quod merito quatuor mu-
lieres dicit, quod ab evangelica in Genealogia
Christi texuntur, sancte dici poterunt; pro
cuius declaratione secundo est notandum,
quod sanctitas potest dici tripliciter; primo modo
in quantum est quedam maxima pietas,
et perfecta mundicia, quam sic diffinit Di-
ominus 12. cap. de Sordibus nominibus: sanctitas
est ab omni immundicia libera, et perfecta

et immaculata munditia; et hæc in excellenti gradu convenit Christo, qui est secundum humanitatem Sanctus sanctorum. Deinde convenit Florentiæ Mariæ Virgini Dei Mariæ, et per alios minores gradus convenit sanctificatis, in utero maximum, aut sanctis Innocentibus, qui ante discretionis ætatem in suo sanguine baptizati, aut post Baptismum ante comminuum peccatum rapti fuerunt.

2° dicitur sanctitas quando per allegata, et probata testimonia de vita, de moribus, de miraculis, tam in vita, quam post vitam per reverentiam Ecclesiæ, vita alicuius vixi, vel ferre per approbata, et id circa auctoritates Ecclesiæ in hæc Sanctas, vel sanctas refertur, et in catalogo sanctorum certa die venerandus, vel veneranda collocatur.

3° dicitur sanctitas vitam quendam, secundum quam mens hominis se ipsam, et suos actus applicat Deo, et etiam aliorum.

Virtutum opera refert in Deum disponen-
 do se ipsum per quendam bonam operam ad divi-
 num cultum pertinentiam; et secundum
 hunc textum modum nomen sanctitatis
 procul dubio verificatum conclusio recur-
 ra de quatuor mulieribus dicta; nam
 nemo sane mentis dubitat post lapsum
 iustificatum, et sic vivere iuxta, et tales
 non ab re sancte tam ab Apostolo Paulo, quā
 a sacris doctoribus, quam ab Ecclesia no-
 minantur. Sepius enim Apostolus,
 tam in suis epistolis, quam in actibus Apo-
 stolorum nominat sanctos noviter conver-
 sos devote Christo servientes et exoroli-
 mii, quibus subsidia eleemosynarum
 procurabat, et ad eam exorandum in sti-
 exoroliam cum suo periculo ibat. et
 de talibus Divus Augustinus in illo
 admirabili libro de Ecclesiasticis dog-
 matibus capitulo 52 dicit: signis, et
 prodigiis claram posse fieri Christianorum

non tamen sanctum si iracundus, et
 asperis moribus agat, temperatus, autem et
 placidis moribus etiam absque signorum
 efficacia, et sanctum, et perfectum Dei
 hominem fieri recte credimus. et pau-
 ulo post sequenti capitulo subdit: nullum
 sanctum, et iustum caret peccato; nec tamē
 ex hoc devinit esse iustum, vel sanctum
 quum affectu teneat sanctitatem; non enim
 nature viribus, sed proposito adiumento per
 Dei gratiam acquiritur sanctitatem;
 ubi videtur dicere, quod proposito firmitate
 de qua forte potuit etiam intelligi Apo-
 lum Romā. 8. Dicere: scimus autem quo-
 niam diligentibus Deum omnia coope-
 rantur in bonum his, qui secundum pro-
 positum vocati sunt sancti, et Charitatis,
 vel Iustitia Dei constitutus iustus,
 vel sanctus; nam de talibus dicit Paulus:
sancti qui sunt in terra eius; et iterum
 in Palmo 85: quoniam sanctus sum, et ad

Math. 1.

Iudith dixerunt sacerdotes Bethulie: ora
 pro nobis, quoniam mulier sancta es;
 et Augustinus in sermone de virginibus:
 non mihi videtur ista parabola ad cau-
 solam pertinere, quæ propria, et excellentiori
 sanctitate virginum in ecclesia nomi-
 nantur, quæ etiam imitationi vocabulo
 sanctimonialium appellare conuenimus.
 Ex dictis iam patet aperte, quod dictæ qua-
 tuor femine in Genealogia Christi no-
 minatæ non immerito potuerunt nomi-
 nari sanctæ in textu gradu sanctitatis,
 quoniam post peccatum procul dubio fuerunt
 iustæ factæ per penitentiam, et per
 consequens sanctæ, quæ res de Roub, et
 Ruth satis evidenter aperuit. De Thamar
 vero bene coniicitur Gn. 38. eo quod post-
 quam eam Iudas condemnauerat, cognita di-
 ligentius eius causa ab eo fuit tanquam
 innocentem absoluta. Eodem modo videtur coni-
 cienda Iustitia, et innocentia Bethabæ ex dicto

eius 3.º Regum c. 1.º ubi de successione Regni tractatum dicit David, quod nisi Salomon ei succederet, esset ille, et ipsa peccata sua, quod ab aliquibus exponitur, quod nisi Salomon in Regno succederet, iudicaretur Rex ab ã Populo adulterum; unde ã contra-rio verum, quia ex Decreto Regis successit, requiritur maxime iustificatum ab isto peccato.

Ut tamen vestigia maiorum regum, qui improprias locutiones sancto-rum pie in vanam partem interpretari conueverunt, licet eorum verum non probemus, sicutur, quod Hieronimus mul- tam sanctum mulierum dicit aurum, et cetera, id est, omnino innocentium eo relatione Sacre Scripturæ, sed quæ scrip- turæ reprehendit, id est, quæ peccatum notant; dictæ enim quatuor, aut peccatum presumptum continetur, ut Raab, et Ruth, quæ aliquando in gentilitate vixerunt, aut

Mathei 1.

Cecum sicut Thamar fornicationem, et forte
incentu, et Bezabab adulterium, et forte mortale
homicidium maxime; sed nulli dubium exci-
tantium scripturarum, quae illuminant sen-
tentiam, ut Iulianus dicit in libro 83 que-
tionum, quod poenitentiam exierunt, et sic in hac vita
pie vixerunt, et Iure, ac sancte vixerunt; igitur
potuit loqui Hieronymus de his, quae
ex relatione scripturarum peccaverunt. Ratio vero
quam Mathaeus talis posuit in genealogia,
curae potuit, quam assignat Hieronymus,
scilicet ut qui propter peccatores venerat
de peccatis natus omnium peccata
deleteret, scilicet poenitentium quantum ad effi-
caciam, et non poenitentium quantum ad suffi-
cientiam, et ita se ostendit non dedignari pec-
catores, quandoquidem ex eis dignum est nas-
ci. Vel sicut dicit Ambrosius super Lucam
interpositis sunt a Matheo dictae peccati-
cae, ne puerum Ecclesiam ex peccatoribus congre-
gari, quum Dominus de peccatoribus nasce-

reum, quod intelligitur non solum de dictis mulieribus, sed quam plurimis aliis etiam Regibus. Nec dictæ rationes excludunt rationem Nicholai de Lyra egregii sacrorum litterarum interpretis; nam idem potest contingere propter multas, diversasque rationes, inter quas satis sufficiens videtur, quod hæ mulieres casualiter fuerant vicini, eo quibus conceperunt, coniunctæ, ut sacra historia longe antememorat, ut sit verum: Iudæ autem genuit Pharaem, et Zaxam de Thamar, de qua tibi historiam supra tenui, et rem non communem, sed dignam memoratu notari, et sic de aliis.

TERTIUS PASSVS.

Lucetio super uxorem:

Jacob autem genuit Joseph

vixum Mariæ, de qua na-

tur est Jesus, qui voca-

tur Christus. Math. 1°

Lucetium uxorem conveniētem describatum

Matth. 1.

rex decernum usque ad Joseph vixum Ma-
xim.

Et 1° videtur, quod non, quia hoc non
erret nisi quia et Gloria ordinaria Matth. 1.
dicit: non est convectio scripturarum, et
ordo mulierum in generationibus testium,
et ideo non rex Maximianus, sed rex Joseph in-
dicitur, quem de una, et eodem tribu Joseph,
et Maximianus fuerunt; unde et cum gravi
propinquum cogebatur accipere in uxorem,
ne tribus in aliam se confunderet; unde etiam
simul tanquam de una stirpe profectum
in Bethlem, quem singuli in suam profite-
bantur civitatem. Idem dicitur in alia
Gloria Luc. 3. licet verbis
sed per se positum huius nationis, scilicet
quod non est convectum in scripturis ordi-
nem mulierum testium, non videtur contrari-
um quia contrarium invenitur in sacra
scriptura V. Paralipomenon. 2. ubi in genealogia
filiorum Israel, et specialiter de Jesse in-

texponit mulierem, scilicet Sanna, et Abiga-
il, à quibus consequenter suam tenuit
Genealogiam.

2.º quia dato quod hoc non esset ar-
gum. in scripturis, ut dicitur. Et dicit, hoc
haberet locum, ubi per paterem masculu-
tantum Genealogia posset deduci usque ad
illum, qui Genealogizari interdicitur, quod
est commune ceteris hominibus; sed ubi
Genealogizatur talis, qui patrem mas-
culum non habuit, ut est volens Christus,
consuetudo eiusmodi non debuit habere
locum; quum subest causa manifesta con-
trarium facienti; necessitas igitur ex-
igebat, ut mulier in Genealogia illius te-
neretur, cuius Genealogia secundum con-
suetudinem non posset deduci, nisi per muli-
erem. In propria enim matrem posset
occurrere, quod Evangelista praetermisit com-
munem ordinem observare propter vir-
ginitatem excellentis Christi, nam

Matth. 1.

ceteræ genealogiæ in sacra scriptura
traditæ convenerunt intitulari ab illo,
à quo veniunt originem, non autem ab illo
in quo terminum, seu finem accipiunt;
Unde Ps. 36: hæ sunt generationes
Erau; et Jerem. 3: hæ sunt gene-
rationes Aaxon, et cetera; in qui-
bus tituli generationis à proximis patr-
tibus accipiuntur, non autem ab ulti-
mo, in quem terminantur; quam con-
suetudinem si Evangelista servavit, po-
tius dixisset: Liber Generationis David,
vel Abrahæ, quam Liber Generationis
Jesu Christi, sed talem consuetudinē
non curavit obviare propter singula-
rem excellentiam ipsius Christi, cuius
generationem maxime intendebat: igitur
paulo modo non debuit curare de obex-
tatione consuetudinis in non tene-
ndo ordinem mulierum, et hoc propter
excellentiā dignitatis Mariæ Christi

sed dicere quis, quod in genealogia allega-
 tur non intendebatur accedere ad aliquem
 virum principalem, sed solum ostendere
 multiplicationem descendens a proximo pa-
 tre; sed hoc non relevat, Nam Ruth vlti-
 mo, ubi David principaliter intenditur gene-
 alogizari, non intulatur genealogia a Da-
 vid, quem intendit, sed a Phaze, a quo des-
 cendit, dicit enim: Hæ sunt generationes Pha-
 ze &c.

3° nam sicut deduxit evangelista ge-
 nealogiam usque ad Ioseph virum Mariæ
 potuisset deducere usque ad Iochim Patrem
 Mariæ, ut dicendo: Baxpantexa genuit Io-
 achim Patrem Mariæ, de qua natus est Je-
 sus &c; non enim minus conueniens
 est in genealogia introducere patrem
 talis femine, quam introducere talis fe-
 mine virum; unde et si utrumque sit
 inueniatur, per primum tamē flectit nec-
 tar descendimus ad Christum, per secundum

Itaque

vex non

Quod etiam secundo continetur in
Eloa, scilicet quod Joseph, et Maria de eadem
Tribu fuerunt, ex ideo eam gravi propter
quam cogebatur accipere, ne una Tribu
cum alia se confunderet, Non rati fecit
quarum propter duo, primo quia talis
avertis videtur esse gratia concessa, ut
cum quodam approbatione, que ex sacris li-
teris nullum habere fundamentum, de qui-
bus ut ex omnibus dicit, quod talia eadem
facilitate conceduntur, quae approbantur.
Secundo nam posito, quod Beata Maria
cum eadem Tribu cum Joseph, eo
hoc non requiritur ipsam descendere
a David, quod exat in eam; Tribu
enim Juda dividitur in multas fa-
milias propter familiam David; Descen-
dentes enim de Zaxam, et Xaxa
Phaxen sunt de Tribu Juda,
non tamen descendunt a David.

Similiterque Jēse habuit multos filios,
 et filiarum prae-ter David contingere potuit
 ab illis multos descendere, qui quidem non
 solum essent de tribu Juda, sed etiam de
 familia Jēse, et Bethlemitarum, et tamen
 non descendunt per David. Quam igitur
 illa lex, quae iubet accipere propin-
 quum non cogit accipere propinquum
 eiusdem familiae, sed sufficit, quod sit pro-
 pinquitas in eadem tribu; ne hereditas
 unius tribus in aliam transiret Num. ult.º

Hoc ex hac propinquitate, quam gloria
 vult introducere non habemus necessarium,
 quod Maria descendat à Davide, sed solum
 quod sit de tribu Juda, ex quo non haberetur
 inventum.

Quod autem 3.º continetur in gloria,
 scilicet quod simul in Bethlem ambo conjuges
 profitebantur, ex quo vult concludere,
 quod uterque coniugum esset de familia David

Math. V.

non videtur valere propter duo, primo
nam secundum Magistram hitoriam
dubium est ad litteram, an mulieres
tenebantur profiteri in illa de virgine
de qua agitur, Lu. 2. an solus viri.
Unde non habetur efficax argumentum de
hoc quod Beata Virgo profitebatur in
Bethlem, sed quod Ioseph ducens secum
conjugem, ut obsequius pater ei a propin-
quante pater necessitate impende-
ret profitebatur. Quod autem soli viri
profiteri tenebantur, apparet ex illo Math. 17.
vbi agitur de solutione tributi per Chris-
tum; ibi enim apparet manifeste est
quod tantum capita domus, seu familiae,
et non alij de familia, vel domo servum
Cæsari tribuebant. Unde pro Petro tantum,
qui caput aliorum erat, mandavit Domi-
nus solus tributum, et non pro alijs Apo-
stolis, ut ibi gloria dicitur. Secundo, quia data

quod Beata Virgo tenetur profecti in Bethlem, non nequebatur ex hoc ipsam descendere à David, nam potuit descendere de Jeru, qui erat Bethlemitanus per alior filio Jeru per David, et sic tenetur ibidem profecti, sicut et Ioseph, non tamen ex hoc quod à David descendere. Eo quibus videtur minus sufficientem rationem fore.

Sed his dictis non obstantibus manet inconcussa, et nullatenus dubitata auctoritas spiritus Sancti, qui locutus est per Sanctos Evangelistas non solum veritatem, sed convenientem veritatis narrationem.

Pro cuius rei clarioris intellectu est notandum, quod filiaio secundum veram generationem naturalem, specialiter quum à remotis parentibus per longam parentellam lineam successivam in tempore antiqua divinitate descendit à nemine est infallibiliter cognoscibilis, nisi per divinam revelationem,

seu sacram scripturam divinitus traditam,
 quod sic patet; nam quod aliquis sit filius
 alicuius secundum veteram generationem
 naturalem per verribilem experientiam,
 qua proprie singularia cognoscuntur ha-
 beri non potest, nisi forte à parentibus,
 ut puta à matre, quæ de hoc potest certi-
 oxem habere notitiam, quum ceteri homi-
 nes, et etiam pater communiter de hoc
 certam notitiam experientialem non
 habeant; mater vero, et si certam notitiam
 experientialem de filio suo, cuius pater sit se-
 cundum veteram generationem habeat; non tamen
 talem notitiã de viro suo, nec de se ipso, et multo
 minus de antiquis parentibus suis, aut
 viro suo ascendendo per lineam paternam
 habere potest; igitur patri ratione constat,
 quod apud neminem potest esse experien-
 talis cognitio de aliquo utrum descendat
 à cetero remoto progeritore modo prædicto;
 nec per famam, aut per aliquã antea scientiam

aut per instrumenta, aut per testes id potest
constare; superest igitur, quod per solam
Divinam revelationem id potest constare; secundum
quam ut ait Gregorius Propter aliquando
de preterito, aliquando de futuro vaticinantur, si-
cut Moyses de creatione mundi, et de alijs,
que ante eam creationi successerunt.

Item secundo notandum est secundum
Sanctum Thomam in 3.^a p. q. 29. ar. 1.º in resp.
ad 2.um aut.^{um} quod miraculum Dei, quodam-
modo ad fidei confirmationem, et talia debent
esse manifesta; Alia vero sunt miracula,
que non per sui manifestationem, sed per fides
habentur, et ita debent esse occulta, ut fides
eorum sit magis meritosa, qualia sunt mi-
racula sacri Altaris, et Virginis Mariæ.

Tertio est notandum quod aut quærimus
in narratione; underscriptio B. Matthæi ad in-
formandum, et convincendum infideles sit
sufficiens, et esse dicendum, quod non; et hoc

non ex defectu veritatis, et debiti ordinis, sed
ex defectu luminis, et affectum ad credendum,
quia tales fidei sacrorum litterarum non
conveniunt; sed apud fideles, quos fidei lumen
illuminat absque illa longa serie genera-
tionis, que magis ad modum quo genealogia
procedit, explicandum facit; sufficiebat titulus,
vel initium Evangelij, quum Matheus scribit:
Libex generationis Jesu Christi filij David
filij Abraham, in quibus verbis sufficien-
ter traditur Christus secutus veram ge-
nerationem naturalem à David, et Abraham
descendere, quo ad fideles; talis enim asser-
tio qua rex Evangelistarum dicitur filij David
filij Abraham sufficit ad informandos fideles;
preterea quum sit conformis promissio-
nibus factis dictis patribus, scilicet Abraham,
cui Gen. 22 dictum est: benedicetur in se-
mine tuo omnes gentes terre; quod ex-
ponit Apostolus ad Galathas 3 dicens: in

sermine, qui est Christus. David vero dictum
 est in Psalmo: de fructu ventris tui ponā
supra sedem tuam, et sic ex utroque testam-
 ento constat veritatem; quod innuitur in verbis
 Augustini contra Faustum Manicheum,
 qui heretico animo nitentur probare, Chris-
 tum non esse filium David, quia non fuit
 conceptus ex Ioseph; ad quem veram gene-
 rationis Mathaeus reducit; cui Augustinus
 sic ait: sic exp. nos credimus etiam Mariā
 fuisse in cognatione David, quia scriptum
 credimus, quod utrumque dicunt, scilicet
 Christum ex sermine David esse secundū
 carnem, et eius Matrem Mariam Vir-
 ginem esse.

1° notandum, quod tametsi attentio
 Genealogiæ Christi per solum titulum fuisse
 sufficiens apud fideles tamen militem, et
 convenientem facta est illa externa, et lata ex-
 plicatio tam longæ successionis, ut Chris-
 tus non solū secundum naturalem generationē, sed

secundum publicam famam, et communem
 Populi estimationem ostendetur à David
 descendere; et hoc fuit conveniens, primo
 ad fidelium in communi Christum illo tem-
 pore recipientium instructionem; secundo
 ad confutationem Infidelium Christum non
 recipientium; primum patet ex sententia
 Sancti Thomae 2.2. q. 1. art. 7. in responsione
 3. articuli ubi sic dicit: cognitio Fidei in homi-
 nibus opposuit, ut ab imperfecto ad perfec-
 tum procederet, et ideo Christus fuit pri-
 us cognitus sub ratione Salvatoris in
 communi etiam apud electos, quam cog-
 nosceretur Deus, et homo. In prima enim vo-
 catione Apostolorum Joa. 1. Andreas dicebat:
 invenimus Messiam, id est, Christum; sed
 postea Christo interrogante: quem mecum dicitis,
 respondit Petrus: tu es Filius Dei Mat. 16.
 ex quo apparet, quod prius sequebatur ipsum
 tanquam Christum ante quam cognosce-
 rem eum deitatem, et Joannis 11. tanqua-

minus plene informativ De Fide Deitatis,
eisdem Apostolis dicebat, tanto tempore vobiscum sum, et non cognovistis me; Philipe qui videt me, videt et Patrem meum. Ex similiter Christus fuit cognitus tanquam filius Joseph prius quam cognosceretur esse vere sine Patre in terris. Non enim solum apud emulos, qui eum spernentes dicebant: nonne Filius fabri est Matthæi 13. sed etiam apud simplices discipulos, et cognatos communiter filius Joseph reputabatur antequam mixtum Virginitatis esset divulgatum; nam in talium personarum dicebat Evangelista, et non cognoverunt patrem eius Luc. 2. Unde non solum simplices, et idiotæ quales in principio fuerunt Apostoli, sed etiam Nathanael, qui secundum Gloriam erat peritissimus in scripturis quem audivit à Philipo Jo 1° quem scripsit Moyses in lege, et Prophetæ in volumine Jesum filium Joseph à Nazareth, non fuit admixtum de hoc, quod Christus esset filius Joseph;

Mathei 1°

sed de hoc quod à Nazareth esset, opor-
 tet ex Bethlem expectabatur Messiam; ex qua
 magis nota dignum est, ipsam eandem
 Beata Virgo concipere, omnes enim
 mixtissimi talem loquendi modum obre-
 vabat dicens: ecce pater tuus dole-
 ter querebamus te Luc. 2. ex quo ve-
 nitur quod ad instructionem Fidelium
 in communi, qui Christum venientem
 in mundo receperunt convenienti mo-
 do fuit, ut cum praesentaretur primum sub
 ratione Regis, scilicet Messie filii David
 sine revelatione mixtissimi Deitatis, et Vir-
 ginitatis Mariæ, quam quod ei à princi-
 pio omnia ista actione revelarentur,
 nam sic procedunt ab imperfecto ad per-
 fectum, qui incommuni est modus maxime
 connaturalis hominibus.

1^a Conclusio Itis notatis sit prima conclusio, quod
 praedictus Descensus Christi à David secundum
 publicam famam, et commune Populi cer-

rationem, quantum ad contemporaneos
 pertinebat sufficientem traditum per Mattheum
 Evangelistam quum dicit: Abraham genuit
 Isaac &c. et convenientius est tradita per
 Ioseph, quam si per solam Virginem glorio-
 sam cuiusmodi decessus traditur. Proba-
 tur p^a per conclusionem nam omnes con-
 temporanei Christi, exceptis paucis^{Assi} quibus
 Virginitatis mysterium fuit revelatum, cre-
 debant Christum esse filium Ioseph, ut
 patet ex, qui Ioseph directe genealogizatum
 à David per Mattheum, ut patet ex littera.

Sed quod sic fuit convenientius, patet; nam
 si talis decessus recurrit publicam famam
 per gloriosam Virginem declararetur, et
 non per Ioseph opposuisset, quod contem-
 poranei Christi reputarent Christum non
 descendere à Ioseph, et consequenter Virgi-
 nem gloriosam non legitime concepisse
 Christum; vel fuisse necessarius revela-

2

Matthi 1.

Si cum statim natus esset virginis. Quod
nunc primum esse falsissimum, et deo-
gones honori virginis, quod ut ab infamia
reputationis esse immensus Divinus preordi-
natione fuit deservata, ut videri Doctores
cauantur. Secundum ^{etiam} esse contra dicta-
men eiusdem divine preordinationis, quod
virginitatem ita ex iustis rationi-
bus voluit esse occultam, ut supra tamen
et ex Ambrosio super Lucam exponit.

Secunda conclusio est, quod fuit con-
sonum, ut Christi genealogia non tantum
secundum predictas filiationes naturales,
sed etiam secundum filiationes legales, rei-
licet secundum adoptionem + nomen, ut
a Luca describitur in 3.º cap.

Item ut Doctores dicunt, et supra dic-
tum est omnes sapientes Hebræorum concorditer
tenebant Christum descensum esse
a David; Aliqui tamen eorum opinabantur

ipsum descendere ab eo per Nathan cum
 filium adoptivum propter excellentiam sanc-
 titatis, ex prophetis; Alij vero per Salomo-
 nem propter dignitatem Regiam, et sapientie
 excellentiam; secundum autem veritatem, ut
 omnino tolleretur exanna occuria peritum.
 que descendit per Salomonem, scilicet secundum
 rem naturalem generationis, per Nathan
 vero secundum lineam adoptionis legalis; nam
 Nathan adoptivus filius fuit David. unde no-
 tantex, et convenienter sequitur Lucas line-
 am adoptivam per Nathan, et quodammodo
 ut ostendat nobis, quod etiam secundum line-
 am adoptionis Christus a David descendit. Un-
 de non ab re pretermittit hoc verbum genuit,
 cuius loco utitur hoc verbo fecit.

Tertio conclusio quod generatio Christi
 vera a David per virginem gloriosam des-
 cendem cum expressione virginitatis an-
 chore, quantum ad fideles commode divulgare
 confirmandos pertinet, sufficienter traditum

per Matheum 1.º c.º

Item postquam abroluit Genealogia Christi
summarie in primo titulo dicens: Liber Genea-
tionis Jesu Christi filij David, filij Abraham,
ex portea per singulas personas explicavit
per tales quatuordecim ex causis Mysticis,
que in prima questione dicta sunt statim
sunt Geneationes Christi quasi alio modo re-
numeri subdit Christi autem Genealogia sic
erat dum esse desponsata mater Jesu
Maria Joseph antequam convenirent in-
venta est in utero habens de spiritu sancto
ubi manifeste ex hac veritate Geneatio-
nis Christi, quam a David deservisse
in titulo promissae per Mariam Virgi-
nem non ex vili vermine, sed inspiran-
tione Spiritus Sancti processisse; cum
quo etiam ostendit eius virginitatem ocul-
tam esse illis temporibus nisi cui Deus
ex causa voluit revelare, sicut Joseph re-
velata est. ex quibus luce clarius patet quam

inmixtibilitatem, et circumspice ab Spiritu Sancto
Genealogia Christi per suos sanctos evangelistas des-
cripta est. Hec sumpta sunt ex Domino Buxgerii
in recensa additione super Matheum ca. 1° ubi ra-
tis doctae, et catholice haec, et multa alia ponit.

QUARTUS PASSVS.

Quartio super vexo:

Antequam convenirent 1^a Mat. 1°.

Videndum est de integritate perpetua casti-
tatis virginitatis Mariae Domini Glori-
osae virginis Mariae, quam luce clarius va-
ticinatur est Crisostomus ca. 7° non voluit dicere:
ecce virgo concipiet, sed addens: et pariet, ut
intelligatur ante Partum, et in Partu Virgi-
nem permanere; nam de post Partum,
et de perpetua virginitate apertum est vatici-
nium Ezechiel 44. quae omnia summa ratione
convincit, ut videre potest per S. Thomam 3.^a parte
q. 26; et dicitur Matheus evangelista dicit:
antequam convenirent inventa est in vexo.
habens de Spiritu Sancto. Sed ne putet etiam

Mathei 1°

eximiam eiu innocentiam laxatibus carni-
bus non patere. Vide quid duo famosi imo infames he-
retici advenum dictam per virginem conservatam
divinitus, et puram, ac necessariam
am virginitatem. heretico animo, unde
ridentur, non unde edificentur inquirentes
contingant.

Proximum proximum Evidium hereticum
arguit sic: Mathei 1° dicitur antequam conve-
nissent scilicet Maria, et Joseph inventa est
habens in utero de spiritu. Sancto nondi-
cetur evangelista antequam convenissent,
nisi de conventu, quia nemo dicit de non
procreato antequam procrearet: ex quo videtur
inquit, quod Beata Virgo quandoque convenit
carnali copula cum Joseph, et ita non semper
permanexit Virgo.

2° ibidem subditum ex verbis Angelilo-
quentis ad Joseph: ne timeas accipere
Mariam conjugem tuam; coniugium
autem carnali copula confirmatum: ex quo

videatur, quod interveniret quandoque carnalis
copula inter Mariam, et Joseph, et ita non
permaneret Virgo.

3° quia ibidem, post paucos subditur: et
accepit conjugem suam, et non cognovebat eam,
donec peperit filium suum primogenitum; hoc
autem ad verbum donec convenit designa-
re determinatum tempus, quo impleto fiat
id, quod usque ad id tempus non fiebat. Verbum
autem cognoscendi ibi videtur ad coitum
referendum, sicut et Ps. 4. dicitur, quod Adā
cognovit uxorem suam: ergo videtur quod Be-
ata Virgo post Partum fuit a Joseph car-
nalitex cognita, et non perpetuo perman-
sit Virgo.

4° primogenitus non potest dici nisi
qui habet fratres requentes, unde Ps. 8. dicitur:
quo percipit conformem fieri imaginem filii
eius, ut sit ipse primogenitus in multis
fratribus; sed Evangelista nominat Iesum
Primogenitum Mariæ eius: ergo habuit alios

filios post Christum.

5° quia Joannis 2. dicitur: post hoc descendit
Capharnaum ipse, scilicet Christus, et Maria eius
et Fratres eius, sed fratres dicitur, qui ex eodē parente
genuerunt: expōditur quod Beata Virgo habuit alios filios
post Christū; 6° Mathei 27 dicitur: exant ibi scilicet
iuxta Crucem Christi mulieres multę
ā longe quę secutę exant Jeru ā Galilea mini-
strantes ei inter quas erat Maria Mag-
dalena, et Maria Jacobi, et Joseph mater,
et mater filiorum Zebedei. videtur au-
tem hec Maria, quę hic dicitur Jacobi, et
Joseph mater esse etiam Matrem Christi,
nam dicitur Joannis 19: quod stabat iux-
ta Crucem Jeru Maria Mater eius: expō-
ditur, quod Mater Christi non permansit
vixit post Partum.

Sed contra est auctoritas Craig, et
Beati Mathei in principio positę, quibus ad-
ditur auctoritas Ezechiel ca. 44. ubi dicit:
porta hec clausa est, et nō aperietur, et vix non tran-

sic pex carn, quoniam Dominus Deus Israel
 et ingressus est pex carn; quod exponens Au-
 gustinus in quodam sermone dicit: Quid est
 porta in domo Domini clausa nisi quod Ma-
 ria sempex est intacta? et quid est homo non
 transibit pex carn nisi quod Joseph non cognos-
 cet eam? et quid est Dominus volens intacta, et
 egreditur pex carn, nisi quod Spiritus Sanctus
 impregnauit eam, et Angelum Dominum natus
 cetum pex carn? et quid est clausa exit in Gen-
 tum, nisi quod Maria Virgo est ante partum,
 et Virgo in partu, et Virgo post partum?

Nota quod Cludius quidam infelix he-
 reticus, quia nullius momenti vix erat, ac pro-
 inde omnibus incognitus latebat cogitauit
 in virginem Dei maxime grande piaculum, ut vel
 sic qui nullus erat aliquis putaretur. Unde
 Hieronimus in acerrimo tractatu, quod
 in eum edidit comparsa cum ciuili Ephe-
 sio vili, ac obscuro, et obscuro homini, qui ma-
 dianq; templum fornariis inuendit, et

Mathei 1°.

inquixenti magistratui, qui referendus sa-
cilegium fecerat? Vltro se auctorem protulit,
et iuricanti causam respondit: Vt quia be-
neron poteram, male omnibus inotescere.

Hic igitur rationibus in primo dictis co-
nata temerarie perpetuas Vixginem^{itat} Matris
Christi; cui admodum copiose respondit Divus
Hieronymus; quem tractatus persequitur pa-
uer B^{er} Thom 3^a p. q. 28. art. 3° ubi sic ait:

Abque omni dubio detestandum est error
Cluidij qui dicere praesumpsit Matrem Chris-
ti post partum à Joseph esse carnaliter
cognitam, et alios genuisse filiorum hoc enim
primo deoq^{ue} Christi perfectioni, qui est sicut
secundum divinam naturam Unigenitus
est Patriis tanquam perfectus pater omnia
filius eius, ita deuit, ut esset Unigenitus
Matris tanquam perfectissimus ge-
ner eius. 2° hic error iniuriam facit
Spiritus Sancto cuius sacrauius fuit He-
lus Vixginalis in quo carnem Christi

for marii. unde indecens erat, quod postea
violaretur per vixilem coniunctionem. 3.º

Deorat dignitati, et sanctitati Marii Dei,
que ingratissima videtur tanto filio
contenta non eret; et si virginitatem, que
in ea miraculo conservata fuerat, sponte
perdere vellet per carnis concubium. 4.º etiam
ipsi Joseph fuisset ad maximam presumpti-
onem imputandum, si eam quam revelante
Angelo de spiritu Sancto Deum concepisse
cognovisset, pollucere attentalet; et ideo simpli-
citer arreptum est, quod Mater Dei, sicut
Virgo concepit, et Virgo peperit, ita etiam
et Virgo post Partum perpetuo permansit.

Ad 1.um argumentum dicendum, quod
sicut Hieronymus dicit contra Iulianum:
hec prepositio ante licet sepe consequentia
inducet, tamen non nunquam ea tantum,
que prius cogitabatur, ostendit; nec est nec-
esse, ut cogitata fiat quum ideo aliud inter-
venit, ne ea, que cogitata sunt, fiarent,

sicut si quis dicat ante quam in portu
 praedixerem, navigavi, non esse intelligen-
 dum, quod postea in portu sit praedixerem;
 similiter evangelista dicit: antequam con-
 venirent in verba est in vlexo habens
 de Spiritu Sancto, non quod postea con-
 venerint; sed quia dum viderentur con-
 veniri, praesentis conceptio per Spiritum
 Sanctum, ex quo factum est, ut amplius non
 convenirent.

Ad 2um dicendum, quod sicut Augustinus
 dicit in libro de nuptiis, et concupiscentia, coniux voca-
 tur Mater Dei ex prima conceptionis Fide,
 quam Joseph per concubitum non cognoverat,
 nec quidem cognitus erat; item dicit Ambro-
 sius super Lucam non virginis expletis, sed conjugii
 testificatio nuptiarum celebratio declaratur.

Ad 3um dicendum, quod quidam dixerunt,
 hoc non esse intelligendum de cognitione
 coitus; sed de cognitione notitiae. Sicut enim
 Chrysostomus, quod non cognoscebat

eam Joseph antequam pateret, cuius fuerit
dignitatis, sed postquam peperit tunc cognovit
eam, quia specialior, et dignior facta fuerat,
quam totus mundus, quia quem mundus
capere non poterat, in angusto utero sui so-
lu suscepit. Quodam vero hoc reflexum ad no-
titiam viri, sicut enim Moyse cum Deo
colloquenti glorificata est facies, ita ut non
posset intendere in eum filii Israel, sic
Maxima claritate virtutis altissimi obum-
brata non poterat à Joseph cognosci donec
peperit; post partum autem à Joseph irre-
mitum agnita specie faciei, non tactu li-
bidinis.

Hic ex omnibus autem concedit, hoc esse
intelligendum de agnitione coitus; sed dicit,
quod viros, vel donec in scripturis duplici-
ter potest intelligi; quandoque enim designat
certum tempus secundum illud Gal. 3: propter
transgressionem lex posita est donec veniret
semen cui promitteretur; quandoque vero id

non infinitum tempus secundum illud
 Psalmi: ita oculi nostri ad Dominum
 Deum nostrum donec misereatur nostri;
 eo quo non est intelligendum, quod post impetra-
 tam misericordiam oculi avertentur à Deo, et sic
 intelligitur illud Psalmi 103: sede à dextris meis
 donec ponam, et illud: vobiscum sum usque ad con-
 summationem seculi; secundum quem modum
 loquendi significatur ea de quibus potest
 dubitari si scripta non fuissent. Cetera vero
 nostre intelligentie relinquuntur. Sicut
 Evangelista dicit, Nativitas Dei non esse
 cognitam usque ad Patrum, ut multo magis
 intelligamus cognitam non fuisse à vixis
 post Patrum.

Ad illud dicendum, quod mos si vixit re-
 tinetur, ut primogenitum vocet non solum cum,
 quem fratres sequuntur, sed cum qui primus natus
 sit; alioquin si non est primogenitus, nisi
 quem sequuntur fratres tunc secundum
 legem primogeniti non redimebatur, quandoque

alia non fuerant procreata, quod patet esse
falsum, quum infra unum mensem pri-
mogenua mandata sine redimmi secundum
legem.

Ad sum dicendum quod sicut Hieronimus
sup. Math. dicit: quidam fratres Domini
de alia uxore Josephi suspicantes; non autem fratres
Domini non filios Josephi, sed consobrinos. Sal-
vatoris sororis. Namque Mathias Domini
filios intelligimus; quatuor enim modis
in scripturis fratres dicuntur, scilicet na-
tura, ut Jacob, et Esau, cognatione, ut
Abraham, et Loth. Gen. 13, gente. In Deuteronomio.
ca. 18: Prophetam suscitabo eis de medio
fratrum suorum; affectu, et Fide, ut Chris-
tiani Psalmo: ecce quam bonum, et quam iocundum
habitare fratres in unum; unde fratres Domini
dicti sunt, non secundum naturam
quasi ab eodem matre nati, sed secundum
cognationem, quasi consanguinei eius existi-
ter; Josephi autem, sicut Hieronimus dicit con-

exa Clvidium magi exedendum est, Vix
 pñe pexmarvire, quia aliam uxorem ha-
 buisse non rexitur, et fornicatio in san-
 tū vixū non cadit.

Ad cum dicendum, quod Maria, quæ
 dicitur Jacobi, et Joseph matrem non intelligitur
 esse Matrem Domini, quæ in evangelio non con-
 suerit nominari, nisi cum cognomine
 huius signitatur, quod sit Mater Iesu, hæc
 autem Maria esse intelligitur uxor Alphæi,
 cuius filius est Iacobus minor, qui dictus est
 frater Domini.

Nec deffuere canes alii impuri viri,
 et impudētissimi, qui dictam sanctam virgi-
 nitatem calumniaverunt, ē quoxū nume-
 ro Magister Salomon sic ait: non debu-
 it Maria, quæ a vobis sancta predicatur,
 virginitatem relaxare, sicut non con-
 venit ei legem Domini temerare, quæ
 En. 2. dicitur: exerce, et multiplicamini,
 et replete terram, et Deuteronomij 7° non

exit apud te stexiliu stxiurque reorur; et
itexum maledicta stexilis, que non parit.

2.º arguit, quod illa Prophetia Crā. 7:
ecce virgo concipiet, modo exponitur 2.
Christiamini; tum quia signum quod
ibidem Petrus promittitur, scilicet libe-
rationis eorum, ex Populi sui à duabus Regibus
quingentes annos precessit Christum. unde ad-
dit, quum dicitur: et pariet Filium, non potest
intelligi de Christo, sed aut de Ezechio Rege,
aut de filio Crāie; tum etia 2.º nam in hebraeo dici-
tur Haelma, quod nomen non significat Virgi-
nem, sed adolescentulam, modo sit Virgo,
modo corrupta, sicut Virgo latine, nam de
Paripha corrupta dicit Petrus: Infelix Virgo.

3.º nam in dicta Prophetia ponitur: ex voca-
bitur nomen eius Emmanuel; Iesus autem non fuit
à Matre vocatus Emmanuel, sed Iesus.

4.º nam in eodem loco subditur: antequam
puer sciat vocare patrem, et matrem; ex quo
patet quod talis puer erat ignorans contra id quod

Matthæi 1°

de Christo predicatis, scilicet quod à primo instanti
sue cōceptionis fuit plenus thesauris sapientiæ et scientiæ Dei.

Ad 1um dictorū argumentorū respondit
S^{tu}r^{us} Thomas 2.2. q. 152: quod illud præceptum de
multiplicatione fuit affirmativum, et sic non obli-
gat semper, sed quādiu textus erat vacuus; unde
nexus subdit: et replete textorū; nam etiam
vitam celibem duxisse creditur; quamvis hæc per-
fectio in lege prædictæ magis fuit cognita, et manifesta
promulgante Domino: sunt Eunuchi, qui se con-
traxerunt propter Regnum celorum; et di-
cente Apostolo: de Virginitate præceptum Do-
mini non habeo, consilium autem do. Nec
Dicerda fuit stexilis, quæ filium toto præci-
pione Plundo edidit; nec etiā reverendo Virginitatē
exhavit, nam ut Magister 4. Sent. dist. 12. et S^{tu}r^{us}
Thomas 3^a parte q. 28. art. 4. dicit, et communiter
Doctores Theologi tenent, Gloriosa Virgo Maria
ex instinctu Spiritus Sancti sub conditione
proposuit se custodire Virginitatē, scilicet
si Deo placeret; quum autē cognovit Dei vo-

lunatam, exprimit votum, quod etiam ha-
betur 27. q. 2^a ca. sufficit, et ca. Beata Maria.

Ad illud quod contra Prophetam objicit,
Dicendum, quod non potest intelligi de Czechia
Rege, quia ut habetur 4. Regum 18, 28 annos
erat Czechia, quum regnaret capiverit. Achaz
autem pater eius qui et Achaz, nam fuit
binominis, regnavit 16. annis, et ibidem ha-
betur: ex quo in principio Regni Achaz ante-
quam diceretur Prophetia erat Czechia
9. annorum, et sic non convenit ei antequam
sciat vocare patrem, et matrem.

Nec potest intelligi de filio Evaie quia
De tali concipiendo dicitur ibi: et exit exterioris
alatum eius implere latitudinem terre
tue, et loquitur de terra Judee, cuius nunquam
Evaia fuit Dominus, nec filius eius. Nec
non convenit filio Evaie, quia illum nomi-
navit Emmanuel, quod nomen ei convenire
non potuit; preterea quia a nativitate filii Evaie us-
que ad captione Samarie fluxerunt anni 17. in qua etate

Matth. 1.

nemo nescit vocare patrem, et matrem. unde necessario venit Prophetia exponenda de Christo, qui longe post fuit.

Nec tamen idcirco non fuit dicendum signum, quia ut Nicolaus dicit, duplex est signum, scilicet praenotium, sicut signum Ioseph in relexe Iudicum 16. et aliud rememorativum effectus praeteriti sicut Ex. 3. hoc habebit signum, quod minime te, quem duxeris Populum meum de Aegypto immolabis super montem iram; illa exp. liberatio Populi à duobus Regibus, et persecutionibus habuit signum rememorativum, et etiam figurativum, scilicet conceptionem Virginis, et liberationem per Christum; sed quia incredibile erat Achaz non movit eam de propinquo, ei ideo signantem non diximus ad eum Prophetia, sed ad domum David.

Ad 3um dicendum, quod haalm in hebreo significat absconditum, scilicet aspectum hominum, sicut solent esse Virgines, de quibus

integritate, ex predicta non dubitatur, maxime quando exhibetur rex regibus, et sic invenitur scriptum in tribus solum locis sacre Scripturae, scilicet Gen. 24. ubi de Rebecca dicitur: Virgo que exedietur ad hauriendam aquam; et Ex. 20: de Maria uxore Moyri dicitur: virgo Israel, id est Virgo. et textus invenitur hic Crux 7.º Sed de illis eodem modo scriptum conceditur, quod significabant virgines inviolatas, intactasque: paxi igitur ratione coexistit deus rex Cruxem vaticinatus, scilicet Virgine Maria.

Ad idem dicendum, quod duplex est nomen scilicet naturae, et hominis, et impositionis, ut Petrus; et sic dicitur est Christus Emmanuel naturalis, quia fuit Deus, et homo; et hoc significatum innuit Cruxem, sed vocatur est Jesus impositione à Deo per Angelum, et Virginem, cuius cuius Mathaeus reddidit rationem, quia saluum faciet Populum suum à peccatis eorum; nam Jesus Salvatorem significat.

Ad sum quod licet in Christo non fuit igno-
rantia postquam conceptus est tamē, quia hoc
fuit in tempore, et ut homo habuit scientiā in tēpore
antequam eam haberet, impleta est liberatio
populi cōmemorata, et p̄mittitur p̄x Crīstian.

QVINTVS PASSVS.

Quertio ap̄er verum:

Nolite putare quoniam
veni solvere legem, aut Prophetas;
non veni solvere, sed adimplere. Mathei 5.

Quertum, quo modo sit verum, quod Christus le-
gem implevit, et non solvit.

Prima facie apparet, quod solvit mandata
moralia, quia p̄ceptū de observatōe sabbati morale
erat, saltē quātum ad vacationem ā corporalibus oc-
cupatōib; sed ipse sabbato curavit Jo. 5. et variis
p̄ceptis tollere lectū suū in sabbato: exp.

2. videtur quod non implevit iudicialia,
quia mulierem deprehensam in adulterio, quae
in lege p̄cipiebatur lapidari, impunitam
abire p̄mittit, ut habetur Jo. 8.

3.º ceterimonialia de abstinētia ciborum in lege prohibitorum non relaxavit, nam dixit Matth. 15: quod intrat in os, non corripuit hominem; ipse autem fecit, quę alius facienda dicit: expro talibus vivit.

Contra est veritas, et scripturę auctoritas in principio questionis posita.

Pro intellectu huius veritatis notandum, quod Christus adimplevit legem, et Prophetas, et modum, quo id fecit primo patet de lege, nam in lege quędam exant posita per modum precepti, et quędam per modum promissi observantibus legē, et utraque adimplevit. Et primo patet de preceptis, quę exant in triplici differentia, nā quędam exant moralia, ut precepta Decalogi, et alia quę ad eorum declarationem faciebant, vel exant antecedētia, vel ex eis emanantia, et talia implevit Christus ea observando perfecte, et ad eorum observationē alios invitando, unde Matth. 19: si vis ad vitam ingredi, serva mandata.

2.º ea implevit sanum eorum intellectum

Matth. 5.

Declarando, et Pharisaeorum exheredando circa ea
excludendo, ut patet Matth. 5. ubi sepius dicit: au-
ditis, quia dictum est antiquis &c.

3.º adimplevit ea, consilia apponendo,
que faciunt ad perfectionem mandatorum ob-
servantiam; perfectum enim servat hoc man-
datum non occidet ille, qui caret ab ira inex-
tinata, quam ille, qui tantum caret ab inex-
tione.

Alia exant precepta legis Judicialia,
et hec implevit rigorem eorum per viam mi-
sericordie temperando in quibusdam per
se ipsum, et in aliis dimittit temperamentum
sui ministerii, scilicet Ecclesie, Prelatis, et Prin-
cipibus terrenis catholicis, ut de talibus or-
dina secundum quod videbitur utile communitati Fidelium
pro varietate temporum, locorum, et personarum;
et hoc non fuit destruxerit legem, sed magis
implevit, quia sic ordinavit meliorem obser-
vationem Iustitie, sicut non destruxit
puer, quando fit vir, licet enim transierit pueritia,

tamen remanere melior natus eiusdem personae etate mixta. Lex enim veter habuit, quavi statum pueri respectu nostr legi, propterea quod dicitur Gal. 3: Lex paedagogus nostr fuit in Christo, id est, regulativa status puerilis; propterea hoc enim exae lex timoris, sicut pueri sub disciplina, et timore custodiantur. Lex autem evangelica est lex amoris, et ideo non debet esse tantum rigor poenarum, quia proprium hominum perfectorum est magis deduci ad virtutem amore iustitiae, quam timore poenae. Unde notatius in quadam epistola: Odunt peccare boni virtutis amore, tu nihil admittis in te formidine poenae.

3^a praecipua exant ceremonialia, et haec divi debantur iustis, quia quaedam pertinebant ad sacramenta, sicut circumcisio, quantum ad omnes homines, necis quantum ad Regem, et Pontificem; Christus autem non assumpsit statum Sacerdotis legalis, vel terreni Regis,

Matth. 5.

imo Dixit coram Pilato: Regnum meum
non est de hoc Mundo Jo. 18. et ideo non ha-
buit hanc mentionem corporalem Regnum,
vel Pontificum; sed mentionem spirituales
à Deo Patre habuit per plenitudinem gratiæ
secundum quod scribitur in Psalmo 41. In-
vit te Deus Deus tuus deo letitiæ &c. circumci-
sionem autem ipse adimplevit, primo in se susci-
piendo carnem. 2.º in statuendo loco ipsius melius,
et efficacius, et perexaltius Sacramentum, scilicet Baptis-
mum, in quo contextus maior gratia, quæ etiã
est remedium tam vivis, quam terminis. Quædã
etiam circumstantialia pertinebãt ad sacrificia,
sicut immolatio Agni Paschalis, Iuge sa-
crificium, et consimilia; hæc autem exant
figurativa unius perfecti sacrificii, scilicet
Christi in cruce offerendi, et ideo istos imple-
vit Christus uno modo corporaliter patiendo,
alio modo in statuendo efficacius sacrificium,
scilicet Eucharistiã. Quædam autem circumstantialia
pertinebant ad sacra, et de talibus exant

praecepta prohibitiva vni aliquorum ciborum,
 et conuicia, ex his adimplevit Christus, nam
 quia dicit Petrus Actuum 10: immundum,
 et commune non inuenerit in eo necum est ex-
 tendi multo fortius, quod Christus hoc inuenerit,
 et sic adimplevit haec praecepta obseruando ea,
 et eorum meliorem obseruationem declarando;
 pex talem enim abstinentiam a carnalibus
 cibis significabat abstinentiam a spiritualibus
 immundiciis; hanc autem mundiciam instituit
 Christus in lege evangelica, quae est mundissi-
 ma, ut in Psalmo: lex Domini immacu-
 lata, et pex consequens debuit esse figu-
 ralis abstinencia, quapropter dicitur Actuum 10.
 quod Deus purificauit, tu ne commune
 dicaris, quia nullus cibum coinquinat
 hominem, Apostolus 1^a Timot. 4: omni
 creatura Dei bona est, et nihil reiciendum,
 quod cum Gratiaum actione percipitur. Si-
 miter tamē Deus in ordinatione Ecclesiae de aliquibus
 abstinenciis faciendis pro loco, et tempore

Patet ergo ex praedictis qualiter Christus
 legem adimplevit quantum ad omnia genera
 praeceptorum. 2° implevit legem quan-
 tum ad promissa promittenti tamen
 obervantibus meliora. Lex enim Moysen
 promittebat velle bona temporalia, et
 transitoria, scilicet abundantiam, et ex-
 cellentiam temporalem, ut patet Deuter-
 xonomii 26: custodias omnia praecepta eius,
 et faciet te excellentiorem cunctis gen-
 tibus. Sed Christus obervantibus Dei
 mandata promittit bona spiritualia, et
 aeterna, scilicet gratiam in praesenti, quae
 praecellit omnibus bonis temporalibus, et
 etiam gloriam in futuro. Mathei 19: om-
 nis, qui reliquerit &c. centuplum accipiet,
 scilicet in praesenti, quia bona spiritualia,
 quae hic recipiuntur, in tantum excellunt
 bona temporalia, ac si centenarius nume-
 rum paucis numeris comparatum, et vitam aeternam
 possidebit, scilicet in futuro; Patet igitur quod

Christus adimplevit legem quantum ad
 precepta, et promissa. Similiter adimple-
 vit Prophetiam, quia principaliter locutē
 sunt de Christo, et de adventu eius, et de his
 quę pertinebant ad ipsum, et ideo adimplevit
 Prophetiam nascendo, convivendo in mundo,
 et moriendo, et resurgendo, et alia opera no-
 strę salutis faciendo; propter quod imminente
 sua Passione dixit illa verba, quę Luc. 24.
 statim in medio discipulorum repetit di-
 cens: oportet impleri omnia, quę scripta
 sunt in lege, et Prophetis, et Psalmis de me.
 Patet igitur ex predictis, quod Christus im-
 plevit legem, et Prophetas.

Ad argumentū ^{sum} incongruū dicēdū,
 quod Christus cessando infirmum sabbato
 non fecit contra legem, quia licitum erat
 facere in die sabbati ea, quę ad gloriam Dei
 pertinebant, sicut curare Templum, et sacri-
 ficia offerre, et Divinam laudem dicere, et
 huiusmodi, et multo fortius curare homi-

Mathei 8.

nem miraculo exat licitum ad ostensionem di-
vine virtutis; eadem ratione fuit licitum, quod subito sa-
natus portaret lectum suum in die sabbati; faciebat
enim hoc ad magnificationem miraculi per hoc enim
ostendebatur, quod divina virtute sic subito exat
sanatus, quia statim fuit ad pristina opera restitutus.

Ad alia duo argumenta patet respon-
sio ex notatis in corpore questionis.

SEXTVS PASSVS.

Quertio superex veru:

Filius autem hominis non

habet ubi caput suum reclinet Matth. 8.

Quertum utrum Christus debuit vivere
in paupertate.

Et videtur quod non; nam sicut divites
impedimenta nobis, ita nobis sunt adiumenta
vixit, nihil autem faciens ad vitam debuit
Christo deficere: ergo videtur, quod debuit divi-
tias temporales habere.

2.º nam Christus debuit assumere
eligibilissimam vitam; sed eligibilissima vita

est quæ est mediocri inter pauperiam et
et divitiarum; dicitur enim Prover. 30: mendi-
citantem, et divitiarum ne dedas mihi, tribue
tantum victui meo necessarium: Christus
non debuit pauperem vitam ducere, sed mode-
ratam.

3.º Extiores divitiis ad vitam corporis
ordinantur, quantum ad victum, et vestitum;
sed Christus in victu, et vestitu communem vi-
tam duxit secundum modum aliorum, quibus
convivebat: ex quo videtur quod in divitiis, et
paupertate communem modum servare debu-
it, et non uti maxime paupertate.

4.º quia Christus maxime homines
invitavit ad exemplum humilitatis secun-
dum illud Matthi 16: discite a me, quia mitis
sum, et humilis corde; sed humilitas maxime
commendatur in divitiis, ut dicitur 1^a Timot. 6:
divitiis huius sæculi percipere non avaritia
perire: ex quo videtur quod Christus non debuit du-
cere pauperem vitam.

Sed contra est quod dicitur Matth. 8. filium hominis non habet ubi caput suum reclina, quasi dicat secundum iter hominum: quum propter divitias, et seculi lucta cupis regni, quum tantum sim paupertatis, et nec hospitium quidem habeam, et tecto utam non meo. Et super illud Matth. 18. ut non scandalizemus eos, vade ad mare, dicit iter hominum: hoc simpliciter intellectum edificat auditorem, dum audit tantum Dominum fuisse paupertatis, ut unde tributa pro regis Rex redderet, non haberet.

Pro declaratione dubii: notandum, quod venit Christus in hoc mundo pauperem vitam ducere; 1.º quidem quia hoc erat congruum predicationis officio, propter quod venire se dicit Matth. 1. eam in proximo vico, et civitates, ut et ibi predicem, ad hoc enim venit, oportet autem predicatorum verbi Dei, ut omnino vacet predicationi omnino a secularium rerum cura esse absolutus, quod facere non possunt, qui divitias possident, unde et ipse Dominus mittit

Apostolo: ad predicandum dicit eis: nolite per-
dere aurum, nec argentum, et ipsi Apostoli
Actum 6°. Dicunt: non est equum nos relin-
quere verbum Dei, et ministrare mensis.

2° quia sicca mortem corporalem assu-
pit, ut nobis vitam spiritualem largiretur,
ita corporalem egestatem sustinuit, ut spiri-
tualiter nobis divitiam largiretur secundum
illud 2^a Cor. 8°. scilicet Gratiam Domini
nostri Iesu Christi, quoniam propter nos
eximus factus est, ut illius inopia divites essemus.

3° ne si divitiam haberet cupiditati eius
predicatio auferretur; unde Hieronimus
super Matth. dicit: quod si discipuli eius
divitiam habuissent, videretur non causa
salutis hominum, sed causa luxu predicare,
et eadem ratio est de Christo.

4° ut tanto maior virtus dignitatis,
eius ostenderetur quanto per pauperitatem vi-
debatur abiectio, unde dicitur in quodam rex-
mone Ephesini concilii: omnia pauperes,

Mathei 8°

ex vilis elegit, omnia mediocria, et plura minus
obscura, ut scilicet cognoscatur orbem terrarum
transfigurare, propter hanc pauperiam
elegit Mattheum pauperioris patriam, egenus
fuit pecuniis, et hoc tibi exponat prodesse.

Ad 1um dicendum, quod aliquid bene
est actus virtutis secundum inferiorem
statum, quod tamen est impeditivum actus
virtutis ad altiorum gradum, sic debet
viri maximus est impeditivus virginis,
et eodem modo administratio temporalium
bene est impeditiva perfectæ sequellæ Christi
in quantum impedit actum contemplationis
propter quod dicitur in libro de Ecclesiasticis
dogmatibus: bonum est facultatem cum dispensatione
exorare, sed melius est intentione
sequendi Christum totum simul donare, et
absolutum à sollicitudine cum Christo egere.

Ad 2um dicendum, quod super abundantiam
divitiarum, et mendicantia vitanda vide-
rentur ab his, qui volunt vivere secundum

virtutem in quantum sunt occasiones peccandi; habundantia namque Divitiarum est superbiendi occasio; mendicitas autem est occasio furandi, et mercedi, aut etiam periculi; Iulia vero Christus peccati causa non erat propter hanc causam, eo quod Salomon hoc vitabat, Christo vitanda non erant, neque tamen quilibet mendicitas est furandi, et periculi occasio, ut ibidem Salomon subdixit videmus; sed sola illa, quae ex contraria voluntate ad quam vitandum homo fuerat, et periculi; sed paupertas voluntatis hoc periculum non habet, et talem pauperem Christus elegit.

Ad 3um dicendum, quod communi vita uti quantum ad victum, et vestitum potest aliquis non solum divitiis possidendo, sed etiam à mulieribus, et divitiis necessariis accipiendo, quod etiam circa Christum factum est. Dicitur enim Luc. 8. quod mulieres quaedam sequebantur Christum, quae ministrabant

ei de facultatibus suis, ut enim Hieronimus dicit
 Conuictum Vigilantium conuictum Iudaice fuit,
 nec dicebatur in culpam mox gentis anti-
 opus, ut mulier de subtrahat sua victu, atque veritatem
 Preceptoribus suis ministraret; sed quia hoc pote-
 rat facere scandalum in nationibus, Paulus
 se obiciisse commemorat. Sic ergo conueniens com-
 muni poterat esse victus sine solitudine
 impediens Predicationis officium; non au-
 tem diuitiarum porrectio.

Ad sumendum dicendum, quod in eo qui ex
 necessitate pauper est, humilitas non mul-
 tum commendatur; sed in eo qui voluntarie
 pauper est, sic fuit Christus; ipsa enim pauper-
 tas est maxime humilitatis indicium. Hec S^{us}
 Thomas 3. p^{te} q. 40. a. 3° et Nicolaus Matth. 8.

SEPTIMVS PASSVS.

Quartus co rex venit:

Et commixtus est illis di-

centis: Videte, ne quis sciat Matth. 9.

Quintus quo modo illi duo cecce a Christo

illuminati fecerunt contraarium eius, quod
 eos monuerat Dominus, quia aut Christus
 voluit fieri illud, quod dixit eis, aut non; si no-
 luit, requiritur quod ipsi factum diffamave-
 runt, vel publice vexint contra preceptum eius,
 et sic peccaverunt, quod non videtur vexiri-
 mile, quia iuratur, et contra variati exant, et
 recerit beneficium, ac efficerentur ingratii,
 et indigni variatione; si autem voluit, et con-
 trarium eis iniunxit, requiritur, quod Domi-
 nus fuit duplex, et ficitur in verbis suis, quod
 est impossibile.

Pro responsione notandum, quod in Christo
 fuit duplex voluntas, sicut in eo erat duplex
 natura, una scilicet voluntas divina; et hec item
 est duplex, una rigori, et alia beneplaciti; voluntas
 beneplaciti est, que vult aliquid simplicitex, et abso-
 lute, et secundum hanc voluit Christus maximum
 publicani; nam contra voluntatem beneplaciti
 nihil fit; sed bene fit contra voluntatem
 rigori; alia fuit in Christo voluntas hu-

manu, et secundum hanc Christum quodam modo voluit, et quodammodo noluit mixtum illud publicani, sicut cetera similia; voluit enim publicani ad Dei gloriam, noluit autem, ut ostendat, humanam laudem esse fugiendam. Mixtum quem secundum doctrinam Aristotelis 3° Ethic. sunt non nullae, quae sunt partim voluntariae, partim autem involuntariae, sicut invitati, qui proximo merces merget in mare, vult, et non vult proicere divites respectibus, quia absolute non vult, sed in casu ob necessitatem vitandi periculi vult.

OCTAVUS PASSVS.

Instructio super v. xxi.

Quum autem persequerentur

vos in civitate ista, fugite

in aliam. Mathei 10.

Potest quæri utrum sit licitum Potestati fugere tempore persecutionis.

Et arguitur quod est licitum, et primo per exemplum,

nam aliqui sancti leguntur hoc fecisse sicut
 Thomas cantuariensis fugit de Angliā tempore
 persecutionis sue ecclesie, quod non fecisset nisi
 licitum fuisset: exp^{da}

2° exemplo David, qui crebro fugit in-
 sidior, ac persecutionem Saul, ut patet ex his-
 toria primi Regum.

3° idem probatur per exortationem
 Domini, quæ in fronte questionis posita
 est: quum autem inquit persequeretur vobis
 unde requiritur quod non solum sit licitum,
 sed etiam meritum, quum Salvator dis-
 cipulos suos ad hoc adhortetur.

4° nam hominem facere, quod est om-
 ni animali naturale est licitum; sed fugere
 tempore persecutionis est naturale omni
 animali, secundum illud Boetii 3° de consolati-
 one: omne namque animal tuæ salu-
 tem laborat, mortem vero, perniciem que
 devitat: exp^{da} fugere tempore persecuti-
 onis est licitum.

Mathei 10.

Contrarium probatur per illud dictum
Domini Jo. 10: Accernatur, et qui non est
Pastor videt lupo venientem, et dimittit oves,
et fugit; quod exponens Gregorius dicit: quod
ille qui fugit tempore persecutionis merito
perdit meritum Pastoris; quod non erret verum
si fugere esse sibi licitum.

2° quia Beatus Petrus dicit 1^a Petri 2°
Charissimi nolite persequimini in furore,
qui ad tentationem vobis sit, quasi novi ali-
quid vobis contingat; sed communicantes Chri-
sti passionibus gaudeat, ut et in revelatione Glo-
rie eius gaudeatis exultantes; ubi Gloriam super
verbo persequimini in furore dicit primo: fugere
in persecutione.

Pro responsione 1° notandum, quod nomine
lupi venientis aliquando intelligitur dia-
bolus infernalis, Fideles per tentationes; aliquando
vexo intelligitur hereticus per falsam Doctri-
nam corrumperet; aliquando tyrannus
per atrocem violentiam persequeretur;

Si primo, ~~vel~~ secundo modo accipiatur lupus
 nemini est licitum fugere; sed orationibus
 sanctis docuinis, ac predicationibus, et
 totis viribus resistere; nam si talibus
 aditus permitteretur sequeretur maior
 periculum propter quod dicitur Jacobi 1.º
 resistite diabolo, et fugiet a vobis; ex hoc
 idem posset dici de heretico; quia fugit illum,
 qui per suam doctrinam detegit ipsius
 falsitatem; propter quod Simon Magus
 fugebat Petrum de civitate in civitate,
 ut dicitur in Itinerario Clementis. Si autem
 accipiatur lupus tertio modo tunc est.

Secundo — notandum, quod aut talis
 persecutio est personalis, aut communis;
 Si personalis ita quod est contra Pastorem
 tantum, et non contra gregem sibi commissum
 tunc Pastori est fugiendum; nec dicitur
 tunc dimittere gregem in persecutione; quia
 persecutio tunc non est contra gregem; et
 hoc modo Paulus Apostolus fugit de Damasco,

ut haberetur Actuum 9.º Si autem sit perse-
 cutio communis contra gregem, et Pastorem
 adhuc est distinguendum; quia aut est unus
 Solus Pastor, aut multi; si unus tantum non
 est sibi licitum fugere, et gregem dimittere;
 quia hoc esset mercenarii, et non Pastoris boni,
 ut Saluator dicit; si autem sumus multi Pas-
 tores, quibus Ecclesia alibi indigeat, tunc
 aliqui debent remanere, et aliqui fugere;
 ut sic grex remaneat in illa Ecclesia suffi-
 cienter custodiatum, et utilitati Ecclesiae de
 alijs provideatur; et si non possit de eximi-
 nari de communi concordia, vel alia con-
 venienti via, qui remaneant, et qui fugi-
 ant, possent super hoc invocare spiritum
 Sancti gratia vobis mitti secundum quod
 dicit Augustinus in epistola ad Hieronymum:
 Si inter ministros sit disceptatio, qui eorum
 tempore persecutionis maneant, et qui
 eorum fugiant; ne fugas, vel morte omnium
 Ecclesia devexatur, si talis disceptatio aliter

non poterit exterminari, quantum mihi videatur,
qui manent, et qui fugiant: vixit legem suam.

Notandum 3° quod ea quae dicta sunt
de Persecutione aliquo modo possunt extendi ad
alia, qui persecutionem, vel perfectum non
habent; nam si in talibus persecutio est per-
sonalis, puta quum quisque pergitur ad
mortem; non quia fidelis principaliter, sed
propter odium personae detestatur, unde
est ei semper fugiendum, ut dictum est
de Paulo, qui ut patet Actuum 9 querebatur
ad mortem in Damasco ipse voluit, quod
patet quia alij fideles pernitebantur ibi
pacifice habitare; ideo de mirum affatibus
periculum fugit persecutionem perso-
nalem; quando autem non est perse-
cutio personae scilicet tantum; sed etiam
fidei, et Iustitiae; tunc si homo percipi-
at probabiliter, quod ex fuga sua sequatur
denisio fidei, et deperisio Iustitiae fuga
est mala, et est peccatum mortale; si

Matth. 10.

autem hoc non apparet probabiliter;
 sed potius contrarium, ut pote; quia ex
 tali fuga potest alibi fieri utilitas Ecclesie;
 ex remanente autem non expectaretur,
 nisi occisio Ministrorum Ecclesie & caribus, id est
 obstinatis infidelibus, et concussio maxi-
 gantiarum, id est articulum fidei; vel mors,
 et opprobrium bonorum ex invidia, vel ma-
 litia, vel odio malorum tunc est fugiendum;
 et alibi proficiendum, vel cum pace, et Dei
 laude manendum, vel degendum. Ad arg^{ta}
 in contrarium.

Ad 1um dicitur, quod sancti fugerunt
 in caribus licitis predicto modo; unde
 in legenda sancti Thomae Cantuariensis dici-
 tur sic: quia causa Ecclesie nondum
 plenè innotuerat, et personalis videbatur
 persecutio.

Ad 2um de David dicendum, quod
 clava erat illa personalis persecutio.

Ad 3um dicendum, quod Saluator hominum

Discipulos fugere in casibus licitis praedictis.

Ad Dum dicendum, quod tuexi salutem,
maximamque vitam est naturale, et pax con-
sequens licitum, et absque peccato, miri in
causa scilicet quando ratio, quae potissimum
pax naturae, imo pene tota natura dic-
tat, aut pro Fide, aut pro republica, vel pro
iusto profectus spirituali, vel temporalis eccle-
siae maxime debet subire, unde et Domi-
nus dixit Jo. 15: maiorem hac dilectio-
ne nemo habet, quam ut Animam suam po-
nat quis pro amicis suis, et sic ipse, et sancti
Apostoli, et infirmi Martyres exigentibus
Causa, loco, et tempore exegit de morte
triumphantes non solum mortem perse-
cutionis tempore non fugerunt, sed eam
fortissime perculerunt.

Nonus Passus.

Inertia occasio-
ne illius verbi, tu ex
qui venturus est; an

Matthi II.

aliu[m] expectamus Matthi II.

Novetur questio an Joannes Baptista
cognovisset plene mysterium Christi, et vi-
detur, quod non cognovit explicitè; quia
nemo diligenter inquisit id quod aperte cog-
novit; sed Joannes quum audiret in vin-
culis opera Christi, misit duos discipu-
los suos, ut interrogarent eum, si exat ipse, qui
prophetaurus erat venturus; an exat alius
expectandus: ergo plane dubitavit; ad hoc res-
pondet S^{tu} Thomas 2.2. q. 2. a. 7. ad 2um et
veritate q. 14. a. 11. ad 5um quod Joannes Baptista
non quesivit de adventu Christi in carne, quia
hoc ignoraret, quum ipse hoc expresse con-
fessus fuisset dicens: ego nesciebam cum
secundum quod misit me baptizare in aqua; ille
Dixit mihi super quem videris spiritum
descendentem, et manentem super eum; hic
est qui baptizat in spiritu Sancto, et ego vi-
di, et testimonium perhibui Joā. 1. et iterum
dicit: medius autem verum stetit

quem vos nescitis, ipse est, qui post me venturum est, qui ante me factus est, cuius ego non sum dignus, ut solvam eius coxam calciamenti, qui etiam in utero vidit eum; unde notans non dixit, tu es qui venisti, sed tu es, qui venturus es, defuturus quærens, non de præterito; similiter non est verisimile, quod ignoravit eum ad Passionem venturum; ipse enim dixit: ecce Agnus Dei, qui tollit peccata Mundi, prænuñcians eius immolationem futuram; et quum hoc etiam alii Prophetæ non solum cognoverint, sed etiam ante prædixerint, ut patet Esaiæ 53. et Zachariæ 9. potest dici sicut Gregorius in Homilia exponit: quod inquirivit ignorans, an ad Limbum esset in proximam personam descendurus, an alium minus exat; sciebat enim, quod vixit Passionis eius ad eo loci commemoranter extendenda exat secundum illud Zachariæ 9: tuque in sanguine testamenti tui eduxisti vinctorum de lacu,

in quo non erat aqua; hoc vero scilicet, quod
 pater se ipsum debet descendere, potuit ignorare,
 antequam impleteretur. Vel potest dici, sicut dicit
 Ambrosius super Lucam: quod non inquirere
 ex dubitatione, seu ignorantia; sed magis ex
 pietate, sicut Petrus; quum dixit abire hoc
 ante; vel potest dici, sicut Chrysostomus, et
 Hilarius, et Hieronymus dicunt: quod
 non inquirere, quia ipse ignoraret, sed ut
 pater Christum satisfaceret eius discipulis
 ignorantibus; quum enim Joannes in
 vinculis positus cerneret, nam invase
 mortem, sollicitus fuit discipulos suos Chris-
 to applicare, ut post eius mortem cum eo
 manerent; unde signavit ex Dominum
 ad discipulorum instructionem
 respondet: signa operum eius ostendem; sed
 quia huic expositioni videtur obviare res-
 ponsio Christi, qui respondet Joanni,
 non discipulis; quum dicit: curas remu-
 nare Joanni; posset dici dupliciter

primo quod Christus remittit discipulos ad
 Joannem, ut ex relatione discipulorum
 hesitantium Joannes acciperet matrem
 am eorum plenius informandi. 2.º dici potest,
 quod Christus tenuit modum vixi moder-
 ti, et ubani; nam directe respondendo ad dis-
 cipulorum hesitationem, quam novit, vi-
 deretur tunc hesitationem eorum redarguisse,
 quod non videretur decem, et ubanum con-
 tra legator Joannis; videtur igitur modestia
 tam ex parte querentis, quam ex parte re-
 spondentis; cum et Joannes in sua persona
 incredulitatem discipulorum non detegere;
 et Christus sic ubane querenti respondit;
 ne incredulitatem legatorum increpare
 videretur, quum ad Joannem Joannis rex-
 tinerent.

Sed Dominus Burgerius alio modo
 respondit dicto dubio dicens: quod non est
 inconveniens, ut quis sciens aliquam veritatem
 consuetudinaliter per unum modum ubanum pro-

ficiat, sciendo eandem veritatem per alium modum, licet secundum modum sciendi non sit ita perfectus, sicut prius, quod patet ex hoc; nam Christus qui non solum secundum scientiam increatam, sed etiam secundum scientiam infusam omnia cognovit, ut communiter tenetur; secundum tamen scientiam acquisitam, scilicet experientialem legitur proficere Lu. 2: Iesus proficiebat scientia, ex gratia, ut docet S. Thomas 3. p. q. 12. a. 2. unde et similiter dicendum est, quod licet Joannes constantiniter cognovisset Christum per divinam revelationem, et per spiritum Sanctum sub forma visibili descendentem, et huiusmodi; adhuc tamen poterat proficere in ipsius cognitione experientiali, hoc est, quum experientiam haberet, quod opera ipsius Christi manifeste correspondere huius, quae de eo in prophetis scriptis pronuntia fuerunt iuxta illud Jo. 10: opera, quae ego facio testimonium perhibet de me; sed quum quaelibet cognitionis

perfectio sit appetibilis, seu desiderabilis, prae-
 sextim cognitio Christi; idcirco Joannes
 non dubitans de Christo an esset Christus,
 sed potius desiderans habere ipsum cogniti-
 onem experientialem ex operibus, quam
 iam habuerat ex relatione, cum dicebat: tu
 es, an alium expectamus, hoc est dicere, de-
 sideras te cognoscere esse Christum ex
 operibus per te factis, sicut te iam cognovi
 per inspirationem, seu divinam revelati-
 onem; unde notans dicit Evangelista: quum
 audiret Joannes opera Christi &c; licet enim
 viderat Christum, et ipsum bene cognosce-
 rat, non tamen viderat opera Christi,
 praeterquam illa, quae testimonium de ipso per-
 hibebant, scilicet miracula; ad quod Christus
 tamquam sciens cogitationem cordis ipsius
 Joannis propriae respondit: renunciate Joanni,
 quae audistis, et vidistis; ubi attendendum quod
 non solum dixit renunciate Joanni, quae vi-
 distis, licet forte hoc videretur sufficere,

sed dixit, quæ vidistis, et audistis, ad denotandum quod ea, quæ audierat à Prophetis per ipsum fieri videbant per ipsum impleta; unde subdit: cæci vident, claudi ambulant &c. Hæc enim miracula in propria forma leguntur in Propheticiis Vaticiniis, unde esaias 42. loquens de Christo ait: Deus venit, et salvavit nos, et requiritur: tunc aperierunt oculi cecorum; similiter Esais 41. ad annunciandum, seu evangelizandum pauperibus meis; Ex quibus patet, quod Christus in hac responsione faciebat satis deinde Joannis recte ordinato circa cognitionem Christi ostendendo, quod opera, et miracula sua correspondebant Vaticiniis Prophetarum, et sic potius habere de Christo notitiam experientialem ex operibus de quo iam habuerat notitiam revelatam.

Sed contra illud de scientia Christi experientiali arguit Magister Axtian dicens: hoc esse dubium, quia si Christus

addidisset per experientiam, quod prius, vel
qualiter prius non novit, sequitur quod non
fuit ab instanti sue conceptionis omniscient.

~~Dicendum~~, quod si accipiamus omniscientem,
cientem, id est omnia scientem, est in articulo fal-
lacia figure dictionis, quia mutatur quid in
qualiter, quum dicitur Christus^{est} omniscientem
ab instanti sue conceptionis: Christus processu
etatis non alio modo novit aliquid quam prius.
Unde concedendum est, quod nunc Christus
novit per scientiam experientialem, quod
ante per scientiam inditam, ac beatam non
sciebat; sed stat cum hoc, quod per scientiam
acquisitam, vel experientialem sciebat alio
modo, scilicet per actionem intellectus agentis
abstrahentis species intelligibiles a fantas-
matibus.

Si autem accipiamus omniscientem improprie,
scilicet, id est omnia, et omni modo scientem, sic
non conceditur, quod Christus ab instanti
Conceptionis fuit omniscient, nec ita quicquam

Doctrinam accepit.

Ad argumentum incongruum pa-
ter responsio ex dictis.

DECIMVS PASSVS.

Quarta occasione illorum.

verborum cap. 15. Matth:

» accesserunt ad eum ab Iero.

» solimini scribere, et Pharisaei

» dicentes: quare discipuli tui

» transgrediuntur traditiones

» Seruorum; non enim lavant

» manus suas, quum panem

» manducant &c.^a Et occasione

confutationis eorum dicente Christo:

» quare et vos transgredimini

» mandata Dei propter tra-

» ditionem vestram, usque ad

» locum: vos autem dicitis: qui-

» cumque dixerit Pater, vel Mater,

» nunquidcumque sit ex me

» tibi proderit.

Ex obscuritate litterarum nascitur difficultas, et diversitas expositionum.

Et primo notandum secundum Nicolaum quod a tempore Moyse ex Dei voluntate constituti sunt 70 seniores, ^{etate} et moribus maturi, et scientia praediti ad regimen Populi; et Moyses exorsus super eos, et sic omnes exorsus 71, et habebatur Numeri 11. et ex illo tempore statutum est, quod tot essent ad regimen Populi ordinati, et hi dicebantur Iudices ordinarii, quorum per impositionem manus ordinabatur, et habebatur in Glossis Hebraicis in multis locis; et hi residebant in Hierusalem, et ad eos recurrerebant de Civitatibus in ambiguis, et difficultibus, et eorum determinatio habebatur pro lege firma, quam non licebat transgredi, ut habebatur Deuteronomij 17.

Et ut dicit Dominus Burgerius in additione prima super Math. cap. 23: hi habebant auctoritatem dandi quodcumque, et potestatem docendi quicquidem auctoritas aut habebatur a dictis 70 senibus,

Matth. 15.

aut ^{per} dixerunt generationem generis, sicut in sacerdotibus
 de quibus Agg. 2: in exxoga sacerdotes legē;
 exat tertium modus de quo Pharisei carnaliter non
 faciebant mentionem, scilicet quando auctoritas
 non est ex hominibus, sed — ex Deo, qualis
 fuit in Christo, et in Joanne Baptista, et idē
 Dominus car. confutavit in exxoga baptisum
 Joannis, unde exat ē Caelo, an ex hominibus Matth.

21, quasi dixeret non est necesse, quod poterat
 docendi sit per dixerunt generationem generis, vel per
 auctoritates veterum; sed potest esse altior,
 et verior, certiorque ē Caelo.

Hi etiam veteres statuiebant aliqua,
 quae pertinebant ad regimen Populi, et in sta-
 tutis eorum exant aliqua, quae cadebant sub
 praecepto, et aliqua, quae cadebant sub moni-
 tione, tanquam cuiusdam decentiae, et ho-
 nestatis; et de talibus exat hoc statutum, quod
 hic tangitur, scilicet, quod accedentes ad men-
 sam, prius lauerent manus suas. Verum-
 tamen Pharisei, et scribae intellectus huius

mandati volebant exatere ad quiddam falvitatem
videlicet, quod per hoc acquireretur quedam mun-
dicia spiritalis; morebantur autem ad hoc,
quia in lege aliquę immunditię per corporales ablu-
tiones dicebantur emundari; et quia Discipuli
Christi aliqua, quę non erant necessaria, sed
magis cuiusdam superstitionis, in quam intellectus
sic traheretur, non observabant, Christum in
Discipulis suis arguebant, tanquam Doctrinę
Seriorum contemptorem, et sic eum redderent
odiorum Populo.

Fuerunt et alii vocati à Iudeis modernis-
sibus seniores, qui Populo in omnibus ad per-
ditionem, et captivitatem declinante scripserunt
libros talmudicos exorum, et heremum, ac blas-
phemiarum, et fabularum, ac vanitatum plenos,
quos usque hodie ceci obstinati que Iudei, et
non catholice Ecclesię decreta ita in synagoga
Sathanae columna, et requirunt in suis tradi-
tionibus.

Fuerunt et alii tempore Christi scribę,

qui legis exana peritissent apud nos magistri
 in Theologia; qui scribæ dicebantur non ab scri-
 bendo; sed ab scripturam peritia; et alij Pha-
 risei, qui alijs religionem se existimabant;
 et hi etiam faciebant suas particulares in-
 terpretationes, et traditiones, etiam contra ver-
 bum verum Sacre scripturæ lucis, ac utilita-
 tis propriæ causa; quibus Dominus dicit: qua-
 re, et vos transgredimini mandatum Dei
 propter traditionem veram; non dicit, quod
 lotio manuum, quæ faciebatur ad honestatem,
 esset mala, vel quod Apostoli ea omittendo,
 bene facerent, ut facit ad honestatem licet be-
 nefacere, omittendo propter superstitiones quæ
 putabantur omni ex ea mundiciam spiritualem;
 sed Dominus, quare clausum retinendum clavo,
 dicit, eos deficere, quia faciebant transgredi
 mandatum Domini propter mandatum homi-
 num, quod probat dicens: nam Deus dicit Cado
 honorem Patrem tuum &c. honorem vite non
 solum intelligitur de reverentia; sed etiam

De administratione necessariorum; hanc
autem excludebant per suam falsam doctri-
nam, quia Sacerdotes, qui exars cupidi, et bona,
quæ esset administranda pauperibus in eorum
lucra converterent, dicebant: quod melius
erat illa Deo offerre; tum quia Deus est Pater
principalis, et spiritualis; tum quia licet per
talem oblationem pauperes sustinerent de-
trimentum corporale, consequerentur tamē
bonum spirituale in quantum illud, quod
erat in eorum necessitate convertendū,
Deo offerrebat; et ex hoc requirebatur, quod
præceptum de honore parentum in quantum
intelligitur in hac administratione necessa-
riorum evacuabatur per talem expositionē
falsam; ideo subdit: vos autē dicitis, scilicet falso ex-
ponendo mandatū Dei, quicumque dixerit patri,
vel matri suum quodcumque erit ex me, scilicet
Deo consecratum, et oblatum, tibi prædedit, imple
magis, quam si expendes in necessitates tuas;
et est constructio defectiva, et est verbum qui-

Matth. 15.

cumque dixit δ^a id est, licite, et bene potest
dicere, quod dictum est, et impleri praeceptum
divinum, et esse dignum vita aeterna, quod est
falsum, quia secundum veritatem est
transgressio praecepti, et hoc est quod subditur,
et non honorificabit patrem δ^a scilicet illud
quod exae tibi debitum subtrahendo, et sic
exitum fecit, vos sacerdotes, mandatum
Dei. hic fuit verbum Nicolai, et quorundam
maiorum super hunc pauperem.

Sed Dominus Burgerius in additione
super hunc locum aliunde ordinis expositi-
onem, et primo reprobat dictum verbum pro-
pter duo; primo quia ut dicit non concordat
litterae, quod probat ex dicto Nicolai dicentis:
quod in textu est constructio defectiva; di-
cit expp Paulus, ubi per te constructio deficit,
manifestum est, quod littera non bene
concordat verbi tibi dato; sed te vexa
ignoro quomodo valeat hoc argumentum,
mihi apud Romanos, et Tentativos, praevalere

quum apud Sacerdotem scribam, et apud
Doctorem regularem, et Poetam defectivę ora-
tiones non tamē sine meritis, et venis crebris
inveniantur; unde et alii Exammatica tri-
buit talibus locutionibus figurę modum,
quem apriorum nominavit.

2.º acquit, quia nunquam invenitur
Hebræos annexare, quod melius est offerre,
quam subvenire parentibus in necessitate
positis; sed hoc non videtur constare 1.º
quia tam Beatus Hieronymus, qui scivit
Hebræum, quam Glossa super Matheum,
et Matheum, et alii Doctores ex quibus Ri-
choldus verum illum sumpsit illam illo
tempore, tam Pharisæum, quam scri-
bam, ex antiqua traditione annexa-
runt. 2.º quia quum dicit: nunquam repe-
ritur, non videtur v. quęquaque verum,
quum hic inveniamur scriptum secundum
illum communem verum. 3.º nam difficile,
et dubium est annexare, nunquam invenitur scriptum,

misi corruer, curvarentem sic omnia recipi-
ta legere. 4.º quia multae male traditiones,
et doctrinae non reprobantur; sed iniqui
interpretes, qui sua, non quae Dei sunt, quae-
rebant, aut consuetudine interpretandi,
aut sua auctoritate scientiae, et Religionis
robabant. 5.º quia valde operosa res est
iniquorum affectus quales illorum reprobantur,
et Pharisaeorum exant sub legis rati-
one capere; qualis enim quis est, ut Aristoteles
dicit 2.º Ethicorum, talis firmis vide-
tur ei; unde mille exorum avari interpretantur,
et alia flagitiorum hominum ge-
nera, et opinantur, et faciunt, ut enim in
3.º Ethicorum Aristoteles dicit: ignorent
omnia flagitia, quae faciunt, a quibus vel
abstinere oporteat.

Nec omnino precipiendum videtur expositio, quam
Dominus Burgerius addit dicens: sciendum quod circa mate-
riam totorum unum liber est compositus a tal-
i iudicio, qui intulatur Pedagogus, id est,

vota, in quo libro plura exxonea recipiunt
 sine aliquo fundamento Sacre Scripturæ,
 inter quæ unus exxon talis est; dicunt enim
 quod sicut quilibet potest consecrare bona
 sua Deo, sic quod facta huiusmodi conse-
 cratione per votum, postea non licet alicui
 talibus bonis uti, nisi in Dei obsequium,
 scilicet in servis Altaris, vel Templi, et huius-
 modi; sic quilibet potest consecrare bona sua
 singulaciter, hoc est, respectu unius personæ
 tantum v. g.^a si quis dicat alicui proximo:
 Volo, seu voleo quod bona mea sint conse-
 crata respectu tui; tunc dicunt quod illa
 bona sunt consecrata respectu illius ho-
 minis tantum, sic quod nullo modo potest
 eis uti, ac si essent simpliciter Deo con-
 secrata; Dominus tamen illorum bonorum,
 et etiam alii homines quicumque possunt
 uti talibus bonis, ac si non essent con-
 secrata, sed mere propria; Votum autem
 huiusmodi secundum eam multipliciter ore tenet

Matth. 15

Expressum, et specialiter cum verbis sig-
 nificantibus aliquam rem convexam; ac si
 Dicat aliquis sicut Templum, sic est res mea:
 tunc illa res est convexata tanquam Templum; vi-
 militex si dicat sicut Altare, vel sicut corbona, ex huius-
 modi; similiter si dicat munus sit, vel est talis res, idem
 est Judicium, intelligitur enim de munere Deo oblato;
 ex quibus infertur, quod si dicat quis patri suo
 munus quodcumque est ex me tibi proderit,
 tunc pater nullomodo potest uti aliquo bono
 filii sui, etiam filio volente, et patre in
 necessitate existerente; et hoc ideo quod secun-
 dum traditionem suam praedictam omnia bona filii
 sui sunt convexata respectu patris. Unde manifeste
 Thaxiigi exitum fecerunt mandatum Dei
 propter traditiones suas, ut Christus dicit;
 nam secundum illam traditionem, quae nullius
 fundamenti est, filius excusatur a subverti-
 one patris, quod est manifeste contra Dei
 praeceptum. Verba autem Evangelii secun-
 dum praedicta contrarium plane, et

sine defectu sic: quicumque dixerit patri,
 vel matri quodcumque erit ex me tibi pro-
 dexit &c. cuius verum est, quod filius vovet,
 ut sit tanquam munus altari consecratum;
 quicquid sit de bonis suis patri prodexit, et
 sic filius taliter voveri nullo modo potest pro-
 durre patri secundum eorum, quod est de directo
 contra preceptum divinum; et hoc quod
 legitur Matthæi 6.º contra quod ex domum
 quodcumque ex me tibi prodexit, et vana non
 dimittitur cum facere patri suo, aut matri;
 ex quo patet quod Pharisæi non persuadendo
 dicebant hoc, sed potius cogendo, quod patet ex hoc
 quod dicit: non dimittitis eum; quia ex vir-
 tute illius voti preteriti iam non poterat
 filius produrre patri, et sic exitum fiebat
 mandatum Dei per suam solvam traditionem;
 et sic iste ex hoc non procedebat ex auxilio
 Sacerdotum, sed ex eo quod male interpre-
 tabantur Sacram Scripturam, et tradi-
 tionem suam divinis preceptis prefferebant.

Hec ille. sicut explicationem non dedit.

Hic adducit Buxperum magistrum
Moysen egyptium docentem in libro de
dilectione perplexorum, quod sacrificia non fue-
runt precepta Populo Israelitico ex interna
principali, hoc est, quia fuerunt pex se interna
a Deo; sed ex interna recurdatio, quia pex
accident, vel indirecte, ut scilicet quia pex
huiusmodi sacrificia homines retraherent
a sacrificiis Idolorum Hebræi. T. non
sum locutus cum patribus veteris, nec precepi eis
in die, quia eduxi eos de terra egypti de verbo holoca-
utorum, et victimarum; allegat etiam cum
hoc alius auctoritatem, quæ hoc sonant.

UNDECIMVS PASSVS.

Quæstio super verbum:

*Et non honorificabit patrem
suum, aut matrem suam*

Mathei 15. Quæstio, utrum
filius post professionem factam
in Religione tenetur exire

claustrum propter necessi-
tatem parentum, etiam
contra voluntatem superiorum.

nonnulli.

Et videmus quod porrit, quia votum factus
de his que sunt superexcoꝝationis non pꝛiudici-
cat his, que sunt de necessitate pꝛcepti;
quum implere pꝛceptum sit necessitatis,
vovete autem talia non; sed votum Religionis
est de his, que sunt superexcoꝝationis; subveni-
re autem parentibus in necessitate, est de
necessitate pꝛcepti: ergo per votum Reli-
gionis per professionem solemnizatum
non absolutum aliquis quin teneatur ad-
ministrare parentibus, sicut ante: ergo
per consequens teneatur etiam claustrum
propter necessitatem parentum; etiam
contra — voluntatem superiorum.

Sed contra quia filius quum ve-
nerit ad etatem adultam, sicut potest
invitis parentibus licite matrimonium

conuentione, vel ad sacerdotium promo-
 yeri, ita etiam religionem ingredi ces-
 se tunc necessitate parentum; sed per sa-
 cerdotium excusatus de hoc; quod non te-
 netur subuenire patri per unum annum
 si ab hostibus irradatur; quia tamen non
 est illicitum corporaliter perire; et
 similiter per matrimonium excusatus,
 quod non tenetur manere cum patre; quia
 est obligatus uxori: ergo multo fortius per
 professionem factam in Religione excu-
 satus a subueniendo parentibus, nisi recur-
 ram modum convenientem sup. regulę,
 et per conuentionem non debet propter hoc
 contra votum obedientię facere; nam
 esset inobediens sic faciendo.

Pro clarioris intellectus notandum, quod
 pater per se tenetur providere filiis; quia
 est causa eorum quantum ad esse; et ideo
 debet eis nutrimētum, et documentum 2. Cor. 12.
 pater debet therapeutizare filijs, et non filijs

parentibus; filius autem tenetur providere
parentibus de necessariis per accipere, sci-
licet si parentes indigeant, et filius sit po-
terius, et ideo si pater iam necessitatem
inveniat, iam sunt sibi debita bona de
quibus filius potest sibi administrare. De
Alieno vero nemo potest Deo sacrificium
facere, et ideo talia Deo offerre non est
licitum, quia hoc est transgredi praecep-
tum de honore parentum; secus autem
esset si filius bona sua Deo voraret, vel con-
secraret antequam parenter essent in
necessitate positi; quia tunc non esset
licitum de eis providere parentibus; quia
si esset factum votum Deo de aliquo im-
molatio non posset immutari; si autem
de aliquo non immolatio non posset
immutari nisi per redemptionem.

~~Argumentum~~ ~~et contrarium~~

Dicendum, quod per professionem non ab-
solvitur à praecepto, bene tamen absolvitur

ab aliquo modo implendi preceptum; quia
preceptum de honore parentum est affix.
matrimonium, et ideo non obligat ad rem per se, sed
pro loco, et tempore, et alijs debitis circum-
stantiis, quae aliquando variantur secundum condi-
tionem ipsius implendi preceptum; quia
aliquis modus subveniendi patri efficitur in-
conveniens, et illicitus ipsi filio per assump-
tionem alicuius status liciti, imo etiam
perfecti; sicut ——— subvenire patri per
defensionem armorum efficitur illicitum
per sacerdotii statutum; tamen tamen ei
subvenire alijs modis suo statui conve-
nientibus; et sic eodem modo post votum
obedientiae subvenire patri contra volun-
tatem superiorum efficitur illicitum
ipsi Religioso; tamen tamen subvenire
modis convenientibus professione reg.

DVODECIMVS PASSVS.

Quertio super sexu:

Aico autem vobis; quinqu-

cumque dimiserit uxorem

sua, nisi ob fornicationem,

et aliam duxerit in matrimonium. Matth. 19.

Est ventilata, et litigata questio actus
Domini Burgerii, et res Domini Nicolai et
Lixae, patrono sup. causae magistro Mathio,
qui multa magni ingenij, et doctrinae alte-
rum intertextum; sed ego hominibus impar
conquereretur Echilidius via Regia, scilicet
sancti Thomae progredi incedo; et non-
nulla dicta auctorum, quae fortassis imbe-
cillitati meae non sapientia subtiliori tractare
pensitanda relinquere.

Trium igitur agitione solera hoc in loco
proximum, et principale est utrum irre-
parabilitate maximorum, cuius contra-
rium est divorcium, vel repudiatio sit
de lege naturae; cuius occasione agitur de
secundo, scilicet utrum maximum
sit naturale, vel ex lege naturae, et haec duo
dubia abrevietur hic.

Mathei 19.

Textum unum in lege Moysi fuit libellus repudij licitus, vel solum, ut minus malum permittitur; hoc textum remitto ad locum suum, scilicet Deuteronomij 24.

Circa primum videtur, quod irreparabilitas uxoris non sit de lege naturæ; nam lex naturæ communis est apud omnes; sed nulla lege præter legem Christi fuit prohibitum uxorem dimittere; ergo irreparabilitas uxoris non est de lege naturæ; 2° nam sacram^{ta} non sunt de lege naturæ; sed irreparabilitas maximonij ad Sacram^{ti} bonum pertinet: ergo non est de lege naturæ; 3° nam coniunctio viri, et femine in maximonio ordinatur principaliter ad proli generationem, et educationem, ex instructionem; sed hæc omnia aliquo certo tempore consummantur: ergo post illud tempus licet uxorem dimittere sine aliquo præiudicio legis naturæ; 1° quia ex maximonio principaliter quæritur bonum proli; sed irreparabilitas est

contra bonum proliu, ut dicunt Philoſoſi quod
aliquis vix non potest ex aliqua terrina
prolem accipere, qui tamen potest ex alia,
et e contra: ergo insepaxabilitat maximo-
ri magis est contra legem naturę, quam
(de lege naturę.

Nunc articulum disputat S^{tu} Thom⁶
in 4 S^{en}a. dist. 33. q. 2^a. a. 1°. et est positus in
Additionibus textis partem q. 67. a. 1°; ante tamē
quam ad eius conclusionē veniamus, aliqua
dicta eius in aliis locis sunt præmittenda;
et primum est quod ponit in 1^a. 2^a. q. 94. a. 2. in
corp. quest. Dicen: quum omne agens agat
propter finem 2. Phil. qui est idem, quod bonū
2. Met^h; primum principium in ratio-
ne practica est, quod fundatum supra rationē
boni, quę est; bonum est, quod omnia appetunt,
unde emanat primum præceptum legis naturę,
quod bonum est faciendum, et prosequendum,
malumque vitandum; et super hoc fundatum
omnia alia præcepta legis naturę, quę ratio

Matthæi 19.

præctica naturaliter apprehendit esse bona humana; quia vero bonum habet rationem firmam; malum autem rationem contrariam, inde est, quod omnia illa ad quæ homo habet naturalem inclinationem ratio apprehendit, ut bona, et per consequens ut opera præsequenda, et contraria eorum ut mala, et vitanda; secundum igitur ordinem inclinationum naturalium est ordo præceptorum legis naturæ; et hæc naturalis inclinatio aliquando dicitur *lex naturalis*; aliquando *lex naturalis*; aliquando *appetitus naturalis*; aliquando *dictamen naturalis*, vel *dictamen legis naturæ*; et hæc nomina sunt synonyma, quorum sunt tres gradus in homine, secundum quod tripliciter participat cum aliis creaturis secundum diversam inclinationem ad bonum secundum naturam.

1us gradus

Inest enim ei primo inclinatio in qua communicat cum omnibus substantiis, prout scilicet quælibet substantia appetit

conservationem sui esse secundum suam
 naturam; et secundum hanc inclinationē
 pertinere ad legem naturalem ea, per quę
 vitam hominis conservantur, et contrarium
 impeditur; 2.º inest homini inclinatio ad aliquid ^{2.^{us} gradus}
 magis spiritualia secundum naturam in qua
 communicatum ceteris animalibus; et secundum
 hoc dicuntur ea esse de lege naturali,
 quę naturalia — omnia animalia docuit, ut
 est comestio maris, et femine; educatio fili-
 orum, et similia; 3.º modo inest homini in- ^{3.^{us} gradus}
 clinatio ad bonum secundum naturam ra-
 tionis, quę est sibi propria; sicut homo habet
 naturalem inclinationem ad hoc quod veri-
 tatem cognoscat, et ad hoc quod in societate
 vivat, et secundum hoc ad legem naturalem
 pertinere ea, quę ad huiusmodi inclinationē
 spectant, ut pote quod homo ignorantiam
 vitet; et quod alios non offendant cum quibus
 habet conservari; ex quibus plane sequitur
 quod ad Iur, vel legem naturalem in homine

pertinet omnem illud, ad quod inclinatum secundum
suam naturam; secundum iter quodur mo-
rator, sub quorum textis comprehenditur

Ius naturale Ius divinum utriusque testamenti de quo
est, quod in
lege, et in evan-
gelio conti-
netur. in decretis dicitur. 1°. Dicitur: Ius naturale est
quod in lege, et in evangelio continetur, quod
sic intelligit S. Thom. 2° q. 94 art. 4° ad primum
dicens: Verbum illud non est sic intelligendum,
quasi omnia quae in lege, et in evangelio con-
tinentur sint de lege naturae, quum multa
tradantur ibi supra naturam, sicut reve-
lationes, et concilia superexogationis, et
perfectiois; multa etiam ceremonialia
et iudicialia leguntur; sed dicitur Ius natu-
rale, quod in lege, et in evangelio continetur;
quia ea, quae sunt de lege naturae plenarie ibi
traduntur; unde quum dixeret Gratianus,
quod Ius naturale est quod in lege, et in evan-
gelio continetur, statim exemplificando
subiunxit, quod qui quae iubetur alij facere,
quod sibi vult fieri.

Potest etiam dici Jus naturale, quod in lege,
 Et in evangelio continetur eo modo dicendi, quæ
 tenet *Sanctus Thomas* 1. 2. q. 94. a. 5.º ad 2um
 ubi dicit: nec solum in rebus humanis
 quicquid à Deo mandatur hoc ipso est debitum;
 sed etiam in rebus naturalibus quicquid à
 Deo fit, est naturale quodam modo; quomodo
 loquitur *Augustinus* 14 de Trinitate cap. 9.º
 quum dicit: animar sola bonos esse cog-
 nitione, et scientia, hoc est, contempla-
 tione naturæ in qua nihil est melius, et
 amabilius ea natura, quæ creavit om-
 nes creaturas, in totâque natura; itaque
 instituta lex, et evangelium à Di-
 vina natura merito lex, vel Jus natu-
 rale dici potest.

Sub eodem etiam 3.º gradu Jus
 gentium comprehenditur, et etiâ aliquo
 modo Lex humana positiva tam Canonica,
 quam civilis, quam etiam municipalis, quod
 intelligi potest ex sententia *Sancti Thomæ*

Math. 19.

1.2. q. 95. a. 2. in corp^e quest. ubi sic ait: Dicendum
quod sicut Augustinus dicit in 1° de libero
arbit^o: non videtur esse lex, quæ iusta
non fuit, unde quantum habet de Iustitia,
tantum habet de iustitia legis; in rebus au-
tem humanis dicitur esse aliquid ius-
tum, ex eo quod est rectum secundum re-
gulam rationis; rationis autem prima
regula est lex nature; unde omnis lex hu-
manita posita tantum habet de ratione
legis, quantum à lege nature derivatur; si
vero in aliquo à lege naturali discordet, iam
non est lex, sed legis corruptio; sed sciendum
est, quod à lege naturali dupliciter potest aliquid
derivari; uno modo sicut conclusionem ex prin-
cipiis, alio modo sicut determinationem quendam
aliquorum communium; primus quidem modus si-
milis est ei, quo in scientiis ex principiis con-
clusiones demonstrative producuntur;
secundus vero modus similis est ei, quo in arti-
bus mechanicis forme communes deri-

terminantur ad aliquid speciale, — sicut
 artifex formam communem domus necesse
 est quod determinet ad hanc, vel illam do-
 mus figuram; determinatum ex quo quoddam a prin-
 cipio communibus legis naturae per modum
 conclusionis; sicut hoc quod est non esse occidendum
 potest determinari ut conclusio quoddam eius, quod est,
 nulli faciendum malum; quoddam vero per
 modum determinationis; sicut lex naturae
 habet quod ille, qui peccat, puniatur; sed quod
 tali pena, vel tali puniatur; hoc est quoddam
 determinatio legis naturae; et similiter
 dicimus de appellatione, et infiniti aliis,
 quae ipsa sunt de lege naturae; modum vero, et
 tempus, et aliae determinationes sunt de
 lege positiva; utraque igitur invenitur
 posita in lege humana; sed ea quae sunt
 primi modi proxime dicti continentur in
 lege humana, non tamquam vix solum
 lege posita; sed habent etiam aliquod vigor-
 em ex lege naturali; sed ea quae sunt secundi

Mathei 19.

modi ex sola lege humana vigorem habent.

Hec S. Thomas ubi supra, ex quibus liquido patet, quod robur est legis naturae; et quam longe, lateque se extendat; et quomodo ad eam se habeat lex positiva, vel humana; nam ex ea derivatur, et eam secundum quasdam determinationes, et applicationes ad particularem omnium negotiorum pro loco, et tempore, ac ceteris circumstantiis contrahit; et de his duobus dixit Marcus Cicero in sua rethorica: res autem naturalis profectus, et autem consuetudine probatus legum meus, et Religio sancta.

1^a Ad.

Tactis igitur dictis solidissimis fundamentis S. Thomae sit prima conclusio; quod maximum est de Jure naturali; hanc ponit super 4. sent. d. 26 q. 1^a art. 1° et probat primo auctoritate Juris in principio digestorum ubi dicitur: Jus naturale est maximum, et ferrius consuetudo, quam nos maximum appellamus; 2° probat eadem ratione; nam Philoſo-

§ Et hūc. dicit: quod homo est magis naturaliter coniugale animal, quam politicum; sed homo est naturaliter animal politicū, et gregale, ut ipse dicit ibidem, ex 1° Politicę; et ipse est naturaliter coniugale, et sic coniugium, siue matrimonium est naturale.

Pro maiori luce huiusmodi conclusionis notandum, quod aliquid dicitur esse naturale dupliciter; uno modo, sicut ex principis nature ex necessitate causatum, ut movens sursum est naturale igni, et sic matrimonium non est naturale, nec aliquid eorum, quę mediante libero arbitrio complentur; alio modo dicitur naturale ad quod natura inclinat, sed mediante libero arbitrio complentur, et sic actus virtutum dicuntur naturales, et hoc modo matrimonium est naturale, quia ratio naturalis ad ipsum inclinat dupliciter; primo quantum ad principalem eius finem, qui est bonum proli; non enim intendit natura solum generatio-

Mathei 19

nem proliis, sed educationē, et promotionē usque ad
 perfectū statum hominis in quantum homo est, qui
 est status virtutis; unde secundum Phum. tria à pa-
 rentibus habemus, scilicet erē, maximum, et
 disciplinā; filium autē à patre educari, et in virum non
 posset, nisi determinator, et certos parentes haberet,
 quod non eret, nisi eret aliqua obligatio viri ad
 mulierem determinatā, quę maximum
 facit; secundo modo quantum ad secundarium
 finem maximum, qui est mutuum obsequiū
 sibi à coniugibus in rebus domesticis imperium,
 sicut enim naturalis ratio dicitur, ut homines si-
 mul cohabitent, quia unus non sufficit sibi in
 omnibus, quę ad vitam pertinent, qua ratione
 dicitur homo naturaliter politicus, ita etiam
 coniunx, quibus indigent ad humanā vitam;
 quędam sunt opera competentia viris, quę-
 dam mulieribus, unde natura movet,
 ut sit quędam associatio viri ad mulierem
 in qua erit maximum; ex hac duas ca-
 usas ponit Philosophus in 8. ethic. ex quibus

patet secundum mentem Sancti Thomae: maximum esse de Jure naturali.

Nec valet quod quidam obijciunt: quod Jure naturale est quod natura omnia animalia docuit; sed in aliis animalibus est coniunctio rerum abque maximo: ergo maximum non est de Jure naturali; ad hoc respondit Sanctus Thomas in loco allegato in responsione ad 1um dicens: quod natura hominis ad aliquid inclinatur dupliciter; uno modo quia est convenientia naturae generis, et hoc est commune omnibus animalibus; alio modo quia est convenientia naturae differentiae quia species humana habundat a genere in quantum est rationalis, sicut est prudentiae actus, vel temperantiae, et sic sicut natura generis quovis sit in omnibus animalibus, non tamen eodem modo est in omnibus, ita etiam non inclinatur eodem modo in omnibus, sed secundum quod unicuique competit; ad maximum ergo inclinatur natura hominis

Math. 19

ex parte differentie quantum ad rationem secundam assignatam; unde Phil. hanc rationem assignat hominibus supra alia animalia; sed quantum ad rationem primam inclinat ex parte generis, unde dicit: quod filiorum procreatio communis est in omnibus animalibus; tamen ad hoc non inclinat eodem modo in omnibus, quia quaedam animalia sunt, quorum filii nati, statim possunt sufficientem victum quaerere, vel ad quorum sustentationem mater sufficit; et in his non est maximus ad feminam determinatio; in illis autem, quorum filii indigent utriusque sustentatione, sed ad paucum tempus, invenitur aliqua determinatio quantum ad tempus illud, sicut patet in quibusdam avibus; sed in homine quia filius indiget cura parentum usque ad magnum tempus est maxima determinatio masculi ad feminam, ad quam etiam naturalis generis inclinat.

Secunda conclusio est quod in repa 2.^a 22.º reprobabilitatem maximam est de lege naturae; haec conclusio sequitur ex precedenti, et confirmatur à S. Thoma in 1. 36. q. 2. a. 1.º sic illud precipue est de lege naturae, quod natura bene instituta accepit in principio sui; sed irreprobabilitatem maximam est huiusmodi, ut patet In. 2, et Dominus declarat, et confirmat Matth. 19 dicens Pharisei: non legitis; quia qui fecit hominem ab initio masculum, et feminam fecit eos, et dixit: propter hoc dimittet homo patrem, et matrem, et adhaerebit uxori suae, et erunt duo in carne una; itaque iam non sunt duo; sed una caro; quod expropter Deus coniunxit, homo non reprobet; et sic requiritur, quod est de lege naturae.

2.º quia de lege naturae est, quod homo Deo non contrarietur; sed homo eret quodammodo contrarius Deo, si dirolveret coniunctionem, quam Deus instituit; quoniam expropter hoc sic instituta irreprobabilitatem

maximorum, ut paulo ante dictum est, apparet, quod sit de lege naturæ.

3° quia maximorum ex intentione naturæ ordinatur ad educationem proli non solum ad aliquod tempus; sed per totam vitam proli; unde de lege naturæ est, quod parentes filijs et auxiliarentur, et filij vitam parentum hederent; et ideo quoniam proles sit commune bonum uxoris, et uxoris oppositum societatem perpetuo permanere indivisam secundum legem naturæ dictam; et sic irreparabilitas maximorum est de lege naturæ.

Confirmatur dicta conclusio per definitionem maximorum in qua dicitur: Maximorum est coniunctio maris, et femine inter legitimas personas individuales vitæ, consuetudinem retinentis, id est irreparabilitatem, secundum totam vitam utriusque coniugum; ex quibus patet, quid tenendum sit in dictis duobus articulis secundum mentem S. Thomæ; et quid respondendum sit dictis

colutgantibus in his in quibus ab eo deviant

Superest ut ad argumenta in contrarium facta respondeatur, et primo

Ad 1um dicendum, quod sola lex Christi ad perfectum adduxit genus humanum reducere ipsum in statum naturae naturae; inde et in lege Moyse, et in legibus humanis non potuit aufertur totum, quod erat contra legem naturae hoc enim soli legi spiritui, et vitae reservatum est.

Ad 2um dicendum, quod irreparabilitas competit matrimonio secundum quod est signum perpetuae coniunctionis Christi, et Ecclesiae; et secundum quod est in officium naturae ad bonum proli ordinatum; sed quia reparatio matrimonii magis directe repugnat significationi, quam proli bono, cui consequenter repugnat; irreparabilitas matrimonii magis intelligitur in bono sacramenti, quam in bono proli, quamvis in utroque intelligi possit, et secundum quod pertinet

Itahgi 19.

ad bonum prolixius erret de lege naturæ, non autem
secundum quod pertinet ad bonum Sacramenti.

Ad 3um patet solutio ex dictis.

Ad 4um dicendum, quod maximum
principaliter ordinatur ad bonum commu-
ne ratione principalis firmi, qui est bonum
prolixius; quamvis etiam ratione firmi secun-
darii ordinetur ad bonum contrahentium maxi-
mum, prout per se est in remedium
concupiscentiæ, et ideo in legibus maxima-
mum magis accenditur, quod omnibus expedit,
quam quod uni competere possit; quamvis ergo
maximum irreparabilitate impediatur bo-
num in aliquo homine, tamen est conve-
nienter ad bonum prolixius simpliciter, et prop-
ter hoc ratio non requiritur. Licet vero
Magister Itahgius supranum contra
Dominum Buxensem redderet
rationem, quare in vetere testamento
fuit reparabile maximum, et non in novo,
conatus computare secundam rationem,

quam Dominus Burgerius allegat; quæ, procul-
dubio est Sancti Thomæ 1^a 2^a q. 102. a. 5° ad 3um,
quam etiam rationem magis declarat S.
Thomas sup. 4to Sen. Dist. 33. q. 1^a cogimus ei
respondere; dicit enim S. Thomas; quod ma-
ximorum fuit in lege veteri, prout est
in officium naturæ; non autem prout est
sacram^{tu}m. Coniunctionis Christi, et Eccle-
siæ, quæ nondum erat facta.

Contra quam sententiam arguit dic-
tus Magister Mathias sic; primo quia
Beatus Gregorius dicit: Ecclesia incepit
ab Abel iusto: ergo inconveniens est, quod
in lege veteri non fuit Deo coniuncta; 2° quia
vetus testamentum frequenter ostendit
Synagoga Deo desponsatam, quæ despon-
satio est in una sponsa, usque ad novissi-
mum iustum, cui Ecclesiæ totali Christus
ut sponsus recurrens deitatem ab initio con-
iunctus est; cuiusque coniunctio indisso-
lubilis est usque ad consummationem re-

celi Matthæi 16; et ita opponitur, S. Thom. ex Bur-
 gensem — venturæ, nisi vellint exonerare
 dicere cum Heluidio Christum ante Ma-
 thiam non fuisse; nam Christus, et si eo
 tempore esset factus homo, & carnaliter tamen
 fuit Christus; quia à Patre unctus, pro ut
 unctio significat non pro rectionem; sed commu-
 nicationem per generationem; est enim Deus un-
 gens, sicut est lumen; et sicut filius est lumen
 de lumine, ita est ungens ab ingente secun-
 dum venerationem Millanij 11 de Trinitate prope
 medium; 3° quia secundum Magistrum, et
 Doctorem Theologum in 4. sive 26: maximonium fuit
 sacram^{tum} ante peccatum; quod dicit Apo-
 stolus Cor. 5: sacram^{tum} hoc magnum in Chris-
 to, et Ecclesia; et S. Thom. 2.2^æ q. 2^a art. 1° igitur
 fuit alicuius rei sacre signum; sed non nisi
 coniunctionis Dei ad firmam iuramentum, quæ
 est Ecclesia, vel in Ecclesia fuit: exp. ab exor-
 dio rationalis creature sponsus, et sponsa
 mystica, et eorum coniunctio.

Sed his non obstantibus constat, ut ve-
 ra sententia Sti Thomae ad cuius intellectum
 nota, quod quum Stus Thomas dicit: quod
 in vetere lege nondum facta fuerat coniunc-
 tio Christi ad ecclesiam, loquitur de Christo,
 prout significat verbum subiectum in duabus
 naturis, scilicet divina, et humana; item lo-
 quitur de coniunctione Christi, et ecclesie,
 que facta est, mediante incarnatione per
 quam factum est unum corpus ecclesie se-
 cundum conformitatem nature, cuius Chris-
 tus est caput, ut dicit Apostolus 1^a Cor. 12.
 et ephes. 1° et 5°. unde Magister A. Sena. dist.
 26 exponens illud Apostoli ephes. 5° ego
 autem dico in Christo, et ecclesia sic dicit:
 ecclesia Christo copulatur voluntate, et na-
 tura, quia idem vult cum eo, et ipse for-
 mam assumptis de natura hominis.

Loquitur peritex Stus Thomas de con-
 iunctione spirituali, que fit per unitatem gratie
 in sacramentis ex opere operato collatis, per

Mathei 19.

quem modum dicit Apostolus 1^a Cor. 12: et
Enim in uno spiritu omnes vos in unum
Corpus baptizati sumus; de qua etiam con-
iunctione dicit Dominus Mathei 18: ecce ego vobis-
cum sum omnibus diebus, quae ad consumma-
tionem saeculi; qui profecto modum coniunctio-
nis, scilicet per gratiam datam per sacramenta
et opere operato non fuit ante Christi Incarnationem;
item loquitur de Ecclesia, et dicit Fidelium con-
gregationem novae lege gratiae, et novae gratiae
sacramentis adunata; de qua Apostolus ait Ephe.
5: Christus dilexit ecclesiam, et se ipsum tradidit
pro ea, ut eam sanctificaret, mundans eam
lavacro aquae in verbo vitae; de qua etiam Do-
minus dicit Petro: tu es Petrus, et super hanc
petram edificabo ecclesiam meam Mathei 16;
Ecclesia enim in hac significatione non
fuit ante Christi Incarnationem, sed
formata fuit profluentibus vivis aquis, et
sanguine ex latere Christi dormientis in caue,
ut capere habeamus in clementina de

summa Trinitate, et Fide catholica.

Per hoc patet solutio clara ad argu-
menta Magistri Mathie contra Summ^m Thom.
Et Dominum Burgerum; nam concedimus
dictamen B^{ti} Gregorii, quod etiam est ex
sententia S^{ti} Thomae in multis locis, ubi tenet,
quod non fuit Fides, et ecclesia antiquorum,
et modernorum, quae à primo Abel fuit imi-
ta Deo, sed non Deo Incarnato quousque
Verbum fuit humanitati unitum.

Et eodem modo dicendum est ad re-
spondendum, accipit enim Christum pro Verbo,
quod subiicit humanitati; non pro Verbo
Incarnato, quia sic nondum erat desponsatū
ecclesiae, quum ei per Incarnationem
nondum fuisset coniunctum; nec per hoc
congruat S^{tu} Thom. et Burgerum ita sentire,
ut exarant Cyprianum exadant, qui dixit, Chris-
tum ante Petrum non fuisse; deficiat enim
dictamen Magistri Mathie in duobus; pri-
mo quia imponit hexemum Hebrionis, qui dixit

Magister

Christum hominem futurum, et passum, et ita
non fuisse ante Mariam, quod est verum
in quantum homo, sed hereticum in quan-
tum Deus, quia sic est eternus; secundo
Deficit quia S. Thomas, et Burgenus
accipiunt Christum pro Verbo, scilicet
supposito subistente utriusque nature, scilicet
Divine, et humane, et ipse accipit pro solo Verbo, quod
est Deus eternus, et ut sic aptissime Abel Ecclesie coniunctum.

Nec valet quod ad confirmationem
meam contentionis addit dicens: nam Christus,
et si ex tempore est factus homo, et extra-
litera, tamen fuit Christus, quia a Patre
Unicus, prout unicus significat non pro-
jectionem, sed unigeniti communicationem per gene-
rationem; est enim Deus unigenitus, sicut et lumen,
et sicut Filius ex lumine de lumine; ita
est unigenitus de unigenito. Non possum
ratio mixta quomodo Magister Catholici
hunc novissimum loquendi modum inve-
nit, aut unde accepit, vel ubi legit; nam vides Hilari-

neus, quem ad suas parces aggregat, fixissime
me tenet, probat, et contendit connexionem,
verba enim eius sunt hæc in M. de Trinitate:
Unctio enim illa, non Beatus illi, et incorrupte,
et in natura Dei manens. Beatus uncti pro-
fecit, sed corporis Sacramento, et sanctifica-
tioni hominis assumpti, Petro Apostolo
testante, qui ait: Consecutus enim vixi
in Civitate ista ad vultum Sanctum tuum
Filium Verum, quem uncti; et paulo post
addit: neque habuit sane unguendi se per spi-
ritum, et virtutem Dei necessitatem Deum,
qui Dei, et spiratur a se, et vixit; ungitur
ergo Deus a Deo suo per conspectum suum;
et si ante dispensationem carnis plures
eos legimus Christi; Christus nunc qui per par-
ticipem ungitur potestior in tempore
est dum uncti participem ante fecerit.

— Et infra si igitur Beatus uncti ungenti
Dei unctionem deputabimus, quæ unctio ob
noxium dilectæ Trinitatis, et per se iniqui-

Matth. 19.

tatur indulgetur sit, quia dicit Propheta: & i-
lexisti Iuramentum &c. unde concludit quum
vexo vngitur ex causa non ad id, quod in-
crementum non est; id est, & tunc nam gene-
rationem spectat unctionis profectus, sed
ad id quod pex incrementum Sacramenti
profectus quod unctionis, id est, pex unctionem
sanctificatur, homo naturaliter Christus emi-
tetur; et paulo post subdit: Deus igitur vngitur;
sed quæro, an id quod in principio Deus erat
verbum incarnatum sit; et respondet non utique;
nam postea deo unctio est; et quum Deus
a deo suo vngitur, id vngitur, quod ab eo
ministratio carnis, & vile receptum
est. Hæc dicitur stillaxius ubi supra; ex quo-
bus liquido constat pro sententia Sti Tho-
me, et Buxgenius; non pro Magistro
Matthia Laboure; cui etiam accedit In-
nocentius 3us in capitulo vices de sacra-
mente unctionis distinguens duplicem unctionem,
quarum secunda, quæ spiritualis est ad huma-

num conpertinet, et ad Filium à Patre per emanationem Generationis in quantum huiusmodi procedente nullo pacto extendi; unde et S. Thomas in 4. contra Gentiles c. 34 dicit: nunquam ante Incarnationem Domini Scriptura nominat Deum, aut Dei verbum Christum, quoniam Christus vocetur interpretatur; nam quod Messias hebraice, Exce Christus, et Messias Latine vocatur dicitur, Christus autem Iesus dicitur vocatur Spiritu Sancto, ut ipse per Evangelium dixit c. 61: Spiritus Domini super me, eo quod invasit me, et evangelizans pauperibus misit me, et B. Petrus Actuum 4 dicit: convenerunt enim vixi in civitate ista ad vexillum sanctum filium tuum Iesu, quem vivisti; et vexillum: Iesum Nazarenum quomodo vivisti illud Deus Spiritu Sancto, et virtute; Unde quoniam filius Dei ab æterno non sit vocatus Spiritu Sancto; nam si sic secundum dicta superius Spiritus Sanctus esset maior ^{filio}, ut sanctificans sanctificatus, et Filius secundum talem emanationem

Matthi 19.

procederet ab Spiritu Sancto, et non parca alia
exactione sequeretur ex tali modo loquendi;
non igitur fuit Filius Dei Christus ab eterno
proprie loquendo, nisi in Dei predestinatione.

Ad 3um Magistri Matthiæ dicendum, quod
ante peccatum maximonium fuit sacramentum
communiter dictum ~~id est~~ sacre rei signum, ut tam
Magister, quam alij Theologi super 1um Sentent.
dicunt: fuit ergo signum non solum coniunctio-
nis Dei ad Animam, ut argueret dicit; sed etiam
Christi ad Ecclesiam tempore plenitudinis gra-
tie realiter fieri, secundum quem modum non
negat Sanctus Thomas maximonium ante
peccatum fuisse sacramentum, imo expresse
illud docet 2^{ae} q. 2. a. 7. quod sacramentum dicit pri-
mum hominem non ignorare; idem sentit
3^a p^{te} q. 1^a a. 3. et expresse q. 67 a. 2. ad 3^{on}; nec
tamen ideo sequitur, quod maximonium, ut
est sacramentum novae legis, fuerit ante peccatum,
nam proculdubio maximonium est sacra-
mentum novae legis, et unum de septem sa-

examentis Cederis; hoc enim tenet Ecclesia,
 et dicere contrarium est hereticum, et
 in eo. ad abolendam de hereticis; unde re-
 quitur, quod habuit constitutionem à Chris-
 to, sicut et cetera Ecclesie Sacramenta,
 in quo modo non fuit realiter, et in actu
 ante Christi incarnationem, nam alia non
 fuerat institutum à Christo.

In qua significatione loquitur S^r
 Thomas 1.2. q. 102. art. 5. ad 3um quem dicit:
 in Veteri lege matrimonium non fuisse
 Sacramentum, unde in 3^a p^{te} q. 61. art. 2. ad 3um ut nūque
 concedit, scilicet quod ante peccatū non fuit Sacramē-
 tum, et quod fuit signū coniunctionis Christi ad eccle-
 siam, cuius verba precise sunt hæc; ad 3um dicendū,
 quod matrimonium fuit institutum in statu inno-
 centiæ, non secundum quod est Sacramentum; sed
 secundum quod est in officium naturæ, ex consequēti
 tamē aliquid significabat futurum circa Chris-
 tum, et Ecclesiam, sicut et omnia alia insti-
 tuta Christi præconveniunt; hoc idem sentit

Scitur in 4. dist. 26. ubi dicit: quod maximonū ante
peccatū non fuit Sacramētum proprie loquendo;
et Nicolaus de Lixan super illo eph. 5: ego autem dico in
Christo, et Celeria sic dicit: licet enim Filius Dei
Patrem non reliquerit, quia semper est in
sinu Patris, ut dicitur Joā. 1; tamen secundum
quandā appareniam dicitur Patrem reliquisse,
in quantum in mundo apparuit visibilis in for-
ma servi ad coniungendum sibi Ecclesiam per
mysterium Incarnationis, et Passionis, res-
urrectiōnis, ubi aperte confitetur, coniu-
tionem Christi, et Ecclesie per Incarna-
tionem Filii Dei.

DECIMVS TERTIVS PASSVS.

Questio super verbum: Mathi 21.

Agricolę autem vidētur Filium

dixerunt in ira re: hic est rex.

Dubitatur utrum crucifixerit Christi eū cognoverūt; hanc
questionē ponit S. Thom. 3. p. q. 17. a. 5. exprimo arguit ad partē
affirmativam per auctoritatem allegatam colo-
num dicentium: hic est rex, veritate, occi-

dominus cum; super qua dicit Hieronimus:
manifestissime Dominus probat ex Verbis Iude-
orum, quod eorum Principes non per ignoran-
tiam, sed per invidiam Dei Filium crucifixe-
runt; intellexerunt enim esse illum, cui Patet
per Prophetam dicit: portula a me, et dabo
tibi gentes hereditatem tuam; ergo videtur,
quod cognoverunt eum Christum esse, vel Filium
Dei.

2° quia Joanni 16 Dominus dicit: nunc
autem, et viderunt, et odierunt me, et Patrem
meum, quod autem videtur manifeste cognovi-
tum; ergo Iudei cognoverunt Christum ex
causa odij, ei Passionem intulerunt.

3° quia in quodam sermone Ephesini
Concilij dicitur: sicut qui struxerat imperialem
dixerat, tanquam Imperatoris dixit, per
verbum ad mortem adductum; sic crucifigerunt
Iudei, quem viderat, penam dabit, tanquam
in ipsum Deum verbum presumptionis inji-
cieret, hoc autem non erat, si eum Dei Filium

Matth. 21.

non cognovissent; quia ignorantia cor ex-
curaret: ergo videtur, quod Iudei crucifigentes
Christum cognoverunt eum esse Filium Dei.

Sed contra est quod Apostolus dicit 1. Cor. 2.
Si cognovissent, nunquam Dominum Glorie cruci-
fixissent; et Actuum 3. dicit Petrus Iudeis lo-
quens: scio fratres quid per ignorantiam fecistis,
sicut et Principes vestri; et Dominus in cruce
pendens dixit: Pater, dimitte illis, non enim
scimus, quid facimus.

Haec omnia praeferenda est insertio
S. Thomae in loco allegato, cuius verba sunt, quod
apud Iudeos, quidam erant maiores, qui scilicet
auctoritate, et scientia alios praecedebant, et hi
dicebantur Principes eorum, et dicitur in libro
questionum novi, et veteris testamenti, qui si-
cut et Demones cognoverunt eum esse Christum
promissum in lege; omnia enim signa videbant
in eo, quae prophetae testata praedixerant; mis-
erum autem dicitur ignorabam; et ideo Apo-
stolus dicit: quod si cognovissent, nunquam

Dominum Iosif crucifixurum; sciendum ta-
 men, quod eorum ignorantia, non eos excu-
 sabat à crimine; quia erat quodammodo igno-
 rantia affectata; videbamus enim evidentia
 signa Deitatis ipsius; sed ex odio, et invidia
 Christi ea pervertebamus, et verbis eius, quibus
 se Dei Filium fatebatur credere noluimus, in-
 de ipse eis dixit: Ioan. 8. si non venissem, et
 locutus eis fuisset peccatum non habueram;
 nunc autem excusationem non habent de
 peccato suo, et addit, si opera non fecissem in eis,
 quae nemo alius fecit, peccatum non habueram;
 et sic ex persona eorum accipi potest illud
 Job. 21. dixerunt Deo recede à nobis scientiam
 viarum tuarum nolumus.

Miror vero id est, populos, qui mister-
 tia scripturae non norant, non plenè cog-
 norant ipsum esse Christum; nec Filium
 Dei, licet aliqui eorum etiam in eum crede-
 runt; multitudo tamen non credidit; et si
 aliquando dubitauerunt, an ipse esset Christus

Matthæi 21.

propter signorum multitudinem, et efficaciam
 Doctrinæ, ut habemus Joat; tamen postea decepti fu-
 erunt à dictis Principibus, et cum non crederent;
 nec Christum, nec Filium Dei, unde et Petrus eis
 dixit: scio, quia hoc per ignorantiam fecistis,
 sicut et Principes verbi; quia scilicet per Prin-
 cipes reducti erant. Hæc; S. Thomæ, cuius senten-
 tiam sequitur, Nicolaus De Lina in omni-
 bus excepto in illa particula verbi dicit: quod
 maiores Iudeorum non cognoverunt Deitatem
 Christi, et arguit contra S. Thomam p. sic: sicut
 Scripturæ loquentes determinatè de tempore ad-
 ventus Christi Daniel 9. et de signis adventus
 eius Gen. 49. et de modo veniendi in paupertate,
 et humilitate Zachariæ 9. ita exprerit, imo
 exprerius loquentes Scripturæ Prophetarum
 dicunt divinitate, ut patet Hieremij 23: ecce
 dies veniunt Sc. in qua auctoritate ubi no-
 habemus Dominum in hebreo positum no-
 men Domini quatuor litterarum, quod Exce
 dicitur Tetragrammaton, quod nulli, nisi vero Deo

tribuitum, et Craig 2° parvulum datur est no-
bis &^a et addit: et vocabitur nomen eius ad-
mirabilem, conciliarium, deus fortis; quæ auc-
toritas etiam recensita de prophetis intelli-
gitur de Christo, in qua fit expressa men-
tio de eius divinitate.

Ex his concludit Nicolaus, quod ma-
iores Populi Iudeorum, sicut habuerunt
notitiam de tempore, et signis ad ventum
Christi, et modo veniendi eius, ita per Scrip-
turas habuerunt notitiam de eius divini-
tate; sed in principio sue predicationis Princeps
per Iudeorum habuerunt eum modi vexam
estimationem in habitu, et in actu, quod scilicet
esset Deus; sed quum cepit contra eos predi-
care, et totum Populum cum quasi paucioribus
odii, et ire, ac invidie concitati vultu contra
eum, et his paucioribus prepediti ab actu
ali consideratione illius veritatis, quam
ab initio de Christo cognoverant, machi-
nati sunt in eum mortem invidiam in con-

tinentur, qui particulari ratione concupis-
cibilis abroxiu eligit fornicari, quod ante
et in communi, et in particulari noverat
esse malum, et fugiendum.

Et addit: considerandum autem est, quod illa
certitudo notitia, quam Principes Judicium habuer-
evidentis, xum de Christo per Scripturam Prophetarum
adherentis, probabili
coniectura non exat certa certitudine evidentis; tum
quia talis certitudo habetur solum per deter-
minationem, vel seruum; tum quia prophetis posita
aliquando varie exponi, et ideo exat magis
notitia probabilis, et verisimilis coniec-
tura; vel secundum alios exat ibi certitudo
adherentis, quae tamen potest impediri in
actu modo predicto.

Licet autem Nicolaus in hoc ultimo
notabili temperaverit dictum suum in
Suum Thomam; tamen ratio sua non est
dissimulanda; et ideo respondet ad eam Bur-
genus, et bene, quod tamen si sacre scripturae
Prophetarum, quae faciunt expressam mentionem

de Deitate Christi, non secundum verum
 intellectum, sed evidenter fidelibus adeo.
 modo mysterium ostendendum, ex illis tamen
 non minus efficax argumentum ad hoc quod
 Principes Iudeorum tale mysterium de
 divinitate Christi cognovissent, quia hoc
 mysterium vix a Deo humanam caper-
 citatem excedit, quod raro, vel nunquam
 sine Dei auxilio speciali intelligi potest;
 Unde praemissas auctoritates veteres
 tamen maiores Iudeorum vix pote-
 rant exponere, non valentes tantam ex-
 celsitatem capere, nisi quibus divina de eo
 ficta revelatio potestate enim putare,
 quod esset intelligendae non secundum pro-
 priam significationem; sed similitudinarie;
 sicut quum Deus in sacra scriptura
 lapis vel Agnus appellatur; nec est simi-
 le quod Nicolaus dicit de alijs Christi
 conditionibus, ut de tempore, et igne, et
 modo adventus eius, de virtutibus, et eius

Matthi 21.

excellentia ^{respectu} aliorum Prophetarum; nam cognitio horum conditionum non excedit communem humanę intelligentię capacitatem, si enuncietur divinitatis.

Sed Magister Mathias improbat hanc solutionem dicens: quod ubi sacra Scriptura manifeste dicit aliquis ad fidem, et mox perpertinere ibi fides debet adhiberi secundum scripturam illam decidit. Dei; unde quum sacra Scriptura clare hoc dicat, et etiam Doctores Hebręorum sic de Deitate Christi interpretentur, ei fides accomodanda est, unde sequitur quod non fuit necessaria specialis revelatio apud Doctores Principes Iudeorum ad sciendum Deitatem Christi; sed potuit sufficere fides acquisita; non impedita per depravatum voluntatem; et addit Magister Mathias, quod dissimilitudo inter noticiam de Christi divinitatem, et noticiam de tempore, et signis, et modo adventus Christi, quam Buxperius assignat non valet, quia dies adventus Christi

in scripturis dubium fuit dicente Propheta: et
 quis poterit cogitare diem adventus eius. Item
 occultatum fuit tempus in computatione
 hebdomadarum à Daniele conignatarum,
 quæ non solum apud Hebræos, sed etiam apud
 Catholicos doctores diversimode exponitur; si-
 militer et alii paucos prænuñtantes tem-
 pus adventus Christi ab Hebræis modicis,
 et antiquis corrupte exponuntur: ex quo non
 potest sumi ex scripturis probatio efficax
 de adventu Christi, sicut de eius deitate.

Sed hic non obstantibus contrahit sem-
 per sententia Sancti Thomæ, et Buxgen-
 sis defferunt.

Et ad V^m Magistrum Mathiæ dicimus
 falsum esse, quod sacra scriptura veteris
 testamenti clare dicat: Christum fore ve-
 rum Deum, ita quod faciat certitudinem
 evidentis; nec sit necessaria Fides infusa,
 sed sufficiat Fides acquisita; nam mirum
 Incarnationis Christi expressum ponitur

in novo testamento, quam in veteri, et liquida
patet, et nemo negat, et tamen multi heretici
totum novum testamentum recipientes
exponunt illud pro suis erroribus, quorum
nonnulli negant divinitatem in Christo,
ut Arianus; alii negant humanitatem, et
Nestoriani; alii dicunt Christum non ha-
buisse animam intellectivam, et Apollina-
rius; ex quibus erroribus sequitur Chris-
tum non esse verum Deum, et hominem:
igitur si dicti heretici proponebant pro suis
erroribus novum testamentum, et fortiori
Iudei potuerunt exponere scripturas ve-
teris testamenti, in quibus minus expresse
mysterium incarnationis habetur.

Et hoc est, quod Nicolaus dixit in fine
sue decisionis, quum dicit, quod notitia,
quam Iudei habuerunt de Deitate Christi, non
fuit certa certitudine evidentiæ, quæ scilicet
sensu, vel determinatione constaret, præter
quam quod Prophetiæ possint multipliciter exponi, et

Ultima hoc ipse Nicolaus, quem Magister ex
Matthæi conatus defendere in illa ques-
tione, quam disputavit, utnam ex scripturis
receptis à Iudeis possit efficaciter probari,
Salvatorem nostrum fuisse Deum, et hominem, aperte
tenet, id probari non posse efficaci ratione, ita quod
nullo modo possit declinari abque evidenti ne-
gatione, vel contradictione Sacre Scripturæ.

Et quum Magister Matthæi dicit:
quod à Doctores de Ebæorum per auctori-
tatem scripturæ crederetur, Christum esse verum
Deum, et hominem, potest dici, quod aliqui
eorum speciali Dei auxilio habuerunt
talem notitiam, magis quam ex ipsa auc-
toritatem evidentiam, quod patet, quia legentium
eiusmodi auctoritates, quidam habuerunt
verum intellectum, alii autem falsum;
ex quo sequitur falsum esse, quod subdit,
scilicet quod apud Doctores, et Principes Iudeorum
non erat necessaria specialis revelatio
ad sciendum Christum esse Deum, quod etiam

Dicendum est contra illud, quod Apostolus dicit 1^a Cor. 2: oculus non vidit; nec auris audivit; nec in cor hominis ascendit, quæ præparavit Deus his, qui diligunt Christum nobis autem revelavit Deus per spiritum Sanctum; nūc enim eorū, quæ præparata sunt diligentibus Deum, est cognitio mysterii Inventionis, iuxta quod Jo. 17 dicitur: hæc est vita æterna, ut cognoscant te Deum verum, et quem misisti Jesum Christum; est præterea contra illud Sapientie 9: seruum autem tuum qui sciet, nisi tu dedideris sapientiam, et miseris spiritum tuum de altissimis; et Job 32: inspiratio Omnipotentis dat intelligentiam.

Quod vero subiūgit Magister Matthiæ ita fuisse occultatum doctis Iudeorum ex scripturis legis, et Prophetarum tempus adventus Christi, sicut eius divinitas, non est par ratio; primo quia de tempore, et modo adventus Christi auctoritates Veteris testamenti sunt valde expressæ in re, et ex

circumstantiis, quæ solent illuminare sententias sicut Augustinus dicit in libro 83.^m q.
ut evidenter patet peritanti eam in locis
allegatis, et in aliis locis, de Divinitate au-
tem Christi non adeo clare, et expresse
habetur in scriptura veteris testamenti;
2.º quia et si de Christi Deitate tam ex-
presse, et explicitè loquerentur auctorita-
tes scripturæ, sicut de eius adventu; tamen
quia misterium Divinitatis Christi ex-
cedit non solum humanæ; sed etiam Ange-
licæ cognitionis capacitatem; quum In-
carnatio hæc dubie sit miraculum
miraculorum, occultius, et incompre-
hensibilius esse hominibus, etiam
doctis in scripturis, quam tempus adven-
tus eius, quod si explicitè describatur
non excedit facultatem hominis natu-
ralem; quod autem Propheta dicit: et
qui potest cogitare diem adventus eius;
administrationis excellentiæ, et utilitatis

dubitatio est.

Quod autem addit Magistru[m] Matthi-
thian, quod de tempore adventu Christi non
habentur certa expositiones Hebræorum con-
trarium est ei, quod Nicholaus De Lina,
quem deferret, concludit in dicta questione
disputata, ubi per expositiones Hebræorum,
quas recitat, concludit tempus adventus
esse proximum.

Nec sufficienter solvit Magistru[m] Ma-
thian rationem Burgerii contra Nicho-
laum sumptam ex illo dicto. hic est rex,
venite, occidamus eum; nam ut Burgerius
hic tangit, et expressius 1. Cor. 2.º non valet
dicere, quod ante crucifixionem, habuerunt
Docti Iudeorum nondum odio, et invidiam exce-
cati veram estimationem de Christi Deitate
universalis, secundum quam dicebatur hic est
rex; et tamen tempore crucifixionis
habuerunt in particulari falsam esti-
mationem de eius Deitate odio, atque in-

vidia corrupti; non enim hæc distinctio
facit ratum, quoniam parabola Evangelica
manifeste loquitur de tempore crucifixio-
nis, quum dicit: hic est Rex, venite, occi-
damus eum.

Præterea non clare patet, quid tibi
vult Magister Matthæus, quum dicit: Iude-
oræ crucifixionem habuisse vexam
estimationem in universalis de Christi Dei-
tate; sed quod estimatis particularem scilicet
tempore crucifixionis per invidiam, atque
odium fuerit impedita; nam si intelligit esti-
mationem in universalis de Christi Deitate,
quod quicumque homo in particulari dixeretur
Christus, error, vel futurus error Deus con-
cedimus; sed hoc non contradicit Doctrinæ
S. Thomæ; negat enim S. Thomas, quod
Iudei cognovissent illum hominem Christum,
quem oculis videbant viventem, et existen-
tem, et inter eos conversantem, esse De-
um, quia exant odio, et invidia excecati

et infecti; sed non negat, quin per scripturas
 Prophetarum docti eorum habuissent notitiam,
 Deo inspirante, quod Christus quicumque
 ille foret erat futurus Deus; si autem appeller
 Estimationem in universalis eam, quam
 Iudaei habuissent ante crucifixionem,
 quod scilicet ille singularis homo Christus,
 quem actus, praeventiaque inuebantur
 inter se convexam, eret Deus, et esti-
 mationem in particulari appeller ipsam-
 met Estimationem pro tempore cruci-
 fixationis, quam dicit Iudaei non habuisse,
 Contra omnia dialectice antea documenta
 loquitur; non enim propositiones de eodem sub-
 iecto, et praedicato numero variatae secundi
 rationem universalitatis, et singularitatis, propte-
 rea quod diversis temporibus ab intellectu, aut
 concipientibus, aut formantibus, sed accipientibus
 et universalitatem, et singularitatem in propo-
 sitionibus, secundum quod per subiectum ab-
 strahitur, vel non abstrahitur ab individu-

alibus conditionibus, quæ utique discrevit
non fuit in estimatione, aut apprehensione
Iudeorum de divinitate Christi pro tem-
pore crucifixionis Christi, et ante cruci-
fixionem; quum utroque tempore de eodem
homine singulari, pro et particulatim, et in-
dividualiter videbant eum actu existere,
et inter eos conveniri habuerant esti-
mationem suam.

Ex quibus satis superque constat sen-
tentiam S. Thomæ inconcussam perman-
ere; quod forte Nicholaus maximus cogi-
tavit, exponere illud enim cognoscivimus.
1^a Cō 2° videtur reddere ad modum dicendi
S. Thomæ; ait enim: brevitè potest repeti con-
clusio, quam tenui Matth. 21. scilicet quod pe-
xiti Iudeorum, qui Principes hic dicuntur,
cognoverunt Jesum Nazarenum esse Messi-
am, in lege, et Prophetis promissum; quia
videbant Prophecias de ipso impleri quan-
tum ad tempus, et locum, et alias

Matth. 21.

circumstanciarum; sed quia cepit predicare
contra vitia eorum publice, cognitio illa
per odium, et invidiam invurgentem con-
tra Christum fuit in eis obscurata, et ce-
perunt Prophetiam aliter interpretari; hęc
Nicholaus ubi conuictus, quod quum hic
nullam fecit mentionem de divinitate
Christi, ideo voluit dictum super Matheus
repetere, et hic tacendo, aut pretermitendo
retractaret, quod ibi contra S. Thomam non
satis consulte affirmaverat de Christi di-
vinitate à Iudeis cognita.

Ad argumenta in contrarium respon-
det S. Thomas in locis allegato dicens ad
primum; quod illa verba dicuntur ex perso-
na colonorum vineę per quos significantes Rectores
illius Populi, qui cum cognoverunt esse he-
redem, in quantum cognoverunt cum esse
Christum in lege promissum; sed contra
hanc responsionem esse videndum, quod
illa verba Psalmi portula à me, et dabo tibi

gentem hereditatem tuam, eidem dicuntur
 cui dicitur filius meus es tu, ego hodie ge-
 nui te; si ergo cognovimus cum esse cui
 dictum est portula a me, et dabo tibi gentem
 hereditatem tuam, requiritur, quod cognovimus
 cum esse Filium Dei, Christus enim ibidem
 dicit, quod cognovimus cum esse Filium Dei;
 Beza etiam dicit sup. *Matth. 23*: quia nesciunt,
 quid faciunt; notandum inquit quod non
 pro eis erat, qui quem Filium Dei intel-
 leverunt crucifigere, quam confiteri maluer-
 unt; sed ad hoc potest responderi, quod cog-
 novimus cum esse Filium Dei non, per na-
 turam, sed per excellentiam gratiae singularis.
 possumus etiam dicere, quod etiam verum Dei
 Filium cognovimus dicimus, quia evidentia
 signa huiusmodi rei habebant, quibus ta-
 men avertitae propter odium, et invidias
 noluerunt, ut cum cognoscerent esse Filium
 Dei.

Ad 2um dicendum quod ante illa

verba promittitur: si opera non fecissent, quod
nemo alius fecit, peccatum non haberent,
et postea subdit: nunc autem videntur, et
odierunt, et me, et Patrem meum, per quod
ostenditur, quod quum viderent opera Chri-
sti manifestata, eo odio proceperunt, quod eum Dei
Filium non cognoverunt.

Ad 3um dicendum, quod ignorantia
affectata non excludit a culpa; sed magis
videtur culpam aggravare; ostendit enim
hominem sic vehementer esse affectum
ad peccatum, quod vult ignorantiam irremedia-
re, ne peccatum vitet; et ideo Iudei pecca-
verunt non solum hominem Christi; sed
tamquam Dei crucifixores.

DECIMVS. QVARTVS PASSVS.

Quarta super cena:

Prima autem die azimorum

Mathei 26.

Solet disputari per ardua quedam questio
non solum inter Grecos, et Latinos, quorum

limation, et vexion est auctoritas; sed etiam
 in ex sancto Doctore, quorum non parva
 in exponendo invenitur divexitas; vexum
 quoniam Dominus Burgerius novissime
 non nullas notatas dignas alius superaddidit
 ventilabo sub verbis eius questionem, et
 brevitate gratia reflexam ex sua magna,
 et non inutili digressionem ea, quae mihi ad rem
 necessarios videbuntur; subinde ponam
 sententiam Sti Thomae, et porremo Nicolai
 de Lira; et quoniam meum, qui pauper
 vexmiculus vram non est tantum compo-
 nere liter, superexer librorum optis lectori,
 ut quae maluerit, eligat.

Quertio est vnum quinta texta
 in qua etiam cum Principibus Parcha
 manducavit fuit 14 Luna proximam mensis, in
 qua Agnus Parcha videtur secundum legem
 immolari debuit; et primo videtur quod dicta
 quinta texta fuit 14. 8^a nam Mathei 26
 dicitur: quod prima die azimorum acce-

erunt discipuli ad Iesum dicentes: ubi
vis pascemus tibi comedere Pascha; sed
proxima dies azimorum vel est 14 Luna
in cuius recursum vespere immolatum
Agnus, qui cum azimis comederatur,
vel quinta decima Luna, quæ erat proxima
dies sollemnitatis azimorum; sed in pro-
posito non est 15 Luna, nam vis nec
Christus Pascha comedit in tempore
debito; nec in tempore à lege præfixo
fuit paschus, quorum utrumque est valde
inconveniens in proposito; patet consequentia,
quia sic comedit Pascha in 15, et fuit
paschus in 16: ex quo proxima dies azimorum
prædicta fuit 14 Luna.

2.º quia Marci 14 dicitur: proxima die
azimorum, quando Pascha immolatum,
dicunt ei discipuli &c. ubi expresse habetur,
quod in proxima die immolationis Agni Chris-
ti Pascha comedit, quod est propositum,
nam illa volumus esse 14.

3°. Luc. 22 dicitur: venit autem dies
azimorum, in qua necesse erat occidi
Pascha, et mittere Pascha, et Joannem.
sed nulla dies est in qua necesse est
occidi Pascha, nisi quatuordecima Luna,
ut dicitur Exod. 12. et Num. 9°: et in aliis
quamploximis locis: exp. p. p. p. p.

1.º patet per Christum omnium super
Math. dicentem: quod usque ad ultimum
diem non fuit Christus contra xianum le-
gi, quod fuisse, si Pouchas comedisset non
tempore debito secundum legem.

Item confirmatus auctoritate Hi-
eronimi Dicentis expresse, quod Christus
Cœnam fecit 14. Luna.

In conaxium arqutur sic: recta
fexia in qua ceterum fuit paucum exat
Luna 14: ex p fexia quinta immediate
precedens exat Luna 13; conuectia patet
de se, et antecedens habetur anni 18 ubi
dicitur: quod Iudei non innoxiant

pretorium Pilati, et non contuminauerunt,
sed manducauerunt Pascha; sed quum Pascha
non possit legitime manducari, nisi 14 Luna,
scilicet vespere secundo, et exodi 12: ex quo
Dies Passionis Christi fuit quatuordecima
Luna, et sic non quinta feria, quod fuit assump-
tum; nec videtur eorum, quod manducare
Pascha in dicto loco allegato. Jo. 18. intelligitur
de cibis Paschalibus, scilicet de azymis, et
videtur sentire Christorum, quem sequi-
tur S. Thomas, et alii moderni Eloquentes;
tum quia licet Pascha cum azymis de-
beatur comedi, nunquam tamen legitur,
quod azyma, nec agnoscantur dicantur Pascha,
nec eorum; tum quia azyma potuerunt co-
medi etiam ab immundis, cuius contrarium
non legitur in aliquo loco, ubi agitur de hac
matéria in sacra scriptura; quod etiam con-
suetudo, quæ est optima legum interpretis ste-
bilitatem modernorum testatur, quia li-
cet profiterentur se esse immundos, et

consummatione hoc tempore; quum cœnare
 legitima expectatione cœnæ vitulę passę,
 de qua Numexi. 19: comedunt tamen hodie
 azimas, et agnoscunt in Paschatis tempore
 non curantes de consummatione; item
 quia Joannis 19 expressè dicitur: exortantē
 paschare Pasche dñę; quum enim paschare
 alieuus ferti idem sit, quod preparatio ad
 illam diem, et non dicit paschare sabbatū;
 sed Pasche: manifeste ostendit quod in illa
 die Pascha paschabatur, quod est proprium;
 item si sexta feria in qua Christus fuit
 passus fuisset 15 requeretur, quod res non
 responderet proprię figurę; quod est valde
 inconueniens in hac materia; nam quod
 Agnus Paschalis nihil aliud figurabat nisi Pas-
 sionem Christi ad cuius Agni immolatio-
 nem sola 14 Luna erat tempus determi-
 natum in tantum quod impediti à comen-
 tione Agni propter euentum consummati-
 onis non poterant defectum supplere.

in 18 sequenti; nec in alia quacumque; sed
in 14 Luna mensis Secundi, ut habetur
Num. 9: ergo nullomodo dicendum videtur,
quod res principaliter figurata erit in 18
Luna; unde et idem Chrysostomus expresse
dicit: Christum reverentiam suam occisi-
onem sextę ferię, quando vera Pascha
fiebatur.

Nec videtur rationi consonum, quod
Remigius, et alij Doctores dicunt, scilicet
quod Christus fuit ligatus, et tentus in qua-
tuordecima in vespere, et quod tunc cepere
Passionis excordia; nam propria Christi
immolatio non fuit ^{in vespere} in ara crucis, ut com-
munis Doctrina Ecclesię testatur; item san-
cta feria in qua Christus fuit passus, non
fuit celebris, nec sollemniter in obsequantia
Hebræorum: ^{et nec} 18 Luna mensis primi; con-
sequenter tenet; nam Exodus 12 de eadem die,
scilicet 18 dicitur: Dies prima exit Israelitarum
sollemnis, nihil operis facientis in ea ex-

ceptis his, quæ ad verendum pertinent; ex
quibus verbis manifesto elicitur quod qui-
quid operis prohibeatur in Sabbato, est prohi-
bitum in 15 Luna proximi mensis, exceptis
his, quæ ad verendum pertinent; assumptum
probatum; nam multa fecerunt Hebræi
in eodem sexta feria, quæ nullomodo licebant
fieri in Sabbato; nec in tali solemnitate,
puta accusare, flagellare, percellere testes,
eos examinare, sententiam definitivam
ferre, quæ omnia exercebant circa perso-
nam Christi, ut Evangelistæ testantur; quæ
quidem Judicialia etiam apud nos in sollem-
nibus diebus festis sunt illicita, et videtur
multo magis apud eos, qui literalizant;
item arguimus poëtam Alexandri,
ex Rupi Marci 15 quod est manifestè
prohibitum in diebus festis præsertim extra
civitatem Hierosolymis 17: quod licet de Sabbato
loquatur; idem tamen Est de prima die
Solemnitatis Paschalis, ut dictum est.

Nec est dicendum, quod hoc commiserunt
ex odio Christi; nam ipsi mitebantur iustifi-
care facta sua; et per legem Moysaiceam
ea velare dicentes: nos legem habemus &c;
propterea venit assumptum patet exponere
in sepultura Christi; fuit enim sepul-
tus per Joseph ab Arimathia, et Nicodemum,
qui exanimi iusti, et nullo pacto fecerunt tem-
pore solemni, quod non liceret; unde super
illum Jo 19: propter paucos ex Iudeorum, quia
iuxta erat monumentum &c. dicit Augu-
stinus: acceleratam vult intelligi sepulturam;
ne ad suspenderet, quoniam iam facere aliud
non liceret; sed constat, quod si feria res-
ta fuisset 15 Lunæ; sic erat illicitum in eadē
sepelire, sicut in Sabbato; hoc idem patet
Luc 23; quia dies erat paucos, et sol-
batum illucerebat; ex quo videtur quod
sepultura illa licita erat in sexta feria;
non tamen in die Sabbati; ex quo patet quod
illa sexta feria non erat proxima dies solem-

mitatur Partholus apud sebreon, quod fuit
 arripuum &.

Nec valet dicere, quod Joseph ab Alex-
 andria ex devotione Christi furtum violasse
 pro eius sepultura; nam de Magdalenâ,
 quæ Christum ferventiùs diligebat, et decer-
 tenti mulieribus ipsum requiritibus le-
 gitur Matthæi 16: et quum transiret sabba-
 tum, emens a mortuis; ubi manifeste
 apparet, quod ab emptione mortuorum pro
 sepultura domini pertinendum, quod est
 valde levius opus, quam sepultura, muli-
 eres devotè propter observantiam sabbati
 abstinebant; et idem dicit Hieronymus
 super illud Matthæi 26: et Magdalenâ
 lenâ; sepulto namque furtiva venter domini
 mulieres paraverunt mortua, et vngu-
 entas, quoad licuit operari, scilicet usque
 ad occurrum solis; sabbato silebant, id est
 quieverunt ab operando secundum legis mā-
 datum, ut Lucas ait. Nec Hieronymus. ex

quo requiritur, quod illa sexta feria non
 erat celebris sollemnitate azimorum; nam
 si sic omnia predicta fuissent illicita, sicut
 in sabbato, ut dictum est, preterea Jo. 19: erat
 dies illa magna dies sabbati: ergo in illa
 die sabbati concurrebant duo festi ritae,
 scilicet sabbatum, et Pascha, et per con-
 sequens dies sabbati erat 15 Luna apud
 eos; consequentia tenet; quia tota celebri-
 tas ebdomadae azimorum erat solum in
 prima die, et septima, ut patet Levit. 23;
 concordat Beda dicere: erat magna dies
 illa sabbati, id est propter sollemnita-
 tem Paschalem.

Ad huius difficultatis declarationem
 premittenda sunt quaedam notabilia,
 et sic primum, quod dies naturalis apud
 Hebraeos incipit ab occasu Solis diei sabbati, et
 terminatur in occurrum Solis diei Domi-
 nicæ, et sic de aliis, et sic intelligitur illud
 Levit. 23: a vespere usque ad vespere cele-

beabitur sabbatum vestra.

Secundum est quod memini apud
eos est lunaris, et perficitur ex 30 diebus,
et 12 horis nocturnis, et duabus textis
unius horae cum tribus minutis; quae quae
dem computatio concordat cum Ptolomeo,
et alijs astronomis secundum eorum
medium lunae, qui est invariabilis.

Sit textum quod annus hebraicus
incipit à kalendis, seu novilunio, quod est pro-
pe equinoctium vernalis; unde Exodus 12: men-
sis iste vobis principium mensium, primum
erit in mensibus anni, et infra Exodus 13:
hodie ingrediemini in mensem novum
fugum.

Sit quantum, quod omnia festa he-
braeorum praepter Sabbatum summa
exordium computationis, et per consequens
mobilitatem per diversam festam ebdomadae
à neomenia, vel novilunio primi mensis
praedicti.

Mathei 26.

Sit quintum quod in quacunque
die coniunctio luminarium secundum
medium cuxum supra dictum prope equi-
nocium vernali occurrerit in eadem die
est kalendæ seu neomenia, sive novilunium
mensis primi, nisi in sextis casibus,
in quibus est repellenda, seu transferenda
ad sequentem diem, et quantum ad subse-
quentem quicquidem casus Duo sunt, scilicet
primus quando talis coniunctio transce-
dit decimam decimam horam eiusdem diei,
in qua est; cuius repulsionis ratio est;
quia tunc magis declinat talis coniunc-
tio ad diem sequentem, quam ad illum in
qua est; quem iam transiit tres quartæ
partes illius diei, et attingit quartam
ultimam; et talis coniunctio vocatur
apud eos novilunium veteris, sive antiqui;
recurrit casus est quando novilunium
vernale occurrat in secunda feria, vel sexta;
in his enim tribus feriis non potest fieri

Kalendæ seu novilunium æquinoctij vernalis;
 cuius ratio est quantum ad secundam
 et quantum tertiam; quia quum festum
 Expiationis sit celeberrimum, sicut dies
 sabbati adeo; quod cibaria non permit-
 tuntur parari eodem die, sicut nec in
 sabbato; inde est quod ex eorum traditio-
 ne antiqua, vel consuetudine immutabili
 habetur, quod dies expiationis nunquam
 concurreat in die venæ, vel dominicæ; nam
 si dies sabbati præcedat ante, vel præcedat post
 continuaretur cum festo expiationis,
 tunc essent duo dies naturales conti-
 nui celeberrimi in quibus nullo modo
 licere parare cibaria, quod esset grave,
 et valde onerosum toti Populo; ex quo se-
 quitur quod novilunium prædictum primi
 mensis non potest esse in secunda feria;
 nam si sic festum expiationis occurreret
 in sexta feria, et continuaretur sub
 die sabbati præcedente ante, quod est contra

Mathei 26.

prædicta —; similiter nec novilunium
 primi mensis habet esse in quarta
 feria; nam si sic festum expiationis
 esset in Dominica, et per consequens con-
 tinuaretur cum Sabbato præterea post, quod
 est contra prædicta; unde patet ratio ne pri-
 mæ secundæ ferie, et quartæ; sed ratio quare
 feria sexta excluditur ad hoc ut in eadem
 novilunium primi mensis non fiat
 apud eos est talis; ^{quia} neomenia, vel novilu-
 nium primi mensis fuit in sexta fe-
 ria requeretur, quod festum tabernacu-
 lorum conveniret in die Dominica, et
 patet computari, et sic septima dies ta-
 bernaculorum esset in die Sabbati, unde
 certarent illa quæ dicta sunt.

ex quibus omnibus elicitur quædam
 regula in kalendariis eorum, ubique, et
 apud omnes divulgata, et usque in hodiernum
 diem infallibiliter observata, quod
 prima dies solemnitatis Paschalis men-

quam est feria secunda, quarta, nec
sexta.

Reliquum est, quod anno quo Christus
parvus fuit concurrebat coniunctio
luminarium prope equinoctium vernalē
iuxta veterem computationem Hebræorum,
que est secundum medium cursum Solis
et Luna in feria quinta post 19 horam cum
ceteris minutis.

Hoc est ceterisvise calculatum pen-
ne, et cum peritis Hebræorum diligen-
tissime repperit, et concordatum.

Quibus præsuppositis patet solutio du-
bi prædicti; nam in anno Passionis Christi,
licet coniunctio luminarium, ut dictum est
fuit feria quinta non potuit in ea re-
memoria fieri propter ipsius vetustatem;
quia fuit ultra 18 horarum, ut patet eodictis,
et per consequens occurrit primus casus
repellerai reprodictum; habuit ergo trans-
ferri ad sequentem diem; sed quia re-

Math. 26.

quoniam erat sexta feria; nec in ea pote-
 rat memoria observari, ut dictum est;
 nam est secundus annus repulsionis
 dictus; habuit ergo repelli, seu transferri
 Kalendæ, vel novilunium ad diem Sabbati,
 et per consequens 15. Luna fuit eodem
 anno secundum Hebraicam computa-
 tionem legitimam, et accuratam in die
 Sabbati in qua concurrunt apud eos de
 solemnitate solemnem, Sabbatina, scili-
 cet, et Paschalis, quæ est prima solenni-
 tas azimorum; et sic erat magna dies
 illa Sabbati secundum Joannem, et in
 feria sexta immediate præcedenti fuit se-
 cundum eos 14. Luna in qua legitime erat
 Pascha immolandum; unde in eadem
 sexta feria fuit immolatus verus Ag-
 nus Paschalis ab eis; similiter, et typi-
 cus pro cuius typici manducatione, ut non
 contaminarentur non intransgressi prætorium
 secundum Joannem; Christi manducatione

in huiusmodi neomenia, vel kalendis primam
repulsam tantum tenuit, et non secundam;
prima enim est rationalis in re, et vine
respectu ad festam futuram; sed solum propter
vetustatem coniunctionis; unde neomenia
illius anni apud Dominum fuit translata ad
secundam festam; sed de sexta ad septimam
nullatenus debuit transferri apud eum;
nam ratio illius repulsæ ex festis futuris
in mense septimo dependebat, ut patet ex
dictis; quæ futura festa Christus scie-
bat per Passionem suam de propinquo
eminere; ceruæ, sicut et cetera legis
cerimonialia; fuit ergo iuxta verissimam,
et ineffabilem noticiam Christi neome-
nia tempore sup. Passionis in sexta fer-
ria; similiter, et primus dies Paschalis
solemnitatis hæc est 15 Luna apud eum;
unde et in feria 5.^a præcedenti fuit vera 14 Luna,
in qua Pascha cum discipulis tempore
determinata, secundum legis veritatem

manducauit.

In hoc etiam videmus concordantiam
Itaque historię scolasticę dicemus; quod
si tabulam computi diligentem recte persequamur
inveniemus, quod tempore Passionis
Christi feria sexta fuit 15 Luna, et hoc est
verum; licet tabula nostri computi sit gra-
ecior, quam Hebraica in hac materia; ex
quibus habetur quod tempore Passionis
Christi duplex fuit 14 Luna, nempe ex
omenia primi mensis; una, scilicet vera
simul ex legitima secundum veterem com-
putationem Christi cuncta legis mixta
tam presentia, quam futura sciatis; alia
vero legitima tantum secundum com-
munem, et usuetam computationem
aliorum omnium præter Christum et
in utraque 14 utroque Agnus fuit im-
molatus, verus, et typicus; in 14. enim vera,
et legitima, quę fuit feria 5^a. Christus
manducauit Agnum typicum, et consequenter

Vexum Agnum sub Sacramento Discipulis
 tradidit; in 14 vero legitima tantum, quæ
 fuit sexta feria Agnus vexum fuit immo-
 latus consequenter autem typicus, et sic re-
 tendo singula singulis omnia veraciter cor-
 respondant; nam Matthæus, Marcus, et
 Lucas, qui de Cæna Domini notabilem
 mentionem faciunt, exprimendo in illa
 Agnum Paschalem solum innuunt Chris-
 tum cum Discipulis manducare, et in eadem
 Sacramento Eucharistiæ instituisse, et
 patet ex eorum historiis; quilibet enim
 eorum ipsam feriam quintam notat,
 tanquam propriam ad immolationem
 Agni, et per consequens quatuordecim
 nam Lunam secundam vexam compu-
 tationem Christi predictam, secundam
 quam auctoritates Christianorum, et Hiex-
 nismi ad partem affirmativam supra
 inductæ, et similes obtinent veritatem;
 sed Joannes, qui de cæna Domini

Matthæi 26.

brevissimè se expediuit solum dicens: cœ-
 na facta &c. Jo. 13. nihil exprimeret de
 Agni manducatione; nec de sacramenti
 institutione; quum iam de hoc sacram^{to}
 plus ceteris tradiderat fecit potius men-
 tionem de secunda scilicet legitima
 tunc, quæ fuit sexta feria, ut dictum est,
 ad excludendum errorem, qui vixere
 posset ex hoc, quod principale significans
 non correspondens figuræ in tempore
 tam distincte per legem determinat^o;
 unde et vocat eum panascens Pascha, id est
 vigiliam, et dicit: quod Hebræi nondum
 manducaverant Pascha die Passionis
 Christi, quod habet veritatem secundum
 legitimam computationem Hebræorum,
 et ceterorum interea Passionis pro
 tunc ignorantium; et ideo in illa ses-
 ta feria licuit eis judicialia exerce-
 re, repellere, arguere, et huiusmodi; et san-
 tis mulieribus in eadem sexta feria

axomata prepauxa tanquam indie non
fieri. nec in aliquo loco autem. aiam

Ex quo clarius patet error Exegetarum
dicentium: quod Joannes coxessit aliorum Evan-
gelistarum aurexentem quinquam, sextam pro tunc
septimam decimam Lunam, nam ut ex iam dic-
tis patet Joannes non coxessit aliorum, nec
ipri fulvum aliquid aurexerunt, sed potius
ut ex de more Evangelistarum illud, quod
alii pretermisserunt, ipse declaravit, scilicet
quantam decimam Lunam pro tunc etiam
fuisse sextam secundum computati-
onem aliam legitimam, cui concordant
historie veterum manifeste dicentium:
quod in vigilia Pasche Christus fuit Passi-
bulo superatus, et quod a seculo nunquam
fuit inter eos proxima dies Paschalis fe-
stiva sexta, et est attendendum, quod ex
verbis Evangelii predicta differentia dupliciter
notetur, seu 14^a Lunae aliquantulum posset
notari, nam Mathei 26 legitur: Pascha

Dicit: tempus meum prope est apud te
 facis Pascha cum Discipulis meis; unde
 in verbum tempus prope est diligenter
 intelligamus, non habet reflexum ad tempus
 Passionis, sicut communiter exponitur;
 nam licet sit verum, quod tempus Passionis
 erat prope, non tamen convocat cum
 littera sequenti; dato enim quod tempus
 Passionis esset prope tunc remotius adhuc
 Christus habebat Pascha manducare cum
 Discipulis suis, et legem adimpleret; sed
 verum intellectus iuxta predictum videtur
 talis; Itaque dicit: tempus meum, id est,
 tempus manducandi Pascha secundum
 verum meam computationem prope est,
 id est, hodie festum quintae, licet aliorum tem-
 pus iuxta ipsorum aevetam computatio-
 nem fuisset remotius, scilicet in festum sexta,
 et ideo requiritur: apud te facis Pascha.

Notandum etiam quod in man-
 ducatione Pasche cum Christo non

fit mentio de aliis dicumbentibus, vel convergentibus, nisi de Christi circumstantiis tantum, sicut et illis tantum recete Passionem futuram denunciavit Matthæi 18; concordat predictis; nam ex Passione futura, quam voluit Apostolus recete expresse prænotavit divinitas huius Paschalis temporis dependebat, ut dictum est, et ideo minime si variet mulierem, et Joseph ab Aximathia, et huiusmodi potius sequentium hebæicam computationem communem, quam Christi ætatem computationem; nam mixta Passioni, et præcipue legalium evacuatio abscondita fuit etiam Apostoli post Nervæ recitationem usque ad tempus; et sic iuxta sententiam Philoſophi 1.º Ethicorum: omnia vix commoventur; Divina igitur Providentia circa hoc devote attendenda est, quæ Paschalis festæ sic in antiquis præordinavit, ut die Passionis Christi

Domini 14 Luna occurreret ad Agni immo-
lationem praeignatam, ut in prima Christus
sacrificium adimplet, legale, et novum in-
stitueret; et invocanda re Deo in sacrifici-
um verperitum offerret, ut utrumque
tempore praeignato pro humana salu-
te proficeret, quam nobis concedat.
ipre 2^a

Sanctus Thomas 3. p. q. 46. a. 9. movet
questionem, utrum Christus tunc conve-
nienti tempore parvus, et arguit, quod non;
nam Parvo Christi figurabatur per im-
molationem Agni Paschalis; unde et Apo-
tolus 1^a Cor. 5: Pascha nostrum immo-
latur est Christus; sed Agnus Paschalis
immolabatur 14 die ad vespertinam Co. 12.
Ex hoc videtur, quod Christus tunc debuit
pati; quod patet esse falsum nam tunc
Pascha quum suis Discipulis ce-
lebravit secundum illud Mat. 13;
prima die azimorum, quando Pascha

immolabant, sequenti autem die passus fuit.

Sed contra est quod dicitur Jo. 13: sciens Jesus; quia venit hora eius, ut transiret ex hoc mundo ad Patrem, et Jo. 2

2 dicit: nondum venit hora mea; ubi dicit Augustinus: ubi tantum fecit, quantum sufficere iudicavit, venit hora eius, non necessitatis, sed voluntatis: igitur convenienti tempore passus est.

Dicendum quod Passio Christi subiecta erat eius voluntati; voluntas autem eius regebatur divina sapientia, que omnia convenienter, et suaviter disponit, ut dicitur Sapientia. 8: ex ideo dicendum est, quod convenienti tempore Passio Christi celebrata est; unde Augustinus in lib. ^m q. veteris, et novi testamenti dicit: omnia propriis locis, et temporibus pervit Saluator.

Ad argumentum in contrarium dicendum, quod quidam dicunt Chris-

Mathei 26.

tum fuisse passum 14 Luna, quando Iu-
dei Pascha immolabant, vnde et Jo.^{1.} 18
dicitur: quod Iudei non introduxerunt in Pa-
tium Pilati ipso die Passionis, ut non
condemnarentur; sed manducarent Pas-
cha; ubi Chrysostomus dicit: quod tunc
Iudei faciebant Pascha, ipse vero ante ma-
diem tradidit, Pascha, resurrectionem suam
occisionem rectoris fecit, quando vetus Pas-
cha fiebat, cui videtur commorari quod di-
citur Jo. 13: quod ante diem festum Pasche
Christus facta cena, pedes discipulorum
lauit.

Sed contra hoc videtur esse quod di-
citur Mathei 26: quod prima die azimorum
acceperunt discipuli ad Iesum dicentes:
ubi vis parare tibi comedere Pascha.

Ex quo patet, quod quum prima
dies azimorum dicatur 14 dies mensis
primi, quando Agnus immolabatur,
et Luna erat plenissima, ut Hieronimus

dicitur contra igitur quana decima luna,
 Christum cenam fecisse, et quina decima
 ipsum passum esse, et hoc expressum ma-
 nifestatum per id quod dicitur Matthæi 14.
 primo die azimorum, quando Pascha im-
 molabatur &c.^a, et Luc. 22: venit dies azimo-
 rum in quo necesse erat occidi Pascha,
 et ideo quidam dicunt: quod die conveni-
 enti idem 14. Luna Pascha cum discipulis suis
 manducavit, demonstrant, quod usque ad
 ultimum diem non erat conatum legi,
 ut Chrysostomus dicit super Matthæum;
 sed Iudei occupati circa prosecutionem
 mortis Christi contra legem celebra-
 tionem Pasche in crastinum distuler-
 unt, et propter hoc de his dicitur: quod
 in die Passionis Christi noluerunt in-
 trare Prætorium, ut non contaminarentur;
 sed manducarent Pascha.

Sed nec hoc videtur conveniunt ver-
 bis Matthæi dicentis: primo die azimorum,

quando Pascha immolabant; simul ergo
 Christus, et Iudei veteris Pascha celebraverunt;
 et ut Beda dicit super Matheum: licet
 Christus, qui est Pascha novus sit exu-
 cifixus sequenti die, hoc est Luna attamen
 nocte, qua Agnus immolabatur corpo-
 ris sui, et sanguinis sui discipulis exor-
 dem mysteria celebranda, et a Iudeis
 tenentur, et aliquando ipsius immolationis,
 hoc est Passionis sup. sacrauit exordium;
 Quam autem dicitur Jo. 13: ante diem
 festum Pasche, intelligitur hoc fuisse
 14 Luna, quod tunc evenit V.^a feria; nam
 Luna exortente 15 exact dies sollemnissimus
 Pasche apud Iudeos; et sic eundem diem,
 quem Joannes nominat ante diem festum
 Pasche propter distinctionem naturalem
 diem Matheus nominat primam
 diem azimorum; quia secundum ritum
 Judaicę festivitatıs sollemnitas incipiebat
 a vespere precedenti diei; quod autem

dicitur, eos comesturos esse Pascha in 15
 Luna intelligendum est, quod ibi Pascha
 non dicitur Agnus Paschalis; quia im-
 molatus fuerat 14 Luna; sed dicitur cibus
 Paschalis, id est azimi panes, quos opponi-
 tebat comedi amurari; unde Chrysostomus
 ibidem aliam expositionem ponit, quod
 Pascha potest accipi pro toto festo Jude-
 orum, quod septem diebus agebatur; hęc S.
 Thomas.

Nicholaus De Lina in postillo su-
 per Matth. c. 26 super vespere primam
 autem die azimorum: ista dies fuit sexta
 quinta, quę erat vigilia Pasche in qua im-
 molatus Agnus Paschalis ad vespertinam
 illius diei, quę erat dies 14 primi mensis,
 et tunc tenebantur vespere primam azimorum
 usque ad vespertinam 21 diei eiusdem mensis,
 ut habetur Exodi 12.

Adveniens est tamen quod LXXII
 dicunt: Christum cenasse cum Disci-

Matth. 26.

pulis suis ante Passionem suam 13 die
 proximi mensis ita quod anticipavit im-
 molationem Agni Paschalis per vram
 diem, quia praevidebat se passurum in
 crastinum, quando Agnus exae immo-
 laretur secundum legem; hoc autem
 probant ex evangelio Jo. 18 ubi dicitur:
 quod Iudei ducentes Christum ad Pilatum
 non introierunt Pretorium, ut non con-
 temnerentur; sed ut manducarent Pascha;
 ex quo concludunt quod eadem die passus
 est in qua immolabatur Agnus Pas-
 chalem, scilicet quattuordecima die men-
 sis proximi, et per consequens die tertia de-
 cima cenavit cum Apostolis; ex quo
 ulterius concludunt, quod Christus con-
 fecit corpus suum in pane fermentato, quia
 Iudei non vercebantur azimis ante ves-
 peram 14 diei; ex quo ulterius intan-
 tam invariari procurrunt, quod di-
 cunt Mattheum, Marcum, et Lucam

falsum scribere; quia describunt
 Christum convenire cum Apostolis
 proxima die Ultimorum in qua Agnus
 Paschalis immolabatur, propter quod
 dicunt ultimus, quod Joannes, qui scrip-
 sit posterior, coarctavit eum in hoc in 12.
 dicens: ante diem festum Pasche, ubi
 consequenter agit quomodo lauit pedes dis-
 cipulorum suorum, et eadem nocte tra-
 ditus est.

Sed hæc sunt falsa, et erronea; di-
 cere enim quod in Scriptura canonica
 sit aliquid falsum est erroneum, quia
 sit tradita ab Spiritu Sancto; et item
 si concedamus esse falsa in aliquo loco,
 per consequens non potest habere ali-
 quid firmitatis in alijs locis, ut arguit
 Augustinus in epistolam ad Hieroni-
 mum; item quod dicunt, Christum con-
 fecisse in farnentato est contra Chri-
 sostomum, qui fuit Doctor Grecus, qui

Matth. 26.

Super Matthæum dicit: ^{vex}aptissime Do-
minum determinavit, quia à principio circum-
cisionis usque ad diem Pasche ex-
temū non erat contrarius divinum leges;
in lege autem prescribatur, quod carnes
Agni Paschalis comedent cum pani-
bus azimis: ergo in illa coena ultima
in qua confecit corpus suum, erant
panes azimi; et propterea hoc bene scribit
Matthæus dicens primam diem azimorum.

Quod autem arguit de Joanne, qui
dicit: quod Iudei non innoxia Pascha,
ne impedirentur à manducatione Pasche;
dicendum, quod Pascha accipitur, non pro
Agno Paschali, qui fuerat immolatus
nocte præcedenti; sed pro azimis panibus,
quibus utebantur septem diebus ad quo-
rum comestione requireretur, quod
homo esset mundus.

Ad secundum quod arguit de Evangelio
Joannis 12: ante diem festum, &c. dicendum,

quod 15 dies mensis proximi illa erat
 dies festivitatis Paschalis, quae tamen
 festivitas incipiebat à vespere diei praecedentis,
 et propter hoc illa eadem die incipiebant
 comedere azimorum panes in vespere, ut pa-
 tet ex praedictis; ex quo patet, quod Joannes
 non contradicit aliis; sed magis corre-
 nit cum eis. Hec Magister Nicolaus.

Ex his apparet evidentem, quod modus
 dicendi et diffiniendi tam S. Thomae, quam
 Magistri Nicolai circa concordiam Evan-
 gelistarum, et circa expositionem suorum
 dictorum; nec non circa exclusionem
 eorum. Hecorum est valde conformis;
^{est} et etiam communis aliis gloratoribus;
 modus vero Domini Pauli Burgerii videtur
 novus, et singularis, cui ob ingenium, et
 doctrinae amplitudinem, ac diligentiam
 inquirendi, et periciam legalium rituum;
 nec non audacissimum zelum, et re-
 ventissimam fidem, ac integritatem in rem

Christianam; minimum multum tribu-
endum videtur, maxime ubi questio-
nis difficultas est de facto, cuius deci-
sio, et perdet, et concluditur potissimum
ex facto; unde si S. Thomas Sanctitatis,
et Doctrinae plenus, et Magister Nicho-
laus Religionis, et litterarum non vacuus,
et alij^{v. qui} penetrantia Hebræorum non ita cau-
luerunt; nec rimari singula ita valu-
erunt hunc senem novum Simeonem
annorum fannorum zelotem, ac proinde di-
ligentem, et industrium hunc passum
dixentem audissent, et omnia ad pacem
reducendum advenissent forsitan cum
Iusto puero Simeone, una omnes eecinerent:
nunc dimitte vexum tuum Domine.

DECIMVS QVINTVS PASSVS.

Questio super verbo O:

Prologi B. Hieronimi in Man-

cum ubi dicitur: denique am-

puzare tibi par fidem pollicem

dicitur, ut sacerdotio reprobus
habereum; potest agitari questio
utrum liceat alicui se ipsum mu-
tulare.

Et primo ad partem affirmativam vi-
detur, quod licet; nam Beatus Marcus ampu-
tauit sibi pollicem; nec tamen ex hoc repro-
batur; 2° quia occidere se ipsum est peius, quã
mutare; sed Sampson occidit se ipsum, ut
habere iudicium 16, qui tamen conuincitur
inter sanctos Heb. 11. 3° exemplo David qui
se ipsum interfecit ut transiret 2 Machabeum
14; et tamen scriptura videtur ex hoc ipso
cum commendare per hæc verba: Eligeris no-
bilitate potius mori, quam subditus fieri, pec-
catoribus; 4° quia minus bonum contemp-
nendum est propter conuersionem maius
boni; vici pro conuersione vite qui proicit
mexer in mare; sed vicius caritatis est
maius bonum, quam membrum corporale: ergo
licite potest quis sibi abscindere vicia

propter conuersionem castitatis.

In conuersionem est decretum 45 Dist. cap.
 si quis amputauerit tibi uulnere, clauis
 non fiat; quia homicida nui est; nota
 quod quilibet pars corporis ordinatur ad totum,
 et ideo de ipsa ordinandum est, secundum
 quod conducit ad bonum totius corporis, et utra
 hoc, ut conducit bono hominis, et communis
 quia sicut pars corporis ordinatur ad to-
 tum corpus, sic corpus ad hominem ordina-
 tur, cuius est pars, et homo ad totam communem.
 Ergo si membrum aliquod sit noxium
 corpori puta si ob aliquam exortitudinem sit
 aliorum membrorum corruptum licet
 potest abscindi, ne inficiat alia membra, vel
 ab eo, cuius est, si habeat autem medicari,
 vel ab alio de eius voluntate, quia cuiuslibet cominus
 est cura salutis sui corporis; sicut etiam
 homicidia, vel raptum a Iudice licite occiditur,
 et a communitate hominum abscinditur inquam
 tum eius vita caret in nocuum com.

munitatis, quia Iudicibus committitur cura va-
lutis communitatis, si autem membrum sit
sanum tunc regulariter non est licitum
alicui se ipsum mutilare; primo quia homo
naturaliter amat se ipsum, et pex consequens
omnia, quae sunt de integritate ipsius, et ideo
mutilare se ipsum est agere contra tra-
nitatem, quam quilibet tenetur habere ad
se ipsum; item homo singulariter est pax
communitatis, et ideo inferre ei nocumens
pex mutilationem est agere contra bonum
commune; item Deus instituit membra
in corpore ut instituta naturae; et ideo mu-
tilare se ipsum agit contra Deum; in
casu tamen est licitum videlicet ex precepto
Dei occulto, quod alio modo vocatur instinctus
Spiritus Sancti; quia Dominus est auc-
tor naturae, et Dominus sap, et mortis hu-
manae et pex consequens omnium mem-
brorum; et ideo si praecipiat homini amputare
sibi vitam, vel aliquod membrum non

ulum licitum; sed etiam debitum. En, ex
 hoc modo dicit Augustinus p.^o de ciuitate: quod
 Sampson inuenerit se ipsum, quod probat
 ex hoc quod Dominus ad hoc apertum reti-
 tulit tibi miraculose pristinam fortitudi-
 nem; unde ibidem dicit Augustinus; quod ille
 hoc laertem inuenerat fieri, qui per ipsum
 miraculum faciebat; et hoc etiam modo di-
 cit Augustinus de quibusdam sanctis mu-
 lieribus, quæ tempore persecutionis se ipsas
 occiderunt, de quibus Ecclesia memoriam
 facit.

Iudei vero, et aliqui Christiani in hoc
 ipso sequentes dicunt: quod etiam sine
 tali precepto diuino, vel instinctu licitum est
 alicui se occidere, vel mutilare in eam
 scilicet, quando uidet ratione suæ vitæ, vel
 alicuius membri imminere sibi ludibrium
 in contemptum Dei; quia si debet negligere
 vitam propriam multo fortius aliquam
 partem sui corporis ad preseruendum contemp-

tum suum honorem; et hoc modo dicunt,
 quod Sampson confecit se ipsum consider-
 xant, quod Philistei exercebant in eo ludi-
 brium ad laudem idolorum suorum, et in ve-
 ri Dei contemptum. Et Paulus ut habetur
 2 Machab. 14 quo etiam modo quidam rursus
 mulieres leguntur sibi naves amputare,
 ne ab infidelibus exerceantur luxuria in
 corporibus earum in Dei contemptum. Sed
 hoc dictum videtur esse expresse contra
 dictum Saluatoris Jo. ultimo, quum dicit Petrus:
 quum erres Junior, cingebat te, etambu-
 labat ubi volebat, quum autem remissi
 extender manus tuas, et alius te cingit,
 et ducet, quò — tu non vis, et subditus;
 hoc autem dixit significans, quia mox
 clarificaturus esset Deum; super quem
 Iacobi dicit Augustinus, quod hic vult
 expressit non a se ipso, sed ab alio debere
 occidi, qui vestigia requirit Christi; quo
 etiam modo dicendum est de mutilatione.

Maxi 1°

Ratio etiam quæ inducitur pro pro-
posito non valet, quia licet iracundia iri-
sclium sit exerceere ludibrium in homin-
es ad contemptum Dei, tamen ex divina ordina-
tione, quæ eos malis eliciat bona, ordinatur ad
gloriam Dei, et electorum meritum, quæ res
maximè patet in Martyribus, qui quanto
maiora ludibria, et magis exquisita tormenta
sustinuerunt tanto gloriosius de tyrannibus tri-
umphaverunt ad tyrannorum confusionem,
et proprium meritum, et gloriam Dei, qui in
Martyribus triumphabat.

Ex dictis patet ad primum argumentum,
quod Utacum amputasse pollicem creditur
iuvinctu Spiritus Sancti, et eodem modo est
dicendum ad secundum, et tertium; ad qua-
tum vero dicendum, quod non est licitum
amputare sibi vixilia propter observationem
Castitatis; tum quia hoc non est efficax re-
medium; tum quia per hoc non abscindun-
tur concupiscentiæ interiores; tum quia

per aliam viam habetum melius remediis
videlicet per conatum liberi arbitrij resis-
tendo tentationibus comite, et adiuvante
Divina gratia secundum illud ^{1^a} Cor. 10 fidelis de-
us, qui non patietur vos tentari super eo quod
potestis; sed faciet etiam cum tentatione pro-
venitum, ut possitis sustinere. Unde ^{et} de origine
dicit Hieronimus quod ob studium vocatum
litterarum amputavit sibi virgilio, sed non re-
cundum scientiam.

DECIMVS SEXTVS PASSVS.

Quæstio circa illum vexum Itacip^o:

Cuius non sum dignus procumbere

solvere corripiam calciamentorum

cuius. Oritur questio.

Utrum Christus est virus calciamenti,
et videtur quod non, nam Actuum 1° dicitur:
cepit Iesus facere, et docere; sed ipse mittens dis-
cipulos ad predicandum imposuit eis, ut sine
calciamentis incederent, ut expressè habetur
Luc 10; non est ergo credibile, quod ipse

calciatur incederet.

Sed contra est quod ex dictis verbis Joannis Baptiste Augustinum ad litteram intelligit, quod Christus calciamenta materialia posuit, unde dicit in libro de verbis Domini: de his calciamentis, quibus calciati sumus confortat me Dominus Jesus, quia nisi calciatus fuisset de eo Joannes non dixisset: cuius non sum dignus corrigi am calciamenti solvere; subiceat ex Evangelio: qui nudo pede ambulo; hec ille.

Pro solutione huius dubii, ut per distributionem temporum concordent scripturae secundum regulam Augustini notandum p^o quod supra dicta quæstio non intelligitur de tempore infantis, vel pueritæ, aut adolescentiæ Christi; sed solum de tempore quo se se manifestare mundo cepit.

Notandum secundo, quod usus calciamentorum est de communi hominum

consuetudine, non solum nudum, sed imper-
fectum, sed etiam sanctum, ut patet
de Moyse Ex. 3 cap, cui in reverentiam temp-
sancti dicitur per Angelum: tolle calcia-
menta de pedibus tuis; similiter de Ioseph
legitur Ioseph 5° unde non videtur incredibile, quod
Christus, qui non volitariam duxit vitam;
sed in terris vivens est, et cum hominibus
conversatus est; Baruch. 3. calciamenta
non veteat; nam conveniens rationi est,
ut quis cum eis cum quibus conversatus
saltem in licitis, et honestis conversetur. Unde
et Apostolus 1^a Cor. 9° dicit: omnibus om-
nia factus sum.

Notandum 3° quod non apparet
intentionem Christi fuisse quando Luc. 10:
ad predicandum mittit discipulos; ut nudi-
pedes eos itinere iubeat, et incedere, quoniam
hoc non cum paucis impedimento, ac no-
cumento commisi officij foret; sed aliqua-
tenus calciatos peregrinari voluit, quoniam

Maxi 6 dixit, calciator sandaliorum debere ire.
Non igitur arguit Christum nudipedem in-
cervisse, quod discipulorum minus nudipeditio-
nem docuit. Unde

Notandum 4° quod etiam si necessarius
aut evidenti noticia convinceretur Chris-
tum nudipedem incervisse non ideo
necessarius concluderetur Apostolorum, aut dis-
cipulorum in hoc ipso debuisse eum imitari;
nec si Apostoli, aut discipuli eam re Chris-
tum imitari fuissent idcirco alij eorum succero-
res, aut predicatorum, vel qui statum perfec-
tionis habent ad id tenerentur, ut per Irenaeum
et sanctorum auctoritatem liquido patet.

Denique quinto notandum, quod haec quæstio
est de facto, et ideo per ardua, atque difficilia
ad solvendum; quum ad fidem directe, vel in-
directe hactenus non pertineat; nec ad altæ
hanc partem sacre scripturæ auctoritatem cogit,
et ideo per circumstantiarum scripturarum in-
ter, ex sibi similibus coniciendum est verum;

nam quod Dominus Luc. 10 dicit: nolite por-
taxe sacculum, neque peram, neque cal-
ciamenta, quod in argumento in connexionem
obiciebatur minime obstat; p.^o quia non
omnia quae Christus discipulis ad praedicandum
missis imposuit, ipse relaxavit; praecipit enim
ei in Math. 10, ne in civitates samari-
tanorum intraverit, quod tamen ipse non
relaxavit Jo. 4; Similiter Mat. 10. dixit, in viam
gentium, ne abieritis, in quam ipse ivit, ut
patet Mat. 23, secedere in pariter Tyris, et Sidonem.
Unde illud Actuum 1: caput Iesus faciens, et cepit Je-
sus facere.
docere intelligitur de his, quae simpliciter ex
sunt bona secundum legem naturalem, vel
divinam, seu de his, quae pertinent ad per-
fectionem vitae; unus autem calciamentorum
De se, nec est bonus, nec malus secundum
utramque legem praedictam. Unde in huiusmodi
non unus nexum, sed libido uterque in culpa
est, ut Augustinus dicit in libro de Doctrina
Christiana.

Ad argumentum in contrarium dicendum, quod illud Luc. 10. nolite portare peram, nec calciamenta non intelligitur à Doctores, ut littera sonat; sed figurative; unde Gloria ibidem dicit: Utique de mortui animalis coxis fit; unde nihil mortale vult esse in illis, quos ad predicandum mittit. Quod quidem Gloria potius est conuictio litteralis, quam iusticia; nam cetera, quae Christus prohibuit Discipulis ad predicationem missis ad litteram intellecta sunt, impeditiva officij predicationis in quantum aliquam sollicitudinem superfluum secum trahunt; sicut est possidere aurum, et argentum &c. sed portare sacculum, vel peram, vel calciamenta, vel alia huiusmodi manifestum est, quod non impediunt ad itinerandum, imo potius expediunt; unde Dominus qui Iherosolymam exiit de Egypto ad festinationem exiendi, et ambulandi orabat in curia Paschalis Agni precipiebat eos habere calciamenta in per-

dicunt, ut Exodi 12 praece, ne nudis pedibus
ambulaveris ad lapidem offenderent pedes,
et sic ab itinere impedirentur.

Confirmatur haec sententia per Au-
gustinum in libro de consensu Evangelista-
rum, qui exponens illud Matth. 6: calciamenta
sandalia; sic ait: Mattheus dicendo corcal-
ciais, hic calciamentum mystice signi-
ficationis annuntiat, et ideo nullam contra-
dictionem includit, si uno loco calciamen-
ta discipulis prohibeantur, et in alio eadem
praecipiantur; quum secundum mysticam
expositionem utrumque sit verum; si quis
autem intantum voluerit protenuisse, quod
nullomodo calciamenta, nisi materialiter
intelligat, tunc ex dictis Apostolis habebit
concordantiam, quod praedicationem Evangelij debent
habere calciamenta; sicut enim ad Corin-
thios ultimos: stante Christo succincti & exequi-
turi: et calciati pedes in praedicatione Evangelij pacis;
opponit Christus dicere, quod tam in dictis Christi

Maxi 1°.

prohibentis calciamenta discipulis, quam
in dictis Apostolis precipientis predicatori-
bus calciari utrobique intelligantur cal-
ciamenta non materialiter, sed spiritali-
ter; non igitur ^{ad}vinci, quod Christus
calciamenta materialia non portavit.

Quia vero ista conclusio ubi Christus
omnino nudipidem non invenire; nec Apo-
stolor; nec Evangelij predicatorum; aliorque
Evangelicæ doctrinæ veros spiritus, ac litteras re-
quærit non nullis punctis inutitui quandoquæ-
dam omnes Christicolæ in Christo Iesu
meo, quam maxime delicto pro pace, ac
conscientiæ utilitate in concordiam coarctare;
pro qua re.

Notandum p.º quod sandaliū li, neutri
genexis, et in plurali sandalia sandaliū,
vel sandaliorum multa significat; p.º coopex-
torium, sive preciorum ornamentum egi
& Pontificis, vel Principis, vel pauperis ad de-
functos pro ornamento cooperiendos; vel

significat calceos quos Pontifices calciat, quum se in Pontificalibus componit, qui summa polimmi pulchri, ac preciosi, quibus similis fuisse illi, quibus Judith calciata fuit Judith 10; significat etiam aliud calciamentum perni, quod sub planta pedis habet rudendum, ac forte corium, ac super pedem aliquatenus intexcium adeo, ut per desuper nudum pedem constituat. Gloza Actuum 12 dicit; et huiusmodi intelliguntur sandalia, quibus Matth. 6° calciari Discipulos ad predicandum misit Dominus iussit; unde notatur Actuum 12 ubi Angelus dixit Petro calceas tuas; in Greco in qua Lucas actus Apostolorum scripsit habetur: sandalia tua; unde aperte patet, quod Petrus utebatur sandaliis, et ita credendum est de Domino, ceterisque Apostolis, atque Discipulis.

Secundo pro sigillo totius questionis notandum est, quod calciamentum est

genus ad omnia, quibus pedes induimus;
sandalia vero, et multimodi calcei sunt eius
speciei; Unde si Apostoli prohibiti fuissent,
ne aliquomodo portarent calciamenta, pro-
culdubio non potuissent sandalia portare,
quæ eis non solum non inhiberentur Matth¹⁰;
sed aperte præcipiuntur. Sequens etiam, quod
Dominus dedit contraria mandata,
quod esse non potuit.

Unde textus notandum est, quod cal-
ciamenta, seu sandalia possunt bifariam
portari; uno modo in pedibus, ut communiter
fit; alio modo ligata sub cingulo, vel recondi-
ta in saculo, vel in penna, et huiusmodi
pro ut pauperes itineraantes non nunquam
faciunt, ut quando rumpuntur, vel defici-
unt calciamenta, seu sandalia, quæ in
pedibus gestant, sana calciant; proximo mo-
do nunquam fuit prohibitum Apostolis
uti sandaliis, vel calciamentis, scilicet in pedibus;
quia hoc conducit ad velocius, expeditius, ac minus

incedendum, ut dictum est. Secundo vero modo
prohibitum est calciamentum Apostolorum, et
Discipulis ita ad predicandum capere cibum,
nam portare calciamenta, et alia eiusmodi
superflua, vel duplicia, et fuisse tibi impedi-
mentis, et quare Divina Providentia sperni mi-
nueret.

Deiinde distinctionem scilicet de duplici
modo portandi calciamenta, veritas patet
ex modo loquendi Sacrae Scripturae, nam Matth.
10, ubi calciamenta eis prohibita sunt, non
inhibet eis portare in pedibus; sed dicit: nec
calciamenta, nec virgam; Similiter Luc. 9. dicit:
nec peram, nec calciamenta, non exprimeris
in pedibus; nec Dominus Matth. 6. ^{mandat} portare
sandalia simplices; quia hoc est contra aliud
preceptum de non portando calciamenta de
directo; sed mandat calciator sandalium in-
cedere, quod est portare sandalia primo modo,
scilicet in pedibus; cui simile est, quod
Apostolus ad Ephesos. 6. dicit: calceati

pedes in preparatione Evangelij; non enim
dicitur quod ponere calciamenta, quod pos-
set intelligi secundo modo ponendi; sed quod
ponere in pedibus; et sic in dictis duobus
preceptis nulla est divergentia; etiam si
sandalia, et calciamenta pro eodem accipiam-
tur.

Confirmamus dicta sententia; nam
consuetudo Ecclesie universalis, quam ma-
ximam auctoritatem tenet, ut pote ab au-
toritate Ecclesie, quae per maximam est de-
vota; unde Augustinus in libro de Utilitate
credendi ait: non credemus Evangelio nisi
Ecclesia illud mihi traderet. Contra autem
quod ex consuetudine universalis Ecclesie
successores Apostolorum, qui sunt Pastores
Ecclesie, et praedicant omnia divina verba, et
innumeri, qui in statu perfectionis degunt
maximalibus utuntur calciamentis; nec eos
hoc offerunt Deum, nisi qui ex regulis
vel constitutione ad impeditionem se re-

non enim
credemus
Evange-
lio, nisi
Ecclesia
mihi tra-
deret.

astriungunt, qui etiam aut necessitate docent, aut etate, vel fragilitate naturæ vixente, aut negotio, vel dispersione interpretante præter paucos, quorum devotionem, et fervorem in quantum cum Domini adiutorio possunt in Domino commendamus, sandaliis, aut sibi similibus calciamentis laudabiliter utuntur; et sic concludimus, quod Dominus, aut eius Apostoli, et Discipuli non omnino nudipedi incesseunt quantum conieciimus, et quod, qui sandaliis utuntur, non minus ceteri Apostolorum imitantur.

DECIMVS SEPTIMVS PASSVS.

Quæritio super Versu:

et statim ascenden de aqua vi-

dit Cælo, apertor Matth. 1. 110.

vide S. Thomam 3. p. q. 39. a. 5. quæstione.

Utrum fuit conveniens, ut Christo baptizato, statim coeli apertum aperiret vobis Patris audierunt? p.º arguit quod non; nam illi aperturi sunt coeli, qui indigent iratione in celum,

quasi extra Caelum existens; sed Christus semper extra in Caelo; unde dicitur Jo 3: Filius hominis, qui est in Caelis: ergo videtur quod non debuerint ei Caeli aperiri; 2° aperta Caelum, aut intelligitur spiritualiter, aut corporaliter, aut apparenter tantum; non corporaliter, quia corpora Caelastica sunt impassibilia, et invulnerabilia Job. 37; tu forvitam cum eo fabricatus est Caelus, qui solidissimi, quasi preforati sunt; similiter nec etiam potest intelligi spiritualiter; quia ante oculos filii Dei Caeli ante clausi non fuerant; nec fuit secundum apparentiam tantum; quia falsitas fuisset in operibus Divinis minime convenit: ergo videtur inconvenientem dici quod baptizato Christo aperti sunt ei Caeli; 3° fidelibus Caelum apertum est per Christi Passionem secundum illud Heb. 10: habentes itaque praeter fiduciam in introitu Sancto- rum in sanguine Christi; unde nec Christi baptismo baptizati, si qui ante eius Passione

Deceperunt, Caelum in manu potuerunt:

Ex quo magis debuerunt Caeli aperiri Christo patienti, quam baptizato; 4° quia vox Ba-

ptistae super Christum erat quaedam approba-

tio eius predicationis; unde Matth. 17 ubi

similis vox facta est super ipsum in

Transfiguratione, additum: ipsum audite;

sed non predicavit statim post Baptismum,

sed post incarnationem Joannis, ut patet

Matth. 1. ex quo.

Sed contrarium est, quod dicitur Matth.

1. et statim ascendens de aqua, vidit Caelum

aperiri; et Luc. 3. Iesus baptizatus, exiit de

aperitum est Caelum. Pro responsione

Notandum est primo quod Christus

non fuit baptizatus à Joanne, quod bap-

tismo indigere, sed ut virtutem regene-

randi aqua conferret, et ut Joannis bap-

tismum comprobaret, et ut suo exemplo

ceteros ad Baptismum invitaret; et ut Joan-

ni testimonio manifestaretur; propter quod

conveniens fuit, Caelum aperiri, et vocem Patris
audiri, quia quum testimonio Joannis, quod
erat humanum, afflueret testimonium Dei
Patris, et Spiritus Sancti apparentium
in voce, et columba, et similiter et aliarum
irrationalium, et innumerabilium testimonium
per illam apertitionem, vel apertitionem
coelestem; item conveniens fuit ad signifi-
candum virtutem Baptismi dandi per Chris-
tum per quem est introitus in Regnum
Dei secundum illud Joannis 3: nisi quis
renatus fuerit ex aqua, et Spiritu Sancto
non poterit introire in Regnum Dei.

Notandum 2° quod quia ut dictum est Dominus
baptizari voluit, ut non Baptismo consecraret
Baptismum, quod non baptizaretur; ideo in Baptismo
Christi ea de extrema debuerunt, quae pertinent
ad efficaciam nostri Baptismi. Circa quod
tria sunt consideranda; primo quidem
principalis virtus ex qua Baptismum
primo habet efficaciam, quae quidem est

vixitur coelestis, et ideo baptizato Christo, apertum est Coelum, ut ostenderetur, quod de cetero coelestis vixitur Baptismum sanctificaret; 2° operatur ad efficaciam Baptismi Fides Ecclesiae, et eorum qui baptizantur, unde ex baptizati Fidem profitentur, et Baptismum dicitur Fidei sacramentum; per Fidem autem inspicimus coelestia, quae sensum, et rationem humanam excedunt, ad quod significandum Christo baptizato, aperti sunt caeli; 3° quia per Baptismum Christi spiritualiter aperitur nobis introitus Regni coelestis, qui primo homini preclusus fuerat per peccatum, unde baptizato Christo aperti sunt caeli, ut ostenderetur, quod baptizati patet via in Coelum; post Baptismum autem necessaria est homini super oratio ad hoc quod Coelum intreat; licet enim per Baptismum remittantur peccata, remanet tamen fomes peccati non impugnatus intus, et mundus, et

Matth. 1°

Demonem, qui impugnavit eum; et ideo signantem dicitur Luc. 3, quod Iesus baptizatus, et orante apertum est coelum, quia scilicet Fidelibus necessaria est oratio post Baptismum; Vel ut debet intelligi, quod hoc ipsum quod per Baptismum coelum apertum credentibus est per virtutem orationis Christi. Unde signantem Matth. 3°:

Dicitur, quod apertum est ei coelum, id est, omnibus propter eum, sicut si Imperator alieni pro aliquo petenti dicat: ecce hoc beneficium non illi do, sed tibi, id est, propter te illi, ut Chrysostomus dicit super Matheum.

Ad idem exponendum, quod sicut Chrysostomus dicit super Matheum, sicut Christus secundum dispensationem humanam baptizatus est, quamvis ipse propter se Baptismo non indigere, sic etiam secundum humanam dispensationem aperti sunt ei Caeli; secundum autem naturam divinam semper exat in Caelis.

Ad 2um dicendum, quod sicut Hiero-
nimus dicit super Mattheum Caeli apertu-
ra Christo baptizato non resurrectione
Caelorum, sed spiritualibus oculis; sicut
Ezechiel in principio voluminis sui Caeli aper-
tore esse commemorat; et hoc probat Christo-
tomus super Mattheum dicens, quod si
ipsa creatura, scilicet Caelorum rupta fuisset,
non dixisset apertura Caeli ei; quia quod
corporaliter aperitur omnibus est apertum;
Unde et Matth. 1° expresse dicit, quod Je-
sus statim ascenden de aqua, vidit aper-
tore Caeli, quasi ipsa apertura Caelorum
ad visionem Christi reflexatur; quod quidem
aliqui reflexunt ad visionem corporalem
dicentes, quod circa Baptizatum Christum
tantus splendor fulsit in baptismo, ut vi-
derentur Caeli aperti; potest etiam reflexi
ad imaginariam visionem; per quem
modum Ezechiel vidit Caeli apertore; for-
mabatur enim ex virtute Divina, et

voluminis rationis talis visio in imaginatione Christi ad significandum, quod per baptismum celi aditus hominibus aperitur.

Vel dicendum, quod illa apertura non fuit in corpore Coelesti, nec in imaginatione Christi, et dictum est, sed in aere, sicut solet fieri in communicatione in qua videtur Caelum aperiri, et sic — dicunt homines vulgarem Caelum aperitum in commun-

Scriptura
saeva com-
munitate
tenet mo-
dum lo-
quendi
vulgare.

icatione. Siquidem Scriptura saeva communiter tenet modum loquendi vulgarem; nec ideo dici potest, quod fuit ibi solvitur aliqua quia sufficiens erat ad significandum apertionem Iamque coelestis per baptismum.

Potest etiam, et ad visionem intellectualem referri, prout Christus vidit iam baptismo sanctificatio apertum esse Caelum hominibus, quod tamen etiam ante videbat fieri.

Ad 3um dicitur, quod per Trivionem Christi aperitum Caelum hominibus, sicut

per causam communem aperit³ domi
Caelum. oportet tamē hanc causam com-
munem aperitionis Caelum singulis
applicari ad hoc, quod Caelū int³roarent, quod
quidem fit per Baptismū secundum illud
Ro. 6: quicumque baptizati sumus in Christo
Iesu in morte ipsius baptizati sumus, et
Ideo potius fit mentio de aperitione Caelum
in Baptismo, quam in Ascensione Christi;
vel sicut Christus totum dicit, super Matth:
baptizato Christo, Caeli tantum sunt aperti,
postquā vexo t³ixanrū vicit per Crucem, quia
non exant necessarii³ port³ Caelo nunquā
claudendo non dicunt Angeli aperite por-
tas, iam enim exant aperit³, sed tollite
portas; per quod dat intelligere Christo-
tum, quod obstacula quibus prius obsis-
tentibus Animę defunctorum Caelo in-
troire non poterant, sunt totaliter per
Passionem Christi ablata; sed in Passione
Christi sunt aperta, quare manifestata iam

Via per quam homines exant innotuunt in colū.

Ad 1um Dicendum, quod licet Christus incepit predicare publice, et communiter post incarnationē Joannis, ut dicitur Marci 1° tamē ante dictam incarnationē docuit, et doctrinā suam culis confirmavit, et discipulos collegit, ut patet Jo. 2. et 3. licet non ita publice et continuo predicaverit, sicut post. Hec S^{tu} Thomas non nullis addit.

DECIMVS OCTAVVS PASSVS.

Questio super vexum, qui requiritur Marci 1° et Spiritum Sanctum, tanquam columbam descendentem, et manentem in ipso; movetur questio à S^{to} Thomas 3. p. q. 39. a. 7. utrum illa columba, in qua Spiritus Sanctus apparuit, fuit verum animal.

Et arguit, quod non. Primo quia illud videtur specie tenus apparere, quod secundum similitudinē apparet; sed Luc. 3. Dicitur: quod descendit Spiritus Sanctus

corporeali specie, sicut columba in ipsum;
non ergo fuit vera columba; sed quædam
similitudo columbe.

2° quia sicut natura nihil facit frustra,
ita nec Deus 1° de celo; sed quem colū-
ba illa non adveniret, nisi ut aliquid sig-
nificaret, atque prætenderet, et Augustinus
dicit in 2° de Trinitate, frustra fuisset
vera colūba, quia hoc ipsum fieri poterat per
columbe similitudinem: non ergo illa co-
lumba fuit verum animal.

3° proprietates cuiuslibet rei de-
cunt in cognitionem nature illius rei;
si ergo fuisset illa columba verum ani-
mal, proprietates columbe significaret
naturam veri animalis, non autem effec-
tus spiritus sancti: non ergo videtur,
quod illa colūba fuit verum animal.

Sed contra est quod Augustinus
dicit in libro de Agone Christiano; nec
hoc ita dicimus, ut Dominum Iesum

Christum dicimus volam venum corpus
habuisse, Spiritum autem Sanctum
fallaciter apparuisse in oculis homi-
num; sed ambo illa corpora vena esse
credimus.

Dicendum, quod non decebat, ut Filius
Dei, qui est veritas Patris aliqua fictione
uteretur, et ideo non tantum, sed verum
corpus accepit; et quia Spiritus Sanctus
dicitur veritatis Jo. 16. ideo etiam
ipse veram colubam formavit, in qua
appareret, licet eam non annuere in
veritate personę. Unde post prædicta verba
Augustinus subdit: sic non oportebat,
ut homines falleret Filius Dei, nec etiā nō o-
portebat, ut falleret Spiritus Sanctus; sed omni-
potenti Deo, qui universā creaturam ex ni-
hilo fabricavit, non erat difficile verum
corpus columbe sine alioquin columbum
mixtio figurare; sicut non fuit ei difficile
corpus verum in vena Maxie sine vixili

remine fabricare; quum ex materia con-
poxea, et in visceribus terrae ad formandum
hominem, et in ipso mundo ad formandum
Columbam impetio Domini voluntatibus
seuiver.

Ad p^{um} cap^o dicendum, quod Spiritus
Sanctus dicitur descendere in specie, vel si-
militer columbe, non ad ostendendum ve-
ritatem columbe; sed ad ostendendum, quod ipse
non apparuit in specie, substantiis propriis; Ad
2um dicendum, quod non fuit verum flumen
formae veram columbam, ut in eo spiri-
tus Sanctus appareret; quia per ipsam ve-
ritatem columbe significatam veritatem
spiritus Sancti, et effectum eius; nec obstat
quod Nicolaus de Lira Maxi^o dicit: quod
secundum aliquos Doctores columba illa
non fuit vera columba, id enim non averte
dicit; sed recitative secundum aliorum opini-
onem; unde dicit sicut secundum aliquos
Doctores columba illa non fuit vera columba;

Marci 3.

tamen non fuit ^{ibi} fulgur aliqua. Ad 3um
dicendum, quod proprietatem columbe eodem
modo decum ad significandum naturam
Columbe, et ad significandum effectum Spiritus
Sancti; per hoc enim quod columba
habet tales proprietates contingit, quod
Columba, significat Spiritum Sanctum.

DECIMVS NONVS PASSVS.

Quæstio super Verbum:

et circumspiciendum eorum ixā Marc. 3.

Potes dubitari, utrum in Christo fuit ixā, et
arguam, quod non; nam Jacobi 3 dicitur: ixā
vixi Iustitiam Dei non operatum, sed quicquid
fecit in Christo ad Iustitiam Dei pertinet;
ipse enim factus est nobis Iustitia à Deo ut
dicitur 1^a Cor. 1° ex quo videtur, quod in Christo non
fuit ixā; 2° nam ixā mansuetudini opponi-
tur, ut patet à C. H.; sed Christus fuit man-
suetus: ergo in eo non fuit ixā; 3° nam Ier-
gonius in 1° Paralipsum dicit: quod ixā per
vitium excecavit oculum mentis; ixā vero

per Zelum ipsum turbatur; sed in Christo
 mentis oculus non fuit; nec excecatur;
 nec turbatur: ergo in Christo nec fuit ira
 per vitium, nec per Zelum.

Sed contra est illud Matth. 3: circa
 picientur eos cum ira; et Jo. 2. Deo dicitur:
 Curve impletum, quod in Ps. 68 legitur: Zelus
 Domus tue comedit me.

Dicendum quod ira est effectus tris-
 titiæ; ex tristitia enim alicui illata corre-
 quitur in eo circa servitiam partem appe-
 titum repellendi illatam iniuriam vel sibi,
 vel alius. 2. Retoxicum, et sic ira est passio
 composita ex tristitia, et appetitu vindictæ. Con-
 stat autem, quod tristitia in Christo fuit, in-
 de ipse dixit Matth. 26: tristis est Anima
 mea. Appetitus etiam vindictæ quandoque est
 cum peccato, quando scilicet aliquis vindictam
 querit absque ordine rationis, et sic ira
 in Christo esse non potuit; huiusmodi
 enim dicitur ira per vitium; quandoque vero

talis appetitus non vultum est sine peccato, imo est laudabilis, puta quum quis appetit vindictam secundum ordinem Iustitiae, et hoc vocatur ira pex Zelum de qua in Ps. 57: letabitur Iustus, quum viderit vindictam; illud enim laudabiliter appetitum de quo quis Iuste letatur, et talis est ira pex Zelum; de qua Augustinus super illud Jo. 2: Zelus Domus Dei dixit: zelo Domus Dei comeditur, qui omnia pex videri, que videt, emendare cupit, et si emendare non potest, tollexat, et demit, et talis ira fuit in Christo.

Ad 1um exgo dicendum, quod sicut Gregorius dicit in 5° Moralium, ira dupliciter se habet in homine; quandoque enim pex venit rationem, et trahit eam secum ad operandum, et tunc pex pexie ira dicitur operari, nam operatio attribuitur principali agenti, secundum quod intelligitur, quod ira vixi Iustitiam Dei non operatur; quandoque ira sequitur rationem, et est quasi instrumentum

ipsius, et tunc operatio, quæ est Iustitiæ non
 attribuitur iustæ, sed rationi. Ad 2um dicendum
 quod iustæ, quæ transgreditur ordinem rati-
 onis, opposita mansuetudini; non autem
 iustæ, quæ est moderata, et ad medium reducta
 per rationem; nam mansuetudo medium
 tenet in iustæ. Ad 3um dicendum, quod in
 nobis secundum naturalem ordinem poten-
 tiæ Animæ mutuo se impediunt, ita scilicet
 quod quum unius potentie operatio fuerit
 intensa, operatio alterius debilitetur;
 ex quo procedit, quod motus iustæ, etiam si sit
 secundum rationem moderatus, utrumque
 impedit oculum Animæ contemplantis;
 sed in Christo per moderationem sive
 virtutis unicuique potentie permittentur
 adire, quod est ei proprium, ita quod una
 potentia ex alia non impediatur; et ideo
 sic delectatio mentis contemplantis non im-
 pediat tristitiam, vel dolorem inferioris partis,
 ita scilicet ex convexo passionis inferioris partis

in nullo impediuntur auctum rationem. Hec 5ta
 Thomae 3. p. q. 15. a. 3. per paucum additur.

VIGESSIMVS PASSVS.

Quarta superscriptione

montis filie Aethiopiae,

et aliorum miraculorum Christi Maxi 5º.

Potest dubitari utrum Christus

fecerit miracula sola Divina virtute.

Et arguitur primo quod fecit. dicit enim Leo
 Papa in epistola ad Flavianum, quum in
 Christo sint duae naturae, ^{et eorum,} una scilicet Divina
 est, quae fulget miraculis, altera scilicet hu-
 mana, quae succumbit iniuriis: ergo sicut se habet
 humana natura ad succumbendum iniuriis, sic se habet
 Divina ad agendum in operibus miraculorum; sed sola natura
 humana iniuriis succumbit, quia pati talia, repug-
 nat Deitati: ergo sola Divina natura agit
 in operibus miraculorum.

Confirmatur hoc auctoritate Ps. 135.
 qui facit mirabilia magna solus: ergo so-
 la Divinitas est principium agendi miracula.

2° nam opera miraculosa excedunt totam
virtutem naturae creatae; natura autem hu-
mana in Christo creata est: ^{ut} ergo ~~ex~~ ^{ut} ~~in~~ nullo
attingit opera miraculosa.

Sed contra est, quia Christus per tactum
corporis sanabat miraculose, ut patet de mu-
licae patiente fluxum sanguinis Matth. 9. et
Matth. 6. dicitur: quotquot autem
tangebant eum salvi fiebant; si ergo talis
tactus nihil ageret in sanatione praedicta,
fuerat de eo merito fieret: ergo ille tactus
aliquid faciebat, qui projecto ad humani-
tatem Christi pertinebat.

Nunc p^o videndum est quomodo evan-
gelium vixi vivi, vel defuncti, quorum na-
tura miracula in illis fuerunt operati.
Secundo quomodo Christus in quantum homo
fuerit in miraculis operatus; circa primum
aliquid est certum, scilicet quod miracula
non possunt fieri aliqua virtute, tanquam
principaliter agente nisi virtute divina; quia

Maxi 5.

miraculosa operatio excedit totam facul-
 tatem virtutis creatae; similiter certum
 est, quod Sancti vixi ad miracula possunt
 operari meritoque; quia frequenter con-
 pectum est miracula facta fuisse à Deo
 ad preces Sanctorum; sed remanet dubium
 utrum vixi sancti in miraculis aliquando
 operati sunt per aliquam virtutem in eis
 existentem; non quia illa sit principalis
 ratio agendi; sed tantum instrumentalis;
 sicut Deus, tanquam principaliter agens,
 fecerit miracula per Sanctos, tanquam per
 quosdam instrumenta; et hanc questionem
 relinquit Augustinus 22 de civ. Dei involu-
 tam, ubi enarratis multis miraculis Sta-
 tium dicit sic: sive enim Deus per se ipsum
 modo quo nec temporaliter operatur pote-
 rit, sive per suos Ministrorum iura faciat; et
 eadem ipsa, quae per Ministrorum facit, sive
 quosdam faciat etiam per Maximum spi-
 ritum, sive per homines adhuc in corpore

constitutos, sive Deus ita pex Angelos,
 quibus invisibilitex, immutabilitex, in-
 corporealitex impexat, opexetur, et quæ pex
 Maximer fieri dicuntur, exorantibus
 tantū, et impexantibus, non etiam opexantibus
 fiant, sive alia virtutib, sive alia
 illis modis, qui nullo modo comprehendi
 a mortalibus possunt; et tamē attestantur
 Fides hęc in qua carnis in eternū Resurre-
 ctio prædicatur.

Beatus tamen Gregorius hanc quer-
 tionem Determinare videtur in secundo
 libro Sivinaxū, ubi sic dicit: qui devotamente
 Deo adherent, quum rerū necessitate
 exposit exhibere signa, modo utroque
 solent, ut minaqueque aliquando exproce-
 faciant, aliquando ex potestate concessa
 illis a Deo, quod consequenter probat ratione,
 et exemplo; ratio est, quia cui conceditur
 illud, quod est maius, non est minus, si ali-
 quando concedatur, quod est minus; sed maius

Maxi^{5o}

est potestas filio Dei fieri etiā per adoptionē,
quum hoc volū sanctis concedatur, quam
miracula operari, quod etiā aliquando malis
conceditur, ut dicitur Math. 7. sed primū
conceditur hominibus sanctis Jo. 1. quotquot
autē receperūt eum, dedit eis potestātē filio Dei
fieri: ex quo et 2. exemplo probatur, quia
Petrus suscitavit Tabitham orando, ut habetur Ac-
tum 9. Ananiam vero, et Saphirā subito
morti tradidit absque oratione; sed solum
culpam eorum increpando Actum 5. ex sic vide-
tur illud factū fecisse ex aliqua potestate sibi con-
cessa a Deo, tāquam instrumento divine Ju-
stitie. Item videtur facere ad hoc, quod oratio
Dei dividitur per oratiōem oratoris datam, et per
oratiōem oratoris facientem; et licet ali-
quando ab aliquibus dictum fuerit, quod ora-
tio oratoris faciens nihil ponit in Anima;
tamē de oratiōe oratoris data ab omnibus
conceditur, quod aliquid ponit in Anima;
et hoc patet manifeste de oratiōe oratoris data,

que vocantur rexmo sapientie, et rexmo
scientie 1.^a Cor 12. quia significant quoddam
eminentem cognitionem divinorum, et hu-
manorum, que ponunt aliquid in Anima;
similiter Fides, Prophetia, generis linguarum,
et interpretatio sermonum, et eadem ratione
videtur, quod Gratia sanitatum, et operatio
virtutum, id est, miraculorum, que ponuntur
Gratiis Gratiis datæ, dicant aliquam virtu-
tem in Anima existentem.

Dicunt tamen aliqui, quod ista virtus
operantis miracula, non est aliqua vir-
tus manens per modum habitus, sed per
modum passionis transeuntis, sicut et Pro-
phetia, propter quod tales non possunt facere
miracula, quotiescunque volunt, nec proph-
etare; sed quicquid sit de conclusione, Ratio
tamen non valet, quia sicut dictum est, ta-
lis virtus operandi miracula non est prin-
cipaliter, sed tantum instrumentaliter; instru-
mentum autem operari non potest, quamvis

sic perfectum per formam suam, nisi moveatur actualiter per manum artificis, sicut patet quod reclusus non potest recurre, nisi per manum artificis moveatur, et ideo dato quod talis virtus sit maniva non potest tamen operari ad miracula absque motione divina virtutis principaliter agentis, si tamen talis virtus sit maniva, vel per modum passionis transeuntis solius, sicut est motus instrumenti, quo movetur ab agente principali, nihil dico modo.

Item ad conclusionem induciunt illud, quod a sanctis doctoribus catholicis dicitur de Sacramentis nove legis, videlicet quod efficiunt, quod figurant, ita quod tamquam quedam instrumenta divine misericordie agunt ad inductionem gratie ipsius instrumentis mentaliter attingendo, vel saltem aliquam dispositionem ad ipsam, ut characterem, vel aliquid simile correspondens in sacramentis, quod non impediunt characterem,

ita quod in sacramento est aliqua virtus
ad efficiendum modo praedicto; et tamen sa-
cramenta continentur in quibusdam rebus
sensibilibus, ex ideo multo fortius videtur,
quod in Animabus sanctorum vivorum
defunctorum, vel viventium possit poni
aliqua virtus divinitus eis concessa in ope-
ribus miraculosis per modum praedictum.

Ex dictis patet quod dicendum sit de hu-
manitate Christi, quae est organum, sive
instrumentum coniunctum ipsius Deitati;
sicut manus est instrumentum artificis; ho-
mines autem alij quantumcumque sancti,
non sunt sic coniuncti, et sic sunt, quavi-
quidam instrumenta Deitati separata; et
adhuc magis separata sunt Ecclesiae sacra-
menta; instrumentum autem coniunctum
magis participat efficaciam agentis prin-
cipalis, quam separatum; et talis virtus
operandi miracula efficacior invenitur
in humanitate Christi, quam in quibus

cumque aliorum.

Et per hoc potest respondere ad argumenta.

Ad primum dicendum, quod simile tenet quantum ad hoc, quod sicut humanitas in Christo fuit ratio patiendi, sic Deitas est ratio, et principium faciendi miracula principaliter; non tamen tenet quantum ad secundum; quia non repugnat humanitati Christi operari ad miracula, per modum instrumenti, repugnat autem Deitati qualitercumque pati; verum tamen ratione identitatis supposita idiomata communicantur; quia sicut hoc est vera; Deus pater est, ita hoc est vera determinata Christo: ite pater creavit stellas. Ad illud quod inducitur de **Palmo**, dicendum, quod ly. solum non excludit humanitatem, tanquam instrumentum solum agentem; sed tanquam principaliter; et sic intelligendum est respectu aliorum Sanctorum, quod solum Deus facit miracula; ^{scilicet} tanquam principale agens.

Ad 2um dicendum, quod innumeratum in virtute principalis agentis, bene attingit ad aliquid, quod excedit facultatem propriam convenientiam rei, secundum se; sicut calor naturalis in virtute Animae generat carnem, ut habetur 2 de Anima. Argumenta autem in contrarium concludunt tantum, quod humanitas Christi approbat ad miracula; sicut agens innumerable, et secundarium, quod conceditur.

Hec Nicholas de Lira hoc in loco; sed quod ait, scilicet quod virtus S. Viri operantis miracula non est aliqua virtus permanens per modum habitus; sed per modum passionis transeuntis; sicut Profetia, ex inducit ad hoc rationem; cuius tamen non nominat auctorem, est tamen S. Tho. in quibus de potentia Dei, de miraculis. q. 6. ad 4; quam etiam tangit 22^a questione 178 a. p. ad primum; quia virtus faciendo miracula in virtutis operis esse permanens per modum.

Maxi S.

habemus, quotiescumque vellent, miracula
facerent; hanc rationem dixit Nicholaus:
invalidam dicens: quicquid sit de conclusione
ratio tamen non valet; quia sicut dictum
est talis virtus operandi miracula non
est principalis; sed tantum instrumenta-
lis; instrumentum autem operari non
potest, quamvis sit perfectum per forma-
m suam, nisi moveatur actualiter per man-
um artificis; sicut patet quod securus
non potest secare, nisi per manum arti-
ficis moveatur; et ideo dato quod talis vir-
tus sit manuta, non tamen poterit ope-
rari ad miracula absque motione & dir-
ectione principaliter agentis; hoc ille;
in quibus haud dubie bipartitam virtutem
deficere; unde et ratio S. Thomae semper
in hoc robore consistit; p.^o quia universaliter lo-
quens dicit; instrumentum quantumcum-
que per formam sit perfectum, non pos-
se operari, nisi tunc precise, quando a

principali agente actualiter movetur; hoc
 enim non est. ut quaequaque verum; nam
 sensus, ut Philosophus dicit p. politica, in-
 strumentum est Domini sui; tamen agit,
 ut instrumentum, quum exequitur prae-
 ceptum eius, cessante actuali motione
 Domini, quae est impositio praecepti; item
 semen secundum Philosophum instrumentum
 est Animae generantis; sed quia virtutes
 habet non transeuntem, sed manentem
 a generante delectam; agit disponendo ad
 Animam geriti; etiam postquam actu
 cessat motus actualis generantis, quae in
 seminis decisione consistit; Item herbae, poti-
 ones, cathaplasmata, et aliae res medicinales
 instrumenta sunt Medicorum; sed propter
 virtutes permanentes xxxxxx agendi, quas
 habent, operantur ad sanitatis restitutiones,
 cessante actuali Medicorum motione, quae
 in talium rerum applicatione consistit;
 et simile in multis huiusmodi instrumen-^{tis}

Maxi 5º

invenitur; non ergo constat prima propositio
Nicholai absolute, et universaliter intellecta,
sicut ipse loquitur.

Secundo deficit in illatione, quam
interdit; non enim recte inferamus absolute,
et universaliter instrumentum non agit, nisi
actualiter moveatum à principali agente:
Ex quo quantumcumque perfectum sit per
seipsum, non habet in potestate sua agere,
quom voluerit. Apparet manifeste non
recte; nam Ministrum sacramentorum
instrumentum Dei esse indispensandum sa-
cramentis, et Deum principaliter, et actu-
aliter agere circa sacramentorum colla-
tionem; sed quia Sacerdos canaliculum tra-
het, qui est virtus perfecta permanens, et
immobilitate se habere per modum habi-
tus; quomodo non sit habitus; sed potentia;
potest quotiescumque voluerit conficere debita
materia pre-supposita; unde ex interdicto agendi
requiritur in Ministro sacramentorum

de necessitate, quod non esset si in eius poter-
 tate non esset circa sacramenta agere;
 Item nec ex eo, qui in sacramentis ac-
 cideret. Iterumque impudenter, si sacra-
 mentorum dispensatio in eorum potestate
 non esset; item humanitas Christi ins-
 trumentum divinitatis fuit; sed nephas est
 dicere, quod per actiones meas, et passionem
 non meruerit nobis salutem homo Christus;
 meritum autem est secundum actiones, et
 passionem, quae sunt in potestate eius, qui
 meretur; unde quia naturalia in potestate
 nostra non sunt, ideo secundum Philosophum
 2. Eth. naturalibus non meremur; Propterea
 Viri sancti in suis actionibus instrumenta
 sunt Sp. S. secundum illud Ro. 8: quicumque
 spiritu Dei aguntur, hi filij Dei sunt; et
 tamen operationes sanctorum in potestate
 eorum sunt; alia non essent si mereretur;
 ratio autem quare non in eorum potestate
 est, quia Spiritus Sanctus movet viros

Maxi 5.

Iustor, dando eis virtutem agendi per manerem
tem per modum habitus, scilicet gratiam,
et Charitatem, et dona sua.

Unde quia Magister s. 17. dist. 6. lib. 1. fecit
huiusmodi opinionem, quod Charitas non
est aliquid creatum in Anima, sed quod mo-
tus dilectionis est ab Spiritu Sancto non
mediante aliquo habitu, communiter a
Doctoribus non tenetur; nam sic sequeretur
tunc quod mens humana esset in actu
dilectionis motu tantum, et nullo modo prin-
cipium talis actus, et per consequens, quod
actus dilectionis non esset homini voluntarius
ac per hoc nec sibi meritorium, quod esset ex-
traneum. Item ex diffinitione habitus patet falsum,
quod si instrumentum animatum Anima
—— rationali per formam habituales
perfectum sit; non posset per eam agere quo-
ties voluerit, quoniam habitus diffinitur a co-
munionem 3 de Anima: habitus est quo quis
agit quum voluerit; et Augustinus in libro

de bono coniugali diffinit: habitum est quod aliquid
 agitur, quum tempus affuerit; non ergo debuit
 Nicholaus inferre absolute, et universaliter quod
 instrumentum quantumcumque perfectum
 per formam non habet in potestate sua ag-
 re; debuit enim, et de instrumento, et de forma
 quam participat ad agendum distinguere, et tunc
 inveniret verissimam, ac validam rationem
 S. Doctorum.

Vexum est tamen, quod principalis agens,
 quod est Deus actualis motu requisitus
 ad actionem cuiusvis instrumenti; sed hoc
 est propter totalem, et universalem rationem causal-
 itatis, et influentiam continuam, quam
 habet respectu omnium creaturarum, et non
 solum respectu eorum, quae proprie sunt in-
 strumentum; unde non requisitus Dei motu
 actualis ad actionem omnis instrumenti
 sui universaliter loquendo in quantum instru-^{tum}
 est proprie, et strictè acceptum, prout ab aliis
 agentibus distinguitur; sed in quantum

est agens creatum; nullum enim agens
 creatum; nec Caelum; nec Angelum (quæ tamen
 non considerantur appellari recte, et pro-
 prii instrumenta) agere potest, sine actuali
 Dei influentia, et motione, prout probè docuit
 S. Thomas p.^a p. q. 101. a. 1.º et quæbun^q potentia q. 3. a. 7.^{de}
 nec propterea tollitur libertas arbitrii in
 agendo per intellectum agentibus, et perfectis se-
 cundum formam habituales, quæ est princi-
 pium agendi, quum voluerint; cuius ratio
 est; quia motus divinus, quæ ad agendum requi-
 ritur, nunquam deest; et ita si ponamus
 agens intellectuale perfectum per formas
 habituales, quæ sit principium agendi in
 potestate sua, habebit agere; ceterum etenim
 quod sine actuali Dei motione nullam potest
 homo habere operationem, quum Deus
 operetur in omni operante; unde Cris. 26 dicitur:
 Omnia opera nostra operatur et nobis.
 Deus non obitante dictum est Eccl. 15.º Deus
 ab initio constituit hominem, et reliquit

illum in manu concilii sui; et infra: Ante
hominem vita, et mors, bonum, et malum,
quod placuit ei, dabitur illi. Quod autem Phi-
cholaus per se adducebat, habet solum verum
de instrumento in animas, non habente
in se virtutem immutabilem.

VIGESSIMVS PRIMVS PASSVS

Quæstio super Verbum.

Matth. V. Vos autem fecistis eam

Speluncam latronum, quæ audit

Princeps Sacerdotum, et scribæ

quærebant, quomodo eum penderent,

et alia similia in quibus in

evangelium Dominum Sacerdotes,

et scribæ reprehendit; potest

queri utrum Christus debuit

predicare Judæis, sine eorum

conversione.

Et p.^o videtur, quod debuit; quia ut Augusti-

nus dicit in libro de Agone Christiano: in

homine Iesu Christo se nobis ad exemplum

vitae praebuit Filium Dei; sed nos debemus vitam
offensionem non solum fidelium, sed etiam
infidelium secundum illud 1. Cor. 10: sine offensi-
one stode Iudeis, et gentibus, et Ecclesis Dei:
Ex quo videtur, quod etiam Christus in sua doc-
trina offensionem Iudeorum vitare debuerit.

~~Quod si Christus debet facere, unde effec-~~
tum sui operis impeditur; sed per hoc quod Christus
sua doctrina Iudeos turbabat, impeditur effec-
tus doctrinae suae; dicitur enim Luc. 11: quod
quoniam Dominus Phariseos, et Scribas repro-
baret, ceperunt persequi eum in iudicio, et om-
nis populus opprobriare de multis invidians ei, et
querentes aliquis capere de ore eius, ut occi-
derent eum; non ergo videtur conveniens fuisse,
ut eo in sua doctrina offenderet.

3. Apostolus dicit 1. Thim. 5: seniores ne
incedas, sed obsecra, ut pascas; sed non
Sacerdotes, et Principes Iudeorum exant illius
populi seniores: ex quo videtur, quod non fuerunt
duxes incedationibus arguendi; sed rogandi.

Sed contra eā. & fuerat Prophetatū,
quod Christus foret in lapidibus offensivus,
et peccatum scandali duabus domibus Israel.

Pro responsione 1° notandum, quod
offensio, vel scandalū est duplex, scilicet
activum, et passivum; scandalū activum
non habuit in Christo locū, quia est dic-
tum, vel factum alicuius minus rectum
prebent alteri occasionem ruine, ut tra-
batur ex verbis Hieronimi super Mat.
Omnia autem dicta, et facta Christi fu-
erunt rectissima, et ideo questio ista
intelligitur de scandalo passivo, quod est
quando quis ex dicto, vel facto bono alterius
scandalizatur ex imperfectione sua, et
istud scandalū aliquando procedit ex igno-
rantia, vel infirmitate illius, qui scanda-
lizatur, quo casu dicta, vel facta bona occul-
tanda sunt, vel differenda quovis infir-
mi, vel ignorantis intuitu, nisi
sint talia bona, que sint de necessitate

Scandalū.
vide infra
latius Rom. 14

salutis, quae non sunt omittenda propter scan-
dalum alterius; si autem infirmi, et igno-
rantes post instructionem debitam in scan-
dalo permaneant, iam tale scandalum non
procedit ex infirmitate, vel ignorantia, sed
ex malitia, et tale scandalum est conem-
nandum maxime quando est contra bo-
num commune. circa quod

Secundo notandum, quod salus multitu-
dinis est praeferenda paci quorumcumque
singulorum hominum, et ideo quando aliqui
sua perveritate multitudinis salutem im-
pediunt, non est timenda eorum offensio
a Praedicatione, vel Doctrina ad hoc quod saluti
multitudinis proximae. Scribit autem et Pharisaei, et Principes Iude-
orum sua malitia proximam impediebant Populi salutem;
tum quia impugnabant Doctrinam Christi in qua sola erat
salus Populi; tum quia suis malis exemplis, et
moxibus traherentur Populi ad peccandum,
et eorum vita corrumperetur; tum etiam
quia per doctrinam suam pravam evacia-

bant Dei mandata propter suas traditiones,
 Ut supra dictum est; et ideo Dominus non
 obstante eorum offensione publice veritatem
 docebat, quam illi odiebant, et eorum vitia ar-
 guebat; nec propter eorum scandalum ad
 hoc cessare debuit; ideo Matth. 11: si prin-
 cipaliter dicentibus ei: scis quia Iudei audito
 hoc verbo scandalizati sunt; respondit Do-
 minus: vinite illos, cegi sunt, et ducet ce-
 corum; cecus autem, si ceco ducatum pre-
 tet, ambo in fossam cadunt.

Ad 1um exp^d dicendum, quod homo
 sic debet esse sine offensione omnibus,
 ut nulli Det suo facto, vel dicto minus recto
 cuius occasione; sed quum de veritate scan-
 dalum exitus potius est sustinendum scan-
 dalum, quam veritas relinquatur, ut Grego-
 rius dicit super Ezē.

Ad 2um dicendum, quod per hoc quod
 Christus publice scribam, et Pharisaeos ar-
 guebat, non impedivit; sed magis promovit

effectum ius doctrinae, quia quum eorum
vitia Populo innotcebant, mirum averten-
batur à Christo propter verba scribarum,
et Pharisaeorum, qui tempore doctrinae Chris-
ti obvertebantur. ~~itaque videretur~~

Ad idum dicendum, quod illud verbum
Apostoli est intelligendum de illis seniori-
bus, qui non solum etate, vel auctoritate, sed
etiam honestate sua senem secundum illud
Ium. II: congrega mihi 70 viros de seniori-
bus Israel, quos tu nosti, quod seniores
Populi sunt, ac Magistri; si autem auctori-
tatem senectutis in instrumentum
malitiae vertant publice peccando, sunt ma-
nifeste, et acrius arguendi, sicut Daniel Rex.
Dixit: in senectate diximus malorum, et
hoc est, quod Hieronimus Januario scribit di-
centi: Paulus dicit: seniores non inexcusabiles;
sed haec eius regula tunc est observanda,
quum culpa seniorum suo exemplo non
trahit ad interitum corda Juniorum; ubi autem

seniorum Tubenibus exemplum ad interitus
 prebet, ibi dicta in exhortatione fieri
 est; nam scriptum est: laqueum Iuvenum
 omnes vos, et rursus maledictus puer cen-
 tum annorum; idem in Decretis 2. q. 7. c. Qu-
idam; hoc Sanct. Thom. 3. p. q. 42. ar. 2. Non
 nullis additis ex aliis locis. De materia nam
 doli latius tractatum infra Patru.

VIGESSIMVS SECVNDVS PASSVS.

Questio super Verbu:

Quod autem dico vobis, omnibus
 dico Marci 13. Potest quæri Vtrū
 Christus solo verbo, an etiam scrip-
 to doctrinam suam tradere de-
 buit; quam S. Thomas prosequitur
 3. p. q. 42. ar. 4. p. probatur, quod debuit
 eam scripto tradere. Nam scriptu-
 ra inventa est ad hoc, quod Doctri-
 na commendata memorie in futu-
 rum; sed doctrina Christi duratura
 est exa in eternum, secundum illud

Lu. 21. Caelum, et terram transi-
bunt, verba autem mea non tran-
sient: ergo videtur, quod Christus
debuerit suam doctrinam scrip-
to mandare.

2.º quia lex veteris in figura legis Christi
precessit secundum illud Heb. 10: umbram ha-
bens legis futurorum bonorum; sed lex veteris
a Deo fuit descripta secundum illud Ex. 24:
Dabo tibi duas tabulas lapideas, et legem ac
mandata, quae scribentur: ergo videtur, quod Christus
doctrinam suam scribere debuerit.

3.º Ad Christum, qui venerat illuminare hic,
qui in tenebris, et in umbra mortis sedent,
ut dicitur Lu. 1. per tenebras exarum occasione
concludere, et viam fidei aperire; sed hoc fecit
suam doctrinam scribendo; dicit enim Augus-
tinus in libro de conuersione Evangelistarum;
quod solet nonnulli mouere quia ipse Domi-
nus nihil scripsit, ut alius de ipso scribentibus
necesse sit credere; hoc enim illi, et ma-

simi Pagani quærent, qui Christum culpantes
aut blasphemare non audent; ei que, tribuunt
excellentissimam sapientiam; sed ^{nam} tamquam ho-
mini; discipuli vero sua dicunt Magistros
sua amplius tribuere, quam exat, ut cum
Filium Dei dicerent, et verbum Dei, per quod
facta sunt omnia; et postea subdit: videmus
patenti fuisse hoc de illo credere, quod de se ipse
scripsisset; non quod alii de illo pro suo ar-
bitrio prædicarent: ex quo videmus, quod ipse Chri-
stus doctrinam suam scripto tradere debuit.

Sed contra est, quod nulli libri ab eo
scripti habentur in Canone Scripturæ.

Responsio. Dicendum, quod conveniens
fuit Christum doctrinam suam non scribere;
p.^o quidem propter dignitatem ipsius; excellen-
tiori enim doctore excellentior modus docen-
di debetur, et ideo Christo tamquam excellentis-
simo doctore hic modus competebat, ut doctrinam
suam auditorum cordibus imprimere, propter
quod dicitur Matth. 7.º quod exat docet eos,

nec potestatem habemus; unde etiam apud
 Gentiles Pythagoras, et Socrates, qui fuerunt
 excellentissimi doctores, nihil scribere volu-
 erunt. Scriptura enim ordinatur ad impres-
 sionem doctrinae in cordibus auditorum, sicut
 ad finem. Vbi animadvertendum est, quod doctrina
 Christi fuit immediate tradita à Deo; quia ipse
 in unitate personae fuit, et erat verus Deus, et homo;
 veteris autem testamentum licet fuerit datum
 à Deo; non tamen immediate; sed mediatis
 Angelis; unde dicitur Gal. 3: Lex data est per
 Angelos in manus mediatoris; et Actuum 7.º
 dicit Stephanus: accepisti legem in dis-
 positione Angelorum; et ideo doctrina Christi
 debeatur excellentissimum modum tradendae,
 ut dictum est, quod conuicta in hoc, quod doceri
 non aliqua non immediate exhibetur in pelle
 mortua; sed in mentibus hominum, quae sunt ad
 imaginem Dei factae; quod factum est de doctrina
 Christi, quam impressit mentibus discipulorum;
 et hoc fuerat prophatum. Hieron. 31. quoniam dicitur:

ecce dies veniunt dicit Dominus, ex feniā
domui Iſrahel, et domui Iuda fedus novum
non secundum pactum, quod pepigi cum
patribus vestris in die qua apprehendi manū
eorum, ut ducerem eos de terra Egypti et
subditur: sed hoc erit pactum, quod feniā cum
domo Iſrahel, dabo legem meam in viscē-
bus eorum, et in corde eorum scribam eam;
sed per Apostolos, et alios discipulos Christi
derivata est doctrina cum verbo predicationis,
et etiam scripto, ut patet in evangelis, et epi-
stolis Apostolorum.

2° propter excellentiam doctrinae Christi,
quae litteris comprehendi non potest, secundū
illud Joannis ultimo: sunt et alia multa, quae fecit
Iesus, quae si scriberem per singulas; nec ipse
arbitror mundum capere eos, qui scribendi
sunt libri; quos, sicut Augustinus dicit, non
spatio locorum credendum est mundum capere
non posse, sed capacitate legentium comprehen-
di non posse; si autem scripto Christus docuit

nam suam mandare, nihil altius homines
de eius doctrina extimarent, quam quod
scriptura contineret.

Tertio ut quodam ordine doctrina eius ab
ipso ad omnes perveniret, scilicet Dominus ipse
Discipulos suos immediate doceret, qui postmo-
dum alios verbo, et scripto docuerunt; siquidem
ipsemet scripseret suam doctrinam immen-
sitate ad omnes perveniret; unde et de sapientia
dicitur Prov. 9: quod misit ancillas suas, ut vo-
carent ad ancem.

Sciendum tamen est, sicut Augustinus
dicit in l. de conveniunt Evangelicarum, aliquos
Lentiles extimare Christum quodamlibet
scriptura continenter quodam mappe, qui-
bus miracula faciebat, quae disciplina Chris-
tiana condemnat; et illi tamen, qui Christi
libros tales se legere affirmant, nulli talia
faciunt, qualia illum de libris talibus fecisse
mirantur; divina enim fides nec exant,
ut eodem libro ad Petrum, et Paulum dicant

tanquam epistolae titulo praenotato eo quod
in pluribus locis simile est cum Christo pictor
viderunt; nec mirum, si apingentibus fingeren-
ter decepti sunt; toto enim tempore, quo Chris-
tus in carne mortali cum suis discipulis
vixit, nondum erat Paulus discipulus eius.

Ad 1um exp. dicendum sicut Augustinus
dicit in eodem libro omnibus discipulis suis,
tanquam membris sui corporis Christus
capit est; itaque quum illi scripserunt, quae
ille dixit, nequaquam dicendum est, quod ipse
non scripserit, quandoquidem membra eius
id operata sunt, quod dictante capite, cogno-
verunt; quicquid enim ille de suis factis, ex
dictis nos legere voluit, hoc scribendum illis,
tanquam suis manibus inscripserat.

Ad 2um dicendum, quod quia lex veteris
in sensibilibus figuris dabatur, ideo etiam
convenienter sensibilibus signis scripta fuit;
sed Doctrina Christi, quae est lex spirituum, non
scribi debuit, non a textamento; sed Spiritu

Dei vivi, non in tabulis lapideis, sed in tabulis coram carnalibus, ut Apostolus dicit 2.^a Cor. 3; et hæc fuit ratio propter quam concludit S. Buxgenius, quod lex nova non solum non debui scribi à Christo; sed nec etiam potuit; gratia enim secundum suam essentiam est quædam bona qualitas mentis, quæ nullo pacto est scriptibilis.

Contra quam conclusionem arguit Magister Mathias dicens: quod est erronea quoniam tollit à Christo omnipotentiam, et per consequens Deitatem; probat antecedens: nam dicere Christum non posse aliquid quod ^v ^{txa} contradictionem non implicat est tollere ab eo omnipotentiam; sed qualitatem spirituales signo sensibili exprimere, sicut verbo, vel scripto minus includit contradictionem, quam Patrem in voce, et Spiritum Sanctum in columbe specie se monstrare: ergo non est impossibile Christo gratiam spirituales sensibilibus scribere, vel pronunciare.

Ad quod argumentum dicendum, quod
 si sane intelligatur Burgerius, vixi dixit, et
 vixam. S. Thome doctrinam in suo dicto recu-
 tatus est, ut plenius paulo post dicetur; non
 enim fuit inventio S. Burgerii, quod ipse
 gratia, aut quavis alia spirituali, qualitas
 per corporalem, aut sensibile signum signi-
 ficari, aut suo modo representari non potest;
 id enim non parum fecisset inanis, quum ipse
 per se addidit nomen gratie, quod essentiam
 eius significat voce prolatum, et videtur con-
 scriptum litteris quinimo, et corpoream eius
 figuram, que gratiam, aliamque virtutem ta-
 ctis, quibus picturæ sunt libri, representa-
 tem videtur pictam; sed intellexit Burgerius,
 quod gratia est quidam qualitas mentis, que
 nature naturæ est inscriptibilis, quum sit
 res pure spiritualis, et in hoc sensu argu-
 mentum Magistri Mathie nullum habet
 locum; nam talem qualitatem proinde spi-
 ritualem corporeis scribere litteris, aut formam

Maxi 13.

Aligua sensibili representari implicat contra-
 dictionem; nam quod secundum se, et in
 natura sua spirituale est, incorporeum
 est, et inuisibile; quod autem scribi, aut
 depingi potest secundum naturam suam
 corpoream, et sensibile; esse autem visibile,
 et non sensibile, corporeum, et incorporeum
 contradictionem procul dubio implicat, ac
 proinde Divinus Dei omnipotentis non subiacet.

Nec valet similitudo, quam affert; nam
 Pater fuit in voce, sicut in quodam signo, quan-
 tum ad aliquod quod Patri attribuitur repre-
 sentatur; sed non fuit in se ipso quantum
 ad aliquod quod est voce formatum; quod enim
 voce formatum visibile, et corporeum est; sed
 et Spiritus Sanctus fuit in Specie Columbe,
 sicut in signo quodam designatur, quantum
 ad aliquod attributum; sed non in se, et
 in natura sua corporeali Columba expressus;
 hoc namque impossibile erat; unde Augustinus
 in sermone de ⁸⁶ Trinitate loquens de huiusmodi

apparitione ait: Hæc autem operatio visi-
bilitatem expressa, et oculis oblata mortalibus
missio Spiritus Sancti dicta est; non ut
apparere invisibilis — cum substantia —; sed
ut corda hominum exterioribus visis converterent
ad occultam eternitatem converteretur; ita
etiam nec ipsa vox facta ad naturam Patris
loquenti pertinet; ait enim Dominus I. S.
nec vocem eius, id est, Patris utquam audistis; nec
que speciem eius vidistis; quod exponens
Chrysostomus ait: non hoc dicit, quod speci-
em sensibilem habeat, aut visibilem, sed quoniam
nihil horum est circa Deum.

Sed pro maiore luce eorum, que dicuntur
sunt, considerandum est illud, quod notat
S. Thomas 2.º q. 106. a. 1. videlicet quod lex nova po-
test tripliciter considerari, scilicet quantum
ad id quod in ea est principale; et quia quæ-
libet res illud precipue est, quod est potissimum
in ea, ut dicit Phil. 3. c. 11; et id quod est potissi-
mum in lege novi testamenti, et in quo tota

Itaxi 13.

ratio eum, vixitque conuictit est gratia
Spiritus Sancti, quæ datum per fidem Christi;
unde principaliter lex nova est ipsa gratia
Spiritus Sancti, quæ datum Christi fidelibus;
quod manifeste apparet per Apostolum Ro. 3
dicentem: ubi est ergo glorificatio tua? per
quam legem? factorum? non; sed per legem fidei;
ipsam enim fidei gratiam legem appellat;
et expressius Ro. 8. dicitur: Lex spiritus vitæ
in Christo Iesu liberauit me à lege peccati,
et mortis; unde et Augustinus dicit in lib.
De spiritu, et littera, quod sicut lex factorum scrip-
ta fuit in tabulis lapideis, ita lex fidei scrip-
ta est in cordibus fidelium; et alibi dicit in
eodem libro; quæ sunt leges Dei ab ipso Deo scrip-
tæ in cordibus, nisi ipsa presentia Spiritus Sancti;
et sic accipiendo legem novam, currit recte ad
D. Ruperum, quod nec debuit, nec potuit exi-
bi à Christo, quia inexcipibilis erat, ut pote
more spiritualis rei; Alio modo potest dici
lex nova minus principalis, in quantum

continet quoddam dispositiva ad gratiam
 Spiritus Sancti, et ad usum huius gratiæ
 pertinetiam, quæ sunt, quæcumque recommendationes
 in lege nova de quibus oportet, ut fideles
 Christi invicem tam verbis, quam
 scriptis, et tam circa credendum, quam cir-
 ca agendum; et hæc lex nova non debuit scri-
 bi per Christum, ut dictum est; fuit tamen
 scriptibilis, et prædicata, ac scripta fuit per
 Evangelistas, et Apostolos, ac Discipulos
 Christi, et de nova lege sic accepta fuit qua-
 titio principalis, si debuit per Christum scri-
 bi.

Ad 3^m dicendum, quod illi, qui scripserunt
 et Apostolorum de Christo credere voluerunt,
 neque ipsi Christo scribenti credidisse-
 rent de quo opinabantur, quod magici an-
 tibus faciebat miracula.

Vicesimus Tercius Passus

Quæstio circa sensum illud:

forte erunt, ut incertum poneret

Luce 1°.

Luce 1°. solet disputari questio.

Utrum Zacharias pater Joannis Baptistæ fuit Pontifex, vel summus sacerdos; an simplex, et unus ex 24 sacerdotibus, qui per ebdomadam distributiones ministrabant, ut habetur 1. Paral. 24 et videtur, quod non fuit summus Sacerdos, sive Pontifex.

Primo quia Luce 1° habetur, quod ingressus fuit templum, et non fit mentio, quod ad aspersionem sanguinis hirci, et vituli immolati pro peccato Populi contra prophetarum; sed solum ad ponendum in censum quod erat licitum minoribus sacerdotibus, ut patet Heb. 9: ex quo fuit minor sacerdos.

2° quia Zacharias apparuit ipse occupato in solemniori parte officii propter sollemnitatem Nuntiæ, quem nunquam venat; dicitur autem Luce 1°: quod apparuit ei stans — ad dexis altaris incensi, quod

affluere non erat intra sancta sanctorum,
 ut dicit Hieronimus, et omnes Doctores,
 tam Hebraei, quam Catholici, ut patet Ps. lti.
 mo, et 30.

3° quia non conuicta quod ad contrarium
 dicitur, scilicet quod de 21 sacerdotibus, ille erat
 summus Sacerdos, vel Pontifex per totum
 annum, in cuius ebdomada cadebat Expiatio-
 nis festum; nam hoc videtur esse fictitium;
 tum, quia in nulla scriptura decretum tra-
 betur; tum etiam quia ut habetur in libris Re-
 gum, et Paral. post Ordinationem 21 sacerdotum,
 unus erat summus sacerdos super eos, non
 solum uno anno; sed per totam vitam suam,
 quod fuit communiter observatum usque
 ad tempus Machabeorum inclusive, et in-
 terminum tempore Domitii-Execorum, et
 Romanorum, quorum avaritia, et Iudeo-
 rum ambitio, sacerdotium venale fecerunt;
 unde Josephus dicit: quod Caiaphas eruit sa-
 cerdotium unius anni.

Luc. 1°

In contrarium arguitur; quia incensum
ponere semel in anno intra sanctum varro-
rum; scilicet in festo Expiationis soli summo
Sacerdoti erat licitum; sed hoc fecit tunc
Zacharias, ut paulo post ex sacris Historiis
circumstantiis probabitur: exp. fuit summus
Sacerdos.

2° quia tempus conceptionis prece-
dunt videtur huic concordare; nam festum Ex-
piationis celebratum 10 die septembris, et post
illud fuit conceptio B. Joannis, reverso Zacha-
ria in domum suam circa finem, eundem
mensem completo officio missae xij^{mi} vii; et
sic ab illo tempore usque ad nativitatem
B. Joannis fluxere 9 menses, qui con-
tinent tempus a conceptu pueri, usque
ad eius nativitatem.

3° quia hoc idem videtur sentire B.
Ambrosius super Lucam, et Beda, et Tar-
gisten in historia scolastica.

Pro responsione ad questionem p^o notandam.

quod quæstio prædicta est defecto, et ^{video} perdifficili
cognitu, nisi Sacre Scripturæ illuminaret
auctoritas; quæ huc ad novam partem in-
venitur; unde navigandum est per circum-
stantias Scripturæ, quæ ut Augustinus
dicit: illuminant sententiam, et revera hæc
quæstio est proleptica, et potest ad utram-
que partem sustentari, quoniam et Patres
non paræ auctoritatis, et conjecturas, et ra-
tiones ad quamlibet partem sine offensa
veritatis, et auctoritatis, ac Sacre Scripturæ
habet; sed placuit tenere partem affirmati-
vam, quoniam conformior circumstantiis
Historiæ Evangelicæ; et mea quidem sen-
tentia, et solidior ratione videtur firmari;
et corroborari magis sententiis San-
ctorum, et maxime Ambrosii, et Bedæ, ac
Itapiræi scholaris Historiæ, et Domini
Bungemii, et est favorabilior honori
nivei Baptiste, et progenitorum eius, ac
propinque Genealogiæ Virginis Mariæ

Luce 1.

Christi; quibus suppositis.

2.º notandum, quod incensum de quo hic Evangelista facit mentionem, non debet intelligi de communi incenso, quod bis qualibet die concensebatur in altari incensi, ut habetur Ex^o 30; quod quidem incensum etiam rex simplicem sacerdotem administrabat; sed intelligendum est de incenso illo, quod semel in anno, scilicet in festo Expiationis tantum per summum sacerdotem in sancta Sanctorum administrabatur; quod quidem incensum licet esset eiusdem speciei cum alio communi; tamen quantum ad eius administrationem in Templo à communi incenso differebat in multis, et specialiter in tribus; p.^o scilicet in hoc, quod quando summus Sacerdos in praedicta die illud incensum ministrabat, nulli erat licitum esse in tabernaculo, donec summus Sacerdos inde exiret, ut habetur Ex^o 30. ubi tractatur quomodo summus Sacerdos intraret de

beret in vasa, et exponere super ignem
 aromatata, et aspergere sanguinem, et huius
 modi subdit: nullus hominum sit in taber-
 naculo, quando Pontifex ingreditur tabern-
 naculum &c.^a donec exediatum quod de alio
 incensum, quotidianum minimum legitur; et ideo
 Evangelista notanter dicit: quod omnis mul-
 tudo Populi erat exans foris foras incensum,
 in quo ostenditur, quod foras huius incensum
 omnis multitudo debebat esse foris, scili-
 cet extra tabernaculum, seu templum, quod
 pertinebat ad incensum dici expiationis tantum.

2.º quia in incenso huius festivitatis
 erat singulare quod nullus dominus ex-
 cet rite, nisi cum igne de altari holocausti
 accepto; alioquin Pontifex erat reus
 mortis temporalis, prout de filiis Aaron, Na-
 dab, et Abiu Leviti. 10. legitur, et inde erit,
 quod Christo allegato ubi de solemnitate
 festi expiationis agitur permittitur; locu-
 tus est Dominus ad Moysen post mor-

Luce 1°.

tem suum filium Aalon, quando offer-
rent ignem alienus interfecti nuda
quasi conminatione diceret: quod illa quae
ibi precipiebantur, opponeret reuerenti, ne
contingeret ipsi Aalon, sicut superaddictis
filiis suis in administratione incensum; et
Declamans infra, quod hoc periculum specialiter
exora referendum ad officium proprium incen-
si illius dei fecti subiungit; assumptoque tuxi-
bulo, quod de pueris altaris impleverat, et
laudem manu Thimiam in incensum
et cetera; vixit operiat oculum, quod est su-
per testimonium, id est super Aacham, et
non moniatum; eo quo patet, quod summus
sacerdos in officio huius incensi in die ex-
piationis erat maxime anxius ad exi-
monialia eius rite celebranda sub pena
subite mortis temporalis; sicut de Kadab, et
Abin accidit; et ideo hanc in qua hoc in-
censum administrabatur, Populus attente
aspiciebat orando Deum pro summo Sacerdote;

ne periclitaretur in illo officio, et et ipsi cum
eius expiarentur; unde notante dicit Evan-
gelista: et omnis multitudo Populi erat
organum focii huius incensum; non enim in
ceteris diebus, quando bis in die incensum
consecrabatur per simplicem Sacerdotem,
est credendum, quod omnis multitudo Populi
conveniret ad organum, fuisset enim valde
onerosum; similiter notante dicit Evan-
gelista, huius incensum non faciemus mentionem
de immolationibus, et distillationibus, ce-
terisque officiis in illo celebrandis propter
rationem predictam, quia scilicet in illo offi-
cio incensum precipue consistebat predictum
periculum rursus Sacerdotum; hoc idem patet
ex eo quod dicitur infra eodem capitulo: et erat
plebs expectans Zachariam, et mirabantur,
quod tardaret; non enim videtur verisimile,
quod plebs expectaret simplicem Sacerdotem
in officio incensum quotidianum, quod admissum
et abatur bis qualibet die.

Luce 1°

3.º quia hoc incensum fere expiationis
non exponebatur pex modum oblationis;
sed ad finem adolendi, sicut quotidianum; sed
solum ut nebula convergeret aperiret oxa-
culum, et patet Christo allegato Levit. quod
denotat Evangelista, quam dicit: ut incensum
poneret; non enim dicit ut incensum offerret,
sicut supra eodem ca.^o Levit: Sacerdos Dei
incensum offerret; nec etiam dicit, ut adoleret,
sicut Ex. 30, loquens de quotidiano incenso
Dicit: et adolebit incensum super eo Altari
suave flagrant &c. sed dicit solum, ut incen-
sum poneret, et denotaret, quod hoc incensum non
admixt habetur pex modum oblationis, sed ad
adolendum, sed ponebatur tantum ratione
predicta; Item notaret dicit Evangelista,
ut incensum poneret, ingressus in Templum
Domini &c. in quo ostenditur, quod positio
huius incensi erat tibi debita ex ingressu
Templi Domini; non ratione consumpti-
onis sacrificii; sed ad tuitionem Sacerdotis

aspendentis sanguinem intra sanctum sanctorum; hoc incensum ponebatur; quæ res est singularis in summo sacerdote, et in festo Expiationis, ut dictum est; ex quibus patet manifestè quod officium huius incensi de quo Evangel^{ta} loquitur, pertinebat solum ad summum sacerdotem, ad quem tantum officium festi Expiationis pertinebat, ut Levitici capitulo allegato.

Item hoc ipsum patet per hoc quod habetur eodem cap^o ubi sic dicitur: et factum est, ut impleti sunt dies officii eius abijt in domum suam; singulare enim erat in summis sacerdotibus, ut per 7. dies ante festum Expiationis separarentur à propriis domibus, et habitarent in certis cenaculis Templi, ut deo devotius servarent, ut habetur expressè in Talmud in lib. qui intitulatur Joma, id est, dies Expiationis, ubi tractatur principalliter de hoc festo; quæ quidem separatio accendit cum eo habet fundamentum Levit. 21. ubi de

Luc. 1°.

summo sacerdote ad litteram tractamus, dicit: et non credidimus de sanctis, ubi veritas Hebraica habet de sanctuario, quod intelligitur de tempore celebrationis huius festi; de ceteris autem sacerdotibus non legitur simile; et sic manifeste patet, quod Zacharias erat summus Sacerdos, eo quod incensum ponebat in ferto expiationis, quae quidem positio soli Sacerdoti pertinebat.

Item convectio Ecclesiarum Hierosolymitanarum huic ^{et ponti} convocat, quae in officio matutinali B. Joannis Baptistae expressè legit, quod Zacharias posuit dictum incensum in ferto expiationis; est etiam dicta sententia nationi, quam maxime convectanea, ut scilicet conceptio praesumptiva Christi, qui ad damnam scientiam salutis plebi in remissionem peccatorum venerat; in die expiationis, quae in memoriam remissionis peccati tituli agebatur fuisse annunciata; et consequenter conceptio Christi die immolationis

Agri Parchalis, quando etiam Chriſtus
 parum est annunciata fuisse; nam quum
 annunciatio Phecuaroxis fieret in die expi-
 ationis scilicet 10. Luna mensis septembris,
 cuius conceptio fuit per aliquos paucos dies
 post, quando scilicet Zacharias reversus fuit
 ad domum suam, sequitur, quod sextus
 mensis à dicta conceptione finitus fuit
 fere in 14. Luna primi mensis, quando Ag-
 rus immolabatur.

Ad argumentum 1um in contrarium dicendum,
 quod quia in administratione incensæ præcipue con-
 sistebat periculum summi Sacerdotis in illo
 ferto, quia ratione et multitudo Populi in illa
 hora specialiter orabat, ut dictum est, idcirco
 de illo officio dumtaxat feci mentionem; non
 autem de asperuione sanguinis, in qua non
 consistebat eodem modo tale periculum, licet etiam
 credendum est, quod celebraretur asperuione san-
 guinis, et omnia alia ad eummodi officium per-
 tinentia fecerit, quæ tamē Evangelista præ-

Luce 1.

texnivit, non euxam txacaxe, nisi de in-
cervo, quo tempore Populus oxabai, ex Ange-
lu apparuit.

Ad 2um dicendum, quod posito, quod ille
altaxe non sit inxa Sancta sanctorum, sed
inxa Sancta tantum, ex hoc non requiritur,
quod Zacharias non inxa venit Sancta san-
ctum, ut summus Sacerdos; sed quod Angelus
apparuit ei inxa Sancta; sed recte dicitur.

Augustinum, et alios tenentes, quod exat
summus Sacerdos non inconvenit, quod
inxa Sancta sanctorum eret aliquod
altaxe, ubi ponebatur incensum, in cuius al-
tari dextris sanctus Archangelus apa-
ruit ei.

Ad 3um dicendum, quod vexū est, hoc non esse aucten-
ticū, sed veritas huius non est necessaria ad veritatem
pacti, quam tenemus, sed tantum requiritur, quod
erent plures Sacerdotes simul, et non
tantum unus, quod etiam in Templo primo
posset concedi, nam in illa ordinatione

Luce 1.

sitionem incervi, ut innuat periculum, quo
ab officio nexahebantur; poterit etiam illud
verbum forte Orat secundum quoddam ref.
ferri ad primam electionem Zacharias in Pon-
tificatum, quod forte per sortem facta fuerat.

VIGESSIMVS Quartvs Passvs

Quertio super verbum:

Quomodo fiet istud, quoniam

virum non cognosco Luc. 1. Poterit

queri utrum per hoc verbum

non cognosco ostendatur Vir-

ginem Dei genitricem ante

salvationem, et Virginitati

propositum habuisse, et votum

emissive.

10. Passus affirmativus confirmatur sic; quia ut

Augustinus dicit in sermone de assumptione

virginis; ubi scriptura nihil comen-

taxat, ibi querendum est ratione, quid con-

sensu veritati, fiatque ratio ipsa veritas,

sine qua nec valet auctoritas; sed hoc verbum

ad nihil aliud potuit de uxore, nisi ad ostendendum Virginitatem, vel propositum, vel votum; aliam dictum Virginem, quod ab sit, fuisset superfluum: exprobratio convincit, quod sic intelligatur.

Confirmatur per Augustinum in libro de sancta Virginitate dicentem: annuntiavit Angelo Maria respondit: quomodo fiet istud, quoniam virum non cognosco, quod profecto non diceret nisi prius se Virginem deo vivisset. Item ratio, quae secundum Augustinum, ut dictum est, auctoritatis vim habet idem suadet; nam opera perfectionis magis laudabilia, et meritoria sunt, si ex voto perficiantur, Virginitas in Dei semine precipue debuit polleere, et ideo convenienter nationi fuit, ut eius Virginitas ex voto esset deo consecrata.

Sed videtur, quod per illa verba non cogitur credere propositum, et votum Virginitatis Dominam nostram ante Annunci-

Luce 1°.

ationem emirine, nam possibile est, quod aliqua virgo non cognoscat virum communiter loquendo, et intelligendo de viri cognitione; quæ tamen non habebat propositum, nec votum virginis; unde prædicta verba virginis videntur studiosius, ac diligentius enucleanda, unde notandum est, quod secundum Augustinum in libro de moribus Ecclesiæ; et Macrobius in secundo super somnium Scipionis; et Philosophi antiquos virtutes possunt multipliciter considerari, scilicet uno modo prout sunt exemplares, et sic pertinent ad Deum in quo præexistunt omnium rerum rationes extrinsece; alio modo prout sunt politicæ, et sic pertinent ad hominem in quantum recte se habet in rebus humanis gerendis, de quibus virtutibus Philosophi communiter tractant; inter autem dicta duo genera politicarum, et exemplarum ponuntur quedam medicæ, scilicet virtutes præ-

patiois, quę pertinent ad illos, qui virtutes
politicas transcendentes in divinam simi-
litudinem tendere nituntur; et virtutes
purę animi, quę dicuntur virtutes iam
consequentium quodammodo divinam simi-
litudinem, quantum in hac vita est possibi-
le; et hę à Philosopho in 7^m Ethic. dicun-
tur virtutes theoreticę, id est, divinę; secundũ
quam considerationem dicunt, quod tem-
perantia purę animi attingitur, quum
iam quis tantum consequitur divinam
similitudinem, ut temperantia cupiditatem
neciat; secundum quem modum Virgini-
tas videtur attribuenda Maxie Dei; sic
scilicet ut temperantia cupiditatem concupis-
centiam non solum non habuerit, sed propositu-
erit, vel voverit non habere; sed etiam ut ear-
proxima neciverit, quod est altior, et perfec-
tior gradus, quam virginis propositum,
sive votum habere; et hanc sententiam viden-
tur sonare Virgini verba, si mature

Luc 4.

Lucia res. considerentur, quum dicit: vixum,
pexit hu-
militatem non cognosco, quod proprie pertinet ad
Luc. 1. Beda
Decebat enim virginitatem puritati animi, scilicet her-
ut sicut pex
superbia pxi-
mi paxentis
maxi in exa-
vit in mundo,
ita pex hu-
militatem
Maxie vite
introitus
patetetur.
Beata m me
Dicens. Exe-
propter non
autem Be-
atam se
appellat
innam
Vexata glo-
ria, sed
sacro tacta
spiritu,
que futurum
ante, pro-
phetavit.

primi virtutes; prima expositio est Augustini
 in libro de virginitate, et s. Thome 3. p. q. 28.
 a. 4. secunda vero est Domini Burgerii in
 additione / s. utraque est pia, et vera, ideo quia
 utramque teneo, ad neutram partem respondeo;
 illam tamen que triplicitatem virtutis distincti-
 onem, quia Dominus Burgerius statim, plenius
 tractat s. Thome 1. 2. q. 61. a. 5. in corp. quest.

VIGESSIMVS QVINVS PASSVS

Questio super vexu:

Fiat mihi secundum verbum tuum

Luc. 1. Potest mo vexi questio statim

Incarnatio Filii Dei fuit statim

facta, quum B. Virgo dixit predictum

verbum, vel ante erat celebrata.

Et arguitur 1. ad partem negativam, nam qui-

dam annexa, quod Incarnatio divini Verbi

procepit Angelicam salutationem, ut patet
 in una lectione de Annuntiatione Virginis,
 quae in quibusdam ecclesiis, etiam cathedra-
 libus, et aliis non paucis auctoritatis inoffi-
 cio matutino legitur in qua haec verba con-
 tinentur: missus fuit Gabriel ad Virginem,
 et antequam ad Virginem perveniret, inven-
 nit Deum Virginis illosum viscibus, et
 divinam intactitatem virginalem venerabili
 nitore concludam; et paulo post subdit: veni-
 que et Archangelus non ait: Ave gratia
 replenda; sed plena; nec venit in te; sed Domi-
 nus tecum.

Sed contraria est quod Evangelista testan-
 tur Angelum post salutationem dixisse
 Virgini: ecce concipies in utero, ex quo patet,
 quod conceptio Christi in utero etiam post
 salutationem fuit futura; non ergo antea sa-
 lutationem in utero concepit, quum talis
 conceptio non fuit facta, nisi semel; Item
 infra Luc. 2. legitur de Christo vocatum est

Lucę 1°.

nomen eius Iesus, quod vocatum est ab Angelo, priusquam in utero conciperetur; ex quo manifeste patet, quod quando Angelus dixit Beata Virgini: vocabis nomen eius Iesus, nondum Christus erat conceptus in utero; sed constat ex serie Historię Evangelicę, quod salutatio præcessit prædictam nominationem: ergo quando Virgo fuit salutata, nondum conceptus erat Christus in utero, quę aperte enunciat dictam assertionem.

Notandum quod S. Thomas in 3^a pte q. 30 ar.^{to} 1. in corp. quęrit inter alia rationes, quę assignat, quę fuit convenient Incanationem Virgini annunciari per Angelum; una est, ut ostenderetur esse quoddam spirituale matrimonium, scilicet Incanationis Filii Dei, et humane nature; unde per Annunciationem expectabatur convenire Virgini, quem præbuit expressitque dicens: ecce ancilla Domini &c; et quia hoc requirebatur ad illud spirituale matrimonium Verbi Divini cum na-

tuxa humana; idcirco rex Annunciationem
 expectabamus convenimus Virginis loco, et
 personae totius humanae naturae; unde et Be-
 nardus super missam Omelia 4ta ostendens,
 quod convenimus Virginis ex divina ordi-
 natione requireretur ad Divini Verbi Inex-
 nationem, quasi alloqueretur Virginem in
 personae humani generis, sic ait: statim li-
 berabimur, si conveniat; et infra alloqueretur
 eam dicit: Responde itaque citius Angelo,
 imo rex Angelum Domino responde: Ven-
 tum propter tuum, et concipe divinum,
 emitte transitorium, et amplectere veni-
 piternum; ex quo patet, quod ex mente Be-
 nardi est quod cum Beata Virgo protulit
 verbum suum, vel saltem in ultimo in-
 tanti prolationis, concepit verbum eternum.

Ad probationem vero in contrarium, quam
 praedicta lectio inducit, est dicendum, quod nihil
 faciens ad suum propositum probandum;
 quia quum dicitur Gratia plena, intelligitur

de plenitudine gratiæ prædictam facientem, et gratiam gratiæ datam, quam plenitudinem semper habuit, et congruit firmi, ad quæ divinitus instituta est, scilicet ut esset auctori gratiæ propinquissima, quia Dei Patrem futuram exat, et eum, qui est plenus omni gratia in se recipere, et eum pariendo, quodammodo gratiam in omnes derivaret; similiter quum dicit: Dominus tecum, connotat, quod exat replenda per conceptionem Verbi Incarnati; et ideo Angelus ad eam quæ veniens post salutationem, quomodo fiet istud, ait: spiritus sanctus superveniet in te, quod sonat de futuro; similiter quum dicit: et virtus altissimi obumbrabit tibi; Unde si indicitur antiquorum Doctorum inventionem verba, quæ prima facie sonant, quod Deus exat cum B^{ta} Virgine ante missionem Angeli, seu ante salutationem, et huiusmodi intelligenda sunt secundum gratiam habituales, seu secundum conceptionem Verbi, quod prius Fide mentis conceperat; aliter enim contraria

Dicens Evangelicę Veritati; et nec ad momen-
tum essent tolleranda.

Vnde Dominus Burgerius cuius pro
maioris parte sunt in hoc an^{lo}. dicta, subdit: qu-
amquidem lectionem tanquam exoneam,
et Evangelicę ~~veritati~~ ~~divinae~~ ~~ecclesie~~
Burgerii cui ad p~~ro~~gre~~ssu~~ indignus, et immer-
itus, divina tamen permissione p~~ro~~sum,
concessi, et ad conformitatem Evangelicę ver-
tatis, et sententię sanctorum Doctorum,
sub verbis ad hoc pertinentibus reduxi, sub-
mittere tamen me, et quęcumque mea su-
cchorante sedi Apostolicę determinationi,
et correctioni, et cuiuscumque verius sen-
tentię.

Et mihi in Ecclesia Hispalensi, per
quosdam collegas meos in choro Hispalen-
si lectio illa fuit ostensa, quia eis minus
sana sententię videbatur; ut audirent ex me
quid de ea sentirem; ex hoc mihi quamprimum
legi propter rationes dictas, quę se re mihi

in promptu obtulere, et satis superque admi-
ratum sum, quis talem opinionem concepit,
aut quis Ecclesię legendam ingererit; idcirco
aut suppletis paucis emendanda, aut abicienda
Censui.

VIGESSIMVS SEXTVS ASSVS.

Lucretia super veni:

Tenu proficiebat sapientia hū?

Potest quęri, utrum Christus
 profecit secundum scientias
 acquisitam, vel experientialem.

Et arguitur p.^o quod non; sicut enim secun-
 dum scientiam beatam, et infusam, Christus
 cognovit omnia, ita et secundum scientias
 acquisitam, sive experientialem; sed secun-
 dum illas scientias non profecit: ergo nec se-
 cundum istam.

2.º quia proficere est imperfecti; nam
 perfectum additione non recipit; sed in Chris-
 to non est ponere scientiam imperfectam:
 ergo secundum hanc scientiam Christus

non profecit:

3° nam Damascenus dicit: quod profice-
cece dicunt Christum sapientia, et gratia,
ut additamentum suscipientem non vene-
xantur unionem, quæ secundum hypostasim
est, sed impium, est illam unionem non
venenari: ergo impium est dicere, quod scien-
tia eius additamentum accepit.

Sed contra est, quod dicitur Lu. 2: quod
Iesus proficiebat sapientia, et etate, et gratia
apud Deum, et homines; et Ambrosius dicit: quod
proficiebat secundum sapientiam humanam;
humana autem sapientia est, quæ humano
modo acquisita, scilicet secundum lumen
intellectus operativ: ergo Christus secundum
hanc scientiam profecit.

Pro responsione 1° notandum secundum
S^{um} Thom. 3. p. q. 12. a. 2. quod duplex est profes-
tus scientiæ, unus quidem secundum essen-
ciam prout scilicet ipse habitus scientiæ auge-
tur; alius autem secundum effectum, puta, si quis

secundum eundem, et e qualem scientie habitum
 primo minora alia determinaret, postea vero
 maiora, et subtiliora; hoc autem secundo modo
 manifestum est, quod Christus in scientia, et
 gratia profecit, sicut et in estate, quia scilicet
 secundum augmentum statim opera maiora
 faciebat, quae maiorem scientiam, et gratiam
 determinabant; sed quantum ad ipsum habitum
 scientie, manifestum est, quod habitus sci-
 entie in ipso in eo non est augmentatus,
 quoniam a principio plenarie fuit sibi in-
 fusus scientia omnium, et multo minus
 scientia beata in eo augeri potuit; et addit
 S. Thomas: si igitur propter habitum scientie
 infusum non sit in Animo Christi aliquis habitus sci-
 entie acquisitus, ut quibusdam videtur, et mihi aliquando
 est visum, nulla scientia in Christo augmentata fuit
 secundum eventum, sed solum per experientiam, id est,
 conversionem specierum intelligibilium in-
 ditatum ad fantasia materiam, et secundum hoc
 dicunt, quod scientia Christi profecit secun-

Dum Experimentiam conveniendo, scilicet species intelligibiles inditas ad ea quæ de novo per se sunt acceptit; sed quia inconveniens videtur, quod aliqua naturalis actio intelligibilis Christo deceret, quum extrahere species intelligibiles à formis matibur sit quædam naturalis actio hominis secundum intellectum agente; conveniens videtur hanc actionem in Christo ponere, et ex hoc sequitur, quod in Verbo Christi aliquis habitus scientiæ fuisse, quibus huiusmodi abstractionem specierum potuerit augmentari; ex hoc scilicet, quod intellectus agens post primas species intelligibiles abstractas à formis matibur, poterat etiam alias abstrahere; hoc S. Thom. ubi supra; ex quibus apparet, quod licet aliquando sibi videretur fuisse, sicut et quibusdam aliis, quod in Christo ultra scientiam beatam, et inferam, non fuisse scientiam acquisitam, seu experimentalem; quia tamen non videtur conveniens, quod aliqua operatio naturalis in Christo accideret

Luce 2.

fuerit, tenet fuisse in Christo scientiam
experimentalem, et acquisitam, et secundum
hanc profecisse.

Notandum ² quod est alia — quorum
dam opinio, quod Christus in tali scientia
experimentalis non profecit secundum habi-
tuum, et secundum ~~re~~; sed solum quantum ad
ostensionem in effectui; quia ^{scilicet} secundum rei
critiam suam, aut sapientiam magni ma-
gisque ostendebat secundum processum
statu, et beneplacitum suum; ac prout salu-
ti humanae conducebat, cum qua opinione
videtur sentire Nicholas De Lira in hoc loco,
et corroborat eam sic: Duo habitus eiusdem
rationis non possunt esse simul in eodem
intellectu; sed in Christo posita scientia
infusa, quae non est alterius rationis, et scientiae
acquisita, quum se extendat ad omnia, ad quae
scientia experimentalis, et acquisita secundum
ponentes eam: exp^l et probat hoc per
exemplum; quia oculus miraculose datus

eiusdem rationis est cum oculo dato, vel generato per naturam, eo quod sunt circa idem obiectum; et consequenter solvit Nicholaus motivum prius opinionis, cui potius videtur S. Thomas assentire, dicens: quod nec propterea intellectus agens in Christo fuit occisus; nam operatio intellectus agens non solum est necessaria in abstractione specierum intelligibilium; sed etiam in consideratione secundum habitum scientie prius acquire, in qua non abstractionem specierum de novo.

Sed adhuc respondet Burgenus, ex p.^o ad rationem dicens: quod habitus scientie infusae non est idem specie cum habitu scientie acquire; etiam si sint de eodem, et circa idem obiectum; quoniam habitus non solum distinguuntur secundum obiecta; sed etiam secundum principia activa talium habituum, seu dispositionum, ut dicit S. Thom. 1^a 2^a q. 51 a. 2; unde est quod habitus scientiarum diversificantur

Luce 2:

non solum secundum diversitatem obiectorum,
sed etiam secundum diversa media, quibus
determinantur conclusiones ipsarum scientiarum;
sicut habitus scientię Astrologię de rotunditate
terre, qui determinatur per medium Mathematicum,
alius est ab habitu scientię naturalis de eadem
rotunditate terre, qui per medium naturale
determinatur; Unde quum principium actus
habitus scientię acquiritur ut lumen natu-
rale intellectus agentis; principium vero
actuum habitus scientię infusus ut lumen
supernaturale, sequitur quod tales duo ha-
bitus sunt diversarum rationum, et sic
possunt esse simul in eodem intellectu.

Ad exemplum vero, quod introducebatur
respondet, quod non est simile, quia res na-
turales distinguuntur specie secundum
principia intrinsicca tantum, precipue
secundum formam; non secundum principia
extrinseca; nam ignis generatur ex alio igne
idem est specie cum igne generato & reflex

atione radiorum solarium eo quod forma
 specifica utriusque ignis est eadem, licet
 causa efficiens sit diversa; sed in habitibus
 Differentia specifica accipitur secundum
 principium extrinsecum, ut est principium
 efficiens, sicut etiam diversificatum secundum
 obiectum, quod est extrinsecum. Hec Burgenius.

Sed ex sententia Thomae 1. 2. q. 63. art. ult.
 respondet ad simile argumentum textu loco
 positum, quod tale erat: virtus acquisita, et vir-
 tus infusa differunt secundum hoc, quod est
 immediate à Deo factum, et à creatura; sed
 idem est specie homo, quem Deus formavit,
 et quem homo generavit, et oculus quem
 ceco nato dedit, et quem naturalis virtus
 formativa produxit: ergo videtur, quod est
 eadem virtus infusa, et acquisita; hoc fuit
 argumentum ad quod respondet dicens: ad-
 dum dicendum, quod oculum cecinati Deus
 fecit ad eundem actum, ad quem formatum
 alii oculi secundum naturam, et ideo fuit eundem

speciei; et eadem ratio erret, si Deus vellet
 miraculose causare in homine virtutes,
 quales acquiruntur ex actibus; sed ita non
 erit in proposito, quod ipse declarat in corpore
 eiusdem articuli circa virtutes infusarum, et ac-
 quiritarum. Et similiter dico in proposito
 nostro, quod scientia Animæ Christi infusa
 à Deo, et acquirita non fuere eiusdem
 rationis, quum non erent circa idem
 obiectum proprium, et adequatum, neque
 circa eundem actum, nam per habitum
 scientiæ infusæ Animæ Christi habuit
 cognitionem, non solum omnium rerum
 pertinentium ad scientiam humanam,
 sed etiam omnium illarum, quæ per revelationem divinam
 hominibus innotescunt; Item cognovit omnia sin-
 gularia præterita, præterita, et futura; Item et essentiam sub-
 stantiarum separatarum per modum quo apte sunt cognosci
 ab Anima separata prout S. Thomas deducit
 3. p. q. 11. a. 1; per habitum vero scientiæ acqui-
 sitæ eorum præcipue habuit cognitionem

quę lumine naturali, intellectu agentis ab homine cognosci possunt; Item cognitio per primum habitum infusum potest esse sine conversione ad tantum magis, per scientiam vero acquiritam non sine huiusmodi conversione.

Nec etiam eiusdem rationis fuerunt in Christo species intelligibiles infusę, et acquirite; neque per media eiusdem rationis utraque scientia, quę proprie dicit notitiam conclusionis, deducebatur; quia species infusę fuerunt in maiore universalitate, et abstractiōe, et minus concrete, quam acquirite, et maiori virtutis, ut pote ad plura sensibilis se extendentes; unde sequitur, quod nec habitus scientię infusę in Christo fuerit eiusdem rationis cum habitu scientię acquirite; sicut quia species in magis, quibus Angeli intelligunt, sunt altius rationis ab speciebus nostri intellectus, quam sint magis universales, et simplices, ac magis capaces; et

Lucę 2.

similiter media per quę scientia in eis tra-
 beatur; ideo et scientia Angelorum aliorum
 rationis est ă scientię humanę; quamvis
 scientia Angelorum sit circa obiecta omnia,
 circa quę scientię humanę veniantur; non
 tamen ad equatę, sed superexcerię; nam
 per pauciores species cognoscit intellectus
 Angelicus eadem cognoscibilia, quam in-
 tellectus humanus, et per media minus
 contracta; sicut si exempli gratia dicamus
 quod per ipsam entis speciem, et per media,
 quibus concluduntur proprię entis passio-
 nes in quantum ens cognoscatur Angelus,
 et habeat scientiam non solum entis in
 sui comunitate, et eorum, quę consequuntur
 ens in quantum ens; sed etiam habeat
 entis mobilis scientiam circa quod natu-
 ralis Phis. veniat; aut si per unam formam
 animalis, et per media, quibus de animali
 in quantum animal habetur scientia, om-
 nes animalium species cognoscatur, quia

Intellectus hominis non nisi per multas
species, et per diversa media cognoscit.

Hec invariantia Magistri Mathie sumpta
ex auctoritate Philosophi in 3 de Anima
dicentis, quod secundum scientie quomodo-
cumque, et res, contra hanc propositionem locum
habet; nam Philosophus loquitur de rebus
secundum rationem formalem earum in
quantum sunt scibiles; secundum quem
modum non fuit scientia Christi infusa
circa eadem obiecta, circa quae fuerat scientia
acquisita; nam quum scientia infusa in
Christo fuerit per species innatas, sicut
in Angelis, sequitur quod fuerit per species
simpliciores, et magis universales, ac
etiam per media magis simplicia, et mi-
nus contracta, quam scientia eius acqui-
sita, quae habetur per species acceptas a
sensibilibus, ac per hoc per media altius
rationis, quantum ad scibilitatem; nam
maior, et minor simplicitas, universalitas,

Luce 2.

et contractio mediorum, et principiorum determinationi yuxta eorum rationem formalem, sicut patet in determinatione metaphysica et naturali, et de scientia Angelorum, et nostra circa eandem rem; quemadmodum etiam, et circa virtutes productivas rerum invenitur; nam quia ratio formalis virtutis generativæ, aut productivæ Leonis in Sole simplicior est, et minus contracta, atque capacior, quam ratio formalis virtutis generativæ in Leone generante; ideo Virtus ipsa in Sole, et Leone non est eiusdem rationis; quamvis ad eundem effectum concurrant; unde Sol et Leo in generatione Leonis sunt agentia non univoca; ex quibus inferitur, quod ratio formalis propria, et adequati obiecti scientiæ infusæ Christi fuit universalior simplicior, et maioris capacitas, quam ratio formalis propria, et adequati obiecti scientiæ acquisitæ, et per consequens quod fuit altior rationis; hoc probatur, quoniam ratio

formalis obiecti scibilis, in quantum est
scibile, sumitur ex principibus, per quae scitur,
prout habetur ex dictis Philosophi p.º post exi-
mam in cap.º exterior autem scientia dicitur ex quo
ubi media determinat^{nis} quae sunt principia scien-
tiæ alterius rationis sunt, et ipsa scientia,
et ratio formalis propria, et adequati obiecti
alterius exit rationis; quod et expresse Phi-
losophus dicit in capitulo allegato in §. al-
tera autem scientia est ab altera dicitur.

Et supradictis plane constat, quod ra-
tio Richardi in proposito nostro non proce-
dit; quum proponat eundem rationis fu-
isse habitum scientiæ infusæ, et habitum
scientiæ acquisitæ in christo; sed nec una
responsio ad motum S. Thomæ vim habet;
tum quia ut Burgenius tangit, et S. Thom.
dixit, non est parvum inconveniens, quod
aliqua actio naturalis humane nature,
et quæ non minus principalis est intellec-
tus agentis, scilicet abstractio specierum

Luce 2.

intelligibilem defuexit Animę Christi; tum
Etiam, quia ipsa Nicholai responsio aperte
se ipsam destruit; nam operatio intellectus
agentis, quę est necessaria in consideratione
secundum habitum scientię proximę acquirę
necessarię presupponit operationem eius proximam,
quę consistit in speciem in intelligibilem
abstractione; nam sine hac non fit
in intellectu possibili habitus scientię acquirę,
proximę, prout potest haberi ex 3 de Anima,
et per consequens, nec est consideratio
secundum habitum huiusmodi; unde quum
responsio illa concedat, non fuisse in Christo
operationem intellectus agentis proximam,
quę consistit in speciem in intelligibilem
abstractione necessarię habet concedere, quod
nec in eo fuit operatio intellectus agentis,
quę est in consideratione secundum habitum
scientię acquirę; quod tamen negat; unde
patet, quod se ipsam destruit illa responsio.
Preterea si in Christo fuit consideratio

secundum habitum scientiæ acquire
tium ut in responsione concedit Nichola
us: ergo fuit in Christo habitus scientiæ
acquire, quod tamen ipse præterdit negare.

Sed contra id quod S. Thomas dicit
in loco allegato per Burgenum in respo
sione ad 2um scilicet quod quia per aliud
medium determinatur naturalis, et per aliud Astro
logus, ideo habitus naturalis scientiæ, et
habitus Astrologiæ diversificantur; argu
it Magister Mathias dicens: quod illud
improbat Philosophus p^o Brexianus in c^o Augustini
autem non per media; nam ut ipse dicit, ex eo
tu habetur, quod determinatio non variatur per me
dia; sed in partem, vel latius subsumitur; et addit Ma
gister Mathias; nec valet quod adductum de
mediis mathematicis et naturalibus; nam si eadem
questio probatur per diversa media ex hoc non
variatur scientia; quia manet eadem conclusio, quæ
ampli diversimode probatur; sicut si hæc conclusio:
Deus est unus probatur ratione, et auctoritate.

Luce 2°

tate S. Scripturae unum esse principium cre-
ditum; aliud autem ratiocinativum; eodem ta-
men error scientia illius conclusionis, quam
non idem principium; unde in talibus bene
diversificatum intellectus; sed non scientia; quia
intellectus est principiorum; scientia vero con-
clusionum. Infert ultimo, quod opinio Burgenis,
et S. Thomae est contra Augustinum 3. de Tri.
et Ambrosium de Incarnatione Verbi, quorum
sententia est quod differentia originis non di-
versificat speciem, et ponunt exemplum de ho-
mine creato, et generato, qui sunt eiusdem
speciei.

Ad 1um. eius argumentum dicendum, quod in
textu Phi. quem allegavit non solum probat
Intellectum; nam Philosophus ibi nullam de
differentia, aut diversitate specifica, vel gene-
rica demonstrationum facit mentionem; nec com-
parat diversas determinationes ad invicem; sed lo-
quens de potissima determinatione in qua propria
passio probatur de subiecto proprio, et adequato,

Dicit, quod talis determinatio non augeat
per media, quod est dictum, quod non sunt multa
media per quae multae determinationes potissime
fiunt, quibus una, et eadem propria pars de
proprio, et adequato subiecto demonstratur; non
enim mirabile potest per multa media du-
plici, aut pluri determinatione potissime
determinari de homine, sed maius tantum,
et per unum medium; cuius ratio est quod
nam medium in determinatione potissi-
ma est propria diffinitio, ut dicitur 2° Di-
tensionum; sed unius rei una tantum est
diffinitio propria, et completa: ergo et
una dūtaxat exit potissima determinatio
per quam una propria pars de subiecto ade-
quato probetur; nec etiam in port, vel latu
subiungendo augeantur determinationes
potissime de eadem passione; sed sicut
unius media determinantium plures con-
clusiones, quaxi tamola prima est propter quid,
et potissima, alie vero sunt particulae; non igitur

Luc 2°

sane accepit Magister Mathematicus Philosophus, quum ren-
 illius sit longe à proposito nostro; non enim potest
 hic dicere, quod secundum diversitatem mediorum non diver-
 sificarentur determinationes, et per consequens habitus
 scientiarum, qui ipse exponere dicit 2° Postea. c. 1° medium
 esse causam determinationis, et quod omnis questio re-
 scibilis sit questio mediis, quia habito causa omnis questio,
 et quod tota ratio determinationis sit in medio, quod
 dicit propter quod ipse Phil. dicit in pluribus locis
 Primi, et secundi Posterioris; propterea media determinationum
 sunt definitiones 2. Posteriorum; sed definitiones totam
 causam dicunt determinationum, quibus rationes de sub-
 iectis probantur, ut Phil. dicit ibidem; non ex hoc bene,
 sed contra principale fundamentum
 alicuius resolutionis negat Magister
 Mathematicus determinationes maximas
 per media; unde et 1° Postea probat
 Phil. quod si media sunt infinita,
 et determinatio procedit in infinitum, et si me-
 dia sunt necessaria, conclusiones erunt necessa-
 riæ, ita quod tota ratio determinationis ex mediis

ipſis accipitur.

Ad 2um eius argumentum dicitur, quod in exemplo dato de mediis mathematico, et naturali, eadem conclusio materialiter probatur per diversa media; sed non eadem conclusio formaliter, id est in quantum scibile; imo secundum rationem formalem diversa est conclusio; nam talem esse notandum aliam rationem scibilitatis habet, quam per medium mathematicum determinatur, et alias quam probatur per medium naturale; nam prima ratio accipitur secundum principia quantitatis; secunda per principia motus, vel entis mobilis: ex quo talem esse notum tam aliud scibile est formaliter loquendo quam determinatur per medium naturale; et aliud quam per medium mathematicum, quamvis materialiter sit una conclusio; unde non ad unam; sed ad diversas scientias pertinet. Siquidem unitas identitatis, aut diversitatis scientiarum non accipitur ex

Lics 2°

unitate, identitate, aut diversitate materiali
oblectorum; sed ex formali, quæ est ratio sci-
bilis in quantum scibile; prout deducit S.
Thomas in scripto super Boetio de Trin. lectione
3. q. 4. ar. 1. p. et c. ceterum autem p. Brexionũ; item
super p. Philosophum in principio; unde quantum
cumque scibilia sint diversa materialiter,
tamen conveniunt in una ratione forma-
li scibili, in quantum scibile ad eandem sci-
entiam pertinent; sicut voces humane mul-
tum differunt à vocibus inanimatarum corporũ;
sed quia conveniunt in una ratione forma-
li scibili secundum consonantiam eadem est
scientia, quæ de utrisque considerat, et con-
tra si idem objectũ scibile sit materialiter
idem, et habeat diversas rationes formales
scibiles; in quantum scibile ad diversas sci-
entias pertinebit formaliter loquendo; quia
in quantum scibile non est unum objectum,
sed multiplex; sicut corpus naturale, et mathe-
maticum idem sunt materialiter, scilicet sub-

lecto; sed quia diversa sunt scibilia ad diver-
sas scientias pertinent.

Ad exemplum vero quod Magister en
Mathias inducit de hac conclusione: Deus
est unus; simili modo dicendum est, quod ip-
sa eadem conclusio materialiter probari po-
test, et ratione, et auctoritate; sed non pro
eodem formaliter; nam aliam rationem
formalem cognoscibilitatis habet probata
per auctoritates S. Scripturæ, scilicet rati-
onem crediti, et non visi, seu non apparentis,
et aliam quum determinative per rationem pro-
batam; nam sic habet rationem scibilis et
apparentis, et visi; et quod hec dup rationes
sint formaliter diversæ, patet, quoniam se in-
vicem excludunt ab eodem subiecto; ratio enim
scibilis in quantum est ratio visi, et apparen-
tis, excludit ab eodem subiecto rationem for-
malem crediti per idem, quæ est ratio non
visi, et non apparentis, quæ se habet ad privas
ut privatio; — non enim est possibile

Luce 2.

quod de eodem secundum idem, unus idem
homo habeat fidem, et scientiam, prout pro-
bat S. Thomas 3. S^m. Div. 23. q. 2^a. a. 2. sub art. 2°
et 22°. q. 1. a. 2. et de verit. q. 14. a. 3.

Quod autem dicit Augustinus Mathiam
quod principis determinationis ~~existentibus~~ fluxibus
manet eadem conclusio, est expresse contra
Thm. p^o. Postea in c^o ceterum autem, ut supra dictum
est, cum verba sunt hec: altera autem scien-
tia est ab altera quocumque principia,
nec ex eadem, nec ex alteris sunt.

Ad auctoritatem Ambrosii, et Augustini
pro responsione ad primam argumentationem
patet quid dicendum erit; nam non est simile,
prout S. Thom. dicit 1^a 2^a. ut iam allegatum est
de diverso modo originis in aliqua natura,
ut de homine creato, et generato, et de diverso
modo sciendi, aut determinandi, nam per utrumque
modum originis producitur eadem natura per-
ficta, et ad eundem modum errandi, et ad con-
demnam, quod non est in proposito; nam

per diversa principia sciendi, alia, et alia
~~modo~~ formaliter scibilia accipitur, ut ex dictis
 patet; hanc materiam ponit scholus super 3um
 dist. 14.

Ad prima argumenta in contrarium
 respondet S. Thom. loco allegato, scilicet 3^p.
 q^o. 12. a. 2. ad primum, quod tam scientia infu-
 sa Animi Christi, quam scientia beatoru fu-
 it effectus agentis infinite virtutis, quæ po-
 test simul totum operari, et sic in nostra
 scientia Christus profecit; sed a principio eas
 perfecte habuit; sed scientia acquisita collatur
 ab intellectu agente, qui non simul totum
 operatur; sed successivè; et ideo secundum hanc
 scientiam Christus non a principio scivit om-
 nia; sed paulatim, et post aliquod tempus, scili-
 cet in perfecta ætate, quod patet ex hoc quod
 Evangelista dicit, simul cum profecisse sapi-
 entia, ex ætate.

Ad 2um dicendum, quod hæc etiam scien-
 tia semper fuit perfecta simpliciter secundum

Luc 2°.

tempus, licet non sempex fuerit perfecta simpliciter, et secundum naturam; et ideo potuit habere augmentum.

Ad 3um dicendum, quod verbum Dei nasceri intelligitur, quantum ad illos, qui dicunt simpliciter fuisse factam additiones scientiæ Christi, scilicet secundum quantumque eius scientiam, et præcipue secundum infusam, quæ causatur in Anima Christi ex unione ad verbum; non autem intelligitur de augmento scientiæ, quæ ex naturali agente causatur.

Quæstio super Verbu:

Cce vexe Iuxta illud in quo dicitur

non est Jo. 1°

Luxitum, quoniam Natanael, qui à Christo super alios fuit commendatus non fuit electus ad Apostolatuum; multa posset dici, sed — gratia proli-
bitat vitandæ (dicendum est breviter, quod Chris-
tus voluit primos fundatores ecclesiæ simpli-
ter eligere; ne prima conversio hominum

ad virum humanę sapientię exhibendum; et non
 dixerunt, propter quod hic Nathanael, et Nicodemus
 de quo etiam dicitur Ioannis 3° non sunt in-
 tituti Apostoli; quia exant homines docti;
 fuerunt tamen a principio ad Fidem vocati; ne
 si a principio omnes fuissent simplices ex-
 derentur per ignorantiam decepti; postquam
 vero Catholica Fides fuit radicata, Paulus voca-
 tus est ad Apostolatam, quamvis exat littera-
 tus; unde 1. Cor. 1. dicitur: videte vocationem
 vestram fratres; quia non multi sapientes.

VIGESSIMVS SEPTIMVS PASSVS

Questio super Veneris:

Hoc fecit initius signorum Iesus
 in Chana Galilee Jo. 2. Potest quęri, utrum
 primum miraculum Christi fuit
 mutare aquam in vinum, et vide-
 tur quod non.

Primo quia in libro de Infantia Salvatoris legitur
 quod Christus in sua pueritia multa miracula
 fecit; sed miraculum de conversione aque

in vinum fuit in nuptiis, et post Baptismum
suum, quando ut dicitur Lu. 3. exat incipiens tu-
gerimus annus: ergo videtur quod illud non
fuit primum miraculum.

2° quia Christus faciebat miracula se-
cundum virtutem Divinam, sed virtus Divina
in eo a principio sup. conceptionis exat; extunc
enim fuit Deus, et homo: ergo videtur, quod a prin-
cipio miracula fecit, et non fuit illud primum.

3° Christus post Baptismum, et tentationes
cepit discipulos congregare, ut patet Matheo 4. et
Joan. 1°; sed discipuli praeceptis congregati sunt
ad ipsum propter miracula, sicut dicitur Lu. 9.
quod Petrum vocavit obstupescētem propter mi-
raculum, quod fecerat in captura piscium; quod
magis patet; quia ante illas nuptias aliqui
ei credebant, et aliqui sicut discipuli ei adhe-
rebant; quum dicitur Joan. 6° vocatus est autem
Jesus, et discipuli eius ad nuptias: ergo ante
illud miraculum de conversione aquae fecit alia
miracula.

Sed contra est textus, qui infertur et re-
citatur est Jo. 2: hoc fecit initius signorum etc.
Hanc questionem determinat S. Thomas 3. p. q. 13.
a. 3. Unde

Pro responsione p^o notandum est quod hęc
questio non est de potestate Christi in operibus
miraculosis; quia nam potestatem ab initio
habuit; sed quęrit de tempore, quo vivit potes-
tate in natura assumpta, quę exat organum
Divinitatis, etiam in miraculis faciendis, un-
de et ad tactus manus eius sanabantur infirmi,
mundabantur leprosi, illuminabantur cęci, et
ad vocem eius suscitabantur mortui.

2° notandum, quod aliqui dixerunt: quod
Convexio aque in vinum non fuit primus mi-
raculus Christi absolute; nam ut dicunt: plura
alia ante fecerat; sed fuit primus quantum ad illa
miracula, quę fecit in conspectu Discipulorum
nocturni; unde non dicit Evang^{ta} p^opcie: hoc fecit
initius signorum Jesus; sed addidit: in chana Galilee,
et manifestavit gloriam suam, et crediderunt

in eum discipuli eius, q̄m. dic: alibi alia signa
fecit; sed hoc est contra veritatem Historiæ Evan-
gelicæ, quæ supra dixerat: quod Christus erat
incognitus, non solum ipsi populo, sed Joanni
Baptista ei; unde Joannes Baptista de Chris-
to loquens dicit: ex ego nesciebam eum, scilicet
ante Baptismum; similiter loquens Iudeis di-
cit: medius autem vestrus stetit, quem vos nes-
citis; si autem aliqua miracula fecisset, non
fuiſſet sic incognitus, et maxime suo Pœcua-
roxi; quia ad eus manifestandum natus erat, et
dicitur Lu 1.º imo etiam Pœcuaroxe non indig-
ſſet; quia eius miracula sufficienter manifes-
tarent eus; et ideo dicere, quod fecit miracula
ante Baptismum est expresse contra Evangelium.
Post Baptismum vero primum signum fuit pœp-
dicta convexio aquæ in vinum, et post conve-
xum fuit miraculum eius simpliciter primum.

3.º notandum, quod miracula Christi om-
niabantur ad duo, scilicet ad confirmationes
Doctrinæ eius, et ad ostendendâ virtutem Di-

vinum in ipso; unde convenienter quibus
ad ipsum non debuit ante miracula facere,
quam docere incipere; non autem debuit inci-
pere docere, ante perfectas ætates; perfecta autem
ætas est 30 annorum propter quod Joseph suscepit
regimen Egypti in tali ætate, ut habetur Gn. 41;
Similiter David erat 30 annorum, quum regna-
re cepisset. 2 Reg. 5°; et Ezechiel in 30 anno ince-
pit prophetare, ut habetur Eze. 1° 8; unde conveniens
fuit quod ante 30 annus Dominus non doceret,
et per consequens, nec miracula ad confirman-
dam doctrinam facere. Quantum autem ad 2um
sic debuit per miracula Deitatem ostendere, ut
veritas sup humanitatem crederetur; et ideo sicut
dicit Chrysostomus super Joannem: decenter
non incepit facere signa in p^a ætate; exiti-
maverat enim Incarnationes esse fantasmas;
et ante tempus opportunus cum cruci exad^{idi}issent.

Ad primum dicendum, quod sicut Chryso-
stomus super Joannem dicit ex verbo Joannis
Baptiste dicentis: et manifestetur Israel prop-

terea veni ego in aqua baptizari; manifestum
est, quod illa signa, quae quidam dicunt in Re-
surrectione à Christo facta, sunt mendacia, et ficti-
ones; si enim à prima aetate miracula fecisset,
nequaquam et Joannes eum ignorasset; nec
reliqua multitudo inquisisset Magistro ad
manifestandum eum; ille vero liber de Infantia
Salvatoris inter Apocryphos, reprobatus in Cap.
Sancta Romana 18. distinctione.

Ad 2um. dicendum, quod Dei virtus operan-
tatur in Christo secundum quod erat necessarius
ad salutem humanas, propter quam carnem
assumpserat; et ideo sic miracula fecit virtute
Divina, ut Fidei de veritate carnis eius, praedictum
non fieret.

Ad 3um. dicendum, quod illi discipuli, qui
adhaerent ante miracula, hoc fecerunt ex Joan-
nis testimonio inchoativo, et ex doctrina Ch-
risti consummative; unde et laudes discipulorum
bentine, quod Christum secuti sunt, quum nulla
eum miracula facere viderent, sicut Gregorius

dicit in Omelia 5.^a et sicut Chrysostomus dicit, maxime tunc exae faciendus miraculus, quando discipuli iam congregati erant, et deuoti, et attenderet his, quae fiebant; unde subditum; et crediderunt in eum discipuli eius; non quia tunc prius crediderunt; sed quia tunc diligentius, et perfectius crediderunt; vel discipulos vocat, qui fuerunt exae discipuli, sicut exponit Augustinus in libris de conuersione Evangelistarum; hoc S. Thom. ubi supra non nullis additis.

VIGESSIMVS OCTAVVS PASSVS.

Legitio super Vexum:

Et illic demonabatur cum eis, et baptizabat Joannis 3.º et super vexum: quamquam Iesus non baptizaret; sed discipuli eius Jo. 4; et super vexum: Vos autem baptizabimini Spiritu Sancto Actuum 1.º Proest quodam quali Baptismo Christus baptizauit, et quali discipuli eius; et an discipuli ante aduentum Sp. S.^{ti} fuisse bapti-

zati.

Et quod illud bap.^{ma} quo Christus, et Discipuli baptizabant, non fuit baptisma Christi, probatur, quia baptisma Christi habet efficaciam à Passione ipsius: ergo illam non præcessit; quia effectus non potest præcedere causam; Christus autem nondum passus fuisset: ergo & 1^a

2° quia si aliqui fuissent baptizati Baptismo Christi ante eius Ascensionem in Cælum, hoc maximum videretur esse vexus De Apostolis, et Christi Discipulis; hoc autem non videretur vexum; quia Christus volens ad Patrem ascendere, dixit eis: Joannes autem baptizavit aqua, vos autem baptizabimini Spiritu Sancto & ut dictum Actuum 1° Baptismus autem Christi est in Spiritu: ergo & 1^a

In contrarium videtur dictum Augustini in hoc loco, dicit enim: quod Jesus baptizabat, ut Dominus; hoc autem est baptizare Bap.^{mo} suo: ergo & 1^a

Pro responsione notandum p.^o quod in
 hac questione, et conclusionibus, quæ sunt de illis,
 quæ non possunt sufficienter per rationem
 investigari; nec veritas earum constat ex
 sacra Scriptura expressè; illud tenendum est,
 quod est magis consonum Scripturæ, et rationi;
 et ideo secundum hunc modum in hac que-
 stione esse sic procedendum; quia non est per
 Scripturam expressum, quale fuerit illud bap.^{ma}

2.º notandum quod secundum Chryso-
 tomum illud baptisma tantum fuit baptisma
 Joannis; quia secundum ipsum Baptismus
 Christi nondum erat institutus, cum natus
 est, quia in Baptismo Christi datus Spi-
 ritus Sanctus, qui non est datus ante Christi
 resurrectionem secundum illud Joannis 7.º nondum
 erat Spiritus datus, quia nondum erat Jesus
 glorificatus, et ideo dicit, quod Apostoli ante Pas-
 sionem baptizabant tantum Baptismo Joannis;
 de Christo autem dicit, quod ipse non baptizabat,
 ut dicitur Joannis 4.º sed pro tanto dicitur bap-
 ti-

Joanni 3.

zanne in hoc loco; quia actio discipulorum
nostrum, ei attribuitur; sicut factum scribi attri-
buitur Domino.

Sed ita non videntur consona Sacra Scripturae;
nam quod p.^o dicit, Baptismum Christi non
fuisse institutum ante Resurrectionem, non
videtur esse verum; quia sacramenta Christi
omnia institutione gratiam conferebant; et
ideo tunc videtur Baptismus Christi institutus, qu-
ando data est virtus producendi hunc effectum;
hoc autem fuit quando Christus à Joanne
baptizatus tactu sup sanctissimæ carnis
virtutem regenerandi, contulit aquam; et hoc
tenetur communiter à Doctoribus, licet neces-
sitas utendi hoc sacramento fuerit post
Passiones inducta; quia in Passione Christi
sunt terminata figuralia sacramenta;
hoc etiam dicit Augustinus in quodam serm.
De Epyphania; ex quo Christus in aquis im-
mersus, ex eo omnium peccata abluit aqua;
ablutio autem asportans peccata, non est aliud

quam Christi Baptismus: exp. Quod autem
2° dicit Apostola baptizare baptismo Joannis
non videtur verum, quia Joann. 3° dicitur, quod
facta est questio ex discipulis Joannis cum Judæis,
id est cum discipulis Christi, et aliis ad Baptismum
Christi venientibus, de significatione, id est, de
Baptismo qualis esset melior; quia quos Jo-
annes baptizabat remittebat ad Christum,
et non econtra; quod non fuisset si Christus,
et eius discipuli baptizarent bapt^{mo} Joannis;
quia hoc non cessaret ad Joannis dextrinas,
ut eius discipuli insinuabunt; sed magis
ad honorem augmentum. Denique si fuisset
tantum unus bapt^{mo} Joannis, et Apostolorum,
questio illa de diversis baptismatibus non
haberet locus.

Notandum 3° quod id quod dicit Christus.
Joann. 3° scilicet Christum in propria per-
sona non baptizare; sed tantum per disci-
pulos suos, non videtur constare; quia ut dici-
tur Actus 1° cœpit Petrus facere, et docere; et deo

Joannis 3°.

non est verisimile, quin p^o baptizaverit, per se
ipsum; quod confirmatum, per hoc quod talia
Sacramenta Christus per se ipsum primo ex-
cudit; sicut patet de Circumcisia, quia primo ipse
Corpus suum convexit, et formam convexandi
Apostolis tradidit; similiter Sacramentum con-
firmationis per manus impositiones exhibuit
per semetipsum; unde non est verisimile, quin
Sacramentum Baptismi, per semetipsum execu-
cit, quum sit primum Sacramentum; unde
nimis sicut Christus ^{Mat.} sup. ^{Mat.} dicit, per hoc
quod Christus Joanni dicens: ego a te debeo bap-
tizari; respondit sine modo; ostendit quod, por-
tea Christus baptizavit Joannem, et hoc dicit
in quibusdam libris apocryphis inveniri; ceterum
tamen est, ut Hieronymus dicit super Mattheum,
quod sicut Christus fuit baptizatus in aqua
a Joanne; ita Joannes a Christo erat in
spiritu baptizandus.

Notandum 2° secundum Augustinum, quod
Christus baptizavit Discipulos suos Bap^{to} suo,

scilicet aqua, et Spiritu Sancto; ut Joan. 3.º dicitur
 quod ipse baptizabat; post modum tamen officium
 bapt.ⁱ eodem Baptism^{te}. discipulis reliquit in aen-
 am doctrinae, et praedicationi; sicut et Apostolus
 Paulus paucos per se baptizavit, ut posset praedica-
 onis praeparationem, ut hab. 1.^a Cor. 1.º ubi subdit:
 non enim misit me Christus baptizare,
 scilicet principaliter, sed evangelizare, et hoc est
 quod dicit Augustinus in epistola ad Celestianum,
 alias ad Celestianum intelligimus discipulos Ch-
 risti fuisse baptizatos, sive bapt^{mo}. Joannis, sicut
 nonnulli arbitrantur, fuisse enim quidem illo-
 rum discipuli Joannis; sive quod magis creditile
 est Apostolos fuisse baptizatos Bapt^{mo}. Christi;
 nec enim ministerio baptizandi defuit, ut ha-
 berent baptizatos servos, per quos ceteros bapti-
 zaret, qui non defuit humilitatis ministerio,
 quando eis pedes lavat. Quod autem dicitur
 Joannis 7.º non dum exat Spiritus Sanctus, quia d^{ca}
 intelligitur de datione Spiritus Sancti in signo
 visibili, quomodo non dabatur in Bapt^{mo}. Christi

ante eius Ascensionem; dabatur tamen invisibili gratia Spiritus Sancti, sicut et modo.

Ad 1um ergo dicendum quod Baptismus habet efficaciam à Passione Christi ratione suppositi divini, à quo etiam ipsa Passio virtutes habetur; eadem autem ex ea personam ante Passionem, et post Passionem; et per consequens eadem causa efficiens fuit in Bapt^o ab institutione ipsius, quando ex tactu carnis Christi data est aquis virtus regenerandi.

Ad 2um dicendum, quod Apostoli ante Passionem fuerunt baptizati Bapt^o Christi, quod autem dictum est eis, per ea: vos autem baptizabimini Spiritu Sancto; non intelligitur de Bapt^o sacramentali; sed de infusione Spiritus Sancti in signo visibile, qui dicitur Bapt^{um} similitudinis; quia in Bapt^o qui est sacramentum, datur gratia invisibilis Spiritus Sancti sub ablutione aquae visibilis, unde super illud: vos autem baptizabimini dicit Ebraei; ex hoc loco dixerunt aliqui, quod

Apostoli non fuerunt bapt. seu renati Bapt. mo
 Christi, qui est ex aqua, et spiritu sancto,
 ut habetur Jo. 3; sed hoc nec est communis dic-
 tis sanctorum, nec rationi; dicit enim Salvator
 Jo. 3: nisi quis renatus fuerit ex aqua, et Spi-
 ritu sancto, non potest intrare in Regnum
 Dei; etiam post illam Domini sententiam nullus
 factus est membrum Christi, nisi per suscep-
 tionem sui Bapt. vel aliquid suppletis eius
 vicem, sicut est Bapt. sanguinis, vel flammis. Re-
 texea Paulus Apostolus vocatus ad Fidem de
 mandato Domini fuit baptizatus, ut habetur
 Actuum 9; et ideo tenendum est de aliis Apo-
 stolis, quamvis non sic scriptum; quia non
 omnia Christi facta, nec dicta sunt scripta
 ut habetur in c.º quem Mattheus de celebratione
 Mysterii, et potest extrahi eoc.º ultimo Joannis;
 Item quia Joannis 4. dicitur, quod Discipuli
 Christi baptizabant, et non est verisimile
 quin essent baptizati eodem Baptismo; unde super
 illud. Jo. 3, qui lotus est non indiget, nisi ut pater

lavet; dicunt aliqui Doctores, quod illa lotio in-
telligitur de sacram^{to} Bapt^m igitur illud ver-
bum: baptizabimini spiritu sancto non in-
telligendum est, scilicet de receptione Spiritus
Sancti in signo visibile de qua dicitur Actibus
que dicitur Bapt^m metaphoricè eo quod Quarta Spi-
ritus Sancti vocatio dicitur 1. Jo. 2, sicut Inve-
tio cum doceat vos de omnibus; et quia in
corporalibus vocatio est de liquidis, ut aqua
dicit Gloria habanis, quod in quibusdam libris
sic habetur: vos autem ingemini Spiritu S^{to}

VIGESSIMVS NONVS PASSVS.

Questio super v^oxi:
et ex vobis vnus diabolus est Iudas.

Quidam utrum Iudas à princi-
pio sup vocationis à Christo fuit malus.

Et videtur quod fuit auctoritate Augustini
dicentis: Iudas à principio sup vocationis ma-
lus fuit; electus tamen ad Apostolatum
à Domino, ut per eius malitiam, et prodi-
tiones perficeretur Christi m^ortuum.

In connexionum videtur illud Jo. 13. quod Dominus de discipulis suis loquens, ad Petrum dicit: quos dedisti mihi custodiri, et nemo perierit ex eis, nisi filius perditionis; ceterum est autem quod loquitur hic de perditione, quæ est per peccatum mortale; quia ^{adhuc} Judas vivebat vita corporali; et sic videtur quod perierit per peccatum mortale, postquam fuit datus Christo per Fides a Deo Patre.

Præ responsione notandum 1.º quod in hac questione, quæ est de his, quæ transcendunt humanam investigationem, quum sit de occultis cordis humani, quod solum ille novit ad quem dicitur: tu solum nosti corda filiorum hominum, et in aliis similibus questionibus, tenendum est illud quod est conformius Sacre scripturæ, et rationi.

2.º notandum est, quod Augustinus dicit: Tuam a principio sup electionis fuisse malum, et tamen quod fuit electus a Domino ad Apostolatam, ut per eius malitiam, et perditionem per-

fecerunt Christi ministerii; quia sicut iniqui
male utuntur bonis operibus Dei, sic et Deus
bene utitur malis operibus hominum; et ideo
quammis Judas fuerit pessimus, tamen eius ma-
lo bene usus est Christus; Bede autem in
hoc convenit cum Aug^o; sed addit quod Judas
non fuit electus ad Apostolatum, sed alii undecim;
vocatus est tamen cum eis, ut per ~~pro~~ditio-
nis eius officium, Christus operaretur sa-
lutes humani generis.

Tertio notandum, quod primus Doctorum
Bede, et Augustini videtur esse contra Sa-
crum Scripturam, et rationem; contra
rationem; nam distributio bonorum respi-
cit Iustitiam distributivam 5° Ethicorum,
ita ut alicui tanto plus de honore,
quanto maior est in virtute, unde non est
verisimile, quod Judas vocatus fuerit divi-
nitus ad honorem Apostolatus, nisi tunc fu-
erit iustus; vel nisi Christus eum tunc ius-
tificaverit, et fecerit tali honore dignum.

sic iustificavit Mathaeum, quando eum
ad Apostolatus vocavit, Matth. 9; est autem
hoc dictum etiam contra Sacram Scriptu-
ram, ut etiam argum^{to} in contrarium apparet;
illud etiam, quod Beda addit dicens, Iudas non
fuisse vocatum ad Apostolatum videtur esse
contra Sacram Scripturam Matth. 10. et Marc. 3;
ubi numerantur illi, qui vocati sunt ad Apo-
latum inter quos numeratur Iudas; Item Ac-
tus 1. dicitur, quod Mathias electus est ad
Apostolatum de quo per variatum fuerat Iudas;
nullus autem per variatum a statu in quo ante
non fuerat; eo quo patet, quod vere fuit voca-
tus ad Apostolatum; unde.

4. notandum quod secundum Chrysostomum
Iudas fuit vere vocatus ad dignitatem Apo-
latum, ex quo tunc fuit bonus; nam vocatus ad
talem dignitatem respicit presentem iustitiam;
quod autem postea peccavit, excedendo, et cecidendo
Christus, non contradicit huic vocationi; quia
Apostoli in sua vocatione non fuerunt con-

firmari; quod patet ex eam Petri, qui post suam
am vocationem, Christum neperit; ex ideo
similiter dicendum est quod licet Judas tempore
sup vocationis fuit bonus, tamen postea
Christum prodendo effectus est malus, sicut
Saul, Salomon, et multi alii.

5° notandum, quod Judas iam exa malus,
quando Dominus Apostolis dixit verbum
illud: ex vobis unus Diabolus est, tamen
malitia eius non erat Apostolis nota; sed
Christo soli, qui novit corda; Christus autem
malitiam eius dixit in generalibus audientibus,
ne credens suam malitiam latere abique ullo
timore mala operaretur; nec tamen dixit in
particulari, ne ex tunc irreversibilis factus peior
efficeretur, ut Christus totum dicit.

Ad dictum autem Augustini posset dici,
quod non loquitur a seipso.

TRIGESSIMVS PASSVS.

Questio super v. 14.

Quia in Galilea Propheta non erat.

git Jo. 7. Poteri quæri Utrum Chri-

tus fuit Propheta, et videtur quod non.

Primo quia Prophecia pertinet ad cognitionem intellectivam, ut patet Danielis 10 ubi dicitur: Intelligentia opus est in visione; Christus autem secundum partem intellectivam erat in statu beatitudinis, in quo non manet prophecia; sed magis evacuatur, et cessat 1^a Cor. 13: exproph^a.

2° cognitio prophetica quamdam obscuritatem præfert; unde Prophecia extrinsece loquitur, quasi procul fano; in Christo autem non fuit enigmatica cognitio, quia ab instanti usque conceptionis Anima eius vidit clare essentiam Divinam: exp.

Consequens patet, quia in lege, et Propheciis prænuntiatus fuit verus Christus, tamquam Prophecia anonomatice dictus; Deutero. 18: Prophecam suscitabo &^a et Jo. 4: ut video Prophecia est tu; et alibi Prophecia magis successit in nobis, et iterum hic est verus Prophecia, qui venturus est in mundum.

Joannis 7.

Pro responsione notandum, quod Propheta,
ut dictum est, dicitur, quasi procul fatus, et hoc
in quantum annunciat ea quae longe sunt ab ho-
minum cognitione; haec autem longinquitas
potest dupliciter intelligi, scilicet uno modo respectu
ipsius Prophetae annunciantis ita quod ea quae annun-
ciat sine ab eius cognitione longinqua propter
obscuritatem usque cognitionis, et hoc non pertinet
ad perfectionem Prophetiae; sed magis ad defectus,
ut patet Num. 12. ubi dicitur Moyses excellentior
Propheta, eo quod Deum palam, et non per enig-
mata, videret, quem alii in somno, et visione
cognocebant; alio modo intelligitur ita longin-
quitas respectu aliorum hominum cum quibus
Propheta conversatur, quibus annunciat
occulta, et hoc est de ratione Prophetiae; et ideo
Augustinus 16 contra Iulianum dicit, quod
ex hoc aliquis dicitur Propheta; quia annun-
ciat ea quae sunt longinqua et communi cog-
nitione hominum cum quibus conversatur
in via; Christus — autem ante Passionem

suam quantum ad partem sensitivā erat
 viator, et cum aliis hominibus convenerat;
 et ideo quamvis clare videtur divinam repletam,
 tamen erat vere Prophetā inquantū erat
 longinquus à cognitione aliorū hominum,
 cum quibus convenerat, et quibus illa
 annuntiavit; Angeli autē in nullo sunt vi-
 atores, quia eorū conversatio non est cū homi-
 nibus, ut de eis sub nomine Deorū potest haberi,
 Danielis 2; et ideo non possunt dici Prophetę ex
 hoc, quod annuntiant hominibus occulta,
 et per hoc patet responsio ad argumenta.

Ad 1^m dicendum, quod quamvis
 Christus quantum ad partem intellectivā
 esset Beatus, non tamē erat omnino extra
 statum vię; et ideo non evacuabatur in
 illo ratio Prophetię ante passionē, sed post
 Resurrectionem fuit evacuata, quia am-
 plius non erat in via.

Ad 2^m dicendum, quod obcurritur
 cognitionis in ipso Propheta non est de perfec-

tione prophetica; unde bene potest esse Prophetia
cum clara cognitione, et annunciatione oculorum,
quo ad alios, ut in notabili dictum est.

TRIGESSIMVS PRIMVS PASSVS.

Questio super vextu:

Si cæci eretis non haberetis pecca-

tum Jo. 9. Poterit quæxi vxtu cecitas

mentis exuret peccatum.

Primo arguitur quod non, quia peccatum
additum peccato non exurat, seu minuit
peccatum; sed magis augeat; cecitas autem
mentis peccatum est, quia mæxetux pæ-
nam; sicutum enim 1^a Co. 14: si quis ig-
norat, ignorabitur.

2° quia illud propter quod duplicatur pæna non
exurat peccatū, sed magis augeat; cecitas mentis est huius-
modi 2. Ethic; ad vextu cæcor duplex pæna constituta est.

In contraxiū est dictum Salvatoris:
si cæci eretis et cæcæ.

Pro responsione hic tria sunt viderenda,
primū quid sit cecitas mentis, secūdu quid sit

peccatum excusat, tunc quomodo excusat.

Notandum 1.º quod cecitas non dicit simplicem negationem visus, quum sit privatio; sed dicit negationem in subiecto apto, et pro tempore in quo visus debet inesse; quia catulus ante novum diem non dicitur cecus; et ad similitudinem huius in spiritualibus cecitas mentis non dicit simplicem negationem scientie; sed negationem scientie, quae debet inesse alicui, et pro tempore pro quo tenetur illud scire; quia non omnes tenentur eodem scire; nec pro eodem tempore; plus enim tenetur ^{scire} Pilatus, quam subditus, et sacerdos, vel clericus, quam simplex laicus; nec pro quolibet tempore; plus enim tenetur idem homo scire in etate perfecta, et senectute, quam in adolescentia, et juventute; et sic patet proximum.

Notandum 2.º quod cecitas mentis circa actum peccati se potest habere tripliciter, scilicet antecedenter, concomitantem, consequenter; antecedenter se habet ad actum peccati, quando

est causa actus; et hoc est quando sic est dispo-
 situs homo, quod si sciret illud esse peccatum
 non faceret, et talis peccat per ignorantiam,
 vel mentis cecitatem propter quod tale pecca-
 tum per ipsam excusatur; concomitantem se
 habet ad peccatum, quando aliquis peccat, neci-
 ens tamen sic est dispositus, quod si sciret ni-
 hilominus idem faceret; sicut si aliquis percu-
 tiens hominem, credit percutere eum, nihi-
 lominus si de examine cognoscere illum ho-
 minem, idem faceret; et talis cecitas, nec ex-
 cusat, nec aggravat actum; quia non est causa
 actus; sed tantummodo cum comittatur; nec
 talis peccat per ignorantiam, licet peccet igno-
 ram, ut habetur 3. Ethicorum.

Consequenter autem se habet quando
 homo per voluntatem sic intret peccato
 perpetuato per contrarium, quod non vellet
 scire ea per quae posset a peccato perpetuando
 quantum ad actum impediri, vel retardari; et
 sic vult talia nescire, ut libere peccet; et tunc

peccatum non excusatur per cecitatem menti-
tis; sed magis approbatur; quia talis cecitas
procedit ex maxima intentione voluntatis ex
ga peccatum; et sic patet secundum.

Notandum textus, quod predicta cecitas vel ig-
norantia, quae est causa peccati potest tripliciter
causari; uno modo ex nuditate intellectus ipsius
hominis, et si sit tanta nuditas, quod illa igno-
rantia, vel cecitas sit invincibilis excusat tota-
liter à peccato; alio modo causatur ex negligem-
tia studendi ea quae homo tenetur scire, ut puta
si negligit, vel quia circa alia occupatur; et tunc
excusatur peccatum non in totum; quia illa
ignorantia non est omnino involuntaria; et
quanto minus habet de involuntario, tanto minus
excusatur; nec tamen in hoc potest poni certa
regula; sed debet ex circumstantiis periri; 3.
modo causatur ex malitia propria voluntatis,
ita quod homo est aptus, et dispositus quo ad
mentem, et corpus ad repellendam talem ig-
norantiam, vel mentis cecitatem, tamen

non vult capere laborem acquiendi talem meriti
illuminationem illam ignorantiam nullam,
aut parvum malum reputari; et talis non
potest excusari à peccato; et sic patet textum.

Et per hoc patet responsio ad argumenta
in contrarium.

Ad primum ergo dicendum, quod additio
peccati ad peccatum semper facit plura pec-
cata; non tamen facit semper maiorem gra-
vitatem; quia potest contingere, quod primum
sic diminuit, secundum quod ambo simul iun-
ta non habeant tantam gravitatem, quantam
haberet secundum per se acceptum; sicut ho-
miciidium perpetratum ab homine sobrio gra-
vius est, quam si perpetraretur ab homine ebrio,
ita quod preponderat ebrietati, et homicidio, quo
ex eo sequitur; quamvis sint duo peccata.

Ad 2um dicendum, quod ebrius debetur
duplex pena propter duo peccata, quæ ibi concu-
runt; tamen si illa pena, vel puniitio fiat secundum
meritum peccati, non erit tantæ quantitatis;

quanta est puniatio pro uno solo peccato gravi-
oni, ut dictum est. Aliter autem posset dici,
quod illud non est dictum Philoſophi; sed cuiusdam
Legislatoris nomine Pitaci, qui statuit Ebrios
amplius puniendos non respiciens ad peccati
gravitatem; sed ad communem Populi utili-
tatem; quia multi per Ebrietatem peccant; et
in talibus ad quae perpetranda multitudo prona
est, graviore pena solet animadverti; sicut
in multis locis simplex furtus gravius pu-
nitur, quam blasfemia, quamvis blasfemia
sit multo maius peccatum.

TRIGESSIMVS SECVNDVS PASSVS.

Lupertio super Sexum:

Mania autem exat, quae vocat Do-
minum unguento Ioannis 11. Potest
queri, Vtrum haec Mania soror
Lazari fuerit illa peccatrix de
qua Lu. 7. dicitur, quod lauit pedes Domi-
ni, et unxit unguento.

Et p. videtur quod fuit eadem; nam vnicuique rationis;

et cognitionis in utraque conveniunt; sed hoc maxime arguit unitatem personę: ergo una, et eadem fuit, probatum maior, quia Max. ultimo dicitur: surgens autem Iesus mane prima sabbati apparuit, 6.º. Marie Magdalene, de qua eiecerat septem demonia; quia enim dicit quod 6.º apparuit Marie Magdalene est credendum, quod fuit vox Lazari, quę cum ardentissime dilexit, et etiam maxime diligentissime quęrivit; quia vero dicit de qua eiecerat 7. demonia intelligitur, quod fuit illa peccatrix; maxime dicente Gregorio in Omelia; hanc vero quam Lazarus peccatorem multaverat, Iohannes Mariam nominat, illam esse Mariam credimus de qua Iohannes septem demonia eieca fuisse testatur; et quid per septem demonia, nisi universa vitia designant?²² ergo fuit illa peccatrix.

2.º idem probatum ex officio, quod in festo Marie Magdalene cantat Ecclesia; ubi eadem mulier vocatur dicta, de qua Iohannes

narrat, tacito eius nomine; et quam Joann.
ne nominat sororem Lazari.

In contrarium arguitur auctoritate Hi-
eronimi, et Chrysostomi, qui tenent eam fuisse
diversam; Ratio autem idem videtur suadere; tum
quia Lucas narrans eam peccatricem, tacet eius
nomen; Joannes vero quasi de alia loquens ex-
proximit; tum quia non videtur vixisse simile, quod
soror Martha, et Lazari, qui crevit ore Domini
dici amicus eius, et ut talis discipulus repu-
tatur exat, qui frater Marthe exant nobiles,
et honorati, ac divites, et tanta auctoritate
apud eos concideret, ut multi Hierosolimitani
circum Hierusalem in Bethaniam convolatam
eam venissent, ut habetur Jo. 11, esset famora,
et publica peccatrix preextim tali tempore,
et in eo Populo ubi licet in multis peccata spi-
ritualia vigent, tamen carnalia maxime
in feminis non parum abominationi haberi
bantur, maxime, quum esset secundum aliquos
Domina Naphtali Castellii; nam tales non

semperque
solicite ple-
mur timori
amori.

solent communiter ita facile pudorem perdere,
 famam negligere, neque corpora impudenter
 prostituere, ac prostituta; ceterum illa
 civitas de qua Lu. 7. fit mentio, quum dicitur:
 mulier, quae erat in civitate peccatrix, forte
 erat Bethaniam, ubi Dominus filium viduae susci-
 pit; Maria autem Magdalena soror Lau-
 dari debebat in Bethania castello cum Ma-
 rtha, et Martha fratribus eius, et sic videtur,
 quod fuerunt divexae, et non una Maria, qu-
 um in divexis locis habitarent.

Pro responsione p.^o notandum, quod haec
 est questio de facto; et ideo difficilis cognitio,
 nisi per circumstantiarum coniunctionem veritas,
 quae ut Augustinus dicit, solent illuminare
 sententiam.

2.º notandum quod illud quod aliquos movet
 ad resiliendum ne concedat Mariam Magda-
 lenam fuisse illam peccatricem, est feditas, et
 gravitas peccati; videtur enim eis primum tantam
 feminam, Christi quae amantissimam maxime

à gravi culpa eximere; sed hoc parum est in
 oculis Domini, et ex volumine eius, qui novit
 aliquid vixisse eius; nec enim eos preterit,
 quis fuit Absalon, qui homicida; quis David,
 qui etiam homicida, et adulter; quis denique
 Paulus convertens neci Stephani, qui acta
 poenitentia de malis criminibus triumphatorem
 pro Deo fuisse, et reus exandis; hi potuerunt
 et crebrius in ecclesia Dei revereri; mi-
 nimus igitur si Maria Magdalene post
 peccatum in altissimum perfectionis
 gradum exarexit; non itaque hec ratio
 est, ut eam, aut excusemus, aut fuisse
 illam peccatricem negemus, sed magis
 sacre Historie coniectura.

3° notandum, quod propter rationes ad vix-
 que partem recitatas hoc libellus adhuc sub Iudice pendet;
 atque pars utraque magno se Patrone tuetur;
 nam quod illa peccatrix fuisse Lazarionem,
 placet Augustino, et Gregorio; quod vero fuisse
 aliam Mariam auctores sunt Hieronimus, et Chrysos-

torum; si ipse velle exciderint autem scrip-
turae venientem coniecere ad utramque partem com-
plexer reperiunt; si autem auctoritatibus sanctorum
quibus quando plures, et maiore auctoritate sua, volumus
sententiam perire, ac iudice lance iudicium declinare,
hic tunc cessat ratio quod paxi maxime utrimque ceteris.

1° notandum, quod et ex omnibus, et
Chirontomus dicunt illam Mariam apud
Lucam fuisse aliam ab illa, quae apud
Joannem; quia illa erat peccatrix, et ideo tacuit Evan-
gelista nomen eius secundum morem scripturae,
quae negat noscere existerentem in peccato; dicitur
enim de Virginitatibus vultis a Deo, qui omnia
novit scientia simpliciter intelligere: necio
vos, scilicet scientia approbationis; et eadem ratio-
ne Lu. 16. exprimitur nomen Lazari, qui erat
scriptus in libro vitae, et tacetur nomen diviti
Epuloni, qui erat reprobatum; sed et vero La-
zari erat sanctus, et honoratus, et ideo Joannes
nomen eius exprimit; praeterea dicunt, quodammodo
fecerunt simile, scilicet lavare lacrimis, et ex-

tergere pedes Domini; sed illa hoc fecit ex peccatorum suorum compunctione, hæc autem ex Christi flagranti devotione; Augustinus tamen dicit, quod hæc fuit una Maria, ex bi unxit Dominum eo dicto loco apud Joannem II, ubi argumentum ubi dicitur unxit de præterito, et sequenti cap. similiter dicit, quod unxit caput Domini recumbens, dicit igitur, quod p^a unctio fuit ex contritione, quam unctio^{nē} Lucas narrat differe, et Joannes repetit breviter; secunda autem fuit ex devotione; sed sine præjudicio alterius paxti mihi videtur propter rationes allegatas pro paxte Hieronymi, et Ciriaci cum eis esse tenendum; et ideo ad argumenta in contrarium respondebo.

Ad primum dicendum, quod fuerunt apud Marias, ut dictum est, et quælibet fuit cognominata Magdalena divexa ratione; siquidem una eam fuit soror Lazari cognominata à Magdala Carto, quod cecidit in sortem suam de hereditate patris; fuit enim, ut aliqui dicunt, pater eius

magnus homo, et nobilis habere dominium in
 pluribus locis inter quae erat dictum castrum;
 alia vero, quae apud Lucam dicitur peccatrix cogno-
 minata est Magdalena à Magdalo Castello; quia
 ibi orta, vel inde oriunda fuit; non tamen domina
 illius castri; ad probationem maiorem, quae niti-
 tur super dicto Maxio ultimo, quod p^o post Re-
 surrectionem, apparuit Dominus Maxio Magdalene,
 de qua ciebat septem demonia; aliqui dicunt,
 quod illa peccatrix non solum Lazari fuit illa Mag-
 dalena à septem demoniis possessa, quia pecca-
 trix erat; sed quoniam communiter tenetur,
 quod p^a manifestatio Domini post suam Res-
 surrectionem de his manifestationibus, quae sunt
 scriptae ab Evangelistis, fuit Maxio Magdalene
 solum Lazari ob ingentissimum ad Christum
 amorem; ideo videtur aliter respondendum,
 scilicet quod multum inter se peccatores,
 et energumini, id est à Demone possessum; nam
 hic potest esse innocens, et ille minime; unde
 non videtur mihi inficiandum, quod Maxia

uxorem Lazari fuerat à demonibus septem possessa,
 et à Domino curata, urgente textu Itaxi
 ultimo in fronte questionis allegato; cuiusmodi
 convenit Evangelista Luc. 8.º quum dicit, et ipse ci-
 lici Iesus iter faciebat per civitates, et castella
 predicans, et evangelizans Regnum Dei, et du-
 decim cum illo; et mulieres aliquæ quæ exant
 curatæ à spiritibus malignis, et infirmitatibus;
 Itaxia, quæ vocatur Magdalene de quov septem De-
 monia exierant; et Iohannem uxorem Cuzæ procuratoris
 Alexodis, et Susanam, et alias multas, quæ minis-
 trabant ei de facultatibus suis, ecce quam aperte
 Dicit, et mulieres aliquæ, quæ exant curatæ à
 spiritibus, et nominat Itaxiam Magdalenas;
 quia vixit uxorem Lazari dives erat, ac proinde
 potens Domino ministrare de facultatibus suis,
 et hospitio cum cum discipulis excipere; vide-
 tur hæc fuisse quam dicit fuisse curatam;
 nec ut dictum est arguitur ex hoc fuisse pecca-
 tricem illam de qua Lucas dicit, mulier, quæ
 erat in civitate peccatrix.

Ad 2um dicendum, quod officium, quod Ecclesia cantat, fuit compositum, et ordinatum à Beato Gregorio, qui fuit cum Beato Augustino illius opinionis; unde non est mirum si sicut tenuit ita Ecclesia cantandum tradidit; tamen Chrysostomus, et Hieronymus contrarium sentiunt, ut dictum est; nec Ecclesia insimiliter dicit: crede hoc; sed canta hoc ad devotionem, et edificationem Populi, ad quem effectum nihil intexta ista opinio sit vexisimilior.

TRIGESSIMVS TERTIVS PASSVS

Questio super Verum.

Hoc autem à semetipso non dixit; sed quum esset Pontifex armilliarum prophetarum Joell. Liqui potest, utum Cyprianus fuit vere Prophetæ, et videtur quod fuit.

Primo, quia Balaam fuit vere Prophetæ, ut patet Num. 24; fuit tamen malus homo; nam donum Prophetie aliquando malis hominibus conceditur respondente Domino Nathi. 7.º dicentibus:

nomine in nomine tuo prophetavimus, tunc con-
fitebor illis, quia memorem novi vos: ergo mau-
litia Cayphæ non impedivit in eo veritatem
Prophetiæ.

2.º quia Jo. 11. dicitur de eo: prophetavit, quod
Jerem moxiatum erat pro gente, ut filius Dei qui
erant dispersi, congregaret, quod dictum Evan-
gelistis videtur falsum, nisi Caypham vere fuisset
Propheta.

In contrarium arguitur per hoc quod dixit
falsum his qui de morte Christi tractabant, di-
cent: expedit vobis, ut unus moxiatus homo pro
populo; mors enim Christi non fuit expediens
illis, qui eam procuraverunt; falsitas autem
non subest Prophetiæ: exord. 1.º

Pro responsione notandum, quod ad ratio-
nem veri Prophetæ duo requiruntur, primum
est, quod habeat veram cognitionem de aliquo
occulto respectu aliorum hominum cum quibus
convenerat, propterea hoc enim dicitur Prophetis, qua-
si procul fatis, scilicet in quantum cognoscit

ea, quæ longinquæ sunt à cognitione aliorum,
 propter quod si alicui fiat appositio indicans
 aliquid occultum, non dicitur Prophetæ si illud
 sit ei ignotum; intelligentia enim opus est in
 visione, Danieli II; sic Pharaonis spiritus designa-
 ntes qualitates futurorum annorum, et
 Nabuchodonosor statuam designantem multan-
 tilitatem Regnorum, neuter tamen fuit Pro-
 pheta; sed Joseph, et Daniel, qui de illis occul-
 tis cognitionem habuerunt; sola enim visio
 imaginaria non facit Prophetam. 2um est quod
 illa cognitio fiat mediante spiritu bono; nam
 maligni spiritus aliquando revelant hominibus,
 ea quæ sunt alia occulta; non tamen ex hoc
 dicuntur veri Prophetæ, sed solum cum additione
 diminvente; sicut in sacra Scriptura dicuntur
 frequenter aliqui Prophetæ Baal, vel Prophetæ
 excelorum; talis enim non dicitur Prophetæ
 absolute, sicut nec homo mortuus dicitur homo
 propter additionem diminventem; Prophetia
 enim vera computatur inter Spiritus Sancti

donat, quum ex eo quæritur de Caypha sic dicitur
quod non fuit vere Propheta, quia nullam
cognitionem habuit de secreto Domini et
Parricij, quod futurum erat pro spirituali
salute humani generis; sed tantum intendebat
dare consilium de Christi morte propter
timorem Romanorum.

Verumtamen secundum quod Jo. II. dicit
Christotomus, et Augustinus spiritus sanctus
in prolatione sui consilij sic movit
linguam eius, quod ipso ignorante verba,
quæ protulit, significabant Christi mortem
futuram pro spirituali hominum salute;
nec tamen potest dici vere Propheta ex hoc,
quod verbum propheticum ignorans protulit,
alio linguam eius ad hoc movente; sicut nec
asinus Balaam potest dici animal rationale
ex hoc quod verba rationalia protulit, ut patet
Num. 22. quia illa non procedunt ex in-
tentione conceptione, seu propria cognitione,
sed magis ex divina motione, secundum quod

ibidem dicitur: appropinquavit Dominum orans &c. Licet enim caiphan de morte Christi cogitaverit, et aliorum per consilium suum ad hoc inducere voluerit, quod fuit ex propria conceptione, et diabolo hoc suggerente, quod tamen consilium suum sic protulit, quod per verba illa significaverit Patri Christi pro spirituali hominum salute profuturum, hoc nullo pacto ab eo fuit, ut dictum est; quia quantum ad hoc solum verbum illud erat propheticum; unde per hoc non potest dici Prophetia.

Ad 1um expro dicendum, quod non est simile de ipso Balaam, quoniam quamvis fuit malus, habuit tamen veram cognitionem occultorum, ut ibidem habetur; dixit visum esse obturatum est oculus, qui visionem omnipotentis vidit; caiphan talem cognitionem non habuit, ut dictum est; et ideo negatur ab ea Prophetia, non propter suam malitiam, sed propter cognitionis defectum.

Ad 2um dicendum, quod verbum Evangelium est verum, si recte intelligatur; non enim

Dixit, quod Cayphas esset Prophetas; sed quod prophetavit, id est verbum propheticum protulit; non tamen a se metipso sicut Evangelista dicit; sed Spiritu Sancto linguam eius sic movente ipso ignorante, propter quod non habuit veram rationem Prophetę.

Argumentum etiam in contrarium est solvendum, quia sicut dictum est, Cayphas illud verbum protulit per motionem Spiritus Sancti, a quo nullum est falsum; ex ideo Cayphas dicendo: expediat vobis, ut unus mortuus homo &c. verum dixit, si vere intelligatur quod mori Christi, quantum fuit in se, fuit expediens omnibus etiam illis, qui de eius morte tractaverunt; quamvis aliqui eorum per suam malitiam eius utilitatem recusaverunt, sicut et alii peccatores in peccato mortali decedentes.

TRIGESSIMVS MARTVS

Lucretio super Venam.

Ex Principibus multi crediderunt

in cum; sed propter Pharisaeos non confitebantur, ut de Sinagoga non eieceretur Joannis 12. Potest quæri, ut cum Princeps Iudeorum credentes in Christum ante eius Passionem peccabant mortaliter non confitendo suam fidem.

Et arguitur 1.º quod non, quia ommittere illud quod vergit in scandalum, et turbationem aliorum non est peccatum mortale; sed magis videtur mortis peccatum secundum illud Apostoli 1. Cor. X. sine offensione Judeis, et gentibus; confessio autem fidei illorum fuisset in scandalum, seu turbationes aliorum: exp.

2.º aliqui existimaverunt valde boni, et iusti, ut Richodemus, et Joseph ab Arimathia, qui erant discipuli Christi occulti, et ideo non est verisimile, quod continerent a fidei confessione, si hoc fuisset peccatum mortale.

~~Ad hanc~~ **Ad hanc** arguitur per illud quod de talibus addit Evangelista Jo. 12. dicens: dilexerunt gloriam hominis, magis quam Dei;

et Apostolus Ro. X: corde enim creditur ad Ius-
ticiam, ore autem confessio fit ad salutem; unde
videtur, quod confessio Fidei sit necessarium
ad salutem, sicut et ipsa fides, et per consequens
omissio eius est peccatum mortale.

Pro responsione notandum, quod secundum
Ambrosium in l. de Paenitentia peccatum mortale est
transgressio legis divinae, et celestium inobedi-
entia mandatorum; et ideo ommissio confessionis
Fidei non est peccatum mortale, nisi in casu
in quo confessio ei opposita cadit sub precepto
divino; ipsa autem confessio, quum sit actus
virtutis, non cadit, nisi sub precepto affirmati-
tivo; preceptum autem affirmativum, licet non obli-
get, ad tempus, obligat, tamen pro tempore, et loco
videlicet quando ommissio actus, qui cadit sub precepto
est contra charitatem Dei, vel proximi,
et hoc modo ommissio confessionis Fidei est
contra charitatem Dei, quando per hoc sub-
trahitur honor Deo debitus, ut pote quando
per hoc creditur, quod talis Fides non sit vera;

Joannis 12.

Est etiam contra charitatem proximi, quando
 per hoc proximi salus impeditur, et hoc est
 quando per hoc, quod aliquis maiorem statum fi-
 dem suam non confitetur, alii simplices
 à Fide, vel Fidei confessione tempore debito
 advertuntur; propter utrumque istorum Prin-
 ciper Iudeorum, de quibus quæritur mortali-
 ter peccabant p.^o quia quum essent legis pe-
 xiti, et sacerdotes in Scripturis excitati, et
 ex timore Fidem suam de Christo non confi-
 tebantur; Fides illa ab aliis non vera, sed falsa
 reputabatur; per hoc etiam alii infirmitates
 dictis, et factis sacerdotum intrentes à Fi-
 de Christi advertuntur; et sic patet, quod omis-
 sio confessionis Fidei in ipsis erat contra chari-
 tatem Dei, et proximi. Item alia ratione
 peccabant, scilicet quia ex officio teneban-
 tur docere populum de his, quæ sunt necessaria
 ad salutem, cuius modi erat Fides Christi; et
 ideo taciturnitas illa non potest à peccato
 excusari; et hoc innuit Evangelista in verbis

illis allegatis in contrarium, quum dixit:
dilexerunt enim magis gloriam hominum,
quam Dei.

Ad primum in contrarium dicendum, quod
Confessio Fidei, quanao est ad turbationem homi-
num, et ad nullam utilitatem, est omittenda,
secundum quod dicit Dominus Matthi 7: nolite
sanctum dare canibus; sed si ex confessione
Fidei speratur aliqua utilitas, aut etiam si
avisit necessitas, scandalum infidelium est
contempnendum; sicut dicit Dominus Matthi 18:
de scandalo Pharisaeorum: ante illos, scilicet tur-
bati, quia ceciderunt, et ducet cecorum.

Ad 2um dicendum, quod etiam Apostoli
ante confirmationem Spiritus Sancti mor-
taliter peccaverunt, ut patet de negatione Petri;
Unde non est mirum, si alii infirmiores quan-
tumcumque Iusti similiter peccaverunt, quia
non erant confirmati.

TRIGESSIMVS QVINTVS PASSVS.

Lege et eo super Scru:

Quem commemorat Evangelista Jo. 12.
 Dixit autem hoc, non quia de ege-
 ni pertinebat ad eum; sed quia
 fux erat, et oculos habemus coque
 mittebantur, portabat, ubi dicit Elo-
 sa Thicholai: sciendum, quod ista por-
 tatio pecunie in via non pertinet
 ad perfectionem; sed Christus hoc fa-
 ciendo, suscepit pecuniam infir-
 morum, eis condescendens; sicut
 fecit se abcondendo a Judaeis, ut na-
 xatur Joannis c. 8. et 10; et hoc tra-
 betur extra de verborum significa-
 c. exiit, qui seminatur l. 6. cum ele-
 mentina exiit de Paradiso de ver-
 bo. significatione. Super dicit
 textu Joannis, et super notabili
 Thicholai, et super textu: exiit, qui
 seminatur, iuncta Clementina: exi-
 ite Paradiso, quem ad eum propo-
 situm allegat. Potest dubitari,

Utium habere, seu portare pecuniam repugnet perfectioni, et quod repugnat, probatur per ea quae in fronte questionis ponuntur. Item facit ad hoc, quod Dominus dicit Math.

Di. Apostolus perfectionis locum tenentibus in Ecclesia: nolite possidere aurum, nec argentum, nec pecunias in torris vestris.

In contrarium est textus allegatus Jo. 12: ea, quae mittebantur, portabat; ubi dicit Elora super verbo mittebantur, id est Christo dabantur ad subveniendus necessitatibus Christi, et Discipulus cum, et ad exorandus pauperibus; et super verbo portabat dicit, id est, officium portandi, et exorandi habebat ad dictos viros; ex quo patet, quod possidere, et portare pecunias non repugnat perfectioni, quandoquidem Christus id fecit. Item abraham videtur simul, et improbum dicere, quod Abraham non fuit perfectus, cui dixit Dominus Gen. 22: ambula coram me,

et alio perfectus, David, Ezechias, Josias, Constantinus pius, Gregorius, Silvester, Theodorus, et innumeri alii utriusque testamenti vixi profecto perfectissimi, et sanctissimi, qui tamen mendicantissimi fuerunt; non igitur repugnat perfectioni habere, seu portare pecuniam.

Pro responsione p.^o notandum, quod licet consilium Domini de dimissione bonorum temporalium sit utile ad vitam presentem facilius consequendam; non tamen est necessarium ad perfectionem acquirendam, aut retinendam; cuius ratio est secundum S. Thomam 2.2. q. 185. a. 6. in responsione ad primum; quia perfectio Christianae vitae non consistit essentialiter in paupertate voluntaria, quinimo voluntaria paupertas operatur instrumentaliter ad perfectionem vitae; unde non oportet quod ubi est maior paupertas, ibi sit maior perfectio; imo potest esse summa perfectio cum magna opulentia, ut in vixis perfectis paulo ante nominatis evidenter apparet.

Sed posset argui, quod si ita esset inutili-
le, esset consilium Domini de paupertate volun-
taria Matthi 19: si vis perfectus esse, vade, et
vende omnia, quae habes, et da pauperibus, et
sequere me; ad hoc respondet S. Thomas in
tractatu de perfectione vitae spiritualis dicens:
quod licet consilium paupertatis datum; quia
pauperes liberiores sunt a sollicitudine diviti-
arum, et secutione ab aliis vitis, quae intrin-
secus peccantur quandoque contingunt,
quae sunt impedimenta perfectionis; eo quo
requiritur, quod magna fuit virtus, seu perfec-
tio Abrahae, et David, et similium, qui etiam
divitias possidentes a divitiis liberum animum
habuerunt; sicut magna fuit fortitudo Samp-
son, qui sine armis, cum sola mandibula sua
multos portavit hostes, ut habetur Iudic 13;
nec tamen sequeretur ex hoc, quod inutiliter
datum consilium militi ad bellum procedenti,
ut arma sumat ad hostes debellandos; vincere
enim sine armis, licet sit possibile, et magnam

fortitudines arguat, est tamen de novo contra
 Gentibus; et sic est de possidentibus divitias
 ad perfectionem vite; unde Eccl. 31. quum dicitur:
 Beatus dives, qui invenit est sine macula
 laudat et paulo post: quis est hic, et laudabimus
 eum, fecit enim mirabilia in vita sua; ubi
 nota, quod dicit mirabilia, non impossibilia;
 is utique est, qui divitiis affluens, coeui
 non apponit.

2: notandum, quod Christus, qui pau-
 peritatem voluntariam sepe commendavit, volens
 docere Apostolos, qui etiam sine tali paupertate
 perfectio vite posset acquiri pecuniis, in viam
 portabat; et per hanc posset responsio ad Eorant,
 sive notabile Nicholai quod prop. argumentum
 positum; licet enim possessio, aut portatio
 pecunie non pertineat ad perfectionem; tamen
 non excludit perfectionem, imo potest stare
 cum ea, ut dictum est.

Ad capitulum autem exiit, qui testatur, quod
 etiam a Nicholao in contrarium allegabatur,

dicendum, quod magis facit ad confirmationem
nostrae pactionis, quam advenire; 1.º quia plures ibi
dicit, paupertates esse viam perfectionis, vel
ad perfectiones, et per consequens non esse per-
fectio; 2.º quia hoc quod dicit, quod Christus con-
descendens infirmis pecuniam portabat; sicut
fugiens, vel se abscondens, intelligendum est, quod
si Apostoli adhuc infirmi, vel etiam alii exedunt
summam paupertatem esse necessariam ad
salutem forte necessarii erant; sicut de illo ado-
lescente legitur Matthi 19, et ideo descendens
talibus Apostolorum docebat exemplo, quod etiam
sine tali paupertate posset quis acquirere
perfectionem; et similiter posset dici de illa fu-
ga, sive absconitione, quod exemplo docuit ali-
quando, et perfectis, et Apostolis licere.

Ad ultimum argumentum, quum dixit
Dominus: nolite possidere &c. dicendum, quod
illa verba Domini ad litteram Augustinus in
libro de conveniunt Evangelistarum, exponit,
ut intelligantur non, excipiendo; sed potius per

mittere; permittit enim eis, ut abique auxilio, et
 argento, et aliis sumptibus ad predicandum haberent
 acceptum vitæ sumptuum ab his, quibus predicabant;
 unde subdit: dignus est operarius cibo suo; ita tamen
 quod si quis propriis sumptibus predicaret evan-
 gelium ad exhortationes pertinere; sicut Paulus
 de se ipso dicit 2. cor. 11.

Sed Chrysostomus aliter exponit illa
 Domini verba, scilicet, ut intelligantur illa Do-
 minum precepisse Discipulis, quantum ad illas
 missionem tantum, quæ mittebantur ad pre-
 dicandum Judeis, ut per hoc excitarentur ad con-
 fidendum de virtute Domini, qui eis abique pro-
 priis sumptibus provideret; unde 2° dicit: quando
 mini vos sine sacculo, et pecunia, et sine calcia-
 mentis, nunquid aliquid defuit vobis; unde ex
 predictis verbis non obligabantur Apostoli, nec
 successores, qui prout dicit Gloria Luc 10. sunt Episcopi
 ad non portandum, sed habendum pecuniam, tan-
 quam ad repugnantiæ perfectioni; unde prout
 Sanctus Thom. dicit vbi supra in responsione primi

argumentis, stultum videretur dicere, quo
tot sancti Pontifices, sicut Athanasium, Ba-
silium, Gregorium Nazianzenum, Chrysostomum,
alium Gregorium, Ambrosium, Augustinum, et alii
innumeri, illa precepta transgressi fuissent,
si ad illa servanda se credent obligari.

TRICESSIMVS SEXTVS PASSVS.

Lectio super verbum:

Mandatum novum do.

vobis, ut diligatis invi-
cem Joa. 13. Lectio oritur quomodo

hoc mādātū sit dicendum novum.

Hoc mādātū sit dicendum novum.

Et 1° arguitur, quod talis novitas non ei
conveniat, quia longe antedatum fuerat Levit.

13. ubi dicitur: dilige proximum tuum, sicut te ipsum.

In contrarium est auctoritas Evangelicæ Historiæ.

Pro responsione 1° est notandum quod propter
argumentū in contrariū de antiquitate dicti
mandati ad ostendendū eius novitatem maxie
procedunt doctores; nam Nicholaus de
Lira super hoc parvi sic dicit: sciendū quod mandatum

Dilectionis non dicitur novum, quia pro tunc fuit
 de novo datum, quum frequenter in veteri testam^{to}
 fiat mentio de dilectione Dei, et proximi, quam
 obrem legis peritur respondit Christo, man-
 datū dilectionis esse inter alia maximū, ut habetur
 Math. 22; sed hoc dicitur mandātū novū ab effectu,
 quia scilicet Animā renovat. Item quia differentia
 novi, et veteris testamenti constituit; licet enim
 in lege veteri fieret mentio de dilectione; tamen
 principaliter inducebantur ad observantiam legis
 ex timore, et sic etiam in novo testamento bene
 fit mentio de timore, sed principaliter de amore;
 unumquodque autem a principaliori, vel eviden-
 tiori denominatur, quapropter veteris testamen-
 tū dicitur lex timoris; novū autem lex amoris.

Sed contra hanc duas rationes arguit
 Burserius dicens, quod non sufficient, nō prima
 ratio, quæ sumitur ex renovatione Animæ in lege
 nova, non videtur valere, quia renovatio Ani-
 mæ proprie fuit per gratiam adus infusam,
 mediante virtute Sacramentorum, quæ ad eam

innovationes instrumentaliter operantur se-
cundum quam gratiam Anima dicitur nova
creatura, quam quidem novitatem etiam pan-
vuli regenerationis non habentes, et per conse-
quentiam, nec actum dilectionis in Bapt^{mo} acqui-
runt. Unde valde improprie dicitur, quod manda-
tum dilectionis Animam renovat; causatam
enim principalis huius regenerationis Deo attri-
buitur, tanquam principali agenti; sacram^{to}
autem regenerationis tanquam instrumento. Unde
Augustinus apud Joannem dicit, quod tanta
est vis aquae, ut corpus tangat, et cor abluit.
Unde secundum hanc considerationem proprius
diceretur: Sacramentum novum de vobis, loquam-
do de sacram^{to} Baptismi, quo Anima renova-
tur, et addit. Secunda autem ratio, quam in-
ducit ad hanc novitatem sumpta est. Differ-
entia novi, et veteris testamenti, nihil
videtur facere ad propositum; nam licet verum
est, quod lex Evangelica principaliter inducta
ad sui observationes per amorem, quam per

simonem, hoc intelligitur per amorem Dei, et
 sic secundum Iohannem ad hoc designandum.
 Debet et dicere: mandatum novum do vobis, ut
 diligatis Deum, per amorem enim Dei lex evan-
 gelica inducit ad sui observantiam. Verba etiam
 evangelica, quæ in hoc loco novitatem mandati
 testantur, non faciunt in hoc mentionem de his,
 quæ inducunt ad observationem legis, sed mandati.
 Unde ad clariorem evidentiam novitatis dicti
 mandati.

Secundo est notandum, quod secundum
 S. Thomas 1.2. q. 108. a. 4. in responsione: Lex nova,
 quæ est lex libertatis supra præcepta addit con-
 silia, quæ ponuntur in optione eius, cui dantur;
 in lege autem veteri, quæ erat lex servitutis
 non dabatur consilia; sed solum præcepta, quæ
 necessitatem imponebant. Unde de duobus præ-
 ceptis charitatis, in quibus ut habetur Mat. 22.
 tota lex, et Prophete pendens ea, quæ sunt de neces-
 sitate salutis implenda in lege veteri ad plenum
 continentur; de p.º enim dicitur Levit. 6.º Dilige

Dominum Deum tuum ex toto corde tuo &c; de
 secundo vero, ut dictum est: Dilige proximum
 tuum, sicut te ipsum Levit. 19; ea vero quæ ad
 perfectionem impletionis prædictorum præcepto-
 rum pertinent in lege nova, in concilio con-
 tinentur. Superius patet de p.^o quando concludit
 Dominus Matth. 19. si vis perfectus esse, vende
 et vende omnia, quæ habes, et da pauperibus, et
 sequere me; in quo concilio recursum Doctores
 ea, quæ pertinent ad perfectionem dilec-
 tionis Dei per modum concilii ponuntur.

De secundo vero ea, quæ pertinent ad di-
 lectionis proximi perfectionem potissimum
 continentur in hoc quod dicit: Diligatis inv-
 vicem, sicut dilexistis; quod sic exponitur; nam
 modus dilectionis Christi ad Discipulos, seu ad
 genus humanum attingit summum gradum per-
 fectionis dilectionis proximi tripliciter; p.^o
 secundum extensiones, quanto enim dilectio
 proximi ad plures extenditur, tanto visum
 esse perfectioni; extendit autem Christus hanc

Dilectionem, non solum ad amicos, vel ei
 coniunctos per vinculum naturalis cognationis,
 aut vite civilis; sed et ad inimicos, pro qui-
 bus etiam in Passionem exivit, ut patet Luc. 23;
 de qua extensione docuerunt Apostoli Matth. 5.
 Dicent: Diligite inimicos vestros; et de hoc potest
 intelligi Ps. latum mandatum tuum nimis,
 et Apostolus Ro. 12: si exierit inimicus tuus.
 2° quo ad intentionem, quanto enim aliquis
 interior amicum, tanto facilius maiora pro-
 pter ipsum contempnit; contempnit autem
 Christus propter dilectionem proximorum non
 solum exteriora, bona, vel etiam corporalia
 quædam interiora, exponendo corpus suum labo-
 ribus, et maximas persecutiones tolerando; sed
 etiam Animam suam pro eis ponendo, quod sum-
 mum gradum perfectionis circa huiusmodi
 Dilectionis intentionem obtinet, Iuxta illud 1. Th.
 maiorem hac Dilectionem nemo habet, ^{quam} ut Ani-
 mam suam ponat, quis pro amicis suis.
 3° secundum effectum; quanto enim maiora

bona proximis per dilectionem impedimus, tanto
 videtur esse dilectio perfectior. Lausgitur quippe
 est. Christus proximus, seu humano generi bona
 spiritalia, et divina supra naturam, et rationem
 consistentia; scilicet doctrinam divinorum, et Sacra-
 mentorum institutionem &c. quorum bonorum
 collatio ad singularem quandam perfectionem
 fraternae dilectionis videtur pertinere, quum per
 talia bona ultimo finis homo coniungatur in
 quo summa hominis perfectio consistit. Quod
 quidem spiritalia bona, quum non uni tan-
 tum, vel duobus; sed toti multitudini exhibita
 sint, est perfectior dilectionis secundum effectum,
 secundum illud Psal. 1. Celi; et si quidem bonum
 uni soli, melius tamen, ac divinius, quod gen-
 tibus, civitatibusque disponit. Ex quibus mani-
 festè patet, quod in hoc, quod Christus dicit:
 diligatis invicem, sicut dilexi vos, docuit Apostolos
 dilectionis proximi perfectionem in summo
 gradu, quae sub consilio cadit. Non enim ad
 praemissa de necessitate salutis in quolibet casu

quis tenetur. Vnde Augustinus in Enchiridion super illud Matthæi 5° diligite inimicos vestros dicit perfectorum sunt isti, et filii Dei. Ex quibus sequitur, quod hoc mandatum proprie dicitur novum; in antiquis enim talis modus dilectionis minime reperitur.

Sed posset obici, quod secundum hoc debueret dicere: consilium novum do vobis; non autem mandatum novum, quum prædicta communiter non cadant sub præcepto. Potest dici, quod licet isti quantum ad communem statum hominum non cadunt sub præcepto; tamen qui ad statum Apostolorum sub præcepto cadunt in quantum fuerunt deputati ad edificationem totius universalis Ecclesie, iuxta illud ad Eph. 3. alii quidem Apostoli; alii vero Pastores, et Doctores ad confirmationem Sanctorum in opus ministerii, et edificationis corporis Christi, id est Ecclesie; et ideo proprie hæc verba ad eos dixerunt per modum præcepti, scilicet mandatum novum do vobis. Quoniam, quod alii communiter

et consilium Apostolorum est praeceptum; quod
etiam illi modo eis congruenter perfecte imple-
verunt, ut ingeritur eorum pater.

Si quid autem ulterius quomodo consilia ad
primum praeceptum Charitatis pertinentia non
fuisse data Apostolorum sub praecepto, sicut et praedicta,
quum ad consilia utriusque praecepti eadem ra-
tione tenerentur; dicendum quod consilia ad
primum praeceptum Charitatis pertinentia
iam observabantur ab Apostolorum, unde Matth. 23:
Ecce nos reliquimus omnia, et secuti sumus
te; In abiectioe enim omnium temporalium
et sequela Christi, consistit perfectio divinae
Dilectionis, et per consequens consilia ad illud
praeceptum pertinentia, unde non superflua sunt, ni-
si ut informarentur de perfectione impletio-
nis secundi praecepti; hoc Burgerius.

Sed contra S. Thomam, quem allegat
Burgerius p. 2. q. 108 a. 1 ubi dicit, quod in lege veteri,
quae erat lex servitutis, non dabantur consilia,
sed tantum praecepta, quae necessitate impone-

tam; Martinus Uthman dicit se arguere ex
 litterarum veteris testamenti; nam Proverb. p^o dicitur:
 derpexistis omne consilium meum; ex cap.
 3 dicitur: custodi legem, atque consilia; dicens
 quod h^o auctoritatem non vixit contra dicens
 S. Thomae; nam consilium accipitur dupliciter,
 scilicet large pro quacumque suavione, seu mo-
 dificatione circa actus humanos dirigendos ad re-
 ctitudinem mentis, vel modestiam, et temperanti-
 am corporis, et prudentiam dirigendi res
 agendas in debitum finem, secundum quem
 modum, etiam divinum praeceptum potest
 dici consilium.

Alio modo dicitur consilium proprie,
 et strictè, scilicet pro ut se habet ex additione
 ad praeceptum Dei, quia scilicet consilia dantur
 de actibus supererogatoriis dirigendis ad
 perfectionem vite spiritualis, quae consistit
 in perfectione Charitatis Dei, et proximi ad
 quam non omnes tenentur; quomodo Apostolus
 accepit consilium 1. Cor. 7. dicens: de virginibus

autem preceptum Domini non habeo, con-
siliium autem do; dantur enim huiusmodi
consilia de his qui sunt viam ad perfectum
gradum charitatis, qui haberi potest in via;
Sicut de perfecta paupertate, castitate, et
obedientia propter Christum; sub quo modo con-
silia cadunt generaliter illa supererogationis
opera, quae voto suscepta perpetuo statum per-
fectionis constituent; quae consilia in veteres-
tate data non sunt; nam ut dicitur ad Heb. 7.
nihil ad perfectum adduxit lex; unde super
illud Matth. 19: si vis perfectus esse &c. dicit Elia
intelligneamus: ecce contemplativa, quae ad Evan-
gelium pertinet; et Elia Rabbari idem confix-
itae dicent: ecce duas vias hominibus pro-
positas addimus, scilicet activam, ad quam
pertinet; non occides et cetera legis mandata;
et contemplativa ad quam pertinet; si vis
perfectus esse; activa ad legem pertinet; con-
templativa ad Evangelium; et hoc modo locutus
est S. Thomas de consilio; sed et Nicholaus

Matthi 5.º super verbo: non enim veni abolere legem dicit Christus addidit consilium ad precepta veteris legis; hę sunt expositiones Tholoui, et Burgenis super verbo Domini: mandatum novum do vobis; sed adhuc videtur super-eius instantia, quę in veteri testam.^{to} non deerat perfectionis mandatum dicente David: Si reddidi retribuentibus mihi malis, et Deuteronomij 32: mihi vindictam, et ego retribuam, ubi translatio nostra habet mea est ultio; et Proverb. 25: si evaserit inimicus tuus, cibum illum; dic quod hęc dicta, et alia similia, quę in veteri testam.^{to} reperiuntur, ad novum referebantur; non ad amittendum in quo vetera perfectio consistit, ut aperte patet de retributione, de vindicta, de cibatione, et ceteris; mandatum vero Christi con-instituit, unde omnia bona procedunt; unde notantem dicit: ut diligatis invicem; dilectio autem actus cordis, id est voluntatis est.

Sed minimum etiam addendum videtur

hinc, nec propter secundam, aut expensivam ex-
positio. B. Gregorii dicens: mandatum
novum do vobis, ut diligatis invicem, sicut
dilexi vos, hoc est, amate invicem ad quod
amari vos; accipitur igitur similitudo, quod
ad terminum amorem; quia amor Dei exprimitur
ordinatur ad gratiam, et gloriam, et sic debet
ordinari nostre amor erga proximum; et
licet intensivè non possimus Christo am-
milari in paxi dilectione; tamen extensivè, sci-
licet diligendo etiam hostes possumus; quia
ut Augustinus dicit in sermone de communi
proximorum Maximum de diligendis inimicis:
nemo unquam in veritate se potest excusare; est
igitur preceptum charitatis proximi sic exten-
sum novum; et per hanc expositionem, et deinde in
proximo longe lateque tractatur, patet expositio no-
vitatis mandati. Adhuc, ac sequens, quam
volueris.

TRIGESSIMVS SEPTIMVS PASSVS

98

Legetis Super verum

Itenu venio, et accipiamus ad me prout

Jo. 14. Poterique xii, v. xum. ante adventu Domini

ad Judicium, de quo Itenu 1. dicitur: hic Itenu, qui

assumptus est a vobis, sic veniet, Immo descenden-

tium, statim deducantur ad Caelos, vel

ad Infernum, et videatur quod non.

1. quia ipse illud 1. adhuc parvum, et non exit peccatorum; dicit

Jo. 14. quod Sancti liberantur in fine Mundi, post hoc tamen vitam,

non ibi exunt, ubi exunt Sancti quibus dicitur: venite benedicti Patris mei;

sed illi Sancti exunt in Caelo: ergo Sancti post hanc vitam

non statim ascendant ad Caelum.

2. nam Aug. dicit in Enchiridion, quod tempus inter
hominis mortem, et ultimam resurrectionem interpositum

Abditis receptaculis continet; sicut unaquodque digna est requie,

vel exurnum; sed hec abditis receptacula non possunt intelligi Ce-

lum, et Infernum, quia in illis etiam post resurrectionem ultimam

cum corporibus exunt; unde pro nullo distingueret tempus

ante resurrectionem, et post resurrectionem: ergo non exunt

nec in Inferno, nec in Purgatorio usque ad diem Judicii.

3. melior est Gloria Immortalis quam corporalis, et simul

Omnibus redditum Gloria corporalis verit maior letitia

singulorum excommuni gaudio; ut patet ad Heb. 11.
super illud: Deus pro nobis aliquid melius pro-
videntia ubi dicit Gloria, et in communi gau-
dio omnium; maius fiet gaudium singu-
lorum: ergo multo fortius Gloria Annorum de-
bet differri usque ad finem, ut simul omnibus reddatur.

4.º pena, et premium, quae per sententiam
Iudicii redduntur, Iudicium procedere non debent,
sed ignis Inferni, et gaudium Paradisi dabuntur
omnibus per sententiam Christi Iudi-
cantis, scilicet in ultimo Iudicio, ut patet Act. 2.
ergo ante diem Iudicii nullus ascendit in
Coelum, vel descendit in Infernum.

5.º idem videtur per verbum Christi
Jo. 14. in fronte questionis positum.

In coramum est sententia Apostoli
2.^a Cor. 5: scimus enim, quoniam si texerimus
domum nostram lignis habitationis dissolve-
tur, quod edificationem ex Deo habemus.
Domumque non manu factam, sed sternam in
Coelis; et Philipe. 1. dicit: cupio dissolvi, et esse

cum Christo; ex quibus patet, quod Anima exu-
ta corpore non habens impedimentum
culpe vel debiti per se temporalis, qualis esset
Anima illa beatissima Pauli inuncantem vo-
lat ad Caelum, et eadem ratione alij boni ad
Locum eternum, et mali ad Infernum tendunt; Unde
Gregorius in *Dialogis* super verbo cupio dissolvere.
Addit: qui ergo Christum in Caelo esse non
dubitatur, nec Pauli Animam in Caelo esse negat,
sed non est negandum Christum esse in Caelo,
quum sit articulus Fidei: ergo non est dubitandum
Cum, Animam Sanctorum ad Caelum perire, quod
etiam aliqui Animas ad Infernum decedunt statim
post mortem constat ex sententia Domi-
ni Luc. 16: mortuus est autem dives, et sepultus
est in Inferno.

Pro responsione p.^o notandum, quod si-
cut in corporibus est gravitas, vel levitas,
quibus perueniunt ad unum locum, qui est finis
motus ipsorum, ita etiam est in Animabus
mexitum, vel demexitum, quibus perveniunt

Animę ad præmiũ, vel penam, quę sunt fines
 actionis ipsarum; unde sicut corpus per gravitatem,
 vel levitatem statim tendit in
 locum suum, nisi prohibeatur ita Animę sta-
 tim soluto vinculo carnis per quod in statu
 hęc detinebatur, statim præmiũ consequen-
 tur, vel penam, nisi aliquis impediat; sicut in-
 tendum impedit consecutionem præmiũ veniale
 peccatum, quod p. oportet purgari; eo quo requi-
 tur, quod præmiũ differatur; et quia locus
 deputatur Animabus secundum congruentiam
 præmiũ, vel penę, statim, et Anima ab obitu
 à corpore, vel in Infernum migrat, vel ad
 Cælum exolat, nisi impediat aliquis reus
 quo oporteat evolutionem differri, ut prius
 Anima purgetur; et huic veritati manifeste
 veterum auctoritates Scripturę con-
 firmę, et documenta Sanctorum Patrum; unde
 contrarium pro heresi esse habendum, ut
 patet A. Dialogum, et in libro de ecclesiasticis
 dogmatibus.

2.º notandum, quod Anima in statu gra-
tiae coequetur ex ipsa gratia, quam habet, est
digna Gloria; non enim habet impedimentum
proprie personae, nec corporis naturae, quia hoc
per Christi mortem fuit sublatum, et sic in-
telligitur, Christus preparans Beatitudinis
locum in quantum per mortem suam amo-
vit impedimentum naturae; et conuenerunt in
Coelum, trivit donum gratiae, quae duo exant ne-
cessaria ad conuersionem Gloriam; sublati igitur
impedimentis, scilicet communis per mor-
tem Christi, et personali per donum gra-
tiae solum superent, ut Anima sancta cor-
poris exorta in Coelum uolet, ac nulla ratione
extra Gloriam paruo, aut longo tempore de-
tenta, permaneat, ut dictum est.

Per quae patet responsio ad argum^{ta} in
consequens; ad primum expdicens, quod Glo-
ria illa se ipsam exponit, quod enim dicit: non
dum exunt, ubi exunt Sancti &c. statim exponit
subdens, id est, non habebunt queminus stolum,

quom habebunt sancti in resurrectione.

Ad 2um dicendum, quod inter illa abditæ receptacula de quibus Augustinus loquitur etiam sunt computanda, et Infernus, et Purgatorius in quibus aliquæ Animæ ante resurrectionem continentur; et ideo distinguitur tempus ante resurrectionem, et post, quia ante resurrectionem sunt ibi sine corpore, postea autem exire cum corpore, et quia in aliquibus receptaculis sunt modo Animæ in quibus post resurrectionem non exiunt.

Ad 3um dicendum, quod hominum corpora habent quandam continuationem ad invicem, quia secundum ea est verum, quod dicitur Actuum 17, quod Deus ex uno fecit omnium hominum genus; sed Animas nihil latum finxit; unde non est tanta congruentia, ut omnes homines simul glorificentur in Animas, sicut quod simul glorificentur in corpore; et præterea gloria corporis non est essentialis, sicut gloria Animæ; unde maius

Decrementum esse Sanctorum, si Gloria Animi
differeatur, quoniam de hoc, quod gloria corporis
differtur; nec potest hoc decrementum Gloriae
recompensari propter ampliationem singulorum
gaudiorum et gaudio communi.

Ad 4um dicendum, quod eadem obiectio
proponit, et solvit Gregorius in 1. dialogorum sic:
si inquit nunc in Coelo sunt Animi Sanctorum
quid est, quod in die Judicii pro Justitiae retribu-
tione recipiant; et respondet hoc cum minus
creverit in Judicio, quod nunc Animi solam
gloriam retributione letantur; postmodum vero
etiam corporum beatitudine perficiuntur, ut in ipsa
quoque carne gaudeant, in qua dolores pro
Domino cruciatique perrepererunt, ex eodem modo
dicendum est de damnatis.

Ad 5um autem, quod ex sententia Christi
obicebatur, dicendum, quod Christus duplici-
ter venit, ad accipiendum fideles; primo modo, ut
accipiat ad beatitudinem Animi, et sic quotidie venit
ad Ecclesiam, accipiendo Sanctum Animum a

corporibus, et transferendo eam ad
Gloriam; hic tamen adventus non
est visibilis, aut per praesentiam cor-
poralem, sed in fine
Mundi corporaliter, et visibiliter
ad annuntiandum fidelibus ad Beatitudi-
nem Animae, et corporis simul; et
sic intellectum verum fuisse verbum
illorum Hetericorum si vane, et catho-
lice intellectum, scilicet, quod
fidelibus in corpore, et Anima non
annuntiamur ad Beatitudinem usque
ad diem Judicii; sed et hoc est intelli-
gendum de lege communis; nam
ex speciali privilegio nonnulli
Sancti manent in corpore, et Anima
in Beatitudine aeterna, ut tradidit
beata Virgo, et pie creditur
de beato Joanne Evangelista, et San-
tus Thomas dicit in expositione Simbo-
li; et forte illa corpora Sanctorum

que in Domini Pannone reuocasse
 xura; hoc nonnullis exceptis. S. 7.
 A. Sñ dicitur 15. q. 1^a q. 1^a 2^a

TRIGESSIMVS OCTAVVS PASSVS.

Luxus superuenit:

Mundus, quod cum

exat diligenter Jo. 15. Luxuria;

Ut cum semper cum

boni diligant sui similes;

et videtur, quod non.

Item aliqui Principes mundani, de
 quibus loquitur Dominus, quodam
 persecutores Apostolorum, aliquos
 tamen mundanos, ex malis non dilige-
 bant, imo dicebant, et persequabantur
 eos, et latrones, parricidas, homicidas,
 et huiusmodi, quos intenciebant.
 Sed contra est verbum Domini.

Pro responsione dicendum, quod secundum
 doctrinam Phil. 1. Ceterum malum si inter
 quum est, re ipsum destruit; unde malum non

potest esse pium, imo est necesse, quod parti-
cipet aliquis de bono; licet igitur Principes,
illi qui persecuti sunt Apostolos, essent mali,
et mundani, quantum ad superbiam, et infir-
mitatem, et huiusmodi; tamen aliquod bonum
habebant, ut pote Iustitiam civilem, et
clementiam, et alia eiusmodi, sicut legitur
de Traiano, et aliis Principibus mundanis, qui
persecuebantur Christianos, et predones, qui
exant eis dissimiles in quantum eis exat
eius bonum Republice, quam illi turbabant;
et sic etiam habebant odio Apostolos, et alios
tales, quia nocivos Republice putabant,
et sic eis dissimiles exant; et sic Mundanus
mundanos diligebat, bonos vero, sicut Apo-
stolos, quia Fide dissimiles, et inique, ac fal-
se pacis turbatores odiebant; et per hoc par-
te responsio ad argumentum in contrarium.

Sed adhuc posset addere obiciendo, quod
sunt nonnulli mundani eodem modo laboran-
tes, qui tamen nec sibi similibus periculis;

sed ipsos continuo maxime persequuntur, ut
 faciant superbis, et avariis, et luxuriosis; ad hoc
 dicendum, quod duplex est amor, scilicet est ami-
 citiae, et concupiscentiae; In amore autem ami-
 citiae similitudo est causa amoris, Juxta illud
 Eccl. 13: Omne animal diligit simile sibi, si-
 cut omnis homo proximum. sibi; quia amicus
 vult amico bonum in quantum apprehendit
 ipsum, quodammodo utitur sibi; quia amicus
 est alter ipse secundum Phil. 8. Ethic; quod intel-
 ligitur non per realem identitatem; sed per
 conformitatem, et similitudinem; In amore
 autem concupiscentiae, quia aliquis vult sibi
 ipsi bonum non est sic; Unde quanto plus
 diligit se amore concupiscentiae, quanto ~~magis~~
 alium sibi similem, tanto magis odit eum,
 in quantum impeditur per eum a consecutio-
 ne boni, quod cupit; et sic unus superbus odit
 alium, in quantum recipit sibi singula-
 rem excellentiam, quam cupit; et avarus
 similem ad viciam, in quantum recipit sibi

luxum, quod desiderat, vel prosequitur,
et sic de aliis.

TRIGESSIMVS NOMVS PASSVS.

Quarta super vextu.

Sic enim non abiecto panaclicus

non venit ad you Joa. 16. Potest quod

in vextu plenitudo gratie Spiritus

Sancti debuit dari ante Ascensionem

an statim post eam.

Primo arguitur, quod debuit dari ante, nam ple-
nitude gratie debuit dari in temporis plenitudine;
sed plenitudo temporis incipit in Paenitentia Chri-
sti Gal. 4: at ubi venit plenitudo temporis misit
Deus Filium suum factum carnaliter factum
sub lege.

2° videtur, quod non statim post Ascensio-
nem debuit dari, ^{imo} quod etiam modo plenitudo gra-
tie non sit data, quia sicut Filius est a Patre,
ita Spiritus Sanctus est ab utroque. Statim
autem veteris testamenti contemporaneo Patri
in quo Patres intendebant generationi. Similiter

Statum novae legis correspondere Filio in quo cle-
 xici intendentes sapienter Filio appropriate habere
 Populus regere: ergo videatur, quod sit ~~populus~~
 alium statum Spiritui Sancto correspondere. In
 tempore autem Spiritui ~~sancto~~ correspondente
 debet dari plenitudo gratiae: ergo &c.

Contra utrumque praedictorum arguitur
 per illud, quod dixit Salvator Discipulis suis in
 auctoritate in fronte quæstionis posita: si non
 abieci, paracletus non veniet ad vos; ex quo par-
 tet, quod ante Ascensionem Christi, non fuit
 data plenitudo Spiritui Sancti; et requiritur: si
 autem abieci, mittam eum ad vos; ex quo par-
 tet, quod Spiritui Sancto post Christi Ascen-
 sionem cito fuit datus, et non haec erant d'lecta.

Pro responsione p.^o notandum, quod circa
 hanc quæstionem exaraverunt Arianici accepto
 colore falso ex quibusdam verbis Christi Jo 14,
 ut Augustinus dicit contra Faustum. Vbi Christus
 loquens de adventu Spiritui Sancti dixit: Pos-
 tula: quem autem venerit ille Spiritus Veritatis,

doceret nos omnem veritatem. Unde Augustinus. Apo-
toli non cognoverunt omnem veritatem; ut dicit
Epistolam 1^a Cor. 13: eo pax cognovimus, et ego
pax professamur: ex quo proximo Spiritus Sancti
non fuit impleta in Apostolis; sed in ipso Mar-
tino, qui fuit ipse longe posterior, et ut ipse dicitur,
cognovit plenitudinem veritatis. Quamobrem Mar-
tini non recipimus librum Actuum Apostolorum;
quia ibi expressum positum missio plenitudinis
Spiritus Sancti super Apostolos, ut patet Actuum 2;
nec solum Martinum ex illo dicto Christi occu-
sionem exaudi accepit; sed etiam impium Ma-
thiam, ut latius dicitur super Apocalypsim c. 13
1^amo. Burgeri.

2° notandum, quod ex hoc hominum Martinianorum
hereticorum evidenter apparet; quia Marti-
nus, quem dicitur, cognovisse omnem veritatem,
non solum multas falsas, sed etiam absurdissimas
dixit, ut patet intuitu eius ex hoc, quod Divus
Augustinus in libris confessionum, et contra
Faustum, et in complexibus aliis destruxit, et alii

Theologi super 2, et 3. Sinaius; quia propter di-
cerant, quod plenitudo Spiritus Sancti secundum
quod Christus promiserat, fuit completa in Apo-
stolis, qui fuerunt ipsi Christus propinquissimi,
in quo habitaret omnium plenitudo Divinitatis; verum
tamen talis plenitudo non fuit data Apostolis
ante Ascensionem Christi, cuius ratio est, quia
ad hoc datum Spiritus Sanctus hominibus, ut
eorum corda luxarent elevarentur per desiderium
Coelustum; desiderium autem hominum non tendit
efficaciter ad aliquod, nisi illud apprehendatur,
ut possibile, ideo possibilitatem perveniendi ad Coele-
stia debuit prius hominibus declarari, quam
daretur plenitudo S. Sancti; illa autem potes-
tas fuit declarata in Christi Ascensione se-
cundum quod dicitur Actus 2: ascendit au-
tem cor parandum iter, et ideo plenitudo Spiritus
Sancti non debuit dari ante Ascensionem Christi
propter quod dicitur Ioh. 7. nondum erat Spiritus
datus, quia Filius nondum erat glorificatus;
secunda ratio est, quia Spiritus Sanctus

est amor spiritualis, et ideo Apostoli prius de-
 buerunt disponi per aliquem spiritualem amo-
 rem ad Christum antequam reciperent pleni-
 tudinem Sancti Spiritus; talis autem dispositio
 facta est subtrahendo amorem carnalem ad Christum,
 qui carnaliter est proprietas corporali ipsius Chris-
 ti cum Apostolis; quod quidem proprietas subtrac-
 ta est in eius Ascensione: ideo & textus ratio
 est, quia Christus non dedit Sp. S.^m in quantum
 homo; sed in quantum Deus; et ideo prius debuit
 declarari eius Divinitas per Ascensionem ad
 Patris equalitatem, quam daret Spiritus Sancti
 plenitudinem.

3.º notandum, quod non debuit retardari
 talis donatio plenitudinis S. Sancti per longum
 tempus; quia Decernitur erat, ut illi, qui erant pri-
 mi fundatores Ecclesiarum post Christum in
 maiore plenitudine haberent Spiritum Sanctum
 post ipsum; quibus statim imminerat
 tempus predicandi veritatem Evangelii per uni-
 versum orbem; tamen de plenitudine Divinæ

potentia potest dari plenitudo Spiritus sancti
indifferenter in quolibet tempore. Ad
id ^{um} ^{um} dicendum, quod plenitudo gra-
tie incipit à Christi conceptione, quia cum An-
tho ex tunc plenitudine gratiae fuit repletus; verum
tamen illa plenitudo non exat ex tunc ad alios
derivanda; sed post Ascensionem, et glorificati-
onem Christi, ut patet per predictam; non enim
opportuit, quod à principio plenitudinis tem-
poris daretur omnis plenitudo gratiae; sed secun-
dum ordinatum processum dispositionis divinae.

Ad secundum dicendum, quod lex nova
successit veteri, sicut perfectum imperfecto;
sed non est alius status expectandus perfectionis
status novae legis, quam nova lex ultimum per-
fectionem possibilem in via contineat. unde
non est expectanda alia lex, vel alius status
magis correspondens Spiritui Sancto, quam
status novae legis; praecipue quia lex nova est
lex amoris; amor vero appropriatus Spiritui
Sancto, sicut ex Filio propter quod dicit Apost. Ro. 8:

lex spiritalis vite in Christo Iesu, et eodem modo lex veteris non correspondet Patri solum, sed etiam Filio, in quantum fuit ibidem proprius ciuitas, et significatus, quod ipse dicit Saluator Ioannis 5° si credideris Moysi, credideris forvitam et mihi; de me enim ille dixit.

Quod autem Marcion adducebat pro se, scilicet, quum venisset ille spiritalis veritatis docebat non omnem veritatem, variè intelligendam, scilicet necessariam ad salutem; non solum pro personis Apostolorum, et Discipulorum; sed etiam pro reipsum Ecclesiarum, et fidelium instructione, et generaliter omnem veritatem statui, et officio eorum condecens, et talem procul dubio receperunt, et possederunt. Apostoli in illa missione Sp. S.^{ti} de qua Actuum 2° et Marcion nullam.

Quod autem dicit Apostolus 1. Cor. 13: ex parte cognoscimus, loquitur aperte de cognitione vie respectu cognitionis propriæ, et ideo non agit ad propositum; Apostoli enim

cognoverunt ea, quae expedirent, ac decuit, eis
scire pro statu vrbis, et ministerio ad quod inveni-
turi sunt, ut dictum est.

Quadragesimus Passus.

Lupus id super veni.

Hec est autem vita aeterna, ut cog-

noscant te solum Deum verum,

et quem misisti Jesum Christum

Jo 17 in verbo: ut cognoscant, quae in-

potent, utrum Beatitude magis con-

sistat in actu intellectus, quam in actu voluntatis.

Primo probatur, quod magis in actu voluntatis,
quia Beatitude est summum bonum; sed bonum
in quantum huiusmodi est obiectum volun-
tatis, et non intellectus: ergo Beatitude magis
consistit in actu voluntatis, quam intellectus.

2° quia secundum Phil. 1. Ethic: delectatio
requiritur ad Beatitudeinem; unde et in Graeco
nomen Beatitudeinis a gaudio accipitur; sed
delectatio est in voluntate, seu in affectu: ergo
et Beatitude.

3° secundum Philosophum in 10. Ethic: felicitas consistit in actu nobilissimæ virtutis; sed charitas est excellentissima omnium virtutum 1. Cor. 13: ergo quoniam charitas ut in voluntate ibi quærenda est Beatitude.

4° sicut Anima imperat corpori, ita voluntas imperat intellectui, et per consequens est eo superior; sed Beatitude magis ponitur in bonis Animæ, quam corporis, quia Anima est superior corpore: ergo eadem ratione magis debet poni in voluntate, quam in intellectu, quia est eo superior.

5° Beatitude hominis consistit in perfecta coniunctione ad Deum; sed perfectus homo coniungitur Deo per voluntatem, quod per intellectum, unde dicit Hieronimus de sancto victore super 7° cap: celestis hierarchiæ in verbo: mobile, et accutum &c. Dilctio supereminet scientiæ, et maior est, quam intelligentia; plus enim Deus diligitur, quam intelligatur, inquit dilctio ubi scientia foris est: ergo Beatitude con-

sic est magis in dilectione, quam in cognitione,
et in voluntate, quam in intellectu.

6° cum oppositum est peius, ipsum
est melius; iuxta patet ex hoc, quod dicitur 8° 1^a,
quod pessimum est contrarium optimo; reddat
Dei videtur esse inter omnia pessimum: ergo
Charitas cui per se, et directe oppositum odium
Dei, est optimus habitus, et per consequens
voluntas, in qua est Charitas tanquam in
subiecto inter ceteras potentias est optima,
ac per hoc actus eius optimus, et sic in ipso
consistit principaliter Beatitude, quam inque
cumque alio.

Confutatio per quamdam Regulam Phil. 2. pro-
prie prope finem, que talis est: si sunt duo opposita,
quorum unum est eligendum, reliquum vero
fugiendum; si unum eligendum cum fugiendo
opposito alteri eligendo sit magis eligendum,
quam aliquid eligendum, cum fugiendo opposito
primo eligendo, sequitur, quod primum eligendum
per se sit melius, et magis eligendum; sed

exemplum Th. ibi videtur esse tale, velle
 concedere, nolle concedere, concedere, non con-
 cedere; si ergo magis eligendum est velle con-
 cedere cum non concedere, quam concedere cum
 nolle concedere, requiritur quod velle concedere,
 siue agere per se sit magis eligendum, quam
 concedere, siue agere per se sumptum; et licet
 exemplum sit satis patens; tamen potest adduci
 quoddam forte patenti, et est tale. Videre, et
 cecum esse sunt opposita, et vtrum est eligen-
 dum, scilicet videre, et reliquum fugiendum, scilicet
 cecum esse; similiter audire, et mundum
 esse, et audire est eligendum, mundum esse est
 fugiendum; si ergo videre, et mundum esse est
 magis eligendum, quam audire, et cecum esse,
 requiritur, quod videre per se sumptum sit
 melius, quam audire per se sumptum; ad
 propositum videre Deum, et ignorare ipsum
 oppositum, et primum est eligendum, secun-
 dum est fugiendum, et similiter amare Deum,
 et odire ipsum oppositum, et primum est

eligendum, secundum est fugiendum; sed amare
Deum, et ignorare Deum videtur esse
melius, et magis eligendum, quam videre Deum,
et odire eum: expro amare Deum per se sumptum
videtur esse melius, et eligibilius, quam videre
Deum, quod etiam probandum; et sic videtur Be-
atitudo consistere in actu voluntatis, quam eligi-
bilium, et melior.

7.º cuius oppositum est peius ipsum, est me-
lius; sed oppositum charitatis peius est, quam
oppositum divine visionis, quia malum culpe
oppositum charitati, scilicet peccatum mortale;
malum vero per se oppositum visioni divine, sci-
licet carentia visionis; sed malum culpe est
peius secundum omnes, quam malum per se, quia
Deus est actor mali per se, non autem mali culpe,
et pena infligitur, ut culpa vitetur: expectan-
tibus, et amor Dei est melior visione eius;
et sic actus voluntatis magis habet rationem Be-
atitudinis, et ultimi finis, quam actus intellectus.

In contrarium est dictum Sabraonis

1° quod in fonte questionis positum est: hoc
est autem vita (eterna) dicitur.

2° quia 1. Cor. 13. super illud: quum tra-
didit regnum Deo, et Patri dicit ^{id est,} Pax quam
perduxerit exedentem ad contemplationem Dei
Patris, ubi est finis omnium, requies perpetua,
et gaudium; sed hoc est Beatitudo: ergo in con-
templatione intellectus Beatitudo consistit.

3° quia Phil. 10. Et hic ostendit quod in con-
templatione virtutum actu ultimus hominis
Beatitudo consistit; sed hoc pertinet ad intelec-
tum: ergo Beatitudo maxime consistit in intel-
lectu.

4° quia 2^m Thom. 1. Ceterum bonum in quo per
se est sufficientia, est felicitas, vel Beatitudo;
sed hoc est in cognitione 1014: Domine ostende nobis
Patrem, et sufficit nobis: ergo in actu intellectus
consistit felicitas, vel Beatitudo.

Pro declaratione dictae questionis p^o est
notandum, quod super hac questione est non parva
disceptatio inter Scotum, et Perum Alexum,

et suis sequacibus, vtrum ex parte, et ex alia San-
tum Thomam, et aliorum Doctorum Thomistarum; illis
asserentibus, quod Beatitude consistit essentialiter
in actu voluntatis; his contradicentibus, quod nec
finito, nec aliquis actus voluntatis potest esse
essentialiter Beatitude; sed solum actus intellectus;
quam conclusionem probat S. Thomas in multis
locis precipue 12. q. 3. a. 3. ubi sic dicit: ad Beatitude-
nem duo requiruntur, vtrum, quod est esse Bea-
titudinis, aliud quod est, quavi per se accidentia,
scilicet delectatio ei adiuncta; dico exp, quod quan-
tum ad id quod est essentialiter Beatitude im-
possibile est, quod consistat in actu voluntatis;
manifestum est enim, quod Beatitude est con-
secutio ultimi finis; consecutio autem finis
non consistit in ipso actu voluntatis; voluntas
enim fertur in finem, et abrenunt, quum ipse
desiderat, et perueniat, quum in ipso requies-
cat delectatur; manifestum est autem, quod
ipsum desiderium finis non est consecutio finis;
sed motus ad finem; delectatio autem advenit

voluntati eo hoc quod finis est proprium; non autem
e converso finis fit proprium, quia voluntas de-
lectatur in illo; oppositum igitur aliquid aliud esse,
quam actum voluntatis per quod fit ipse finis
proprius voluntati; et hoc manifeste apparet circa
finem venibilem; si enim consequi pecuniam
esse per actum voluntatis; statim cupidus
à principio consequatur esse pecuniam, qui
vult eam habere; sed à principio quidem est
ei abesse, consequitur autem ipsam per hoc quod
manu eam apprehendit, vel aliquo huiusmodi;
et tunc iam delectatur in pecunia habita. Sic
igitur, et circa intelligibilem finem contingit;
nam à principio volumus consequi finem
intelligibilem; consequimur autem ipsum
per hoc, quod fit nobis proprium per actum intel-
lectus, et tunc voluntas delectata conquiescit
in fine iam adepto; sic igitur esse beatitudi-
nis in actu intellectus consistit; sed ad volun-
tatem pertinet delectatio consequens beati-
tudinem secundum quod dicit Augustinus 10. con-

fervorem, quod Beatitude est gaudium de rebus,
quod Deus est, quia scilicet ipsum gaudium est
consummatio Beatitudinis.

2.º notandum quod 3. contra Gentiles c. 21
adducit S. T. ad confirmationem sue opinionis novem
rationes, quarum novem sunt, quae efficaciae vi-
dentur, recitabo; p.^a est si aliquis actus voluntatis
erit ipse felicitas, hic actus, aut erit desiderium,
aut amare, aut delectari; impossibile est autem,
quod desiderare sit ultimus finis; est enim de-
siderium secundum quod voluntas tendit in illud
quod nondum habet; hoc autem contrariatur
rationi ultimi finis; amare etiam non potest
esse ultimus finis; amare enim bonum non
solum quando habemus, sed etiam quando non
habemus; eo amare enim est, quod non habet
desiderio quod habet; si autem amor habiti sit
perfectio, hoc cavendum est hoc, quod habet bonum
amatum; aliud igitur est habere bonum, quod
est finis, quam amare, quod ante habere est
imperfectum, post habere autem perfectum; simi-

litera autē nec delectatio est ultimus finis; ipse
 enim habere bonum est causa delectationis,
 vel dum bonū nunc habetum venturum, vel dum
 primum habetum memoratum, vel dum in futuro
 habendum speratum, non igitur est delectatio
 ultimus finis. Secunda ratio, scilicet rei
 sit finis, aliqua rei extensio, illa operatio etiā
 dicitur finis ultimus per quam p.^o consequi-
 tur talem rem; sicut his, quibus pecunia est
 finis, dicitur etiam finis possidere pecuniam;
 non autē amare; nec cupere; finis autem ulti-
 mus substantię intellectualis Deus est; illa igitur
 operatio hominis est substantialiter eius Be-
 atitudo, vel felicitas, per quam p.^o attingit Deū,
 hoc autem est intelligere; nam velle non por-
 sumus, quod non intelligimus; unde August.^{us}
 libro de Trinitate; quod proximum quisque igno-
 rat, amare nullo potest pacto; est igitur ulti-
 ma felicitas hominis substantialiter in cog-
 noscendo Deum, non autem in actu voluntatis;
 Tertia ratio, quoniam Beatitude sit proprium

bonum naturae intellectualis, oppositum, quod secun-
 dum illud naturae intellectuali conveniat, quod
 est tibi proprium; appetitus autem non est pro-
 prium intellectuali naturae; sed omnibus rebus
 inest, licet diversimode sit in diversis; quae ta-
 men diversitas procedit ex hoc, quod res diversim-
 ode se habent ad cognitionem; quae enim
 omnino cognitione carent, habent appetitum
 naturalem tantum; quae vero cognitionem
 habent sensitivam, et appetitum sensitivum
 habent, sub quo insensibiles et concupiscibiles
 continentur; quae vero habent cognitionem in-
 tellectivam, et appetitum proportionabilem
 habent, scilicet voluntatem; voluntas igitur
 secundum quod est appetitus, non est proprius
 naturae intellectuali; sed solum secundum quod
 ab intellectu dependet; intellectus autem
 secundum se proprius est naturae intellectuali,
 Beatitudo igitur, vel felicitas in actu intellectus
 consistit substantialiter, et principaliter
 magis quam in actu voluntatis. Quarta ratio:

in omnibus potentias, quæ moventur ad sui
 objecta, objecta sunt priora naturaliter
 actibus illarum potentiarum, sicut motus natu-
 raliter prior est, quam moveri ipsum mobile;
 talis autem potentia est voluntas, appetibile
 enim movet appetitum; objectum igitur volun-
 tatis naturaliter prior est, quam eius actus;
 prius igitur eius objectum præcedit omnem
 actum eius; non potest ergo actus voluntatis
 esse prius voluntati, hoc autem est ultimus
 finis, qui est Beatitude; impossibile est
 ergo, quod Beatitude, sive felicitas sit ipse
 actus voluntatis.

3.º ad componendum litteram inter has
 Nimis auctoritatis pater, notandum est, quod
 nota S. Thom. 1.º 2.^{ae} dist. 19. q. 1.^a art. 1.º q. 2.^a scilicet
 quod Beatitude in voluntate dupliciter
 potest intelligi, uno modo ita quod sit voluntatis
 objectum, et sic Beatitude, quum sit ultimus
 finis, et ex fine est ratio boni, quod est volunta-
 tis objectum, oportet ponere Beatitude esse in

voluntate; alio modo itaque sit aliquis actus
 voluntatis, et sic Beatitude in voluntate esse non
 potest; nam Beatitude ultimum finem homi-
 nis importat; finis autem ultimus hominis
 potest accipi duplex; unus in ipso, et alius ex-
 tra ipsum; in ipso videlicet operationis rei dicitur
 esse finis eius, quum omnis res sit prop-
 ter suam operationem; finis vero extra ipsum
 est ad quod per suam operationem pertingit;
 non autem quilibet operatio potest dici finis;
 sed illa que fini exteriori proximo coniungit; et
 hoc dico, quando res finem extra se habet;
 tunc enim oportet quod finis interior ad
 extensionem ordinetur, et sic finis exterior
 sit, quasi finis ultimus, et finis interior, qui
 est operatio, sit ad illum ordinatus; sicut videmus
 quod res naturales per operationes, quas ha-
 bent, pertingunt secundum assimilationem
 quamdam ad divinam bonitatem, que est eorum
 exterior finis; non autem est possibile, ut ipse
 voluntatis actus sit ultimus finis aliquid; quia

quem voluntatis obiectum sit finis, hoc ipsum
quod est velle, et quilibet alius voluntatis
actus nihil est aliud, quam ordinari aliquo
in finem, unde presupponit alium finem, et
ideo si ipsum velle dicatur esse volitum oportet
presupponere ante hoc aliquid esse volitum, non
enim potest intelligi in aliqua potentia esse
flectio super actum suum, nisi actus suo in quo
fit reflexio prius terminato per obiectum pro-
ximum, quod sit aliud ab ipso actu potentia illius;
aliter ^{oportet} in infinitum procedere; si enim intel-
lectus intelligit se intelligere, oportet, quod
intelligat se intelligere aliquid; et si dicatur,
quod intelligit se intelligere, hoc quod est
se intelligere, adhuc oportebit aliud ponere,
et sic in infinitum; patet ex eo quod ipsum in-
telligere non potest esse proximum obiectum
intellectus; et eadem ratione, nec ipsum velle potest
esse obiectum proximum voluntatis; quum ex eo obiectum
proximum voluntatis sit finis ultimus, im-
possibile est, quod aliquis voluntatis actus sit

Ultimus finis voluntatis, nec etiam potest dici,
 quod avertit finis exterioris sit per actum volun-
 tatis immediate; intelligitur enim esse actus vo-
 luntatis ante avertitionem finis, et motus qui-
 dam in finem; post avertitionem vero, et quiescatio
 quidam in fine; non potest autem esse, ut voluntas
 mens quiescat in fine, inquam prius tendebat,
 nisi quia voluntas alio modo se habet ad finem,
 quam prius, vel e contrario; illud ergo quod facit
 voluntatem, hoc modo se habet ad finem, ut voluntas
 quiescat in ipso, est ultimus finis interior, qui
 p.^o coniungit exteriori fini; sicut si alicuius ex-
 terior finis sit pecunia, finis interior erit pos-
 sessio pecunie per quam homo se habet ad pec-
 uniam, et voluntas in ea quiescat; quum ergo
 ultimus finis, quum exterior, — humanę
 voluntatis sit Deus, non potest esse, quod aliquis
 actus voluntatis sit interior finis; sed ille actus
 erit ultimus finis interior, quo primo hoc modo
 se habebit ad Deum, et voluntas quiescat in ipso;
 Hęc autem est visio Dei secundum intellectum, quia

per hanc fit, quoniam quidam contactus dei ad in-
 tellectum; quum omne cognitum sit in cognoscente
 secundum quod cognoscitur, sicut etiam corporalif-
 tactus ad delectabile corporeum inducit quietationem
 affectum; ex ideo ultimus finis hominis est in actu
 intellectus, ex ita Beatitudo, quae est ultimus finis
 hominis in intellectu consistit, tamen id, quod est
 ex parte voluntatis, scilicet quietatio ipsius in fine,
 quod potest dici, delectatio est, quasi formaliter
 completum rationem Beatitudinis, sicut superve-
 niens visioni, in qua substantia Beatitudinis con-
 sistit, et sic voluntati attribuitur, et p^a habitudo
 ad finem secundum quod associationem finis ap-
 petit, et ultimus secundum quod in fine iam affe-
 cto quietatur, ex quibus concluditur, quod
 actus voluntatis, qui est delectatio requiritur ad Be-
 atitudinem, quasi formam completivam beatitudinis
 quia delectatio perficit operationem, ut quidam
 finis superveniens, velut si Juvetibus super-
 veniat pulchritudo, quae Juvetutem decorat 10.
 Et hic, et sic procedit opinio scotizantium; nec

Thomistis id negabunt, sed ratio Dei dicendum
 intellectum, quod attingitur ultimis finibus, qui
 est Deus, est circumstantialiter Beatitudo in actione ex
 attingit intellectuali, et secundum hoc procedit opi-
 nio Thomistarum, et veneranda Domini Jo. VI
 hoc est vita eterna, ut cognoscant, et videlicet per
 ter in unum redeunt, nisi qui non inde edifi-
 cetur, sed inde rissetur, inquit.
 Superest autem, ut ad argum^{ta} con-
 Saneum Thomam, et suos sequaces respondeamus.

Ad primum exp^o dicendum, quod ratio illa
 ostendit, quod Beatitudo sit in voluntate, sicut su-
 um obiectum, non autem, quoniam actus eius.

Ad secundum, quod delectatio requiritur
 ad Beatitudinem, quoniam forma completiva Bea-
 titudinis, quia perficit operationem, ut finis
 superveniens, velut si juvenibus superveniat
 pulchritudo, juvenutem decorant, ut paulo ante
 dictum est.

Ad tertium dicendum, quod etiam pro
 tanto dicitur altior virtus, quam ceterae, quod sunt

in via, quia ipsa ~~ordinatur~~ ~~ordinatur~~ in Deum;
 ipsa est etiam cuius exit impatiens ultimus qui-
 etatis in Deum; hoc tamen non dicit ei, quod ac-
 tus eius sit ipsa substantia Beatitudinis; sed
 vel inclinatio quaedam in ipsam, sicut in statum
 viæ, vel quietatio in ipsa, sicut in statu Patriæ.

Ad quantum dicendum, quod actus corporis
 non potest pertingere, ut consequatur bonum Fini-
 tis; sed actus intellectus potest pertingere ad con-
 sequendum bonum, quod voluntas appetit, et ideo non est
 simile.

Ad quintum dicendum, quod per affectum
 homo perfectius Deo coniungitur, quam per in-
 tellectum, in quantum coniunctio, quæ est per
 affectum superavenit perfectæ coniunctioni, quæ est
 per intellectum, perfectior, et decoratur eam; sed
 tamen oportet quod prima coniunctio sit remper
 per intellectum; dilectio enim prius inclinatur in
 coniunctionem perfectam appetendam, quam
 intellectus perfecte coniungatur, quamvis in
 non prius, quam intellectus, quoquo modo est.

noscat, eo, quod appetitum non poterit esse incor-
 muni omnino; et ideo dicit Hieron., quod uentura
 foras manet, ubi dilectio exierit.

Ad sextum dicendum, quod illa propositio,
 scilicet cuius oppositum est peius ipsum est ma-
 lius, videtur habere multam instantiam; nam
 auaritia est peius rectum, quam timiditas, quia
 peius est a bonis discedere propter bonum ex-
 timum, quam propter bonum corporali; et peius
 est subdi per appetitum bono exteriori, quam
 bono corporali; et tamen liberalitas, cui oppo-
 nitur auaritia non est melius uirtus, quam
 fortitudo; sed potius e conuerso; quia uirtus
 est per uirtute in bono uirtutis usque ad mor-
 tem, uirtutem maximam peras, quam bene
 se habere circa dationem, et acceptionem
 rerum exteriorum; Item superbia est ma-
 ius vitium, ut pote Regina uirtutum, cuius
 sunt duces capitalia uicia, ut patet per Exe-
 chum 13. Moraliter super illud Job: exortatione
 ducem, et uilatum exortatur; et tamen humi-

Vita non est maxima virtutum; in istis
 virtutibus theologicis sunt meliores ea, scilicet ⁷⁶ Fides,
 Spes, et Charitas, et aliquae morales, scilicet Ius-
 titia, et fortitudo; Dato tamen quod assumptum
 illud sit verum, scilicet, quod illud est melius,
 cuius oppositum est, peius, dici potest, quod im-
 posito non poterit habere veritatem, cuius ratio
 est, quia defectus voluntatis includit defectum
 intellectus, et non viceversa; in talibus
 autem nec illa regula tenet in 8. Ethic, scilicet
 quod peius est contrarium optimo; nec etiam
 alia regula secundi priorum in alia ratione, vel
 confirmatione adducta; unde exponitur in 2.
 priorum dicunt communiter, quod illa regula non
 tenet in illis, quorum unum non pendet ab alio,
 et ponitur exemplum de vivere, et bene vivere; nam
 bene vivere supponit vivere, et ab eo dependet,
 ut pote sine quo esse non poterit; bene vivere
 autem melius est, quam vivere tantum; et
 tamen male vivere vultem pro male vivere
 non est peius, quam non vivere; quia non

Vivere tollit totam vitam, male autem vivere
 non totam tollit; sed abicit aliquis de perfectione
 eorum; hoc est responsio Leonardi de Cammello, qui
 non apparet probabilis; sed vixi hoc posset dici,
 quod Charitativus sit optimus virtus, et optimus
 habitus vie, loquendo de habitibus virtutum, non
 includendo habitum, qui est gratia; sed hoc con-
 cerno non habetur, quod voluntas sit potentia
 nobilior intellectu, quoniam intellectus est nobi-
 lior voluntate; quam conclusionem probat S. Thomas
 1. p. q. 82. a. 3. dicens: Obiectum intellectus est
 ipsa ratio boni appetibilis; bonum autem appeti-
 bile, cuius ratio est in intellectu, est obiectum vo-
 luntatis, quanto autem aliquid est simplicius,
 et abstractius, tanto est secundum se nobi-
 lius, et altius, et ideo obiectum intellectus est
 altius, quam obiectum voluntatis, quam ergo
 ex propria ratio potentis sit secundum ordinem,
 ad obiectum requiritur quod secundum se, et sim-
 pliciter intellectus sit nobilior, et altior volun-
 tate; et per hoc excluditur illa ratio, quam

aliqui faciunt, quod quum Beatitude debeat consistere in actu excellentionis potentie, et voluntatis sit excellentionis intellectus: ex hoc dicitur quod voluntas non est excellentionis intellectus; sed e contra.

Ad confirmationem vero dicitur, quod regula Th. 8. Eth. tenet volum in Moralibus, scilicet in eligendis, et fugiendis moraliter, ut S. Thomas dicit 12. q. 73. a. 4. ubi ostendit quomodo maxime virtuti oppositum maximum peccatum, loquendo de oppositione directa; nam de oppositione indirecta minus peccatum oppositum maiori; vide ibi, et in questionibus de malo q. 2. a. 10. non autem tenet generaliter in aliis, nisi facta additione illa, quam dicitur Doctor ponit; in proposito autem videre, et non videre Deum non sunt opposita moraliter; regula autem secundi priorum est. Item modo supra dicto.

Ad septimum dicitur similiter, quod videre Deum, et diligere Deum sunt opposita, et virtus, et vitium; non autem videre Deum,

Et non videre, vel ignorare, et ideo non oportet,
 quod regula teneat in talibus coordinationibus
 oppositis, ut enim innuit S. Thom. 1.2. q. 73. ad:
 tunc per se ipsum oppositum optimum, et e converso,
 quando malum habet suam fugibilitatem prae-
 cipue ex obiecto opposito bono eligibili; sed quia
 odium Dei habet totum, et precipuam malitiam
 ex parte obiecti, et similiter dilectio Dei ha-
 bet principaliter suam bonitatem ex obiecto
 suo, ideo ibi per se ipsum oppositum optimum; sed
 quia visio Dei habet totam bonitatem
 ex obiecto, ignorantia autem Dei non habet
 totam malitiam, vel fugibilitatem ex obiecto;
 sed etiam ex circumstantiis personae, quae debet
 cum cognoscere, et in hoc est tota sua perfectio,
 ideo non oportet, quod non videat, vel non cognos-
 cere Deum, sit equè malum; sicut visio Beati-
 ficata est bona; et hoc etiam declarat Lactius
 S. Th. de malo q. 2. a 10; et sic patet lata respon-
 sio ad argumenta in contrarium, et materiam, ac modum
 concordandi opiniones.

Joannis ult^o.

Quadragesimus Primus Passus.

Luc. 14. Super dixerat:

Simon Joannem diligis me plus his

Joannem ult^o. Potest quæri, si iste, qui

eligit, teneatur eligere meliorem,

anquid vel sufficit, quod eligat sufficientem.

Primo probatur, quod necesse est eligere meliorem

per sententiam Domini in loco allegato, quem di-

cit: diligis me plus hunc, nam ex hoc quis est me-

lior, quod Deum plus diligit: ex quo videtur, quod

non sit eligendum, nisi meliorem.

2° quia Simachus Papa dicit: quod villiri-
nus computandus est, nisi scientia, et sancti-
tate excellat, qui est dignitate puritatis;

sed qui excellit scientia, et sanctitate est melior:

ex quo non debet eligi, nisi meliorem.

Ex quo non debet eligi, nisi meliorem.

3° in quolibet genere minora per ma-
iora reputantur, sicut corporalia reputantur

per spiritualia, et inferiora per superiora,

ut Augustinus dicit 3. de Trinitate; sed qui

eligitur subitur ad regimen aliorum: ex quo

Deber

1.º quia dicitur 1 Regum 10: eligit meli-
orem, et eum ponite super solium Patris sui:
ex quo multo fortius in spiritualibus officiis me-
liorem pereligendū est.

5.º 1. *Thi.* 3 super verbo: oportet Episcopum
interpretabilem esse, dicit Elorou: talis eligatur
Pontifex, cuius compassionem ceteri Graeci
dicantur: cum oportet semper eligere meli-
orem.

6.º Les Papes disent: ille qui melior est in
parvitatibus, et diaconibus in episcopum eligatur.

T^o ille qui est propinquior ad hereditatem possidendam debet preferri; sed Christo, cuius patrimonium possident clerici, et Religiosi, est propinquior, qui est melior: ergo ad Religionem, et officia Ecclesiastica veriores sunt meliores eligendi.

8. *vicarium* communium eorum ad *no. 10.*
ut ei *fidelem*, ex *idoneum* *teiniscum* quod
reces, non *apex* *fideliter* ex *dominiam*.

Si pro ex multis magis idoneo, minus idoneo
 accipere: ergo multo magis peccat ille, qui
 contrarium est eligere aliquem in minime
 idoneo Dei, si non eligat meliorem. Ad id
 In contrarium est decretalis: quoniam
 nobis olim de electione, ubi dicitur illius quique
 litteraturę licet non eminenti, tamen con-
 venienti electus exiit, ut pro defectu rei
 entis, sicut plenius intelligitur ab his, qui
 cum cognoverint ab electione non debent
 excludi: ubi volens notare, quod sufficit eligere
 bonum; nec requiritur, quod melius eligatur.
 Pro responsione ad dubium p^o est notan-
 dum, quod circa electiones alicuius duoparunt
 considerari; unum ex parte eius, qui eligitur,
 et aliud ex parte eius, qui eligit; ex parte eius,
 qui eligit, vel eligendo, vel providendo, requi-
 ritur, quod fideliter situm utitur exis-
 tens, quod quidem dispensari debent ad
 utilitatem Ecclesie secundum illud 1. Cor. 14: ad
 edificationem Ecclesie quęritur, ut habundet eis;

non autem comitatum divinam laudem
 hominibus propter bonum remunerationem,
 quam expectare debent in futuro, ex ideo ille qui
 debet aliquem eligere in episcopum, vel de eo
 providere, non tenetur avaritiam meliorem
 simplicitatem, quod est necessarium charitatem;
 sed meliorem quo ad regimen Ecclesie, qui sci-
 licet possit Ecclesiam intrinsece, et defendere,
 et pacifice gubernare. unde Hieronymus dicit
 contra quosdam non quodam bonum in Ecclesia
 columnam existeret, quos plus cognoscant
 Ecclesie prodesse; sed quos plus ipsi amant,
 vel quoniam sunt obsequium delinquenti, vel dediti,
 vel pro quibus maius quam proprium rogaver-
 unt, et ut detractione taceant, qui ut clerici fi-
 cere munusculum impetraverunt; hoc autem
 pertinet ad acceptationem personarum, quod in ta-
 libus est grave peccatum. unde super illud
 Jaco. 2: fratres mei, nolite in personarum
 acceptationem &c. dicit Glossa Augustini: si hanc
 avaritiam vedendi, vel utandi ad honorem

Ecclesiasticus reflexamur, non est putandus
 leve esse peccatum in personarum accep-
 tione habere. Fidem Domini Eloig. Quia enim
 fexat eligere divitem ad eodem honorem Ecclesie
 contempto paupere in refectione, et varietate;
 ex parte autem eius, qui electus, non requi-
 ritur, quo reputet se alius meliorem, nam
 hoc esset superbum, et presumptuosum; sed suf-
 ficere, quod nihil in se inveniat, per quod illi-
 citum ei reddatur assumere Prebationis offi-
 cium. Unde licet Petrus interrogatus esset,
 an Dominum plus ceteris diligeret, in sua
 responsione non se protulit ceteris, sed sim-
 pliciter respondit, quod Christum amaret, hoc
 S. Thom. 2^a 2^a q. 185. a. 3.

2° notandum, quod aliquis homo potest
 dici bonus, vel melior altero dupliciter; uno modo
 simpliciter, et sic melior est, qui est in christi-
 tate perfectione; alio modo secundum quid, et sic
 dicitur aliquis melior altero, vel ad militiam,
 vel ad magistratum, vel ad Prebationem, vel

aliquis huiusmodi qui non est melior simplici;
 eo quod in iudiciis officiis carnis spiritualibus, quae
 corporalibus requiruntur aliqua propter ex-
 traordinariam bonitatem ad hoc quod aliquis sit idoneus
 ad illud officium exequendum, et sic est di-
 cendum, quod oportet eligere ad Praedicationem, vel
 ad ecclesiasticum officium aliquem, qui sit
 bonus simpliciter; quia per quodlibet pecca-
 tum mortale aliquis redditur indignus ad
 quodlibet spirituale exequendum. Unde dicit
 Dionysius in Epistola ad Demophilum Atona-
 chum loquens de Sacerdote, qui non est per se
 illuminatus: non est iste Sacerdos, sed imitator
 coloris, de leuone sui ipsius, et lepus super do-
 minicum Populum pelle amictus ostendit; non
 tamen oportet, quod semper eligatur ille, qui
 est melior simplicitate; possibile est enim, quod
 illi qui est in Charitate perfectior, deficiat
 multa, quae requiruntur ad hoc quod quis sit prae-
 latus idoneus, quae in aliquo, qui est minor in
 Charitate inveniuntur, ut sunt scientia,

Dionysius

inductia, potentia, et alia huiusmodi. unde
 non oportet semper eligere meliorem
 simpliciter; sed cum, qui sit melior ad hoc officium;
 si autem eligat quis eum, quem reputat minus
 idoneum ad tale officium, peccat; non enim
 potest esse, quod ex duobus unus alteri præfereatur,
 nisi propter aliquod in ipso consideratum;
 illud autem quod consideratum in eo, qui est minus
 idoneus ad hoc, quod magis idoneo præferatur,
 est aliqua conditio indebitè motiva, vel famili-
 liaritas, vel conuersionitas, vel aliquid huius-
 modi; non enim potest esse aliqua conditio
 pertinetiva ad Prælati idoneitatem eo quo alter
 simpliciter magis idoneus reputatur, et sic in-
 debite motus; et ex ita tali electione acceptio per-
 sonarum, quæ sine peccato non fit; idem inveni-

ca. 22° q. 63. a. 2.

Ad argumenta in contrarium dicenda;
 ad primum quo Dominus in Petro sciebat
 ex suo munere esse idoneitatem gubernandi
 Ecclesiam; etiam quantum ad alios; et idem

cum de ampliore dilectione examinaret ad os-
tendendum, quod ubi aliam invenitur homo ido-
neus ad Ecclesie regimen precipue attendi debet
in ipso eminentia Divine dilectionis.

Ad 2um dicendum, quod auctoritas illa est
intelligenda quantum ad studium illius, qui
in dignitate constitutus est; debet enim ad hoc
invenire, ut talem se exhibeat, ut ceteros ex-
citet, et sanctitate precellet. Unde Gregorius
in Pastoralis dicit: tantum debet actionem Populi
actio transcendere preulii, quantum divite
sola a prege vita Pastoris; non autem vibi
imputandum est, si ante Explorationem excelen-
tior non fuit, ut ex hoc debeat vilissimus re-
putari.

Ad 3um dicendum, quod sicut dicitur 1. Cor. 12:
Divisiones gratiarum, et ministeriariorum,
et operationum sunt, unde nihil prohibet ali-
quem esse magis idoneum ad officium regi-
minis, qui tamen non excellit in gratia
sanctitatis; necus autem est in regimine

mutuali ordinis in quo illud quod est superius
ordine naturae, ex hoc ipso habet maiorem idone-
itatem ad hoc, quod inferiora disponat.

Ad 4um dicendum, quod quam dicitur eligi-
te meliorem, intelligitur de meliore ad eandem dig-
nitatem.

Ad 5um dicendum, quod in compensatione
Prelati ceteri debent esse, quam prius non con-
sideratum solum varietate morum; sed discretionem,
et simplicitatem, et alia huiusmodi, quae in Patre
Christiano ad regendum.

Ad 6um dicendum circa ad proximum.

Ad 7um dicendum quod ille, qui electus
in Prelatum non electus, quia ad hereditatem
possidendam, quia hereditas Christianorum
non est in terra; sed est in caelo, scilicet ipse
Deus, secundum illud Ps. Dominus pars he-
reditatis meae; electus autem, velut dispensator
in familia alicuius Domini secundum illud

1. Cor. ~~12. 12.~~ **Ad 8um** dicendum, quod
ter Christus, et dispensationes; dispensationes

autem non semper eligitur, qui est proprius
quior; sed qui est magis idoneus.

Ad 8um dicendum, quod similiter etiam con-
tingeret in pacificatione vixi alicuius boni.
in temporalis, quod non oportet quod ex hoc homi-
nem meliorem simpliciter; sed meliorem
ad servandum. Camp.

Ad decemalem vero, quod inconsonantiam
adducitur, dicendum, quod est intelligendum, quod
autem ad hoc, quod non semper oportet elipere
meliorem simpliciter; sed sufficit elipere bonum;
vel dicendum, quod non loquitur quantum ad
forum conscientie; sed quantum ad forum con-
tentorum, in quo non reprobatum electis ex hoc, quod
potest aliquis alius magis idoneus inveniri;
Cum modo ille, qui eligitur, idoneus sit, alius
omnis electio calumniam patet; secundum
notabile cum ultimis 5 responsionibus cum
S. Thomae quodlibet. 8. a. 6.

Quadragesimus Secundus Passus.

Legeio super v. ex. vi.

propter quod tradidit eum Deus
 indevotionem condignam inimi-
 cationi secundum mandatum Dei ad Romanos. p. Potest
 quidem utrum peccatum possit esse
 pena peccati, et videtur, quod non.

Primo, quia pena sunt inducere, ut penam homi-
 nem reducant ad bonum virtutis, ut patet de
 Obsequio; sed per peccatum non inducitur homo
 in bonum virtutis; sed in contrarium: ergo
 peccatum non est pena peccati.

2.º pena sunt iurare, et odere, ut patet per Au-
 gustinum in libro 83. quare; peccatum autem
 non est a deo, et est injurium; non ergo pec-
 catum est pena peccati.

3.º de ratione pena est, quod sit contra
 voluntatem; sed peccatum est a voluntate, ut
 dicit Augustinus in 2. de libero arbitrio: pec-
 catum a deo voluntaria malum est, ut non sit
 peccatum, nisi sit voluntarium: ergo peccatum
 non potest esse pena peccati.

Sed contra est quod dicit Gregorius

super Ozechielem: quod quidam peccata sunt
 bene peccati; et Augustinus dicit contra Iu-
 lianum: crimina interdum criminibus vindi-
 cantur, et supplitia peccantium non sunt tor-
 menta; sed vitiorum incrementa.

Pro responsione notandum, quod de pec-
 cato dupliciter loqui possumus, scilicet pex se, et
 pex accideri; pex se quidem peccatum nullo
 modo potest esse pena peccati; peccatum enim
 pex se consideratum secundum quod expeditur
 à voluntate, quia sic habet rationem culpe;
 de ratione autem pex est, quod sit contra vo-
 luntatem, ut dictum est. Unde manifestum
 est, quod peccatum pex se loquendo nullo mo-
 do potest esse pena peccati; pex accideri au-
 tem peccatum potest esse pena peccati tripli-
 citer p.^o quidem ex parte causæ, quæ est
 remotio prohiberi; sunt enim causæ
 inclinantes ad peccatum passionem, tem-
 ptatio diaboli, et alia huiusmodi, quæ quidem
 causæ impediuntur pex auxilium divinum

gratia, quae subtrahitur per peccatum unde
 quoniam ipsa subtrahitio gratiae sit quaedam pena,
 et adeo requiritur, quod per accidens etiam pec-
 catum, quod ex hoc sequitur pena, dicatur,
 et hoc modo loquitur Apostolus in auctoritate
 allegata Ro. 1. dicens: propterea quod tradidit eos
 Dominus in desideria cordis eorum, quae
 sunt animae paviones; quia scilicet homines
 devoti ab auxilio divinae gratiae, vivuntur
 a pavionibus, et hoc modo semper pecca-
 tum dicitur esse pena praecedentis peccati;
 alio modo ex parte substantiae actus, quae afflictio-
 nem inducit, sive sit actus interior, ut patet
 in ira, et invidia, sive exterior, ut patet, quoniam
 ut aliqui grati labore opprimuntur, et dam-
 no, ut expleantur actum peccati, secundum illud
 sapientiae V. laurati sumus in via iniquitatis
 etc.; tertio modo ex parte effectus, ut scilicet
 aliquod peccatum dicatur pena non peccati effectus
 consequentis; sed his duobus ultimis modis unum
 peccatum non solum esse pena praecedentis

peccati; sed etiam sui.

Ad primum exordicendum, quod hoc etiam quod aliqui putantur a deo, dum per-
mittit eis in aliquo peccato profluere ad bo-
num virtutum ordinem quomodoque quidem
etiam eorum, qui peccant, quoniam scilicet, per
peccatum humiliorer, et cautioner, ac feren-
tiorer revolvunt; semper autem est ad emen-
dationem aliorum, qui videntes aliquos ruere
de peccato in peccatum, magis reformidant
peccare; in alio autem duobus modis mani-
festum est, quod pena ordinatum ad emenda-
tionem, quia hoc ipsum, quod homo laborat,
et detrimendum patitur in peccando; natus
est retinere hominem a peccato.

Ad secundum dicendum, quod ratio illa
procedit de peccato secundum se; et simili-
ter dicendum est ad 3um hęc S. Thom. 1^a 2^a q. 87. a. 2.

Quadragesimus Tertius Assus.

Lege etiam super veni:

Quia ex operibus legis non iust.

sanctificabitur omnis caro contra illos

cap. 3. No. 3. Potent quia utrum lex veteris

suo tempore Justificabat, et an.

cap. 3. Opus ad pacem affirmativum.

Primo nam Levit. 18 dicitur: Custodite leges meas,
atque Iudicia; quia faciem homo in eis videt;
sed vita spiritualis hominum est per Iustitiam.

expro Justificabat.

2° nam per circumcisionem tollebat
culpa originalem, sicut modo per Baptismum,
sed culpa non auferunt, nisi per gratiam, si-
cut nec tenebat, nisi per lumen: ergo circum-
cisio conferebat gratiam, quae Justificat sim-
plicitex.

3° quia omnes Doctores modum tenere,
quod in circumcisione dabatur gratia; sed circum-
cisio erat sacramentum legis: ergo per legem
conferebatur gratia, et sic Justificabat.

Sed contra Gal. 2, si enim per legem
Justitia: ergo gratia Christi mortuum
est, id est sine causa, quia nulla erat ne-

caritatem, ut maxime; sed hoc est inconveniens: ergo et illud ex quo requiritur, scilicet, quod lex veteris iustificabat.

Primo responsione p^o est notandum, quod iustificatio biphasiam accipitur, uno modo proprie, et sic iustificatio est factio iustitiae; alio modo metaphorice pro significatione iustitiae, sicut vixina dicitur vana eo quod est vanitas significationis.

Secundo nota, quod iustitia etiam potest biphasiam accipi, scilicet uno modo perfecte secundum quam iustificatur homo apud Deum; alio modo imperfecte, et sic iustitia est virtus politica.

Tertio nota, quod lex veteris distinguitur per precepta moralia, iudicialia, et ceremonialia; si ergo loquamur de iustitia perfecta, sic vult Deus iustificat efficientem per habitum gratiae, quam solum infundit, R. 83: gratiam, et gloriam dabit Dominus; ipsa vero gratia iustificat formaliter;

Rom. 3.

si vero accipiatur Iustificatio, tanquam, sic tota
 lex vetus Iustificabatur; quia quantum Iustifi-
 cationem per Christum dandam significabatur;
 totum enim statum illius legis fuit novae figura-
 tivus 1^a Cor. 10: omnia enim in figura con-
 tingebant illis; si autem accipiatur Iustitia
 imperfecta, et lex vetus quantum ad Moraliam,
 et etiam Iudicialia, sic Iustificabatur effective
 in quantum per opera legis, quae iuxta exant,
 acquiratur habitus Iustitiae, et ille habitus
 acquiritur Iustificabatur formaliter; Iustitia
 tamen politica, quae non facit dignum vitae
 aeternae, quia opera talis Iustitiae sunt simpli-
 citer opera humana, et per consequens ad con-
 secutionem vitae aeternae, quae excedit facultatem nar-
 turalem hominis improporcionatam secundum
 illud Cui. 64: oculus non vidit Deum abique te,
 quae praeparantur expectantibus, propter quod
 oportet, quod talis proportio veniat à Deo per
 habitum ad hoc specialiter infusum.

4°. nota, quod Moraliam aliter Iustifi-

ficabamur politice, quam Judicialiter; quia moralia precepta exant de operibus virtutum generaliter, et sic Iustificabamur, Iustitia accepta pro omni virtute; Judicialiter vero exant de consuetudinibus iustis inter homines, et sic Iustificabamur, Iustitia minus communis; verumtamen viles accipiamur, quantum ad ceremonialia prout, quae non continebant aliquid iustum secundum se, sed tantum ex legis determinatione, sic les non Iustificabatur, nisi excecutive, ex ob hoc de ceremonialibus dicitur à doctoribus, quod non Iustificabamur, nisi quantum, scilicet ex obedientia facientium.

5. notandum, quod bonum secundum Dionysium A.C. de Divinis nominibus diversos habet gradus; est enim aliquod bonum perfectum, et aliud imperfectum; perfecta quidem bonitas est in his, quae ad finem ordinantur, quando aliquid est tale, quod per se est sufficiens inducere ad finem; imperfecta autem bonitas est, quae licet operetur aliquid ad hoc, quod

perveniatum ad finem; non tamen sufficit
ad hoc, quod ad finem perducatur, sicut Acedi-
cina perfecte bona est, quæ hominem sanat;
imperfecta autem est, quæ hominem adiuvat;
sed tamen sanare non potest.

6. nota, quod est alius finis legis hu-
manæ; et alius legis divinae; legis enim huma-
næ finis est temporalis tranquillitas civita-
tis, ad quem finem pervenit lex, cohibendo ex-
teriorer actus, quantum ad illa mala, quæ
possunt perturbare pacificum statum civita-
tis; finis autem legis divinae est perducere
hominem ad finem felicitatis (eternæ, quique
Deum finis impeditur per quodcumque pecca-
tum; et non solum per actus exteriores; sed
etiam interiores, et ideo illud, quod sufficit ad
perfectionem legis humanæ, ut scilicet peccata
prohibeat, et penam apponat, non sufficit
ad perfectionem legis divinae; sed oportet, quod
hominem totaliter faciat idoneum ad partici-
pationem felicitatis (eternæ, quod quidem fieri

non potest, nisi per gratiam Sp. S.^{ti} per quam
 Diffunditur Charitas in cordibus nostris, quae
 legem adimplet; Gratia enim Dei vita aeterna,
 Ut dicitur Ro. 6; hanc autem gratiam lex ve-
 tus conferre non potuit; nam hoc voli Christus
 resuscitatus, unde Joannis 1.º dicitur: Lex per Mo-
 ysem data est Gratia, et venit per Jesum Chri-
 stum; et inde est quod Lex Veteris licet sit bona,
 tamen est imperfecta secundum illud ad Heb. 7.
 nihil ad perfectum adduxit Lex. Sed obstat
 illud, quod dicitur Ezechiel. 20: dedi eis praecepta non
 bona, et Iudicia, in quibus non vivent. Sicquod
 Dominus loquitur ibi de praeceptis ceremoniali-
 bus, quae quidem dicuntur non bona; quia
 Gratia non conferebantur per quam homi-
 nes a peccato mundarentur; quum tamen
 per huiusmodi peccatores ostenderent. unde
 signanter dicitur, et Iudicia in quibus non
 vivent, id est per quae vitam Gratiae obtinere non
 possunt, et postea subditur; et pollui eos in mu-
 nexibus suis, id est, pollutos ostendi, quum offerrent

omne id, quod aperit vulva propter de-
licta sua.

Et per hec patet responsio ad ^{2a} in contrarium.

Ad primum dicendum, quod pro tanto dice-
bantur vivere, custodientes precepta legis;
quia per hoc evadebant penam mortis tem-
poralis, et corporalis, quae per legem trans-
gressibus inferebatur in multis casibus,
ut patet ex decalogo legi veteris.

Ad 2um dicendum, quod licet in circun-
cisione daretur gratia; hoc tamen non exat
ex circuncisione; sed ex fide Christi veran-
xi, quam habuit Abraham, cuius fidei sig-
num fuit circuncisio sicut dicitur Ro. 4. et igitur
num accepit circuncisionis signaculum fidei
Iustitiae; quam ⁷⁶ fidem protestabatur se reci-
pere, suscipiens circuncisionem pro se
exat adultus, et per alium si parvulus; eadem
enim Fides fuit antiqua, et moderna,
licet modo sit magis explicita; ex hoc modo di-
cunt Doctores gratiam fuisse datam in

Circumcisione; aliter autem docuit modo in
 Baptismo, qui habet efficaciam à Passionem
 Christi iam completa in effectu, propter ex
 quod non solum est signum gratiae in eo,
 datur; sed etiam causa efficiens immunitatis
 talis tamen; quia Sacram^{ta} novae legis efficiunt,
 quod figurant, ex per hoc patet etiam responsio
 ad 3um.

Quadragesimus Quartus Passus.

Quaestio super veniu.

Propter ex eo sicut per unum ho-

minem peccatum in hunc.

Itundum in xavit R.S. Potest qu-

xi, utrum peccatum primi hominis

traducatur ad alios per originem

et videtur, quod non.

Primo quia ezech. 18. dicitur: filius non por-
 tabit iniquitatem patris, portabit autem, si
 ab eo iniquitatem traheret: ergo nullus tra-
 hit ab aliquo patrum per originem ali-
 quod peccatum.

2.º quia accidens non traducitur per originem, nisi traducto subiecto eo quod accidens non transiit de subiecto in subiectum; sed Anima rationalis, quæ est subiectum culpe non traducitur per originem: ergo nec aliqua culpa per originem traducitur potest.

3.º omnia illud quod traducitur per originem humanam causam esse semine, sed semen non potest causare peccatum, eo quod caret rationali parte Animæ, quæ sola potest esse causa peccati: ergo nullum peccatum potest trahi per originem.

4.º quia quod est perfectius per naturam perfectionis est ad agendum; sed caro, quæ est perfecta, non potest inficere Animam vitæ unitam, alioquin Anima non posset etiam dari sine culpa originali, dum est carni unita: ergo multo minus semen potest inficere Animam.

5.º Phil. dicit 3.º ethic. quod propter naturam temperatius nullum inchoat; sed eos, qui

propter desiderium, et negligentiam; dicuntur
autem natura temper, qui habent temperantiam
ex sua origine: ergo nihil, quod ex se origi-
nem est inextinguibile, nec peccatum.

6.º nullus potest ab aliquo accipere, quod
non est in eo, sed in baptizato non est peccatum
originale, tollitur enim per Baptismum: ergo
nullus nascitur à patre baptiz.^o contrahe-
re peccatum originale. confirmatum quia Apo-
tolus dicit Ro. 11: si radicem amovem, et Rami
et Dominus Matth. 7: arbor bona, fructus bonus
facit.

Sed contra est auctoritas Apostoli in
fonte questionis posita, et sapientie 2 dicitur:
invidia diaboli mortem introivit in orbem ter-
ranum.

Pro responsione, et declaratione huius
questionis p.^o notandum, quod secundum Fides
Catholicam tenendum est, quod primum
peccatum primum peccatum originale trans-
it in posterum, propter quod etiam pueri

non nati defunctum, ad Baptismum, tan-
 quam ab aliqua infectione culpe abluendi, con-
 trarium autem est heresi Pelagiana, ut Augusti-
 nus dicit in pluribus libris suis; ad inves-
 tigandum autem qualiter peccatum primi
 parentis originaliter possit transire in pos-
 teros divini divini vii processum;
 Quidam enim considerant, quod subiectum
 peccati est Anima rationalis, porro, quod
 Anima rationalis cum semine transmittitur,
 ut sic infecta Anima, infecta Anima de-
 rivari videantur; alii vero hoc repudian-
 tes, tanquam exoneum conati sunt osten-
 dere, quo modo culpa Animae parentis tran-
 smittitur in prolem, etiam si Anima non tra-
 smittitur per hoc quod corporis defectus trans-
 mittitur a parente in prolem; sicut leprosus
 generat leprosum, et podagricus podagricum;
 propter aliquam remanentem corruptionem, licet
 talis corruptio non dicatur leprosa, vel podagra,
 quum autem corpus sit proportionatum

Animi, ex defectu Animi redundare in cor-
 poris, et e contra, simili modo dicunt, quod cul-
 pabilis defectus Animi per translationes
 remittitur in prolem derivatum; quamvis
 in eam actualiter non sit subiectum culpe;
 sed hę duę vię insufficientes sunt; quia datur
 quod aliqui defectus corporales apparentes,
 transmittantur in prolem per originem; et etiam
 aliqui defectus Animi ex consequenti propter
 corporis indispositionem; sicut intendunt
 ex factis facti generantibus; tamen hoc ipso,
 quod est ex origine aliquem defectum habere
 videtur excludere rationem culpe, de cuius
 ratione est, quod sit voluntaria, unde etiam
 posito, quod infectio Animi rationalis
 ad aliam traducatur, ex hoc ipso, quod in-
 fectio Animi proli non erret in eius vo-
 luntate, amittet rationem culpe obligan-
 tis ad penam; quia ut dicit Philo. 3. Ceterum
 nullus improprieabit ceco nato, sed magis
 miserebitur.

Et ideo alia via procedendum est dicendo,
 quod omnes homines, qui descendunt ex Adam
 possunt considerari, et unus homo in quan-
 tum conveniunt in natura, quam à p.^o
 parente accipiunt; secundum quod in civili-
 bus omnes homines, qui sunt unius com-
 munitatis reputantur, quasi unum corpus;
 Et tota communitas, quasi unus homo; Phi-
 lippius etiam dicit; quod participatione uni-
 us speciei plures homines sunt unus ho-
 mo; sic igitur multi homines ex Adam de-
 rivati sunt, tanquam multa membra unius
 corporis; actus autem unius membri corpo-
 ralis, puta manus, non est voluntarius vo-
 luntate ipsius manus; sed voluntate Animæ,
 quæ p.^o movet membrum. Unde homicidium,
 quod manus committit, non imputaretur ma-
 ni ad peccatum, si consideraretur manus
 secundum se, et divisa à Corpore; sed impu-
 taretur ei in quantum est aliquis homin^{us};
 quod movetur à primo principio motivo hominis;

Sic ipsius inordinatio, quæ est in isto homi-
 ne ex Adam generato non est voluntaria
 voluntate ipsius, sed voluntate primi parentis,
 qui movet motione generationis omnes,
 qui ex eius origine derivantur; sicut voluntas
 Animæ movet omnia membra ad actum,
 unde peccatum quod sic à primo parente in-
 sortitur derivatum, dicitur originale; sicut
 peccatum, quod ab Anima derivatum ad me-
 bra corporis, dicitur actuale; et sicut pecca-
 tum actuale, quod per membrum aliquod
 committitur non est peccatum illius mem-
 bri in quantum illud membrum est aliquod
 ipsius hominis, propter quod vocatur pecca-
 tum humanum, ita peccatum originale non
 est peccatum huius personæ, nisi in quantum
 hæc persona recipit naturam à primo parente;
 unde, ex vocatur peccatum nature secundum
 illud Eph. 2: carnem naturam filii eius; hacten-
 us S. Thom. 12. q. 81. a. 1.

2.^m notab^e: Sed aliter, et pulchre procedit in quibus

de malo q. 4. a. 1. dicent: sciendum quod Pelagia-
ni negaverunt aliquod peccatum per originem
posse trahi; sed hoc magna ex parte excludit
necessitatem Redemptionis factae per Christum,
tum, quod maxime videtur necessarium fuisse
ad abolendum infectionem peccati, quod a primo
parente in totam eius posteritatem derivata
est, dicens Apostolo Ro. 5: quod vitia per unum
delictum processerunt in omnes homines
in condemnationem, sic et per unum Iustici-
am in omnes homines in Iustificationem.
Vitz. Excluditur etiam necessitas puerorum bap-
tizandi, quod tamen Communis Ecclesiae con-
suetudo habet ab Apostolis derivatam, ut Diony-
sius dicit in Ecclesiastica^{ca} Hierarchia; et ideo sim-
plicitate dicendum est, quod peccatum trahu-
ritur per originem a p. parente in posterum.
Ad cuius evidentiam considerandum est, quod
aliquis singularis homo dupliciter potest con-
siderari; uno modo secundum quod est quidam
personae singularis; alio modo secundum quod

ex p^{ri}ncipali^{iter} collegi; et ^{v modo} veroque potest
 aliquis actus ad eum pertinere; pertinetis
 ad eum in quantum est singularis persona
 ille actus, quem propriis arbitrio, et p^{er} se ip-
 sum facit; sed in quantum est pars collegi
 potest ad eum pertinere actus aliquis, nec pro-
 priis arbitrio, nec p^{er} se ipsum factus; sed qui fit
 à toto collegio, vel à pluribus de collegio, vel à Prin-
 cipe collegi; vicius illud quod Princeps civitatis
 facit, dicitur civitas facere, ut Phil^{os.} dicit; huius
 modi enim collegium hominū reputatur, quasi
 unus homo, ita quod diversi homines in diversis
 officiis constituti sunt quasi diversa mem-
 bra unius corporis naturalis, ut Apostolus
 inducit de membris Ecclesie 1^a Cor 12. Sic exp^{re}
 tota multitudo hominum à primo parente
 humanam naturam accipieratur, quasi
 unum collegium, vel potius sicut unum cor-
 pus unius hominis consideranda est in qua
 quidem multitudine unusquisque homo, etiam
 ipse Adam potest considerari, vel quasi singulus

personarum, vel quavis aliquod membrum huius
multitudinis, quod per naturalem originem deriva-
tur ab uno.

Est autem considerandum quod primo homini
in sua institutione datum fuerat divinitus
quoddam supernaturale donum, scilicet origina-
lis Iustitia, per quam ratio subdebatur Deo, et
inferiorer vixit rationi, et corpus Animæ; et
hæc vocatur quoddam rectitudo Iustitiæ, quæ in-
feriora superioribus subduntur de qua Cantic. 7.
Dicitur: Deus fecit hominem rectum; quia pri-
mus homo, sicut et Angelus fuit creatus innocens,
ut S. Thom. ostendit 1.^a p. q. 95. a. 1; hoc autem donum
non fuerat datum p.^o homini, ut singulis per-
sonis tantum; sed ut cuiusdam principio totius hu-
manæ nature, ut scilicet ab eo per originem deri-
varetur in posterum; hoc autem donum acceptum
primus homo per liberum arbitrium peccatum ami-
sit eo tenore quo sibi datum fuerat, scilicet pro
se, et pro tota sua posteritate. Defectum igitur
huius doni totam eius posteritatem conve-

quitur; et sic hic defectus eo modo excluditur
 in potestate quomodo excluditur humana natura;
 quæ quidem excluditur non secundum se tota;
 sed secundum aliquam sui partem, scilicet
 secundum carnem, cui Deus Animam infudit;
 et sic sicut Anima distincta ingruat pertinet
 ad naturam humanam ab Adam derivatam
 propter carnem, cui coniungitur; ita et defectus
 predictus pertinet ad Animam propter carnem,
 quæ ab Adam propagatur, non solum secundum
 corporalem substantiam; sed etiam secundum
 spiritalem rationem, id est non solum mate-
 rialiter; sed etiam sicut ab actu principio;
 sic enim filius accipit à patre naturam hu-
 manam; si ergo consideremus hic defectus
 quomodo per originem in hunc hominem de-
 rivatur secundum quod hic homo est quidam
 persona singularis, sic huiusmodi defectus
 non potest habere rationem culpe, ad cuius
 rationem requiritur, quod sit voluntaria; sed
 si consideremus hic homo generatus, sicut quidam

membrum totius humane nature à primo parente
 propagatæ, ac si omnes homines essent, unus
 homo sic habet rationem culpæ propter voluntariū
 eius principium, quod est actuale peccatum
 primi parentis, sicut si dicamus, quod motus
 manus ad homicidium perpetrandum secundum
 quod manus per se consideratur, non habet
 rationem culpæ, quia manus necessitate move-
 tur ab alio; si autem consideratur, ut est pars
 totius hominis, qui voluntate agit, sic habet ra-
 tionem culpæ, quia sic est voluntarius; sicut
 ergo homicidium non dicitur culpa manus, sed
 culpa totius hominis, ita huiusmodi defectus
 non dicitur peccatum personale, sed peccatum to-
 tius nature; nec ad personam pertinet, nisi
 in quantum natura inficit personam; et sicut
 ad unum peccatum faciendum diversæ partes ho-
 minis adhibentur, scilicet voluntas, ratio,
 manus, et oculus, et huiusmodi, et tamen
 est unum solum peccatum propter unitatem
 principii, scilicet voluntatis à quo peccati ratio

Rom. 5.

ad omnes actus peccatorum dei; ita et ratione
 principis in tota natura humana consider-
 atum, quasi unum peccatum originale,
 propter quod Apostolus dicit Rom. 5: in quo om-
 nes peccaverunt, quod secundum Augustinum
 potest intelligi in quo, scilicet primo ho-
 mine, ut peccatum primi hominis sit, qua-
 si commune peccatum omnium; humana
 enim natura fuit originaliter in Adam secundum aliquam
 partem sui, scilicet secundum carnem, et secundum
 dispositionem ad Animam, et secundum
 hoc dicitur homo in Adam peccasse peccato
 originali; quia 2° Philosophus dicit Philosophus. quod
 pater est causa filii, ut movetur; et in libro
 de Generatione animalium dicitur, quod in ve-
 mine est quaedam motio ab Anima patris,
 quae movet materiam ad formam concepti.

Ex dictis sequitur non nullam correla-
 tionem, quoniam primum est, quod peccatum ori-
 ginale in uno homine est unum. Sed obstat, quod ait
 Propheta Ps. 50: ecce enim in iniquitatibus

conceptus sum. Dicendum quod peccatum originale in uno homine est unum tantum; sed Prophetæ dicunt pluraliter in peccatis conceptus me mater mea; aut secundum consuetudinem Scripturæ, quæ aliquando utitur singulari pro plurali, ut Genesi 8: venit nuca quatuordecim; aliquando plurali pro singulari. Itaque 2^a mater tuæ sunt enim quæ quærebant Animam patris; Vel quia peccatum originale est quoddammodo causa sequentium peccatorum; et ita vitæa continet in se multa peccata; Vel quia in peccato actuali primum patet ex quo peccatum originale causatur, fuit multiplex peccati defæctus; fuit enim ibi superbia, inobedientia, gula, et furtum; Vel quia corruptio originalis peccati ad diversa hominis patet peccata; sed tamen propter hoc peccatum originale in uno homine non potest dici plura, nisi secundum quod.

Secundum conclusionem est quod si es peccaverit, et Adam non peccaverit filii descendentes non contraxissent peccatum originale;

nam si sicut nondixisset per unum hominem
 peccatum in hunc mundum intravit; sed per
 duos homines quod quidem ambo peccaverunt; vel
 dixisset potius per mulierem, quae primo pecca-
 vit, peccatum igitur exiit de a primo parente
 transmissum in quoniam ipse movet ad gene-
 rationem naturam; quia patet esse causa filii ut
 movetur 2° Thim. 2. et videndo de generatione Ani-
 malium dicitur quod in vermibus est quodam
 modo ab Anima patris, quae movet materiam
 ad formam concepti; ex hac generatione non tri-
 buit mater; nec originale peccatum ea consequens.

Textum conclusionem est, quod licet pecca-
 tum originale habeat privationem origina-
 lem sicut et; tamen non est pura privatio; sed
 quidam habitus corruptus; nam sicut spiritus
 corporalis habet aliquid de privatione, in quan-
 tum per eam tollitur calor, in quo con-
 tinetur ratio vitalis; habet etiam aliquid
 positivum, scilicet ipsos humores inordinate dis-
 positor; sic peccatum originale habet privationem

originalis. Tunc tunc, et cum hoc inordinatam
 dispositionem partium Animæ; et sic non est
 pura privatio; sed quidam habitus corruptus.
 Unde peccatum originale dicitur à Doctoribus
 fomes peccati, et peccati concupiscencia, quod
 sonat aliquod positivum, et patet 2. S. Div. 30;
 hoc etiam ponit S. Thomas 12. q. 82. a. 1.

Sed contra hoc corollarium arguit Augustinus
 Mathias sic: omne positivum est effectivè à
 Deo; si igitur peccatum originale est tale po-
 sitivum erit effectivè à Deo. conclusio falsa;
 ergo aliqua præmissarum; non major; quia
 ab omnibus conceditur: igitur minor; falsitas
 conclusionis probatur; nam si Deus effectivè
 producit aliquod positivum ad peccatum ori-
 ginale pertinens, aut producit illud, concurrere
 causas secundas, aut non; secundum non potest
 dari; quia in causato à solo Deo nulla est obli-
 quitas viciorum; in peccato autem originali
 est morbus, corruptio, et obliquitas: igitur à
 solo Deo effectivè produci non potest; nec primum

poteri dari; quia in huiusmodi productione
 non concurrebat prout paxem; quia eo non exis-
 tente nihilominus concurrebat peccatum ori-
 ginale; nec proximius paxem eadem ratione;
 Si autem concurrens dicitur concahenans,
 tunc potius ex dicendum actualis, quam origin^{le}.
 Confirmamus autem hoc; quia ut dicit nihil in-
 differens ad statum culpe, et gratiæ, imo utique
 statui impossibile potest esse peccatum
 originale; sed foris, qualiter morbida, con-
 ruptus habitus; qualitercumque nominatum
 eo quo commixta rebellio vixit. Atque
 est utique statui prædicto impossibile; igitur
 talis habitus confectus non est peccatum
 originale. Maior probatio, quia peccatum
 originale non stat cum gratia, imo contri-
 tuit filios inq. At non patet, quia Paulus Apos-
 tolus existens in gratia, Ro. 7. et Gal. 5. de huius-
 modi qualitatibus sibi adhaerentibus, et eis
 collaphizantibus formam quæ velat, et petit
 aboleri &c; est ergo peccatum originale paxem

purā puritatis pex Anselmum, et alios sic
descripta; peccatum originale est quoddam ca-
rentia puritatis originalis cum debito ha-
berendi eam; sic quod debitum haberendi sit for-
male in descriptione illa.

Ad primum horum argumentorum
Magistri Martini concedimus primam
consequentiā; nec eius conclusio est falsa,
ut ipse putat, et ad probationem eius solvitur
dicendum, quod illud positivum, quod in pecca-
to originali includitur tanquam materiale
effectivè productum à Deo, quantum ad id quod
habet entitativè, concurrentibus causis ve-
cundis, quæ sunt causæ originis hominis pec-
catum originale constitutivè; est enim
materiale in peccato originali, quantum ad
id quod habet entitativè positivè, et realitativè
dispositio quoddam viciū Animæ in compa-
ratione ad actum suum; quod autem habet talis
dispositio corruptionis, obliquitatis, et defectus
(dicitur enim habitus corruptus, et inordi-

nata dispositio) non est à Deo, nisi per accidens, tanquam à remota causa prohibens; sed à causa secunda defectuosa, scilicet à voluntate inordinata primi parentis, ex à natura infecta, et deficiente, quæ per viciatam originem ab Adam per proximorum parentem traditur; unde et primus parentem mediante, et proximus immediate concurrunt ad productionem talis habitus corrupti, id est obliquitatis, et inordinatæ dispositionis, eo modo quo huiusmodi corruptæ dispositioni convenit produci; nam sicut non est ens per se subiectum, ita nec per se producitur; sed ad productionem alterius, scilicet nature humane infectæ requiritur; Nec valet improbatio huius, quia si primus parentem actu non existat in se, et personaliter; nec isto modo concurrat ad traditionem peccati originalis, existat tamen, et concurret virtute, tanquam prima causa inflexi, concurrentibus intermedium parentibus, qui ab eo descendunt, et naturam, ac

virtutem generativam ab eo acceperunt sicut
 à principio, et causa productiva, qua virtute
 ex consequenti peccatum originale traditum
 in pueris; quicquid enim est causa causæ est
 causa causati; unde falsum est quod non exis-
 tentis primo parentis, nec in se, nec in suo
 effectu, vel virtute, aut natura ab eo derivata
 peccatum originale contrahatur. Et quum
 Theophrastus Mathematicus dicit, quod nec pater pro-
 ximus existit, scilicet in se, quum pater con-
 trahit peccatum originale, dico quod, et illud
 Octavius, ut in Posthumio, existit tamen et con-
 cussit, mediante virtute generativa ab eo
 in semine, et cum semine derivata; et hoc
 sufficit ad illud, quod est principium, et causa
 inflexi, qualiter se habent parentes proximi,
 et remoti in generatione proli, et peccati
 originalis translatione; unde si eius argumen-
 tum valeret, sequeretur quod nec proximus
 pater, nec proximus pater concusse-
 ret, non solum ad translationem peccati

originalis, sed nec ad generationem, pueri,
 et ita nec dicendum eum parentem; non
 enim magis exigitur existens parentum
 ad peccati originalis translationem, quam
 ad pueri generationem.

Ad confirmationem dicitur ad mino-
 rem, quod foras, qualiter morbidus, corrup-
 tus habitus, et qualitercumque nominatus
 dispositio illa vixum inordinata non ma-
 net in statu gratiae secundum quod posuit pec-
 catum originale, scilicet in quantum est defectus
 quidam culpabilis; nam per gratiam bap-
 tismalem tollitur culpa, et reatus poenae solvi-
 tur; remanet autem foras, aut illa vixum
 inordinata dispositio, prout est defectus quidam
 naturae in se relictus; secundum quam ratio-
 nem nullum inconueniens erit, quod reman-
 neat sub utroque statu; quia Baptismus non
 purgat naturam, nisi in quantum pertinet ad infectionem poenae.

Per haec quae dicta sunt patet
 responsio ad proxima 6. argumenta quae-

tionis. Ad primum dicitur, quod filius dicitur non
 paterne iniquitatis pater, quia non punitur
 pro peccato patris, nisi sit particeps culpe, et
 sic est in proposito; Derivatum enim culpa
 per originem à patre in filium, sicut et
 peccatum accusale per imitationem.

Ad 2um dicendum, quod et si Anima
 non traducatur; quia virtus seminis non
 potest causare Animam rationalem;
 movet tamen ad ipsam dispositivè. Unde per vir-
 tutem seminis traducitur humana natura à
 parente in prolem, et similis cum natura matris
 infectio; Ex hoc enim fit ius, qui nascitur con-
 soris culpe proximi parentis, quod naturam ab eo
 sortitur per quamdam generativam motionem,
 ut dictum est.

Ad 3um dicendum, quod et si culpa non
 sit actu in semine, est tamen ibi virtus humanæ
 nature, quam committitur talis culpa.

Ad 4um dicendum, quod semen est prin-
 cipium generationis, quod est proprium accus

naturæ, cuius propagationi deveniens, et ideo ma-
gis inficitur Anima per venient, quam per cau-
sam iam perfectam, quæ iam determinata est
ad perfectionem.

Ad 5um dicendum, quod illud, quod est per
originem non est inexorabile, si hic qui gene-
ratur consideratur secundum se; sed si conside-
ratur prout refertur ad aliquod principium,
sic potest esse ei inexorabile; sicut aliquis qui
nascitur, patitur ignorantiam generis et
culpa aliorum progenitorum cummatam.

Ad 6um dicendum, quod peccatum origi-
nale opponitur Iustitiæ originali, per quam
superior pars Animæ ex deo coniungitur, et
inferioribus viribus inprehabat, et etiam po-
testas conservare corpus absque corruptione
per Baptismum: ex quo tollitur peccatum origi-
nale, quantum ad hoc, quod datur gratia, per
quam superior pars Animæ deo coniungitur;
non tamen datur virtus Animæ per quam possit
conservare corpus absque corruptione; aut per quam

possit superiorem partem convertere in inferiorem absque omni rebellionem. Unde manet post Baptismum, et necessitas moriendi, ex concupiscentia, quae est maxime innoxia peccato; et sic quantum ad superiorem partem Animae participat novitatem Christi; sed quantum ad inferiorem Animae vires, et ipsum corpus, remanet adhuc vetustas, quae est ex Adam; manifestum est autem quod homo baptizatus non generatur secundum superiorem partem Animae; sed secundum inferiorem, et secundum corpus; et ideo homo baptizatus non transfundit in prolem novitatem Christi; sed vetustatem Adae; et propter hoc licet ipse non habeat peccatum originale in quantum est culpa, transmittit tamen peccatum originale in prolem.

Quadragesimus Quintus Passus.

Leviticus super venum:

Levum enim nondum natus fuerat, aut aliquis boni egisset, aut mali, ut secundum electionem propositum

Dei maneret non ex operibus, sed
 ex vocante; dictum est ei; quia maior
 sciret minor. Ro. 9. Potest quæri. Utum
 præscientia meritorum, sit causa præ-
 destinationis, et videtur, quod sit.
 Dicit enim Apostolus Ro. 8: quos præcivit hoc,
 et prædestinavit, et Elvira Ambrosii reperit illud
 Ro. 9: miserebor, cui miserebor; dicit: misericordiam
 illi dabo, quem præcis toto corde reverenturum
 ad me: ex hoc videtur quod præscientia meritorum
 sit causa prædestinationis.

2° prædestinatio divina includit divinam
 voluntatem, quæ inactionabilis esse non potest,
 quum prædestinatio sit propositum vivere, ut
 dicit Augustinus; sed nulla alia ratio potest
 esse prædestinationis, nisi præscientia meritorum:
 ex præscientia meritorum est causa, vel ratio
 prædestinationis.

3° non est iniquitas apud Deum, ut di-
 citur Ro. 9: iniquum autem esse videtur, ut quæ-
 libet in equalia Dentur; omnes autem homi-

ner sunt æquales, et secundum naturam, et secundum peccatum originale; attenditur autem in eis inæqualitas secundum meritum, vel demeritum proportionum actuum; non igitur inæqualitas præparata Deum hominibus prædestinando, et reprobando, nisi propter differentiam meritum præscientiam.

Constat autem patet per Apostolum ad Titum 3.º Dicente: non ex operibus iustitiæ, quæ fecimus nos; sed secundum suam misericordiam salvos nos fecit; sicut autem salvos nos facit, ita prædestinavit nos salvos fieri: non ex præscientia meritum est causa, vel ratio prædestinationis.

Responsio quod quum prædestinatio includat voluntatem sic inquirenda est ratio prædestinationis, sicut inquirenda est ratio divine voluntatis; constat autem quod non est assignare causam divine voluntatis ex parte actus volendi; sed potest assignari ratio ex parte volitionis in quantum scilicet Deus vult esse aliquid propter aliud. Nullus

Rom. 9.

ergo fuit adeo inuane mentis, qui dixeret me-
 rita esse causam diuine Prædeterminationis
 ex parte actus prædeterminationis; sed hoc sub ques-
 tione relictum utrum ex parte effectus Præden-
 tinationis habet aliquam causam; et hoc ergo que-
 re utrum Deus præordinauit et daturum
 effectum Prædeterminationis alicui propter merita
 aliqua; fuerunt igitur quidam, qui dixerunt, quod
 effectus Prædeterminationis præordinatus alicui
 propter merita præexistencia in alia vita; et hæc
 fuit sententia Origenis, qui posuit Animas humanas
 ab initio creatas, et secundum diuersitatem
 suorum operum diuersos status earum con-
 stitui in hoc Mundo corporibus unitas; sed
 hanc opinionem excludit Apostolus Ro. 9. di-
 cens quod in fronte questionis propositum est,
 scilicet quum enim nondum nati fuissent,
 aut aliquid egerent &c.

Fuerunt igitur alii, qui dixerunt, quod me-
 rita præcedentia in hac vita sunt ratio, et
 causa effectus Prædeterminationis; prouenerunt

enim Pelagiani, quod initium beneficii dantur
 ex nobis; conuincitur autem a Deo, et sic ex
 hoc contingit, quod alicui datum prædestina-
 tionis effectus, et non ex eis; quia vniuer-
 sum dedit re præparando, et non alium. Sed contra
 hoc est quod dicit Apostolus 2. Cor. 13 quod non au-
 mus sufficienter cogitare aliquid ex nobis;
 nullum autem in exitu principium inueniri
 potest, quam cogitatio; unde non potest dici, quod
 aliquod initium in nobis existat, quod sit ratio
 effectus prædestinationis; unde prouincit alii, qui
 dicunt, quod merita sequentia effectum præ-
 destinationis sunt ratio prædestinationis, ut
 intelligatur, quod ideo Deus dat gratiam alicui,
 et prædestinat re ei datum, quia præcise et
 cum bene uisum gratia, sicut si Rex det ali-
 cui militi equum, quem scit eo bene uisum;
 sed isti videntur distingere inter id, quod est
 ex gratia, et id quod est ex libero arbitrio, quam
 idem non possit esse ex utroque; manifestum
 est autem, quod id quod est gratia, est prædestina-

tionis effectus, et hoc non potest poni, verum
 tio predestinationis, quum hoc verb — pre-
 destinatione concludatur; si igitur aliquid aliud
 ex parte nostra sit ratio predestinationis, hoc
 erit preter effectum predestinationis; non est
 autem distinctum, quod est ex libero arbitrio,
 et ex predestinatione; sicut nec est distinctus
 quod est ex causa secunda, et ex causa prima;
 divina enim providentia producit effectum per
 operationem causarum secundarum; unde ex id,
 quod est per liberum arbitrium est ex predestin.^{te}

Dicendum est ergo, quod effectum pre-
 destinationis considerare possumus dupliciter,
 uno modo in particulari, et sic nihil prohibet
 aliquem effectum predestinationis esse cau-
 sam, et rationem alterius, posterionem, qui-
 dem prioris secundum rationem causae finalis,
 prioris vero posterionis secundum rationem
 causae meritoriae, quae reducitur ad dispositionem
 materiae, sicut si dicamus, quod Deus ordinavit
 se datum alicui gloriam ex merito, et quod

præordinavit se datum illi gratiam, ut
 mereretur gloriam; alio modo potest conve-
 nire prædestinationis effectus in commu-
 ni, et sic impossibile est, quod totus præde-
 stinationis effectus in communi habeat ali-
 quam causam ex parte nostræ; Quia quicquid
 est in homine ordinatum ipsum in salutem
 comprehenditur totum sub effectui prædestina-
 tionis, etiam ipsa præparatio ad gratiam;
 nec enim hoc fit nisi per auxilium Divinum
 secundum illud Threnorum ultimo: converte nos Do-
 mine ad te, et convertemur; habet tamen
 hoc modo prædestinatio ex parte effectus pro
 ratione Divinæ bonitatis ad quam totus
 effectus prædestinationis ordinatur, ut in
 finem, et ex qua procedit, sicut ex principio
 primo moventis; et per hoc patet responsio ad arg.^{ta}

Ad primum ergo dicendum, quod vult
 quod prædictum non est ratio collationis gratiæ,
 nisi secundum rationem causæ finalis, ut dictum est.

Ad 2um dicendum, quod prædestinatio habet

rationem ex parte effectus incommuni ipsa
divinam bonitatem. In particulari autem
effectus est ratio aliter.

Ad 3um dicendum, quod ex ipsa bonitate dei
una ratio sumi potest prodestinationis aliquo-
rum, et reprobationis aliorum; sic enim deus dici-
tur omnia propter suam bonitatem fecisse, ut in
rebus divina bonitas representetur. Necesse
est autem, quod divina bonitas, quae in se est
una, et simplex multiformiter representetur
in rebus propter hoc, quod res creatae ad simpli-
citatem divinam attingere non possunt; et
inde est quod ad completionem universi requi-
runtur diversi gradus rerum, quarum quaedam
altius, quaedam infirmius gradum teneant
in universo; et ut multiformiter gradum con-
parescant in rebus deus permittit aliqua
mala fieri, ne multa bona impediatur.
Sic igitur consideremus totum genus humanum,
sicut totam rem universitatem. Voluit igitur
deus in hominibus, quantum ad aliquos, quos

per deitatem quam reprobantur bonitatem
 per modum misericordiae parcendo, et quantum ad alios,
 quos reprobat per modum Iustitiae puniendo; et
 haec est ratio, quare Deus quosdam eligit, et quosdam
 reprobat; et hanc causam assignat Apostolus
 Ro. 9. dicens: volens Deus ostendere iram, et
 notam facere potentiam suam, sustinuit, id est,
 permittit in multa patientia vasa irae aptari in
 iracundiam, ut ostenderet divitiarum Gloriam suam
 in vasa misericordiae, quae preparavit in Gloriam, et 2^a
 Tim. 2. dicit: in magna domo non solum iura
 vasa aurea, et argentea; sed etiam lignea, et
 fictilia, et quosdam quidem in honorem, quosdam
 autem in contumeliam. Sed quare hoc elegit in
 Gloriam, et illos reprobovit, non habet rationem
 nisi divinam voluntatem. Vide et Augustinus
 super Joannem dicit: quare hunc trahat, et illum
 non trahat, noli velle diiudicare, si non vis
 errare. Sicut etiam in rebus naturalibus potest
 assignari ratio, quum p^a materia tota sit unius
 formae in se quare una pars eius est sub forma

ignis, et alia sub forma cerei a Deo in principio
condita; ut sic sit diversitas specierum in rebus
materialibus; sed quare hæc pars materiei erit
sub hac forma, et illa sub alia dependet ex
simplici voluntate divina. Sicut ex simplici
voluntate artificis dependet quod hic lapis sit
in hac parte parietis, et ille in alia, quamvis
ratio artis habeat, quod aliquis sint in hac, et
aliqui sint in illa; nec tamen propter hoc erit
iniquitas apud Deum, si inæqualia non in
qualibus præparat; hoc enim contra contrariam
Iustitiæ rationem; si prædestinationis effectum
ex debito redderetur, et non daretur ex gra-
tiam; in his enim, quæ ex gratia dantur, potest
quis pro libitu suo dare cui vult plus, vel mi-
nus, dummodo nulli subtrahat debitum absque
preiudicio Iustitiæ; et hoc est quod dicit patet for-
miliar Mathæi 20: tolle, quod tuum est, et vade.
An non liceat mihi, quod volo facere; hæc S. Thomas
1^a p. q. 23. a. 5. et latius in quæstibus disputatis
de veritate q. 6. a. 2.

Quadragesimus Sextus Passus.

De Luptis super verbum:

Ro. 10. Quomodo credent ei, quem
non audierunt ex cetera, et publicin.

et expositis, concludit ex eo Fides ex auditu.

Potest quæri utrum Fides catholica

de qua Apostolus hic loquitur sit

acquisita, vel infusa.

Et videtur quod sit acquisita p.^o quia ut Aug.^{us}

dicit 1^a de Trinit. per scientiam operum in nobis
Fides, nutritur, deffenditur, et roboratur; sed

eoque per scientiam in nobis operum, ma-

gis videtur acquisita, quam infusa: ex p

talis Fides non videtur esse ex infusione.

2.º illud ad quod homo pertingit audiendo,

et videndo videtur ab homine esse acquisitus;

sed homo pertingit ad credendum, et videndo mi-

racula, et audiendo Fidei doctrinam. Sicutum

enim Joannis Δ. cognovit patrem; quia illa hora

exiit, in qua dixit ei Tene Filium tuum visit, et

credidit ipse, et domus eius tota; et Ro. 10.

dicuntur, quod ~~Fides~~ ~~est~~ ~~in~~ ~~hominis~~ ~~voluntate~~ ~~conversio~~ ~~est~~ ~~ex~~ ~~pro~~ ~~Fide~~ ~~habetur~~ ~~ab~~ ~~homine~~, tanquam acquisita. ~~et~~ ~~est~~

3° illud, quod conversio in hominis voluntate ab homine potest acquiri, sed Fides convertitur in credentium voluntate, ut Augustinus dicit in libro de predestinatione Sanctorum; et super Joannē dicit: intrare Ecclesiam potest nolens credere, ac non nisi volens: ex pro Fides potest esse ab homine acquisita.

4° Augustinus in epistola contra Iovinianum dicit: non credere Evangelio, nisi credam Ecclesie catholice illud approbanti: ex pro Fide acquisita creditur Evangelio eo quod Ecclesia tenet eius scriptores esse veraces; et sic audiens acquirit sibi habitum credendi eorum dictis.

5° quia ad omnem certitudinē actus credendi quam expetimus in nobis sufficit Fides acquisita: ex pro superfluum est ponere inferius; consequentia est Phi 1° Phil. Dicuntur:

frustra fit per plura, quod potest fieri per
 pauciora; patet per hoc, quod si cum
 firmiter adheremus Historiis, et gestis scriptis
 de rebus bellicis, et aliis, quae scribuntur in chro-
 nicis Fide acquirita, per hoc quod credimus eos
 veraces esse, qui talia reflexura; ita Fide ac-
 quirita firmiter adheremus Historiis sacrae Scrip-
 turae, et Evangelio; quia firmiter credimus eos
 esse veraces, qui libros Canonis condiderunt: ex
 propter Fidem acquiritam superfluit omnis alia
 quae ad certitudinem actus credendi porritura habenda.

6° idem patet per exemplum de Hecetico
 qui sic pertinaciter adheret errori suo, quod etiam
 pro eius fide vult mori, quique quidem hereticus est
 acquirita, et est in ratione inclinatus ipsum
 firmiter in illum errorum; et hoc sive arg^{to} aut
 per rationem rationis; sed solum, quia credit au-
 ditum, et docuisse alios, et proprio conceptum; et
 quod patet quod simpliciter per fidem acquirita
 potest quis firmiter adherere credibilibus nobis
 revelatis, sine fide infusa.

7.º nam si Fides infunderetur nobis
 a Deo illa non potest consumi, aut minui in
 nobis, patet consequentia, quia illa habitus a solo
 Deo creatus, et sic non generatur ex actibus
 nostris, ita nec consumpitur, per actum quia
 talis habitus, quam consumpitur, totidem
 annihilatur, quod non potest fieri per creaturam,
 quia sic non potest creare, ita nec annihila-
 re; nec etiam per demeritum potest consumi
 si, quia etiam demones credunt, licet habeant
 Odium Dei, quod est maximum peccatum; eo
 quo patet, quod Fides potest stare, etiam cum
 maximo peccato.

8.º quia si habitus Fidei erret a Deo in-
 ferus; erret perfectio omni habitus acquisita,
 et per consequens actus credendi per Fidem
 inferam erret perfectio, quam actus in-
 telligendi proxima principia, quod videtur in contrarium.

9.º nam ponatur quod unus Judeus non bap-
 tizatus mixtatur inter fideles more fidelium
 disciplinatur talis Fide acquisita, credet omnibus;

quibus nos credimus, sicut ex fide acquirita
 credit quilibet nostrum ex auditu aliorum, quorum
 veracitati credit; credimus enim multa tempora
 transivisse, et historicalem esse, quam nunquam
 vidimus; sic etiam per fidem acquiritam ex
 auditu firmiter credimus revelatis in Scripturis,
 et Ecclesis approbanti veritatem illorum.

Pro responsione notandum est, quod ad Fidem
 duo requiruntur quorum primum est, ut homini
 credibilia proponantur, quod requiritur ad hoc,
 ut homo explicitè credat. Secundum quod ad Fidem
 requiritur est assensum credentis ad ea, quae
 proponuntur. Quoniam ex parte primum homini ne-
 cesse est, quod Fides sit à Deo, quoniam ea, quae non
 Fidei rationem humanam excedant, unde
 non cadunt sub contemplatione hominis, nisi
 Deo revelante; sed quibundam, quidem reve-
 lantur immediate à Deo, sicut sunt revelata
 Apostolis, et Prophetis; quibundam autem propo-
 nuntur à Deo mittente Fidei predicatorum se-
 cundum illud Ro. 10: quomodo predicabunt, nisi

mittantur. Quoniam vero ad 2um id est ad asseren-
 dum hominibus in eorum sunt Fidei, potest con-
 siderari duplex causa, una quidem exterior
 inducens, sicut miraculum visum, vel per ali-
 um hominem inducentis ad Fidem, quorum
 neminem esse sufficientem causam. Videntur tamen
 3um, et idem miraculum, et audientium
 eandem predicationem, quidam credunt, quidam
 vero non credunt, et ideo oportet ponere aliam
 causam internam, quae moveat homines in-
 terius ad asserendum hiis, quae sunt Fidei; hanc
 autem causam Pelagiani ponebant solum liberum
 arbitrium hominis, et propter hoc dicebant, quod
 initium Fidei esse ex nobis, in quantum scilicet
 ex nobis est, quod parati sumus ad asserendum
 hiis, quae sunt Fidei; sed consummatio Fidei esse a Deo
 per quem nobis proponuntur ea per quae cre-
 dere debemus. Sed hoc est falsum, quia quum
 homo asserendo hiis, quae sunt Fidei, elevari
 supra naturam suam, oportet, quod hoc inest
 ei ex supernaturali principio interius movente,

quod est Deus; et ideo Fides quantum ad assen-
tendum, qui est principalis actus Fidei est a
Deo interne move[n]te per Gratiam. Unde Grego-
rius in Omelia Peracta hoc tenet dicit: mihi corda audi-
torum Spiritus Sanctus repleat vos Vocentium
ad auxer corpore in cursum sonat.

Ad primum exp[re]ss[um] dicendum, quod per inci-
piam[us] p[ro]p[ri]um Fides, et mixtum per modum
exterioris persuasionis, que fit ab aliqua scien-
tia, sed principalis, et propria causa Fidei est
id quod interne movet ad assentendum Fidei.

Ad 2um dicendum, quod etiam ratio illa pro-
cedit de causa exteriori proponere ea, que sunt
Fidei, vel persuadere ad credendum verbo, vel
facto.

Ad 3um dicendum, quod credere quidem
in voluntate credentium consistit, sed oportet, quod
voluntas hominis preparetur a Deo per gra-
tiam ad hoc quod elevetur in ea, que sunt supra
naturam, ut dictum est.

Ad 4um dicendum, quod explicatio

credendum communiter sit per revelationem
 Divinum in sacris libris canonice continen-
 tum; quæ quidem revelatio de communibus,
 oportet quod veniat ad inferiores homines per
 maiores, sicut ad homines per Angelos Divinum
 notitia provenit secundum Dionysium de Ecce-
 lastica Hierarchia. Unde quia inter omnes
 gradus Ecclesiarum auctoritas universalis Ecclesiarum
 in his, quæ sunt Fidei, præcellit, eo quod, non
 potest in his deficere Dominus dicente ipsi
 (Petra in persona Ecclesiarum Lu. 22: ego pro te
 rogavi, Petre, ut non deficiat Fides tua. Ideo
 licet habitus Fidei à Deo sit infusus, tamen
 in explanationes credendum, quæ in sacra
 Scriptura principaliter continentur, recurren-
 dum est ad auctoritatem universalis Ecclesiarum;
 et hoc innuat Augustinus, quando dicit: non
 credemus Evangelio &c.

Ad 5um dicendum quod quicquid sit de con-
 sequenti antecedens non est rationabiliter dictum;
 contra enim, quod plus requiritur ad certitudinem

Fidei habendam de his, quæ in sacris scriptis
 et Evangelio continentur, quam in his, quæ in
 gentis scriptis de rebus bellicis in Chronicis
 habentur, nam secundum Thoma. 2° Ethicorum.
 Disciplinati est in tantâ certitudinem inquire
 secundum unumquodque genus, in quantum
 natura rei recipit, seu requirit; certum est
 autem, quod ea, quæ principaliter exaduntur
 in sacra doctrina, excedunt facultatem hu-
 manæ naturæ, ut quum ibi annexum, quod Deus
 est Trinus, et unus, et quod Filius Dei est in-
 carnatus, et fuit pauper, et mortuus, et huius-
 modi. unde Crisostomus 53 dicebat: Domine, qui ex-
 didit auditui mortuo, quasi diceret, talia prædicamus,
 seu prophetamur, quæ nullus potest per se credere,
 quum facultatem humanæ naturæ excedant. Et
 ideo nullus disciplinatus talibus adhaeret certi-
 tudinaliter ex sola hominum narratione, quan-
 tumcumque eo veraces reputaret; quapropter
 ad Fidem de talibus habendam oportuit fieri
 miracula facultatem totius naturæ excedentia,

quibus vivis, homines disponentem ad habi-
 tū Fidei recipiendum; non enim predicationes,
 seu frequenter narrationes ad hoc sufficientes,
 sicut in aliis gentibus, seu hiis, ut communiter
 miri miraculis confirmaverunt; unde Marti
 Ultimo dicitur; Domino cooperante, et sermone
 confirmante frequentibus signis. Quae autē
 in hiis bellicis communiter traduntur
 non excedunt humane naturae facultatem; et ideo
 in talibus sufficit continuus narratio probandi
 verum ad eorum fixum avertendum hoc
 bonum, praesentem, quum non inveniant
 alii negantes tales narrationes; quia autē
 etiam in huiusmodi hiis de rebus bellis
 disciplinatis rationabiliter, dubitaret cui contra-
 dictionis parti avertire; quae quidem contra-
 dictio circa ea, quae in sacra Scriptura tra-
 duntur, maxime reperitur. Ratio enim
 est turba Hetericorum infidelium, seu Papu-
 noxum negantium multa de his, quae in sacra
 Scriptura continentur, quam fidelium

credentium eadem; Ex quibus patet arump-
tum, seu antecedentem predictæ rationis minorem.

Ad 6um. Dicendum quod quum illi,
qui per Fidem exaruntur, excedunt humanam
facultatē. De quibus Ecc. 3. dicitur: plura
supra verum hominē ostendit vultus tuus;
Iste est quod tenetis vobis oppositæ habere
opponitque, et quoniam evidentiam secundā
commune. Dicuntur naturalis rationis
humanae lumine supernaturali carentes. Unde
tales heretici non indigent fide infusa ad hoc ut
talibus erroribus adhaereant; quia ex quo carent lu-
mine Fidei, in eo quo vera credibilia non con-
stantur remanet in eis fixitas ignorantiæ
Veritatis per quam cum erroribus fixissime
adherent, præsertim quum in talibus diabolica
suggerio valeat intervenire; Unde Apostolus Petrus
dicit: adversarius vester diabolus, tanquam
leo rugiens circuit, quem devoret, cui
resistite fortes in Fide; Ex quo patet quod dia-
bolus circuit ad persuadendum contra Fidem.

Ad Rom. dicendum quod quamvis habitus
 Charitatis sit altior, et nobilior, quam habitus
 Fidei; tamen per unum actum peccati mortali
 amittitur; sic non est inconveniens, quod hoc
 habitus Fidei per aliquod peccatum amittatur;
 habitus enim à Deo infusus, sicut liberare ab eo
 dandum est, et fuisse à Deo subnaturalium secundu
 dispositionem subiectorum; nec talis subnatio
 dicitur propria annihilatio; sed quaedam cessatio
 influxus divini; sicut per clausuram fenest
 lue solarius subtrahitur sine aliqua annihilatione;
 nec obstat, quod obicitur de demonibus; tum
 quia odium Dei, et alia, quae pertinent ad mau
 litiam eorum, licet sint perniciosa; non tamen
 sunt demeritoria; quia sunt in terminis dam
 nationis; et sic non possunt mereri, aut demer
 eri; recusat autem est de vitioribus, qui per
 peccata demerentur, ut ab eis subtrahantur
 dona Dei; tum quia ex hoc quod dicitur ab Apo
 stolo Iacobo: Demones credunt non est necesse
 concedere, quod habeant Fidem, etiam informem,

sed tantum actum Fidei, qui est credere; non enim credunt ex habitu ad hoc inclinante, sed coacti ex vi propria evidentia, et frequentia, et ex perspicuitate naturalis intellectui, sicut etiam qui operantur Iuxta volunt ex coactione non dicuntur Iuxta, quia non habent habitum Iustitiae.

Ad quoniam dicendum, quod actus Fidei est semper dignior ceteris habitibus acquisitis intellectualibus, in quantum habet certitudinem causam eo quod Fides iuratur divina veritati, quod non faciunt alii habitus intellectuales acquisiti, licet sint certiores secundum quod, scilicet quo ad non; nec etiam certitudo Fidei acquiritur est similis certitudini Fidei infusae in adhaerentis firmitate; illa enim quantum Fides acquiritur ex narratione audientia, seu relatione humana per contrariam amplexationem, et amplexationem corruptum sicut contingit in aliis habitibus acquisitis; certitudo autem, quae inest per Fidem infusam a Deo non potest consumi per talia; unde Apostolus Petrus.

dicat 1^a Pet 1° ut probatio Fidei vestra multo praei-
orior sit auxo d^a habet etiam Fides infusa
nobilitatem effectum, scilicet purificationem
cordis, juxta illud Actuum 15. Fide purificamur cor-
dei eorum.

Ad notandum dicendum, quod Fides, seu ex-
timitas, quae ex sola revelatione humana acqui-
ritur, non est Fides Theolog^{ica} de qua loquimur;
nam Fides Theologica non amentit alicui ex
tibili, nisi quia est a Deo ordinatum, et verum
revelatum; unde ipsi veritati irritum, tanquam
medio; unde si aliquis crederet omnia, quae a
fidelibus creduntur; non tamen ea crederet
tanquam a Deo revelata, talis non haberet
fidem Theologicam; sicut si aliquis haberet
notitiam alicuius conclusionis geometricae per
mediū dialecticum tantum, ex hoc non ac-
quireret habitum geometricum de illa conclus^o
ex quibus patet quod praedicta verba Apostoli
in hoc questionis contextu intelligenda
sunt, prout in Gloria modo supradicta d^a h^a h^a

aliqua ex panthe ex sancto Thoma 2.^a 2.^e q. 6. ad.
et alior locis.

Quadragesimus Septimus Passus.

Leptia super veni

Omnes enim autabimur ante

Tribunal Christi, et qui paulo post

requiritur; itaque unusquisque

nostrum per se rationem reddet

Deo Ro. 14. Poterit quæri utrum omnes

nos homines in Iudicio debeant comparere.

Et videtur quod non, p.^o quia dicitur Psal. 139:

sedebitis super sedem Iudicantis 12 tribus Isra-

clis: ex quo videtur, quod non omnes homines;

sed solæ 12 tribus habent comparere.

2.º quia dicitur in ps.^o proximi non reuer-

sunt impii in Iudicio; sed multi hominum sunt

tales: ex quo illi non apparebunt in Iudicio.

3.º Ad hoc quis in Iudicium adducitur, ut eius

merita discutiantur; sed quidam sunt, qui nulli

merita habuerunt, sicut pueri ante perfectam

statem decedentes: ex quo illi in Iudicio compa-

vivorum, et mortuorum; sed sub dictis differentiis comprehenduntur omnes homines, qualitercunque vivi à mortuis distinguantur: ergo omnes homines in Iudicio comparabuntur.

2.º Apoc. 1. dicitur: ecce veniet cum nubibus, et videbit eum omnis oculus, hoc autem non crederet, si non omnes homines in Iudicio compararentur: ergo &c.

3.º 2.^a Cor. 5.º dicitur: omnes autem stabimus ante Tribunal Christi, ut refferat unusquisque propria corporis, quae derit, sive bona, sive mala; sed non est aliud Iudicium: ergo omnes Iudicabuntur.

4.º univ. omnia comprehendit; sed illud Iudicium dicitur univ. ergo omnes in eo Iudicabuntur.

Pro responsione p.^o notandum est, quod poterat Iudicialia Christo homini collata esse premium humilitatis, quam tantum in Passionis exhibuit; ipse autem sua Passionis sanguine pro omnibus fudit, quantum ad

sufficientiam, licet non in omnibus effectus
 tribui, quod est dictum quantum ad efficaciam
 propter impedimenta in aliquibus invenimus;
 et ideo congruum est, ut omnes homines in
 Iudicio congregentur ad videndum cum exal-
 tatione in humana natura, secundum quam
 constitutus est a Deo Iudex vivorum, et mor-
 tuorum.

Secundo notandum, quod ad Iudicium duo
 pertinet, scilicet discussio meritorum, et
 retributio premiorum; quantum ergo ad re-
 ceptionem premiorum, omnes etiam boni Iudi-
 cabuntur in eo quod unusquisque recipiet
 ex divina sententia premium suo merito
 respondens; sed discussio meritorum non fit,
 nisi ubi est quodam meritorum commixtio
 bonorum cum malis; illi autem, qui edificant
 super fundamentum Fidei auxilium, et auxilium
 tum, ex lapide precioso divinis servitibus
 totaliter immixtentes, quia nullam admix-
 tionem notabilem alicuius mali meriti habent;

in eis discussio mixtorum licum non habet; sicut illi, qui rebus carnis penitus abiectis solite cogitant voluminaque sunt Dei, et ideo salvabuntur; sed non iudicabuntur; illi vero, qui edificata super fundamentum Fidei lignum, et ferum, et stipulam, qui scilicet adhuc amant secularia, et terrenis negotiis implicentur; ita tamen quod nihil Christo praeponant; sed studeant peccata eleemosinis expiare; habent quidem commixtionem bonorum mixtorum cum malis, et ideo discussio mixtorum in eis locum habet. Unde tales quantum ad hoc iudicabuntur, et tamen salvabuntur.

Ad arg^{ta} in contrarium. Ad primum dicendum, quod sicut Augustinus 20 de civitate dicit: non quia dictum est iudicantes 12 tribus Israel per 12 tribus levi, quae decima texta est, iudicanda non erit, aut solum illum Populum, et non etiam gentes ceteras iudicabunt; ideo autem per 12 tribus omnes aliae gentes significatae sunt; quia per Christum in vultu 12 tribus omnes

gentes non vocat.

Ad 2um dicendum quod hoc quod dictum non resurgere ~~in~~ in Iudicio, si reflexatum ad omnes peccatores sic intelligendum est, quod non resurgere ad hoc, quod iudicentur, quia iam iudicati sunt; sed omnes resurgere, ut in Iudicio compareant ad Gloriam Iudicii inveniendam.

Ad 3um dicendum, quod etiam pueri ante perfectam statem decedentes in Iudicio comparebunt; non autem, ut iudicentur; sed ut videant Gloriam Iudicii.

Ad 4um dicendum, quod punitio est effectus Iustitiae; promissio autem misericordiae; magis autem Deus ex Iudicio, quod est actus Iustitiae antinomicae punitio attribuitur, ita ut in eodem Iudicio pro ipso condemnatione accipiatur, et sic intelligitur auctoritas induta, et per Gloriam ibidem patet, scilicet, qui credit in eum, non iudicabitur, id est non condemnabitur, aut punietur.

Ad 5um dicendum, quod discussio me

nitonū in electis non exit ad tollendū cōso-
tudinē beatitudinis a cordibus ipsorū iudicam-
torū; sed ut preminentia bonorum meritorū
ad mala omnibus manifestē ostendatur, et
sic Iustitia Dei comprobetur.

Ad 6um dicendum, quod Gregorius loqui-
tur de Iustis adhuc in carne mortali existeren-
tibus, unde supra premissa: hi, qui in corpore
sui reperiuntur potuerunt; quamvis iam fortes,
etque perfecti, adhuc quodammodo in carne sunt positi;
non possunt in tanti temporis turbine nulla
formidine concuti. Unde patet, quod ille temporis
reflexionem est ad tempus iudicium im-
mediate procedens. Remerendum quidem ma-
xime malis, non autem bonis, quibus nulla
exit malis suspitio. Hic S. Thom. 2^a 2^a Sent. dist. 17.
q. 1. a. 3. Rationes autem de ultimis in oppositū
procedunt de iudicio, quantum ad retributionē
proximam.

Quadragesimus Octavus Passus.

Quarto super verbum:

Scandalū
vide supra
Act. 11

Reponatis offendiculum fratri, vel

Scandalū Ro. 14. Breve quicquid utrum

bona spiritualia, vel temporalia

sine propter scandalum pretermittenda.

Et videtur, quod sine p.^o quia Augustinus in libro

conexus Epistolam Paxneniam docet, ut ubi vis

motus periculum timetur a punitione peccatorum

sit curandū; sed puniti peccatorum est quoddam

spirituale, quum sit actus. Iustitiae: ergo bonū

spirituale est propter scandalum dimittendū.

2.º quia sacra doctrina est maxime

spiritualis; sed ab ea est curandū propter

scandalum iuxta illud Matth. 7.º nolite sanctū

osne caribui, ne manducitui ventris vobis

patet ante oculos, ne convensi dixerint vobis

vos: ergo bonū spirituale est dimittendū

propter scandalū.

3.º connectio fraternitas, quum sit actus

charitatis est quoddam spirituale bonum;

sed in eadem est charitate dimittitur ad

vitandum scandalum, quum, ut Augustinus

Dicit in p.^o De Civitate Dei: cap. bonum spirituale esse propter scandalum præsummittendum.

1.º Hieronymus dicit, quod dimittendum esse propter scandalum omne quod potest præsummitti salva triplici veritate, scilicet veritate, iustitia, et doctrina; sed impletio consiliorum, et largitio elemosinarum sæpe potest præsummitti salva triplici veritate prædicta, alioquin semper peccarent omnes, qui præsummittunt; et tamen hæc sunt maxima inter spiritualia opera: ergo spiritualia opera debent præsummitti propter scandalum.

2.º Vitatio cuiuslibet peccati est quoddam spirituale bonum, quia quodlibet peccatum offerit peccanti aliquod spirituale detrimendum; sed videtur quod pro scandalum proximi vitando debeat aliqui quandoque peccare venialiter, puta, quum peccando venialiter impedit peccatum mortale alterius; debet enim homo impedire damnationem proximi, quantum potest, sine detrimento

proprie dicitur, quod non tollitur per peccatum veniale: ergo aliquod bonum spirituale debet homo pretermittere propter scandalum vitamque.

6.° videtur, quod etiam temporalia sunt dimittenda propter scandalum; magis enim debemus diligere spirituale salutem proximi, quod impeditur per scandalum, quam quicunque temporalia bona; sed id quod minus diligimus, dimittimus propter id quod magis diligimus: ergo temporalia debemus dimittere ad vitandum scandalum proximo.

7.° secunda regula Hieronimi: omnia que possunt pretermitti, salva Christi veritate, sunt propter scandalum dimittenda; sed temporalia possunt pretermitti, salva Christi veritate: ergo sunt propter scandalum dimittenda.

8.° in temporalibus bonis nihil est magis necessarium, quam cibum; sed cibus est pretermittendus propter scandalum.

secundum illud Ro. 14. noli cibo tuo illum perire pro quo Christus mortuus est: ex quo multo magis omnia alia temporalia sunt propter eam. delicta dimittenda.

2° temporalia nullo conver^{si}sioni modo conversione, aut recuperatione possunt, quam per Iudicium, sed Iudicium ut non licet, et precipue cum scandalo, dicitur enim Math. 5° ei qui vult tecum Iudicio contendere, et tunicam tuam tollere, dimitte ei, et pallium; et 1^a Cor. 6. iam quidem omnino delictum est in vobis, quod Iudicia habentis inter vos, quare non magis iniuriam accipitis? quare non magis iniuriam patimini? ex quo videtur quod temporalia sunt propter scandalum dimittenda.

3° inter omnia temporalia minus videtur dimittenda, que sunt spiritualibus annexa; sed illa sunt propter scandalum dimittenda; Apollonius enim seminans spiritualia, temporalia stipendia non accepit, ne offendiculum daret Evangelio Christi, ut patet 1^a Cor. 9. et ex simili causam Ecclesia in aliquibus temporibus non exigit decimas.

propterea scandalum vitanda. Ex quo multo magis
alia temporalia curae propter scandalum dimittenda.
ergo, circa vitanda, pro eo quod dicitur in

sed concia est quod Exegesis dicit in
Ezechielē: ut de veritate scandalum mittam, uti-
lius nunci permittitur scandalū, quam quod veritas
relinquatur; sed bona spiritualia maxime per-
tinent ad veritatem: ergo bona spiritualia non
sunt propter scandalū dimittenda. Constat etiam
quod Beatus Thomas Cantuariensis repetit Res
Cecilianum cum scandalum regis Anglorum, et
factus cum approbavit Ecclesia.

Pro responsione p.^o est notandum, quod quibus
duplex sit scandalū, activum, scilicet, et passivum,
quod autem illa non habet locū de scandalum activo;
quia quum scandalū activum sit dictum, vel faci-
tum minus rectū, nihil est cum scandalum activo
faciendum; habet autem locum quod si intelligatur
de scandalum passivo, quod qui accipit eo facto, vel
dicto alterius. Considerandum est ergo quod sit dimittenda,
ne alius scandalizetur; et p.^o in spiritualibus.

boni est distinguendum; nam quædam eorum sunt
de necessitate salutis, quæ prætermitti non possunt
sine peccato mortali; maximum est autem, quod
nullus debet peccare mortaliter, ut alterius peccatū
impediat; quia secundum ordinem charitatis plus
debet homo suam salutē spirituale diligere, quam
alterius; et ideo ea, quæ sunt de necessitate salutis
prætermitti non debent propter scandalū vitandū;
in his autem spiritualibus bonis, quæ non sunt
de necessitate salutis videtur distinguendū, quia
scandalum, quod ex eis oritur quandoque ex mor-
litiā procedit, quum scilicet aliqui volunt imper-
dire huiusmodi spiritualia bona, scandala con-
citando, et hoc est scandalum Pharisæorum, qui de
Doctrina Domini scandalizabantur, quod esse con-
ternendus Deus docet Matth. 18. Quandoque
vero scandalum procedit ex infirmitate, vel
ignorantia, et huiusmodi est scandalum pusillorum,
propter quod sunt spiritualia bona occultanda,
vel etiam vitandū diffundendū, ubi periculum
non imminet quousque reddita ratione huiusmodi

scandalum carere; si autem, hoc redditam rationem
huiusmodi scandalum duxer, iam videtur ex ma-
litiis esse, et sic, propter ipsum non sunt spiritu-
alia opera dimittenda. Circa temporalia vero bona
Secundo est notandum, quod que sunt
nostri, que sunt nobis ad conservandum pro aliis
commissa; sicut bona Ecclesie committuntur Reg-
latiis, et bona communium quibus curaque Rei
publice necessarius, et talis conservatio, sicut de-
positum imminet his, quibus sunt commissa;
ex necessitate, et ideo non sunt propter scan-
dalum dimittenda, sicut nec alia, que sunt
de necessitate salutis. Temporalia vero bona
quorum non sumus Domini dimittere ea tri-
buendo, si per nos ea habeamus, vel non re-
petendo si apud alios sunt propter scandalum
quandoque quidem debemus, quandoque autem non;
si enim scandalum ex hoc oritur propter ignoran-
tiam, vel infirmitatem aliorum, quod in primo
notabili diximus, esse scandalum parvulorum,
tunc vel totaliter dimittenda sunt temporalia

vel aliter scandalum reddendum scilicet per
 aliquam ammonitionem, unde Augustinus
 dicit in libro de sermone Domini in monte:
 Dandum est quod nec tibi, nec alicui noceat,
 quantum ab homine credi potest, et quum
 negaveris, quod peti indicanda est ei Inuitia,
 et melius ei aliquid dabis, quum peccatum
 iniunxeris, conuinceris. Aliquando vero scanda-
 lum nascitur ex malitia, quod est scandalu
 proximi, et propter eos, qui sic scandalum
 concitant, non sunt temporalia dimittenda;
 quia hoc etiam nocet bono communi. Da-
 retur enim malis rapiendi occasio, et noc-
 eret ipsi rapientibus, qui retinendo aliena,
 in peccato remanent. Unde Gregorius in
 Moralibus dicit: quidam dum temporalia
 nobis rapiunt volumus de iure tollenda,
 quidam vero equitate seruata prohibendi
 non voluimus cum ne nostra subtrahantur; sed
 ne rapientes non sua, semet ipsos perdant; et
 per hoc patet responsio ad arg.^{ta}

August.

Ad primum exordicendum quod periculum
 inflicto non est propter se expectandum; sed per
 intelligendum, ut medicus quidam ad cohibendum
 peccata, et ideo in tantum habere rationem. Ita
 tunc in quantum per eam peccata cohibentur;
 si autem per inflectionem periculum manifestum sit,
 plura, et maiora peccata sequi, tunc periculum
 inflicto non continebitur. Iustitia, et in
 hoc casu loquitur Augustinus, quando scilicet
 ex excommunicatione aliquis imminet pericu-
 lum scismaticum; tunc enim excommunicatione facte,
 non pertinet ad veritatem Iustitiæ.

Ad 2um dicendum quod circa doctrinam
 duo sunt consideranda, scilicet veritas, quæ docetur,
 et ipse actus docendi; quorum primum est de nec-
 cessitate salutis, scilicet ut contra veritatem
 non doceatur; sed veritatem secundum congru-
 entiam temporis, et personarum proponat ille
 cui inest docendi officium, et ideo propter
 nullum scandalum, quod sequi videatur, debet homo
 pretereuntem veritatem falsitatem docere; sed ipse

actum docendi inter spiritualia bona computatur; et ideo eadem ratio est de doctrina, et de alio misericordie opere.

Ad 3um dicendum, quod correctio fratris ordinatur ad emendationem fratris, et ideo in tantum computanda est inter spiritualia bona, in quantum hoc consequi potest, quod non contingit si ex correctione frater scandalizetur, et ideo si propter scandalum correctio dimittatur, non dimittitur spirituale bonum.

Ad 4um dicendum quod in veritate vite, doctrine, et iustitie non solum compenditur id quod est de necessitate salutis; sed etiam id per quod perfectius pervenitur ad salutem secundum illud 1. Cor. 12: emulamini charismata meliora. Unde etiam consilia non sunt simpliciter pretermittenda; nec etiam misericordie opera propter scandalum; sed sunt interdum occultanda, vel differenda propter scandalum pusillum, ut dictum est. Quandoque tamen consiliorum observatio, et impletio operum misericordie sunt de necessitate salutis, quod patet in his

quidem voverunt consilia, et in his quibus eos debito immineat defectibus aliorum subvenire; vel in temporalibus, puta parcendo esurientem, vel in spiritualibus, puta docendo ignorantem; siue huiusmodi sunt debita propter iniunctum officium, ut patet in Reg. latini; siue propter necessitatem indigentis, et tunc eadem ratio est de huiusmodi, sicut de aliis, quae sunt de necessitate salutis.

Ad ^{sum} dicendum, quod quidam dixerunt peccatum veniale esse committendum propter vitandum scandalum; sed hoc implicat contrarium; si enim faciendum est, iam non est malum, nec peccatum; nam peccatum non potest esse eligibile. contingit tamen aliquid propter aliquam circumstantiam non esse peccatum veniale, quod illa circumstantia sublata esse peccatum veniale; sicut verbum iocorum est peccatum veniale, quando absque utilitate dicitur; si autem ex causa rationabili proferatur, non est ociosum, nec peccatum; quamvis autem per peccatum veniale gratia non tollatur, per quam est hominis valuer, in

quoniam tamen veniale disponit ad mortale
vergit in detrimentum salutis.

Ad 6um ex 2° notabili patet responsio.

Ad 7um dicendum, quod si parum pen-
mitteretur malis hominibus, ut aliena nape-
rent vergeret hoc in detrimentum veritatis
vitae, et Iustitiae, et ideo non oportet propter quodcumque
scandalum temporalia dimittere.

Ad 8um dicendum, quod non est de inveni-
one Apostoli monere, quod cibum totaliter prop-
ter scandalum dimittere, quia monere cibum
est de necessitate salutis, sed quod talis cibum
est propter scandalum dimittere secundum
illud 1. Cor. 8. non manducabo carnem in futurum,
ne fratrem meum scandalizem.

Ad 9um dicendum, quod secundum Augu-
stinum in libro de sermone Domini in monte,
illud preceptum Domini est intelligendum secun-
dum preparationes animi, ut scilicet homo sit
paratus prius pati iniuriam, vel fraudem, quas
Iudicium subire, si hoc expediat, quandoque tamen

non expedit, ut dicendum est; et similiter intelli-
gendum est verbum Apostoli.

Ad id dicendum, quod scandalum, quod
vitabatur Apostolum, ex ignorantia Gentilium pro-
cedebat, qui hoc non conveniebant, et ideo ad tem-
pus abstinendum erat, ut prius intractarent
hoc esse debitum; et ex simili causa Ecclesia
abstinet de Decimis exigendis in textu in
quibus non est conventum decimasolvere.
Hec. S. Thom. 2^a 2^e q. 13 a. 7. et 8.

Quadragesimus Primus Passus

Quercio super veni:

Hoc ipsum quum conveniret,

et conveniret eis tractum hunc

per vos proficiscam in Hispaniam. Ro. 15

Potest quæri utrum Paulus Apo-

stolus fuit, et prædicavit in Hispania.

Et videtur quod non; nam Innocentius Papa,

et habens in capitulo quis nesciat 11 dicit.

Dicit: quum sit manifestum in omnem Italiam,

et Galliam, Hispaniam, et Africam, atque

Siciliam, insulamque inveniuntur nullum
 institutione Ecclesiarum, nisi eorum quorum vene-
 rabilis Apostolus Petrus, cui successores
 eius constituerunt sacerdotes; legunt autem
 si in his Provinciis alium Apostolum inveni-
 tum, aut legitum docuisse; ex quo apparet
 quod de Apostolis solum Petrus docuit in
 his Provinciis, Italia, Gallia, Hispania, Affri-
 ca, ex Sicilia, quum nunquam contraarium legatur.

Contraarium videtur Actuum 22: vide
 quoniam ex in Ierusalem longe mittam te;
 Hispania autem est regio longius ab Ierusa-
 lem, per Europam, quam Europam per
 Oceanum Paulum haud dubie constat: ex quo
 in Hispaniam venit.

Pro responsione notandum, quod non
 nulli dicto decreto adhaerentes, dicunt, quod
 Paulus proposuit predicare in Hispania, rep-
 posita Dei voluntate; nam in fine capituli
 dicit: ut veniam ad vos in quocumque per voluntatem
 Dei; sed supervenientibus impedimentis non

implevit; sed Locroxen communiter tenent
 Conexarium, ex aureum venisse eum, et pro-
 dicare in Hispaniam, ex hoc dicit Chrysostomus
 super epistolam ad Hebraeos. dicens, quod Paulus
 scripsit epistolam illam ad Hebraeos, quon-
 iam in Hispania convenerat eo Roma postquam
 ex Hispania redierat; sic enim ait: Paulus
 postquam biennio Romae fuerat propter appella-
 tionem ad cerariam factam de qua in actibus
 Apostolorum habetur habuit licentiam tran-
 siveri in Hispaniam, et Iudea ibi redi, et
 ad Iudam transiit, et postea Romam redierat
 Deo loco hanc epistolam eis scripsit; Item
 asseruit Hieronymus in libro de viris illustri-
 bus dicens: quod Paulus in p.^a satisfactione
 a Nerone dimissus in occidentis partibus
 predicavit; Item etiam asseruit Beatus Cri-
 stianus in libello suo de ortu, et obitu Sennecii.
 Ad decretum autem in conexarium
 respondens aliqui; quod non negat simpliciter
 Paulum in Hispaniam, et in memoratis in

et Provinciarum predicare; sed dicit quod hoc
non legitur, sed contra hoc videtur, quod
dictum Actuum ultimos, Paulum vicinis Romae
fuisse, atque ibidem disputare, et docere,
quae tamen Roma est in Italia de qua decre-
tum loquitur, sicut de Hispania.

Propter quod potest aliter dici, quod in-
tentio decreti est, quod nullus predicavit, vel
Ecclesiam constituit in dictis Provinciis, nisi
Petrum, vel alii eius auctoritate, et ordinati-
one, et haec videtur intentio Gloſſae in dicto capitulo
quum dicit: Petrus Apostolus, vel aliquis ex
eius mandato ut Paulus; nam Petrus Paulus
dedit licentiam predicandi auctoritate Domini;
nam Actuum 13. dicit Spiritus sanctus: respo-
nde mihi Saulum, et Barnabam in opus ad
quod assumpti estis, et cum eis Paulus in
Hispaniam predicavit; et hoc videtur verum simile;
tum eo proposito, et desiderio eius semel, at-
que iterum repetito ad Rom. 15; tum ex au-
dore Charitatis, quem in omne genere

gentium, quibus. similis est datus Apostolus
habuit, tum quia suo tempore Romanus, et
Hispanicus eodem lingua, eodem more, eodem
habitu, eodem etiam commercio exant. ^{et}
^{et} Confirmat hoc quod in Calendario Ap.
Kalendas Aprilis legimus, quod Paulus Apo-
stolus ex Roma in Hispaniam constituit Epi-
scopum, quem ^{Paulum} Paulum
discipulum suum, qui predi-
cationi haud repitex instetit, et miraculi
claris coronatus ibi requievit; post suum vero
reditum Romam ipse, et Petrus, Troquatum,
Thisephontem, Secundum, cecilium, Critum, Eu-
frasium Episcopos ordinaverunt, et in Hispanias
predicationis miserunt, ubi Domino cooperante
mirabiliter profecerunt, ut in Calendario Ca-
lendarum Maii apparet.

Quinga Gessimus Passus.

Quinto apen veni:

Quoniam Paulus crucifixus est pro

vobis, aut in nomine Pauli baptizati

estis 1. Cor. 1. ubi dicit Gloria, quare dixeret:

non, sed tantum in nomine Christi; quia
 de Christo dicitur Actuum 4.º nec enim
 aliud nomen est sub Coelo datum ho-
 minibus in quo oportere nos sal-
 vos fieri. Potest quæxi utrum in nomi-
 ne Christi possit dari Baptismus.

Et videmus quod potest 1.º quia sicut una est Fides,
 ita unus est Baptismus Eph. 4; sed Actuum 8.º dicitur
 quod in nomine Christi baptizabantur vixi, et mu-
 licem: ergo etiam nunc potest dari Baptismus in
 nomine Christi.

2.º Ambrosius dicit: si Christum dicam, et
 Patrem, a quo unctus est, et ipsum, qui unctus est
 Filium, et spiritum sanctum, quo unctus est de-
 signanti; sed in nomine Trinitatis potest fieri
 Baptismus: ergo et in nomine Christi.

3.º Item Nicholaus de Lyra ad consulta Hel-
 laxorum respondere dicit, quod in nomine
 S. Trinitatis, vel tantum in nomine Christi, sicut
 in actibus Apostolorum legitur baptizati sunt; nam
 quippe idemque est, ut sanctus ait Ambrosius, et

re baptizari non debent; rebaptizaverunt autem
 si in hac forma baptizati sacramentum Baptismi
 non acciperent: ergo poterit consecrari Baptismus
 in nomine Christi sub hac forma: ego te bap-
 tizo in nomine Christi.

Sed contra est quod Pelagius Papa scribit
 Laurentio episcopo: si hi qui in locis dilectionis tue
 vicinis consecrari dicuntur se solummodo in nomi-
 ne Domini baptizatos fuisse confitentur sine cujuscum-
 que dubitationis ambiguo eos ad Fidei catholicam
 venientes in sanctæ Trinitatis nomine baptizabis.
 Didimus etiam dicit in libro de Spiritu Sancto:
 licet quis possit existere mentis alienus, qui ita bap-
 tizaret, ut unum de predictis nominibus, scilicet
 patrem personarum pretermitteret, sine perfectione
 baptizabit. Confirmamus hæc dicta auctoritate
 maiore; dicit enim Dominus Matthæi ultimo: euntes
 docete omnes gentes, baptizate eos in nomine Pa-
 tris, et Filii, et Spiritus Sancti.

Ad declarationem huius veritatis notandum
 est p.^o quod Baptismus per suam formam consecratur

exatum secundum illud Cph. 5: mundum cum lau-
 vachis aquae in verbo vite, et Augustinus dicit in
 libro de unico Baptismo, quod Baptismus verbi
 evangelici convexusum, et ideo oportet, quod in for-
 ma Baptismi exprimatur causa Baptismi;
 est enim duplex causa eius, una quidem princi-
 palis, aqua virtutem habet, quae est sancta Trinitas;
 alia autem est instrumentalis, scilicet minister, qui
 exteriori confert sacramentum, et ideo oportet
 in forma Baptismi de utraque fieri mentionem;
 Minister autem tangitur, quum dicitur: ego te
 baptizo; causa autem principalis, quum dicitur
 in nomine Patris, et Filii, et Spiritus sancti, unde
 haec est conveniens forma Baptismi: ego te baptizo
 in nomine Patris, et Filii, et Spiritus sancti Amen.
 Excei vero non exhibuerunt Actum Baptismi utimi-
 tatis ad evitandum Corinthiorum, et sui similium
 errorem, qui virtutem Baptismi baptizantibus
 attribuebant dicentes: ego sum Pauli, ego cephe, et ideo
 dicunt: baptizatus sumus Christi talis in nomine
 Patris, et Filii, et Spiritus sancti Amen; et quia

Christi nomen, et eius ^Passio, et non alterius confexuntur efficaciam Baptismo, ideo qui hanc efficaciam aliis tribuunt, scilicet Cephe, et Paulus, et Apolo &c, Christum dividunt, unde Apostolus hoc reprehendit dicens: divisus est Christus? quasi diceret hoc videtur sequi ex verbis vestris, qui maiorem efficaciam Baptismo vnius, quam Baptismo alterius attribuitis; solus enim, et unus Christus baptizat in nomine, et ideo si baptismatibus plurius varias virtutes attribuitis, requiritur quod Christus sit divisus aliter operando in baptismatibus a diversis Ministris.

3° notandum quod Christus in Baptismo duplicem habet virtutem propriam, unam scilicet divinam qua cum Patre, et Spiritu Sancto mundat in nomine a peccato, et hæc potestas nulli creature communicari potuit, sicut nec Deo; alia competit ei secundum naturam humanam, quæ dicitur potestas excellentiæ in sacram^{ti} et consistit in 1° primum est, quod solus Deus instituit sacramenta; secundum quod effectum sacram^{ti}

Potentia
Excellentiæ

qui est character potius conferre sine sacram^{to};
 si autem loquimur de gratia, quae est etiam effec-
 tus sacramenti datus à solo Deo principaliter;
 à Christo vero homine ministerialiter tantum;
 tamen principaliter ceteris Ministris; quia est
 instrumentum Deitati coniunctum. Tertium est
 quod videtur Personi cui operatur in Baptismo,
 et in aliis sacramentis. Quartum quod ad eius
 invocationem sacramenta conferuntur; hanc
 autem potestatem excellentiè maxime quantum
 ad hoc ultimū potuit Ministris conferre, scilicet,
 quod in eorū nominibus conferretur Baptismus;
 sed tamen communicare noluit, ne scilicet fieret
 in Ecclesia credendo tot esse baptizatos, quot
 essent Ministri.

Quinto, et ultimo notandum, quod ut dic-
 tum est sacramentum habet efficaciam ab ins-
 titutione Christi; unde si pretermittatur aliquod
 eorū, quae Christus instituit circa aliquod sa-
 cramentum efficaciam caret, nisi eo speciali
 dispensatione eius, qui virtutem suam sacram^{to}.

non alligavit; Christus autem instituit hoc
Sacramentum Baptismi cum invocatione
Trinitatis, et ideo quicquid deest ad plenam invo-
cationem Trinitatis, tollit integritatem Bapt.^{mi}.

Nec obstat, quod in nomine unius personae
intelligitur alia, sicut in nomine Patris intel-
ligitur Filius, aut quod ille qui nominat unum
solum personam potest habere rectam Fidem
de tribus; quia sicut ad sacramentum requiritur
materia sensibilis, ita et forma sensibilis. Unde non
sufficit intellectus, vel Fides Trinitatis ad perfectionem
Sacramenti, nisi sensibilibus verbis Trinitas expre-
matur. Unde et in Baptismo Christi, ubi fuit origo
sanctificationis nostri Baptismi affuit Trinitas
sensibilibus nominibus, scilicet Pater in voce, Filius
in humana natura, Spiritus Sanctus in columba.

Ad primum expargumentum in contrarium
dicendum, quod ut dictum est ex speciali Christi
revelatione Apostoli in primitiva Ecclesia in
nomine Christi baptizabant, ut nomē Christi
quod Iudeis gentibusque odiosum erat, dulce,

ac honorabile redderetur per hoc quod ad eum
invocationem Spiritus Sancti dabatur in
Baptismo revivibiliter.

Ad 2um dicendum, quod Ambrosius origi-
nal rationem, quare convenienter talis disper-
sio fieri potuit in primitiva Ecclesia; quia
scilicet, ut dictum est, in nomine Christi Totus
Thronus intelligitur, et ideo sexualium admi-
nus inegritate intelligibili forma, quam Chris-
tus exadida in Evangelio.

Ad 3um dicendum, quod Nicolaus Epus
dictum suum confirmat ex duobus primis;
et ideo cum responsis patet in primis duobus
solutionibus.

Quingvagesimus Primus Passus.

Quertio super verum:

Et audivit Archana verba, quae non licet

hominibus loqui 2 Cor. 12. Potest quia istud

per haec verba intelligatur Paulum vi-

disse Divinam scientiam.

Et arguitur quod non; nam Paulus in eo narrat,

qui ibidem narratum non vidit divinam essen-
tiam: ergo per dicta verba non significatum
vidisse divinam essentiam; consequentia est nova;
probatum antecedenti.

Primo nam vicus de Paulo legitur, quod
est raptus usque ad tertius celum, ita et de
Petra legitur Actuum 10, quod cecidit super eum men-
tis excessus; sed Petrus in illo excessu non
vidit Dei essentiam, ut communiter tenuisse te-
neant; sed quandam imaginariam visionem:
ergo videtur quod nec Paulus Dei essentiam vidit.

2° quia visio Dei facit hominē beatū;
sed Paulus in illo raptu non fuit beatus alioquin
nunquam ad vitę huius miseriā rediisset; sed
corpus eius fuisset per redundantiam ab Ani-
mā glorificatum, sicut erit in sanctorum post Re-
surrectiones, quod patet esse falsum: ergo
Paulus in illo raptu non vidit Dei essentiam.

3° Fides, et spes non possunt esse simul
cum visione divine essentię, ut habetur 1. Cor. 13;
sed Paulus in statu illo habuit fidem, et spem:

ergo non vidit Dei essentiam.

4° sic ut Augustinus dicit 12 sup. En. ad
litteram secundum visionē imaginariā quā
dam similitudines corporū videntur; sed Paulus
in rapto dicitur, quasdam similitudines videre,
puta texti Caeli, et Firmamenti, ut habetur loco alleg.
2^a Cor. 12: ergo videtur esse raptus ad imaginariā
visionem, magis quam ad visionem di-
vine Essentiae.

Item ex verbis illis, et audivit anachora
verba non videtur haberi, quod Paulus vidit
divinam essentiam; nam divina essentia
non vixi significatur per anachora verba, quia
in divinis sit tantum unum verbum, non plura.
Similiter ex illis verbis, quae sequuntur, scilicet
quae non licet homini loqui, non habetur quod
anachora illa exant incomprehensibilia, seu
incomprehensibilia; de talibus enim non dicitur
quod exant anachora, id est secreta ineffabilia,
vel incomprehensibilia quandoquidem potuit
ea explicare, seu enarrare; sed quoniam dicit quae

non licet, potius videtur argui oppositum, scilicet, quod si licuisset loqui, potuisset ea enarrare.

Sed contra est quod Augustinus determinat in libro de videndo Deum ad Paulinum, quod ipsa Dei substantia a quibusdam videri potuit in hac vita positivè, sicut à Moysè, et Paulo, qui raptus audivit archana verba, quæ non licet homini loqui.

Pro declaratione huius difficultatis p.^o notandum, quod quidam dixerunt Bedam in illo raptu non videre ipsam Dei essentiam; sed quandam refulgentiam claritatis ipsius; sed contrarium determinat manifestè Augustinus non solum in libro de videndo Deum; sed etiam 12. sup. 2^m. ad litteram; et habetur in 2° ad Cor. 12. quod etiam ipsa verba Apostoli designant; nam dicit, se audire archana, aut ineffabilia verba, quæ non licet hominibus loqui; huiusmodi autem viderum ea quæ pertainent ad visionem beatorum, quæ statum ræ excedunt secundum illud Eccl. 64. Oculum non vidit Deum

absque te, quæ præparasti diligenter te, et ideo
convenientius dicitur, quod Deum per essentiam
vidit, et quod dictis verbis, scilicet, et audivit archa-
na verba idem videtur.

2° sciendum, quod aliqui putaverunt bis fu-
isse raptum Apostolum, nacti occasionem ex ver-
bis quibusdam, quæ dicit in dicto capitulo ante verba
supra dicta. scio huiusmodi hominem sive in corpore,
sive extra corpus nescio Deus scit quoniam rap-
tus est in Paradisum. unde inferunt, quod semel
fuit raptus in principio sup. conversionis, scilicet
quando dicit ante annos 14. se raptum in textum
Caelum; et 2° quando exarsit in Templo factus fuit
in stuporem mentis, ut habemus Actuum 22; et prop-
ter hoc ut dicunt in hac visione dicitur raptus est
in Paradisum, distinguendo hanc ab illa; sed hoc
dictum non est verisimile; nam illa visio, quæ
fuit in Templo, fuit iam imminens captione Apo-
stoli, et ductione Romam; ipse vero iam ante scrip-
serat hanc Epistolam à Troade, ut patet per iter
proximum in prologo huius Epistolæ. unde patet

quod non loquitur de alia visione, sed vno pro-
 sequitur; nec valet, quod obicitur de Paradiso;
 quia quod prius nominavit textum Caelum
 post nominat Paradisum; Caelum enim empy-
 reum, quod est locus beatorum dicitur textum
 Caelum respectu Caeli Christalini, et Sydex, ut
 in responsione ad quantum dicitur, quod dicitur
 empyreum à Py, quod est ignis propter simi-
 litudinem charitatis; dicitur etiam Paradisus à
 suavitate dulcedinis, quæ ibi quæritur, et utrum-
 que expectavit fuit Apollonius, quapropter prius
 nominavit textum Caelum, postea Paradisum.
 Sit ergo conclusio ex dictis, quod Paulus vidit
 in illo rapto divinam essentiam, et quod id
 intus in verbis illis; et audivit æthereas voces, quæ
 non licet homini loqui, ut clarius ex Responsio-
 nibus ad arg^{ta} patet.

Unde ad primam confirmationem an-
 tecedentis dicendum, quod mens humana divi-
 nitus rapitur ad contemplandam veritatem
 divinam tripliciter; uno modo ut contempletur

eam per similitudinem quorundam imaginariarum,
 et talis fuit excessus mentis, qui cecidit supra seipsum;
 alio modo ut contemplatus vexitatem divinam per
 intelligibiles effectus, sicut fuit excessus David
 dicentis: ego dixi in excessu meo omnis homo
 mendax; tertio modo ut contemplatus eam in
 sua essentia, et talis fuit raptus Pauli, et etiam
 Moyse, et ratio congruens; nam sicut Moyses
 fuit primus doctor Judeorum, ita Paulus fuit pri-
 mus doctor Gentium.

Ad secundam confirmationem dicendum
 quod divina essentia videtur ab intellectu creato
 non potest, nisi per lumen gloriae de quo dicitur
 in Ps.: in lumine tuo videbimus lumen, quod
 tamen dupliciter participari potest; uno modo
 per modum formae immanentis, et sic facit sancto
 totus beatus in patria; alio modo per modum cuius-
 dam passionis transeuntis, sicut dictum est de
 lumine Prophetarum, et hoc modo lumen illud fuit
 in Paulo, quando raptus fuit, et ideo ex tali visi-
 one non fuit simpliciter beatus, ut fieret redun-

Ratio ad corpus, sed solum secundum quid; ex
ideo talis ratio aliquo modo ad prophetiam per-
tinet. Ad modum quoque ut dicitur in libro prophetarum

Ad 3am confirmationem dicendum quod
quia Paulus in raptu non fuit beatorum habitu-
ditex; sed solum habuit actum beatorum conse-
quentem eam, ut simul tunc in eo non fuerit actus
Fidei, fuit tamen simul in eo Fidei habitus.

Ad 1^{am} confirmationem dicendum, quod nomine texti cœli potest modo intelligi aliquod compositum, et sic textum Cœlum dicitur cœlum empyreū, quod dicitur textum respectu cœli ætherei, et cœli fixi, vel potius respectu cœli fixi, et respectu cœli aquei, sive crystallini, et dicitur naptus ad 3um cœlum, non quia naptus sit ad videndum similitudinē alicuius rei compositæ; sed propter hoc quod locus ille est contemplationis beatorum, unde Gloria 2^a Cō. 12 dicit, quod cœlum textum est spirituale cœlum, ubi Angeli, et Animæ sanctæ fruuntur Dei contemplatione; ad quod quum dicit se naptum significat, quod Deus

ostendit ei vitam in qua videndum est in eternum;
 alio modo per textum celum potest intelligi
 aliqua visio supermundana, quae potest dici tex-
 tum celum triplici ratione, uno modo secundu-
 m ordinem potentiarum cognoscitivarum. ut pri-
 mum celum dicatur visio supermundana cor-
 poralis, quae fit per sensum, sicut visus est manus
 exhibentis in pariete Danielis 5.º Secundum
 autem celum sit visio imaginaria, puta quae
 vidit Caelius, et Joannes in Apocalypsi. Tertium
 vero celum dicatur visio intellectualis, ut Augus-
 tinus exponit 12 sup. En. ad lit. Secundo modo potest
 dici textum celum secundum ordinem cognos-
 cibilium, ut primum celum dicatur cognitio
 celestium corporum; 2.um cognitio celestium
 spirituum; 3.um cognitio ipsius Dei. Tertio
 modo potest dici textum celum contemplatio
 Dei secundum gradum cognitionis, quae Deus
 videtur, quorum primus pertinet ad Angelos
 infimae hierarchiae, secundus ad Angelos mediae;
 tertius ad Angelos supremae, ut dicit Gloria 2. Cor. 12;

et quia visio Dei non potest esse sine delectatione
propterea non solum vidit raptum ad textum
Caelum ratione contemplationis; sed etiam in
Proximum ratione delectationis consequentis.

Sed pro responsione ad ultimum argumen-
tum, ut recte interpretemur illam sententiam,
et audire archana verba, quae non licet homini
loqui, et ex interpretatione revulet solutio
ad argumentum 1° notandum est, quod auditum hoc
in loco secundum Doctores positum pro visu, sicut
aliquando in sacra scriptura fit conversio, ut
Ex. 19. Populus videbat vocem &c. Secundo no-
tandum, quod verbum multiphaziam accipi-
tur in sacra scriptura; sed ut ad propositum
nostrum facit, accipitur pro aliquo re fixa et
solido; sicut Luc. 1° dicitur: non est impossibile
apud Deum omne verbum, id est omnis res, sive
opus; et Luc. 2: videamus hoc verbum, id est
rem, vel opus. Tertio notandum, quod in sacra
scriptura saepe positum singulare pro plu-
rali, ut Ex. 8° venit musca gravissima, et

plura pro singulis ut *Matthi 2° monui*
sunt enim, qui quærebant Animam perire. Quod
 notandum, quod licet aliquando significat *fieri*,
 quod communiter intelligitur *factum*, vel *ho-*
neum, vel *equum*, vel *licitum*, scilicet quod
 factum, nec impium, nec inconueniens est. Cui
 cetero nec enim *licebat* locum nummi conue-
ctum tuipe flagitio contaminare; aliquando
 significat possibile, *Matthias: piscinam poeto*
non licet natare, id est non possum; nonnum-
quam est ad verbum concedenti, sicut esto,
id est, sit. Virgilius: *licet ingens iam torrens*
sternum latum exanquet texeat umbram.
Interdum est coniunctio aduersativa, sicut et-
si, vel quomvis, vel quomquam; ex quibus
 significatur unum facit ad propositum notum
 quod apud Latinos est *vitiosissimum*, scilicet
 quando licere accipitur pro posse; sicut *Apostolus*
dicit: omnia mihi licent, id est omnia possum;
sed non omnia expediunt, id est conueniunt,
vel sunt utilia; et sic licentia accipitur a

Latini pro quadam libertate, quae quiri potest
 Dicere, quod vult; sed libertas capitur in bonam
 partem, licentia vero in malam. Quintilianus:
 quae in alia libertas est, in alia licentia
 vocatur. Tertullianus: Detractionem omnem sumit licentia.

Ex dictis quatuor notatis constat hae
 clausulae intellectum dictorum verborum, et solutio
 Difficultatis. Unde per primum exponitur, et
 audivit, id est, vidit, quum dicitur archana ver-
 ba, id est enervatam. Divinam plura le pro
 singulari accipiendo, quae enervata divina haec
 quaedam est inaccessibilis, et inenarrabilis,
 ac incorrupta terribilis ab omni creatura.
 Unde mirum si archani nomine significetur
 ab Apostolo, et ideo subdit, quae non licet homini
 loqui, id est quae propter suam maiestatem, et in-
 firmam celsitudinem non potest homo explicare;
 non enim posset sentire, quia si posset,
 non ei licuisset, id est licitum, et honestum
 fuisset ea hominibus exponere; sed ideo dicit
 non licet homini loqui ipsam divinam enervatam

in cuius visione vera Beatitudo consistit; quia
 non verbo exprimi, sed quatuor, et experimenter
 attingi a solis beatis potest, propter quod dicit
 Apostolus 1^a ad Cor. 2: quod oculus non vidit,
 nec auris audivit, nec in cor hominis ascendit,
 quae praeparavit Deus diligentibus se; et per hoc
 concluditur instantia illorum, qui hoc ver-
 bum licet in primo significato acceperunt,
 et ideo a verum Apostoli alucinati sunt.

Hec ex parte habentur a St^o Thoma
 2^a 2^e q. 175. art. 3°; sed super secunda epistola
 ad Cor. ca. 12. exponit dicta verba, scilicet audivit ax-
 chana^{us} dicens: hoc potest dupliciter exponi; uno modo
 ut ly homini constructum cum licet, et loqui, et est
 sensus: audivit archana verba, id est percepit inti-
 ma cognitione de secreta Dei essentia, quia vi-
 detur verba, quae scilicet verba non est licitum, et ho-
 mini dicantur; alio modo, ut ly homini con-
 structum solum cum non licet, et tunc est sensus:
 audivit verba^{us}; quae verba non licet homini
 loqui, homini scilicet imperfecto; et infra dicit:

Sciendum autem quod secundum Augustinū
 Paulus fuit raptus ad videndum divinam
 essentiam, quæ quidem non potest videri per
 aliquam similitudinem creatam; unde manifestum
 est quod illud quod Paulus vidit de essentia divina,
 nulla lingua humana potest dici, alias Deus non
 esset incomprehensibilis, et ideo secundum primā
 expositionem dicendum est auditit, id est consider-
 avit archana verba, id est magnificentiam
 divinitatis, quam nullus homo potest loqui; di-
 cit autem auditit pro vidit; quia illa considera-
 tio fuit secundum interiorem actum Animi,
 in quo idem est auditus, et visus secundum
 quod dicitur Num. 12: ore ad a loquitur ei, et
 palam &c. Dicitur autem illa consideratio vi-
 sio in quantum Deus videtur in hoc, et locu-
 tio in quantum homo in ipsa intuitus de-
 divinis; hæc ille; qui sensus videtur nostro proprio
 conformis.

Quingvagesimus Secundus Passus

Questio super veni:

Quum autem venisset Texur Antiochiam in faciem ei restiti; quia
 reprox horribiliu exat^o ad Gal. 2. No.
 vetux quertio utrum post Domini
 Passionem potuerunt obexvaxi.
 legalia sine peccato mortali.
 Primo videtur, quod potuerunt; non enim est ex-
 dendum, quod Apostoli post acceptum spiritum sanc-
 tum mortaliter peccaverint; quia plenitudine
 eius induci sunt veritate ex alto, ut dicitur Luc.
 Ultimo; sed Apostoli post adventum spiritus Sancti
 legalia obexvaverunt; dicitur enim Actuum 16;
 quod Paulus circumcidit Timotheum, et Actum
 21 dicitur, quod Paulus secundum consilium Ia-
 cobi assumptis vixis purificatus cum eis in-
 travit in Templum annuenciam expletionem
 diem purificationis donec offerretur pro
 unoquoque eorum oblatio: ergo sine peccato mortali
 potuerunt obexvaxi legalia post Christi
 Passionem.

2° nam vitare convicia Gentiliu adexi.

moniam legis perhibebat; sed hoc observavit prius
Pastor Ecclesie; dicitur enim ad Gal. 2, quod quum
quidam venissent à Jacobo Antiochiam subtrahu-
rebat, et segregabat se Petrum à Gentilibus: ergo
absque peccato post Passionem Christi potuerunt
observari cetera legis.

3.º nam precepta Apostolorum non induxe-
runt homines ad peccatum; sed ex decreto Apo-
stolorum statutum fuit, quod Gentiles quidam de ceteris
monis legis observarent; sicut enim Petrus 15.
visum est Spiritui Sancto, et nobis, nihil ultra
imponere onerum vobis quam hæc necessaria, ut
abstineatis vos ab immolatis simulacris, et
et sanguine, et suffocato, et fornicatione: ergo abs-
que peccato cetera legis legaliter potuerunt post
Christi Passionem observari.

Sed contra est, quod Apostolus dicit ad Gal. 5.
si circumcidamini Christus nihil vobis proder-
it; sed nihil excludit fructum Christi, nisi pec-
catum mortale: ergo circumcidi, et aliorum ceteris
moniam observare post Christi Passionem fuit

peccatum mortale. ~~Ex hoc patet quod si quis~~

Pro declaratione huiusmodi maxime, et erui-
 cleanda veritate p.^o notandum quod omnes ceteris-
 que exane quaedam Fidei protestationes in qua
 consistit interiore Dei cultus; sic autem Fidem
 interiozem potest homo protestari factis, sicut ex
 verbis, et in utraque protestatione, si aliquid homo
 falsum protestatur, peccat mortaliter. Quamvis
 autem sit eadem Fides, quam habemus de Christo,
 et quam antiqui Patres habuerunt; tamen quia
 ipsi praecesserunt Christum, nos autem secuti
 sumus eadem Fides diversis verbis significatur
 a nobis, et ab eis; nam ab eis dicebatur ecce virgo
 concipiet, et pariet Filium, quae sunt verba futuri
 temporis; nos autem idem praesentamus per ver-
 ba praeteriti temporis dicentes, quod concepit, et
 peperit; et similiter ceteris veteris legis signifi-
 cabant Christum, ut natusum, et passum;
 nos autem sacramenta significamus ipsum, ut
 natum, et passum sicut igitur peccaret mortaliter,
 qui nunc suam Fidem protestando, diceret, Christum

na. citum, quod antiqui pie, et veraciter dicebant, ita etiam peccantes mortaliter, si quis nunc ceterorum obnoxaret, quam antiqui pie, et fideliter obnoxabant, et hoc est quod Augustinus dicit contra Faustum: iam non promittitur na. citum, pa. num, resurrexerunt, quod illa sacramenta quodammodo personabant; sed annunciatur, quod natus sit, quod passus sit, resurrexerit, quod hoc sacramenta, quae à Christianis aguntur, iam personant. Hec Sanctum Hieronymus. 2. q. 103. a. 1; sed pro personatione ad hunc argumentum

2.º notandum, quod idem Doctor notat in postila super epistolam ad Gal. cap. 2. dicens: sciendum est autem, quod occasione dictorum verborum non parva controversia est orta inter Hieronymum, et Augustinum, et secundum quod ex eorum verbis apte colligitur in quibus discordant videntur, et primo in tempore quando scilicet obnoxari legalia debuerunt; nam Hieronymus duo tempora distinguit; unum ante Passionem Christi, aliud post Passionem; vult ex Hieronymo

Galat. 2.

nimirum, quod legalia ante Passionem Christi vi-
 va exant, id est habentia virtutē suam inquantū
 scilicet per circumcisionem tollebatur peccatum
 originale, et per sacrificia, et hostiarum placabantur
 Deus; sed post Passionem non solum dicit ea non
 fuisse viva, vel fuisse mortua; sed quod plus est
 fuisse mortifera, et quod quicumque post Passione
 Christi ea servavit, peccavit mortaliter. Augu-
 stinus vero distinguit tria tempora; unum ante
 Passionem Christi, et concordans cum obiecto
 nimo, dicit isto tempore legalia viva fuisse;
 aliud tempus post Passione Christi immediate
 ante Gratiam divulgatam, sicut fuit tempus Apo-
 stolonū in principio, in quo tempore dicit Au-
 gustinus legalia mortua fuisse; sed tamē non
 mortifera convexi ex Iudeis, dum modo ipsae ser-
 vantes spem in eis non ponerent ita, quod etiam
 ipsi convexi ex Iudeis ipsas servantes non pec-
 carent; si vero in eis spem posuissent, quicum-
 que convexi eas servantes peccassēt mortaliter;
 quia si posuissent in eis spem, quasi essent nec-

curant ad salutem, quantum in eis erat, exacer-
 asse gratiam Christi. Aliud tempus dicit esse
 post resurrectionem, et gratiam Christi divulgatam
 quod in tempore dicit ea mortua, et mortifera om-
 nibus eis servantibus. Ratio autem dictionum est;
 quia si Iudei statim post conversionem fuissent
 prohibiti ab observantia legalium visum fuisset,
 eos parum parum ambulare cum idolatriis, qui sta-
 tim ab idolatri cultura prohibebantur, et legalia
 non fuisse bona, sicut nec idolatria, et ideo permissum
 Spiritui Sancti permissum esse, ut legalia modi-
 co tempore servarentur, ex intentione, quae dicta
 est, ut per hoc ostenderetur legalia tunc bona
 fuisse. Unde dicit Augustinus quod per hoc os-
 tendebatur quod mater synagoga cum hono-
 re erat deducenda ad tumulum, dum non statim
 post Passionem Christi legalia sua prohibita.
 Quicumque vero non comodo ipsa servaret, non
 honoraret matrem synagogam; sed eam contumelaret.

2° discordant praedicti doctores Hieronymus
 et Augustinus de observatione legalium, quantum

ad ipsos Apostolos; Hi enim dicunt, quod
 Apostoli nunquam vexabant legalia; sed quidam
 pia simulatione simula verunt se vexare, ut vita-
 rent scandalum Fidelium, qui verum ex circum-
 cisione, et eorum conversionem impediunt
 et hoc quidem modo dicit simulare Paulum,
 quando solvit votum in Templo Hierosolimitano
 et habetur Actuum 21; et quando circumcidit
 Timotheum Actuum 16; et quando a Iacobo monitus
 quidam legalia suscepit, et habetur Actuum 18; quod
 quidem simulatio sic intelligenda est non quidem
 ita quod illi actus secundum rei veritatem non
 facerent; sed quia non faciebant, tanquam legi
 eximonia obexant, sicut si quis pelliculam
 vixilis membri abscinderet propter sanitatem,
 non causa circumcisionis legalis obexant, et
 hoc quidem facientes non deludebant alios;
 quia hoc faciebant non intendentes legalia vex-
 are; sed propter aliquam causam, sicut quod quie-
 scere in Sabbato non propter legem obexant
 tiam; sed propter quietem. Item abstinabant

ab immundis secundum legem non propter observantiam legis; sed propter alias causas, ut pote propter abominationem, et aliquid huiusmodi. Augustinus vero dicit, quod Apostoli servabant iura legalia, et hoc intendentes; sed tamen non ponentes in eis spem, quasi curam necessariam ad salutem, et hoc quidem licebat eis; quia fuerunt ex Iudeis, ita tamen quod hoc servarent ante gratiam divulgatam. unde sicut eo tempore alii Iudei conversi sine periculo servare poterant abique eo quod in eis spem ponerent, ita et ipsi.

3° discordant de peccato Petri; nam Hieronimus dicit in simulatione praedicta Petrum non peccasse; quia hoc ex charitate fecit, et non ex aliquo timore mundano, ut dictum est. Augustinus vero dicit eum peccasse venialiter, et hoc propter indiscretionem, quam habuit nimis inherendo huius parti, scilicet Iudeorum ad vitandum eorum scandalum; et validum argumentum Augustini contra Hieronimum est; quia Hieronimus adducit pro se

rebetur Doctores, quorum quatuor, scilicet Laodiceum, Alexandrum, Origenem, et Didimum excludit Augustinus, ut potest de heresi infames. Alii vero tribus opponit tres, quos pro se, et pro sua opinione habet scilicet Ambrosium, Ciprianum, et ipsum Paulum, qui manifeste dicit, quod Petrus exae reprehensibilis; si exprephor est dicere in scriptura sacra aliquod falsum contineri, non est phor dicere Petrum reprehensibilem non fuisse; proinde quia indecens videtur, quod Apostoli ea occultarent propter scandalum, quae pertinent ad veritatem vitae, et doctrinae, et quod simulatione uteretur in his, quae pertinent ad salutem Fidelium, ea propter verior est opinio, et sententia Augustini; quia dictis Apostoli magis concordat.

1.º discordantia in reprehensione Pauli; nam Hieronimus dicit, quod Paulus non vere reprehendit Petrum; sed simulatione, sicut et Petrus simulatione legalia exprobat, ut scilicet sicut Petrus nolens scandalizare Iudeos, simulabat

se legalia servare, ita Paulus, ut non scandalizaret
Gentes, ostendit sibi displicere, quod Petrus facie-
bat, et simulatione eum reprehendit faciente, hoc,
quasi ex condito, ut utriusque Fidelibus sibi sub-
ditis providere. Augustinus vero dicit, sicut Pe-
trum velle servare legalia, ita dicit Paulum
velle eum reprehendere, et non simulatione;
sed et Petrus quidem servando peccavit; quia inde
erat scandalum apud Gentiles, a quibus se subtraherebat;
Paulus vero non peccavit reprehendendo; quia ex
eius reprehensione nullum scandalum sequebatur.

Ex dictis patet secundum sententiam Augus-
tini, quam ut probationem requimus, respondio ad
proximum argumentum; nam legalia illo medio
tempore, et si essent mortua, non tamen exant
mortifera, quia illi qui exant convertere ad Christum
ex Iudis poterant illas licite observare dummodo
in eis periculum non poneretur, quasi putarent eos
necessaria ad salutem, quasi Fides Christi
sine legalibus iustificare non posset; his autem
qui convertebantur ex Gentilitate ad Christum

Galat. 2.

non inexacta causa, ut ea dixerant, et ideo Paulus circumcidit Timotheum, qui ex matre Iudea genitus erat; Titum autem, qui ex gentilibus natus erat, noluit circumcidere.

Ex quibus ratio superque constat ratio porro ad 2um argumentum; sed latius in sequenti questione disceptetur.

Ad 3um dicendum, quod quidam dixerunt quod illa prohibitio Apostolorum non est intelligenda ad litteram; sed secundum spirituale intellectum, ut scilicet in prohibitione sanguinis intelligatur prohibitio homicidii; in prohibitione effusati intelligatur prohibitio violentie, et rapine; in prohibitione immolatorum intelligatur prohibitio Idolatrie; fornicatio autem prohibetur tanquam reus re malum, ex hac opinione accipiunt ex quibusdam gloris, que huiusmodi precepta mittite exponunt. sed quia homicidium, et rapina etiam apud gentes reputabatur illicita non opposuisset super hoc speciale mandatum dandi his, qui ex gentilitate converii erant ad

Christum. Unde alii dicunt quod ad litteram
fuerunt prohibita illa comestibilia non pro-
pter obexantiam legalium; sed propter gulam com-
primendam. Unde dicit Hieronimus super illud
Eze. 44. Omne morticinum &c. condemnare
sacerdotes, qui incidunt, et ceteris huiusmodi;
scilicet hoc cupiditate gula non custodiunt; sed quia
sunt quidam cibaria magis delicata ad gulam
provocantia, ideo talia fuerunt magis prohibita,
quam alia.

Concedo dicendum, secundum Zam. opinio-
nem, quod ad litteram ista sunt prohibita non
ad obexantiam ceterimoniarum legis; sed ad hoc
quod posset coalescere unus Gentilius, et Iudei
cum simul habitantium; Iudei enim propter
antiquam consuetudinem sanguis, et suffocatio
exant abominabilia; comestio autem immo-
latorum simulacris potest in Iudeis appe-
nari circa Gentiles suspicionem reditu
ad Idolatriam, et ideo ista fuerunt prohibita
pro tempore illo in quo de novo oportebat

convenire in unum Gentiles, et Judaeos; procedente
autem tempore cessante causa, cessat effectus
manifestata Evangelicæ doctrinæ veritate in
qua docet Dominus, quod nihil quod per os intrat
contaminat hominem Matthæi 18; et quod nihil
est reiciendum, quod cum gratiarum actione
suscipitur 1^a Thimot. 4; fornicatio autem prohi-
betur specialiter; quia Gentiles non reputabant
eam esse peccatum.

Quingagesimus Tertius Passus

Lectio super eodem versu.

Ad Gal. 2: Quam autem venisset
Petrus Antiochiam in faciem ei res-
titi; quia reprehensibilis erat. B-
test quærit utrum peccaverit Petrus
dicendo cibaria cum Judæis, et
sic scandalizando Gentiles.

Et videtur, quod peccavit; quia coquebat Gentem
Judaizare, ut Apostolus dicit ad Gal. 2: expro-
coquebat eum ex parte facti sui minus recto, et
ita præstabat aliam occasionem ruine: expro-

per locum ad diffinitionem scandalizabat, et in via
Fidei, quod est Quarium, quam in via mori:
ergo peccabat mortaliter.

2° reprehensibilis erat, ut dicit Apostolus:

Ergo pro aliquo peccato, non pro alio, nisi
quia scandalizabat in via Fidei ergo peccabat
mortaliter.

3° quia dicit Gloria, quod ipse faciebat
contra veritatem Evangelii, dicente Apostolo,
quum vidissem, quod non recte ambulaurent
ad veritatem Evangelii.

In contrarium videtur; quia erat con-
firmatus virtute ex alto: ergo non peccavit
mortaliter.

2° super illud Matth. 16: tibi dabo claves
Regni Coelorum dicit Gloria: quas si tunc habu-
isset ex hoc in eo locum non inveniret; sed
tunc quum separabat se a gentibus habebat
claves, et etiam erat iam confirmatus vir-
tute ex alto: ergo tunc ex hoc non inveniret
locum in eo: ergo non peccabat.

3° quia zelo charitativè comedeat cum
 Judeis conformans se eis singulariter eisdem con-
 tione cum illis, ut omnibus fieret omnia, et omnes
 lucrifaceret: ergo factum illud erat ex charitate,
 et sic non peccatum.

Pro responsione sciendum, quod aliter est
 dicendum secundum opinionem Hieronymi, et aliter
 secundum opinionem Augustini de quibus præ-
 cedenti questione ad plenum dictum est; Hierony-
 mus enim dicit, quod Apostoli condixerant ista
 tracta, scilicet quod Petrus separaret se agentibus,
 et quod comedere cum Judeis discendo cibaria,
 et quod reprehenderetur a Paulo, ut Judei viderent
 Magistrum suum reprehendi super hoc fa-
 ciliter separaret se a legalibus; quia volebant
 eos ducere ad spirituales vitam, ut inciperent
 esse quod futuri erant, scilicet spirituales. Si-
 mulatione ergo fecit Petrus quicquid fecit ibi,
 et voluit se reprehendi, ut viderent Judei Apo-
 stolum suum reprehendi exuberantem de obex-
 ratione legalium, et simulatio illa bona fuit;

fuit enim simulatio facti, quæ aliquando faci-
cienda est ad utilitatem Fidei, sicut fecit
Petrus simulans se esse idolatram; secundum
Christum Hiexominum nullo modo peccavit Petrus, qui
etiam dicit hanc solutionem fuisse originem
contra Porphyrium de hereticis, qui Petro imponebat
stoliditatem, et Paulo procacitatem, et proterviam.

Et secundum hoc ad 1um obiectum
respondetur, quod genus coquebat Judaiza-
re, id est videbatur coquere.

Ad 2um quod reprehensibilis erat, id est de-
buit reprehendi ex cordis, non ex peccato.

Ad 3um quod non faciebat contra veritatem
Evangelii, id est quod facto suo non poterat gentes
habere occasionem faciendi contra veritatem
Evangelii. Secundum vero Augustinum cuius
opinio magis placeat, dicendum quod nihil fuit
ibi factum simulatione cautelæ, et quod Petrus
fuit reprehensibilis eo quod non recteambu-
laret ad veritatem Evangelii; sed dupliciter di-
citur aliquid non rectum, vel quia non omnino

Directum, vel quia perversum; dicitur ergo
 quod non recte ambulavit, id est non omnino
 Directe, non tamen perversè, et ita non pec-
 cavit; sed contrarium videtur ex hoc quod di-
 citur ita, ideo eum publice redarguit, quia
 publice peccavit, et ut eius correctione ceteri in Fide
 roborarentur, publica enim vox publica est
 correctione; Item in Gloria ad Gal. 2. habetur
 quod Petrus vexavit illa legalia non dispen-
 satione, sed vix quare subiectus eis; sed non ponebat in
 eis spem, et quod vix peccavit, non quod vexavit legalia;
 sed quia Gentiles suo exemplo Iudaizare coegit.

Sed similiter posset secundum hoc obici
 de Paulo, quod ipse peccavit, quando circumcidit
 Timotheum, vel votum solvit in cenobio,
 sicut habetur Actuum 16; iam enim fuerat pro-
 mulgatum concilium Apostolorum, in quo or-
 dinatum fuit, quod nihil oneris imponeretur,
 nisi ut abstinerent ab immolatis simulacris,
 et suffocato, et sanguine, et fornicatione, quum
 ex eo iam cessarent legalia ex decreto Apostolico

non videtur, quod Apostolus illa facere deberet,
 et sic peccavit, ex ratione, quia Petrus; si ergo de
 Apostolo videtur quod non peccavit, similiter videtur
 de beato Petro; ad quod respondet quidam, quod non
 peccavit, et imitatur eundem Glor. qui dicit: re-
 prehensibilis erat, id est dignus reprehensione
 pro aliis non pro se; illam vero auctoritatem,
 que ponitur in Gloria, vel quam ponit Iacinto, ex-
 ponunt hoc modo, quod peccavit, id est fecit aliquid
 eo quo esset occasio peccati in aliis propter eorum
 indiscretionem; et quod dicitur non recte ambu-
 lante ad veritatem Evangelii exponunt, id est,
 non caute ambulavit secundum illud Eph. 5. videte
 quomodo caute ambuletis, et Gloria dicit: non quantum
 ad intentionem; sed ad veritatem Evangelii; quia
 per hoc posset Judaizare; attenditur autem dupli-
 citer veritas Evangelii, vel quantum ad ea, que cre-
 dendum sunt, et imitanda in Evangelio, et sic ambu-
 lavit ad veritatem Evangelii, ex hoc est vel quantum
 ad se, vel quantum ad fructum in aliis, et hoc modo
 ipsum peccasse nil aliud est quam materia peccati

Galat. 2.

dedisse alius; nec fuit simile de Paulo, quando
 Thimoteum circumcidit Actuum 16.º vel cenchris
 votum perolvit Actuum 18; hoc enim fecit non
 quod spernere posset in legalibus; sed ne cenchri-
 nialia, tanquam idolatriam gentium damnare
 crederetur. Hæc Alexander de Halis in fine 2.º partis.

Sed Sanctus Thomas 1.º 2.º q. 103. a. 4. ad 2.º
 sic dicit: dicendum quod secundum Hieronymum
 Petrus simulatione se agentibus subvertebat,
 ut vitaret Iudeorum scandalum, quorum erat
 Apostolus unde in hoc nullomodo peccavit; sed
 Paulus cum similiter simulatione reprehendit,
 ut vitaret scandalum Gentilium, quorum erat
 Apostolus; sed Augustinus hoc improbat, quia
 Paulus in canonicis Scripturis, scilicet Gal. 2,
 in qua naphan est credens aliquid falsum esse
 dicit quod Petrus reprehensibilis erat, unde
 verum est quod Petrus peccavit, et Paulus
 vere cum non simulate — reprehendit;
 non autem peccavit Petrus in hoc quod ad
 tempus legalia observabat; quia hoc ribiliter

tamquam ex Iudeis converso; sed peccabat in hoc, quod circa legalium observantiam nimiam adhibebat diligentiam, ne scandalizaret Iudeos, ita quod ex hoc requerebatur Gentilium scandalum; fuit tamen peccatum eius veniale, quod fuit post confirmationem Spiritus Sancti in Apostolo, unde Ioannes dicit 1^a Jo. 1^a si dixerimus, quod peccatum non habemus, nos ipsos seducimus, et veritas in nobis non est.

QUINGVAGESIMVS QVARTVS PASSVS

Questio super veteri.

Scimus autem quia bona est

lex, si quis ea legitime statuit

1. Tim. 1. Potest quæri utrum lex

vetus fuerit bona.

Et videtur quod non primo quia Ezech. 20

dicitur: dedi eis precepta non bona, et iudicia

quibus non vivunt; sed lex non dicitur bona nisi

propter bonitatem preceptorum, quæ continent:

ergo lex vetus non fuit bona.

2° quia ad bonitatem legis pertinet, ut

communi valuti proficiat, ut dicit Ysidorus;
 sed lex veter non fuit salutifera; sed magis mor-
 tifera, et nociva; dicit enim Apostolus Ro. 7. sine
 lege peccatum mortuum erat; ego autem vive-
 bam sine lege aliquando; sed quum venisset
 mandatum peccatum reviviscit; ego autem mor-
 tuus sum, et Ro. 5. lex subintravit, ut habun-
 daret delictum: ergo lex veter non fuit bona.

3.º ad bonitatem legis pertinet, quod sit
 possibile ~~ut secundum naturam~~ ~~et secundum naturam~~ naturam,
 et secundum humanam consuetudinem; sed
 hoc non habuit lex veter; dicit enim Petrus
 Actuum 15. quid tentatis imponere iugum
 super cervicem discipulorum, quod nec nos,
 neque patres nostri portare potuimus: exp-
 videtur quod lex veter non fuerit bona.

Sed contra est quod dicit Apostolus Ro. 7.
 itaque lex quidem sancta est, et mandatum
 sanctum, et iustum, et bonum; et facit etiam au-
 thoritas allegata 1.ª Thi. 1. scimus autem, quia
 bona est lex.

Pro responsione positum talis conclusio, quod
absque omni dubio lex vetus bona fuit. Ratio sicut
enim doctrina ostenditur esse vera ex hoc quod
consonat rationi recte ita etiam lex aliqua ostendi-
tur esse bona ex hoc quod consonat rationi; lex autem
vetus rationi consonabat; quia concupiscentiam re-
primebat, quae adversatur rationi, ut patet in illa man-
dato non concupisces rem proximi tui Ex. 20; lex
etiam omnia peccata prohibebat, quae sunt contra
rationem; unde manifestum est quod erat bona, et hoc
est ratio Apostoli Ro 7. condelector, inquit legi Dei
secundum iniectionem hominem, et iterum con-
sentis legi, quoniam bona est.

2° est notandum quod bonum diversis gradibus
habet ut dicit Dionysius 4.º c. de divinis nominibus;
est enim aliquod bonum perfectum, et aliquod im-
perfectum, perfecta quidem bonitas est in his, quae
ad finem ordinantur quando aliquid est tale quod
per se est sufficiens inducere ad finem; imperfec-
tum autem bonum est quod operatur aliquid
ad hoc quod perveniat ad finem; non tamen

sufficit ad hoc quod ad finem producat, sicut mer-
dicina perfecta est, quae hominem sanat; in-
perfecta autem est, quae hominem adiuvat; sed
tamen non potest sanare.

3° autem est sciendum, quod est aliud fi-
nis legis humanae, et aliud legis divinae; nam le-
gis humanae finis est temporalis tranquillitas
civitatis ad quem finem perducit lex cohibendo
exteriores actus quantum ad illa mala, quae
possunt perturbare pacificum statum civitatis;
finis autem legis divinae est perducere hominem
ad finem felicitatis aeternae, qui quidem finis im-
peditur per quodcumque peccatum, et non solum
per actus exteriores, sed etiam interiores, et
ideo illud quod sufficit ad perfectionem legis humanae,
ut scilicet peccata prohibeat, et penam apponat
non sufficit ad perfectionem legis divinae; sed oportet,
quod hominem totaliter faciat idoneum ad parti-
cipationem felicitatis aeternae; quod quidem fieri
nequit, nisi per gratiam spiritus Sancti per
quam charitas diffunditur in cordibus nostris,

que legem adimplet; gratia enim dei vti scem
 nae Ro. 6; hanc autem gratiam lex vetus con-
 fectae non potuit hoc enim reverentiam Christo
 ut dicitur Jo 1: lex per Moysen data est gratia
 venit per Jesum Christum facta est. et inde est
 quod lex vetus bona quidem erat sed imperfecta
 iuxta illud Heb. 7: nihil ad perfectum adduxit lex, et
 ideo dicta fuit lex factorum, quia indicabat libero ar-
 bitrio quid faceret. non datur gratiam per quam fa-
 ceret. Evangelium dicitur lex Fidei quia per dictam
 Fidei gratiam Christi indicat per quam explet homo,
 que deus iubet unde Augustinus in li. de spiritu, ex
 littera: per legem opus dicit deus fac quod iubes, per
 legem Fidei dicit homo deo, da, quod iubes, et conclu-
 dit quod lex mandatum bonum habet littera demon-
 strante; sed non spiritu adjuvante.

Potest etiam aliis verbis dici, scilicet quod lex
 vetus fuit bona imperfecta, — lex Christi bona
 perfecta, p.^o quia illa non prohibebat male cavum,
 vel originem, quia non curabat Animam sed re-
 vocabat factum, ut non occider, non furum facies;

lex vero Christi Matth. 5.º qui videtur mulierem
ad concupiscendum eam iam mechatus est; unde
Augustinus dicit quod lex veteris cohibebat manum, nova
animum, de qua perfecte verificatur illud: lex Domini
immaculata convertexit animam, et ex hoc quod non
ita explicita lex veteris prohibuit animum, aliqui etiam
Docti Hebræorum crediderunt, quod precepta Decalogi
sola opera exteriora prohibebant non motum ani-
mi; unde Josephus 12 antiquitatum reprobat poli-
tium historiographum Pererum dicentem, quod
Antiochus Epiphanes mortuus est misere in mor-
tibus, quia voluerat expoliare templum dei in
Perside dicens quod voluntas mala non ^{est} peccatum,
nisi exeat in effectum; item lex veteris fuit bona im-
perfecte propter quorundam malorum permissionem;
unde Ysidorus in libro differentiis dicit quod permisit
libellum repudiij, et Egyptiorum expolia.

4.º notandum quod lex habet duplicem vim
scilicet regulativam, et coactivam; vis autem legis
regulativæ ordinat hominem in bonum; bonum autem
hominis potest aliud dici dupliciter; uno modo vim

placite, et secundum omne tempus, et sic lex
vetus quantum ad precepta moralia ordinabat ho-
mines ad bonum propter quod omni tempore sunt
servandi; alio modo dicitur aliud hominis bonum
secundum aliquod tempus determinatum, sicut
uti vestimentis levibus bonum est homini tem-
pore estivo, non autem hiemali propter quod
vestimenta priora adveniente hieme dimittuntur,
et alia accipiuntur, et hoc modo lex vetus quan-
tum ad precepta ceremonialia ordinabat homines
ad bonum pro tempore vestitus testamenti exant
enim instituta ad figurandum Christi veteris
mixtum propter quod servant illi ceremonialia
Christi mixtis completo v. g. inter ceremonialia
alia veteris legis principalia exant oblationes, et
sacrificia, que figurabant Christum in excelsis
offerendum, et immolandum propter quod ipsam
oblato, et immolato offerre dicant oblationes, et
sacrificia, et maxime post publicationem evangelii
est significare, quod oblatio Christi in excelsis, et
eius immolatio nondum sit impleta, quod est falsum.

1. Timot. 1.

propter quod oportuit aliud sacrificium institui
quod esset significativum Oblationis Christi
iam completæ, et sic Christus instituit sacri-
ficium Eucharistiæ, quod est memoriale Domi-
nicæ Passionis Luc. 22. hoc est corpus meum, quod
pro vobis traditur, hoc facite in meam memo-
riam, et sic de aliis ceremonialibus suo modo.

Quamvis autem ad Judicialia præcepta
lex non ordinaret ad aliud figurandum per se,
et directe; sed ad modum servandi Iustitiam inter
homines propter quod adveniente Christo non
sunt evacuata, et extincta, sicut ceremonialia;
nam possunt servari dum tamen non serventur,
ut obligantia ex lege illa quia fuerunt instituta
ad servandum Iustitiam inter homines pro statu
veteris testamenti, qui est totus figurativus res-
pectu status novæ legis 1.ª Cor. 10: Omnia continge-
bant illis in figura propter quod præcepta Judicialia
per accidens fuerunt figurativa, et ideo servare
illa ex obligatione veteris legis est significare
facto quod status illius Populi adhuc durat, quod

est falsum; possunt tamen ex alia ratione verari, scilicet ex nova institutione Ecclesie, vel Principis alicuius, vel huiusmodi; quod igitur dicit Apostolus: scimus autem quod bona est lex si quis ea legitime utatur scilicet moralibus propter ceremonialibus usque ad Conversionem Christi; est tunc enim fuerunt mortua; quia vetera non obligabant; poterant tamen verari non ponendo spem in eis, et hoc usque ad publicationem Evangelii ex qua facta fuerunt mortifera, sicut precedenti questione ad plenum directum est; Judicialibus autem tempore veteris testamenti, tanquam ex lege obligantibus tempore vero novi testamenti ex dicta ratione; quod autem subdit Apostolus: scientes quia lex iusto non est posita, intelligitur quo ad vim coactivam; quia Iustus non cohibetur a malis timore peris; sed virtutis amore. Unde Oratius: odere peccare boni virtutis amore, tum nihil admittit in te formidine peris; unde Iusti voluntas est legi convorsa, propter quod per legem non venit cogendus; quia coactio violentiam in-

bonitas; sed coactiva lex posita est malis hominibus, quapropter subdit Apostolus, sed iniuriis.

Ad argumenta autem in contrarium dicendum ad primum quod Dominus loquitur ibi de preceptis ceremonialibus, quae quidem dicuntur non bonae; quia gratiam non conferebant per quam homines à peccato mundarentur, quoniam tamen per huiusmodi se peccatores ostendebant, unde igitur non dicitur et iudicia in quibus non vivunt, id est per quae vitam gratiae obtinere non possunt, et postea subditur et polluere eos in munerebus suis, id est polluere utendi, quoniam offerebant omne id, quod appetit vellet propter delicta sua.

Ad 2um dicitur quod lex dicitur occidisse non quidem effective, sed occasionaliter ex sua imperfectione in quantum scilicet gratiam non conferebat per quam homines implere possent, quod mandabat, vel vitare, quod vetabat, et sic occasio haec non erat data, sed sumpta ab hominibus; unde et Apostolus ibidem dicit: occasione accepta peccatum per mandatum recessit me, et per illud occidit; eo hac enim

ratione dicitur quod lex habet quodammodo, ut habundaret delictum, ut ly ut tenetur conculcare non casualiter in quantum scilicet hominem accipi. etiam occasionem a lege habundantiam peccareunt; tum quia gravius fuit peccatum post legis prohibitionem; tum etiam quia concupiscentia magis exedit, magis enim concupiscimus, quod nobis prohibetur; unde Ovidius inde sine titulo mitimus in vestitu semper, cupimusque regere; et Augustinus 19. de civitate Dei c. 5. super inquit prohibitio desiderium operis illiciti quando Turcia non sic diligitur, ut peccandi cupiditas eius dilectione vincatur.

Ad 3um dicendum quod Insuper legis servari non potest sine gratia adiuvante, quam lex non datur dicitur enim Ro. 7. non est volentis, neque currentis, scilicet velle, et currere in preceptis Dei; sed vivere Dei; unde in psalmo dicitur: viam mandatorum tuorum circuxi, quum dilatanti cor meum, scilicet per donum gratie, et charitatis; hoc ex sancto Thoma 1^a 2^a q. 108. a. 1. et ex nonnullis aliis locis.

Quingvagesimus Quintus Passus.

Leptio super. v. n. n.:

Peccantes coram omnibus argue, ut et

ceteri timorem habeant 1. Timotheis.

Potest quapropter licet peccatores

corripere propter mirum ordine corae.

tionis tractatus, quae ponitur ex ore Domini Matt. 18.

Et videtur quod licet; nam in operibus chari-
tatis precipue debemus Deum imitari sicut
illud Eph. 5. estote imitatores Dei, sicut filii
charissimi, et ambulate in dilectione Dei; Deus
autem in excelsis publice punit hominem pro peccato
nulla secreta admonitione praecedente: ex quo videtur
quod non sit necessarium ordinem tractatus cor-
rectionis servare.

2. quia sicut Augustinus dicit in 2. cor-
in mendacium ex parte sanctorum intelligi
potest qualiter sunt precepta sacre scripturae
intelligenda; sed in parte sanctorum in veritatem
facta denuntiatio publica peccati occulti ordine tra-
ctatus correctionis minime servato; legitur enim

En. 37 quod Joseph accusavit fratres suos apud
Patrem eximine pessimo, et Auum 5. dicitur:
quod Petrus Ananiam, et Saphiram occulte defra-
udantem de pretio agri publice denunciavit, et
concepit nulla secreta admonitione proximorum; ipse
etiam Sorinus non legitur secreto admonuisse Iudam
ante quam eum denunciaret, qui tamen dixit: exemplum
enim deditis, ut quemadmodum ego facio, ita et vos
faciatis, et Chrysostomus dicit: quod omnis Christi
actio nostra est instructio.

3.º accusatio est gravior, quam denunci-
atio; sed ad publicam accusationem potest aliquis
accedere nulla admonitione secreta precedente ut
habetur in c. qualiter, et quando el 2.º de accusatio-
nibus ubi dicitur quod accusationem debet pre-
cedere inspectio: ergo videtur quod non sit de necessi-
tate preceptiordo fratrum connectionis.

4.º quia non videtur verisimile, quod eos,
qui sunt in communi consuetudine Religionum
sint contra Christi precepta; sed in Religionibus
est consuetum quod in capitulis aliqui notantur

de culpa, et a maioribus corripitur ordine
 connectionis fratrum pretermittendo: exp. videtur
 quod talis ordo non est de necessitate precepti.

5°. si ordo fratrum connectionis erret
 servandus, non liceat Predicatoribus publice
 arguere, et in exprobrare, quod est contra illud Esai. 58:
 clama ne cesses, quavi tuba exalta vocem tuam
 et annuncia Populo meo scelera eorum, et domui
 Jacob peccata eorum, et 2^a Thimoth. 4 dicit Apосто-
 lus: argue, obsecra, increpa.

Sed in contrarium est quod ait Dominus
 Matth. 18: si autem peccaverit in te frater
 tuus, vade, et corripe eum in te, et ipsum solū
 8° quod exponens Augustinus in libro de verbis
 Domini dicit corripe eum in te, et ipsum solū
 studens connectioni, parcens pudori, forte enim
 per vexationem incipit defendere peccatum suum,
 et quem vult facere meliorem facit peiorē; sed
 ad hoc tenendum est precepto charitatis, ut ca-
 veamus ne frater detractionis efficiatur: exp. ordo
 fratrum connectionis minime est pretermittendus.

Pro declaratione et responsione ad dictum
dubium 1.º notandum, quod sicut precepta negativa
legis prohibent actum peccatorum, ita precepta
affirmativa inducunt ad actum virtutum; actus
autem peccatorum sunt secundum se mali, et nullo
modo bene fieri possunt, nec aliquo tempore, aut loco;
quia secundum se sunt firmi malo coniuncti,
ut dicitur 2.º ethic. et ideo precepta negativa
obligant semper, et ad semper; sed actus virtutum
non quolibet modo fieri debent, sed observari de-
bitis circumstantiis, quae requiruntur ad hoc
quod sit actus virtutis, ut scilicet fiat, ubi debet,
et quando debet, et secundum quod debet; et quoad di-
positionem eorum, quae sunt ad finem attenditur.
Secundum rationem firmam in his circumstan-
tiis actus virtutis precipue est attendenda
ratio firmi, quae est bonum virtutis; si exor-
sit aliqua talis omnisio alicuius circum-
stantiae circa actum virtutis, quae totaliter
tollat bonum virtutis, hic actus contrarius est
precepto; si autem sit defectus alicuius circum-

1. Timot. 5.

tantię, quę non totaliter tollat virtutem, licet non perfecte attingat ad bonū virtutis non est contra preceptum; unde et Philosophus dicit in 2.º Ethicę, quod si parum discedatur a medio non est contra virtutem; sed si multum discedatur contra virtutem in suo actu; correctio autem fratrum ordinatur ad fratrum emendationem, et ideo hoc modo cadit sub precepto quod est necessarium ad hunc finem; non autem ita quod quolibet loco vel tempore fratres delinquentes corrigantur.

2.º notandum quod circa publicam correctionem peccatorum est distinguendum; nam aut peccata sunt publica, aut occulta, si autem sint publica non est tantum adhibendum nemo dum ei, qui peccavit, ut melior fiat; sed etiam aliis in quorum notitiam devenit, ut non scandalizentur, et ideo talia peccata sunt publice arguenda et de talibus intelligitur dictum Apostoli in fronte questionis positum: peccantes coram omnibus argue, quod intelligitur de peccatis publicis, ut Augustinus dicit in libro de verbis Domini;

Si vero sint peccata occulta sic videtur ha-
 bere locum, quod Dominus dicit: si peccaverit
 in te frater tuus, quando enim te offendit publice
 coram aliis, iam non solum in te peccat, sed etiam
 in alios, quos turbat, et secundum hunc sensum
 concordat dictor textus decretum 2. q. 4. c. si
 peccaverit, et est Augustini in omelia de penitentia,
 ubi dicit: si peccaverit in te frater tuus, corripe
 eum in te, et ipsum solum; quare quia in te
 peccavit quid est in te peccavit; tu scis quia pec-
 cavit, quia enim secretum fuit quando in te pec-
 cavit, secretum quare, quum corripis; nam
 si solum notis, quia peccavit in te, et eum vis
 coram omnibus arguere, non eris corrector
 exprobrans; sed exoditor; sed quia Apostolus ait: pec-
 cantem coram omnibus argue, supererit, ut eas
 corripienda sint coram omnibus, quae peccantur
 coram omnibus; ipsa vero corripienda sunt se-
 cretum, quae peccantur secretum; distribuite
 tempora, ut concordet scriptura.

3.º notandum quod quia etiam in occultis

peccatis potest parari proximum offerre, & le-
 texim distinguendum videtur; nam quidam oculi
 peccati sunt in detrimentum, vel nocumentum pro-
 ximum, vel corporale, vel spirituale, puta si
 aliquis occulte trahat quomodo civitas tradatur
 hostibus, vel si hereticus privatum hominem a
 fide avertat, et quia ille qui sic occulte peccat
 non solum in se peccat, sed etiam in alio oportet
 statim procedere ad denunciationem, ut eius modi
 nocumentum impediatur, nisi forte aliquis certe
 existimet, quod statim per se vel per admoni-
 tionem possit huiusmodi mala intercipere; quor-
 dam vero sunt peccata, quae solum sunt in malum
 peccantis, et eius in quem peccatur, vel quia a
 peccante solum leditur, vel saltem ex sola notitia
 et tunc ad hoc solum tendendum est, ut proxi-
 cantis subveniatur, ex sicut Medicus corporalis sa-
 nitatem ex toto confert, si potest, sine alicuius me-
 bri abscissione; si autem non potest abscindere mem-
 brum minus necessarium, et vitam totius conservare
 vetur; ita etiam ille, qui studet commendationi

frater debet si potest, sic emendare fratrem
 quantum ad conscientiam ut famam eius conservet, ^{fama}
 quae quidem est utilis, p.^o quidem, ut ipsi peccanti
 non solum in temporalibus in quibus quantum
 ad multum homo patitur detrimentum amittat famam;
 sed etiam quantum ad spiritualia, quia primo multi
 timore infamiae a peccato retrahuntur, et quando
 se infamatorum conspicimus in perpetratu peccati. Unde
 Hieronimus dicit: corripendum est reum fra-
 trem, ne si semel pudorem, vel recundiam
 amiserit, permaneat in peccato. Secundo debet
 conservari fama fratris peccantis; tum quia
 uno infamato, alii infamatum recundum
 illud Augustini in epistola ad plebem Hippo- ^{Augusti.}
 nensem: quum de aliquibus, qui vanum
 nomen profitentur aliquid eximium, vel falsi
 sonuerit, vel vixi patuerit, inverte, satagunt,
 ambulant, ut de omnibus hoc credatur; tum
 etiam quia ex peccato unius publicato, alii
 provocantur ad peccatum; sed quia conscientia
 praefixa est fama, voluit Dominus, ut etiam

cum dispendio tamque fractis conscientia per publicam denunciationem à peccato liberentur.

2° et ultimo notandum quod sunt nonnulli qui ex hoc verbo Apostoli, quum dicit: peccantes coram omnibus argue, volunt probare, quod debeat predicationem per sonam publice, ex singulis tam de vitiis, quae scit, vel credita tales personae committere unde et sepe in sermonibus de hac humana peccati tam per senatibus, quam abren- tibus notando eas de aliquibus vitiis; quae non solum est exonea, sed etiam scandalosa, et nociva; tum quia predicationi solum debet dicere illud, quorum certitudo solum per sacra eloquia, vel dicta doctorum, seu per rectam rationem fundari potest; obliu enim non pertinent ad predicationem veritatis; contra autem quod peccata, quae à singulis personis committuntur non habent certitudinem eo solis predictis, nisi cum hoc addatur sensualis cognitio, cuius certitudo nequaquam ex praemissis haberi potest; tum etiam, quia predicationi inconvieniendo

solum debet intendere correctionem peccatorum, qui
 ut dictum est precedenti notabili, quum re infama-
 tum conspicit secundum Hieronimum per eadem
 predicationem inoffensive peccat; tum textus
 quia ut etiam notabili precedenti dictum est in infamiam
 aliorum rei ordinis secundum ^{um} Hieronimum illam infamiam non ducit.
 Cum quibus manifestum est, quod communiter
 dicitur, ex praedicatoribus laudatur, et obervatur
 quod Praedicator debet predicare contra vitia
 non contra peccata potissimum quando
 vitia non sunt omnino publica; nam talia
 publice arguere non prodest, sed Praedicator, cor-
 rectorque vitiorum debet curare; auctoritas autem
 Apostoli: peccata contra omnes arguas in-
 telligitur dicta ad Iudicem Ecclesiarum, qui
 publice debet punire publica peccata, quod perti-
 net ad correctionem, qui est actus Iurisdictionis,
 quae pertinet ad Praedicator, seu Iudicem, quapropter
 ad Thimoteum, ad quem pertinebat; quia primus epi-
 scopus exco. punire subditos suos de publicis pec-
 catis eo publice arguendo, et quum opus exco. puni-

endo, ut ceteri timorem habere, de illud
mandatum, et sic intelligit Augustinus de cetero
Apostoli sententiam in libro de verbis Domini.
Secus autem est in correctione fratris, qui
est actus charitatis, et per correptionem recep-
tendam ad omnes quos locum mandatum imitandum
minime, in quibus necesse est, ut correptione admoni-
tio precedat publicam denunciationem iuxta
datum ordinem à Domino. Math. 18. si pecca-
verit in te frater tuus &c. et alia etiam denun-
ciatio in qua dicitur dic ecclesie que commu-
nitatem intelligitur, quod debet fieri. Ex parte
ecclesie, non autem communitati, sed populo. Unde
Apostolus subdit: si autem ecclesie non obedierit
sit tibi, ut ethnicus, et publicanus, quod plane
intelligitur de illo, qui non obedit suo Regi in
his in quibus obedire tenetur. eo quibus aperte
convitat quando necessarium est obnoxandum ordo
fratris correctionis, et quando actus iustitie
aliter exequendum.

Ad argumenta in contrarium ad primum

dicendum quod omnia occulta sunt deo nota, et hoc modo se habent occulta peccata ad Iudicium Divinū, sicut publica ad humanum; et tamen plexumque Deus peccatores, quasi secreta ammonitione arguit intexius innotando, vigilantibus, vel dormientibus secundum illud Job. 33. pex somnium in visione nocturna, quando inveni sopor super hominem, tunc aperit oculos visorem, et exadient cor instituit disciplina, ut advertat hominem ab his, quae fecit.

Ad 2um dicendum quod Dominus peccatū Iude tanquam Deus sic ut publicum habebat. Unde statim potest ad publicandum procedere, tamen ipse non publicavit, sed brevibus verbis eum de peccato suo ammonuit; Petrus autem publicavit peccatum occultum Ananias, et Saphirae tanquam executor Dei cuius revelatione peccatum cognovit; de Ioseph autem credendum est quod fratres suos quandoque ammonuit licet non sit scriptum; vel potest dici, quod peccatum erat publicum intex fratres, unde pluraliter dicit accusare

fratres suos.

Ad 3um dicendum, quod quando imminet periculum multitudinis, non habent ibi locum hec verba Domini; quia frater sic peccator non peccat in te tantum.

Ad 4um dicendum quod eiu modi proclamationes, que in capitulis Religiosorum fiunt, sunt, et esse debent de aliquibus levibus, que tam non derogant; unde potius sunt, quam quidam commemorationes obliuionis culpam levium, quam accusationes, vel denunciationes; si tamen essent talia de quibus frater in famam ageret contra Domini preceptum per talem modum peccatum frater publicando.

Ad 5um dicendum quod per illud dictum Crucis intelligitur quod Predicator debet contra scelera, et peccata predicare, que credit committi, vel committi in Populo, et non contra personam committentem talia peccata; unde notante dixit: annuncia Populo meo peccata et cetera; et sic hoc auctoritas potius facit contra proditorem per

sonum, quam ad eorum propositum; quummoetiam
 si Prophetas expressisset nomina peccantium,
 seu relexorum, non videretur transgredi
 ad consequentiam in alium personam; nam Pro-
 pheta illic procedit tanquam Nuncius, et exe-
 cutor Dei, cuius revelationem tenebatur Popu-
 lo publicans; sicut autem est de communibus
 Predicatoribus.

QUINGVAGESIMVS SEXTVS PASSVS

Questio super v. xxvi.

In eo enim quod omnia ei subiecit nihil

dimisit non subiectum ei Heb. 2. Potest

queri, utrum omnia sint subicienda

Christo secundum humanitatem in

futuro Iudicio executive, sicut ab ins-

tanti sup conceptionis fuisse ei subiecta

authoritative.

Et videtur quod non, primo quia exe-

cutione intellectualiter subicitur Christo per

conformitatem voluntatis ad ipsum, sed homines

damnati, et Angeli nunquam ei sic conforma-

luntur; quia habebunt voluntatē revertentem
ei, quantum poterunt: exprobrant quā ei
subiiciuntur.

2.º si Angeli sint ei subiecti, aut hoc ex
ratione naturæ, aut ratione gratiæ, non rati-
one naturæ, quia natura humana in Christo
inferior est, quam Angelicæ naturæ, quia Chris-
tus secundum quod homo fuit eiudem speciei
nobiscum; nec ratione gratiæ, quia bo-
nis Angelis data est gratia secundum pro-
portionem naturalium, ut communiter tenent
Doctores in 2.º Sententiarum, et per consequens
ut dixerunt, quod in eis esset maior gratia,
quam in Christo; quia secundum humanam
naturam est minor Angelis secundum quam
est receptiva gratiæ, et non secundum divinam.

In contrarium est auctoritas Apostoli
ad Heb. 2.º in questione questionis allegata.

Pro declaratione huius materis, et respon-
sione ad dubium, p.^o notandum quod circa hoc
sunt tres sententiae; primus Origēnis, qui posuit

quod omnia sic subiciuntur Christo, quod
 etiam Demones, et homines damnati subici-
 untur ei secundum conformitatem voluntatis;
 nam posuit quod per aliquod tempus certum post
 Iudicium Demones, et damnati recipientes ad pe-
 nitentiam, et postea ad Gloriam. Sed hic exco-
 munitatus rex id quod habetur Matth. 25.
 ubi uniformiter de exhibitis stentibus penes
 damnatorum, et Gloriam Beatorum dicendo: ibunt
 hic in supplicium stentum; Iusti autem in vitam
 stentum, unde paxi ratione quodammodo
 possent liberari a pena, etiam Beati possent ea-
 dere a Gloria.

2us exco. fuit negantium Christum fuisse
 verum hominem; quia ad eam exco. re-
 quitur, quod Christo nihil subiciatur quantum
 ad humanitatem; quia si rex humanitatis
 non fuisset in Christo nō potuisset ei subici-
 in quantum homo; hoc autem requiritur addic-
 tum Ixxii, qui dicit, quod verbum assump-
 sit solum carnem humanam, sed non assumpsit

Animam; quia Verbum supplebat locum Animæ,
et confirmabat illud prædictum, quod habetur
Jo 1: Verbum caro factum est; ad hunc autem
exhortem sequitur quod Christus non sit homo,
Esse enim hominem, et non habere Animam
Est implicatio contradictionis, quoniam Anima
Est forma hominis; nec valet si dicamus, quod ver-
bum supplet vicem Animæ; quia non potest supple-
re vicem causæ formalis, nec etiam perfecti-
talis vero modus dicendi destruit se ipsum; quia
Carnis non potest habere speciem carnis humanæ nisi
per Animam rationalem, et ideo dicere quod Ver-
bum assumpsit carnem, et non Animam hu-
manam est implicare contradictionem.

Ad hunc secundum exhortem evadendum,
adicit textum exhortem Apollinarius Nestorius,
et qui sequatur dicendo, quod Verbum assumpsit
Animam sensitivam, et non intellectivam;
quia Verbum supplebat vicem Animæ intellectivæ,
et ad hunc exhortem, sicut ad proximum sequitur
quod Christus non fuit homo; quia homo reponi-

tux in specie humana per Animam intellec-
 tivam; homo enim per intellectum differt ab aliis
 speciebus animalium p.^o metaphisice, similiter
 hec lexenda duxit scriptam; quia dicitur quod
 per Animam veritativam Christus habuisset
 carnem; non tamen posset contrahi ad carnem
 humanam; sed solum brutalem; quia caro non
 dicitur humana, nisi ab Anima intellectiva, quae
 est forma hominis; propterea ut nunquam dicimus
 scilicet Ithuri, et Appollinari est manifestare
 contra Evangelicam veritatem, et etiam con-
 tra scripturam veteris testamenti, ubi expresse
 fit mentio de vero Christi humanitate, quod
 esset impossibile secundum eorum errorem. Item
 utraque scriptura dicit: Christum Filium Virgi-
 nis, ut patet Math. 1.º et Luc. 1.º ecce Virgo con-
 cipiet, hoc autem non esset verum, nisi Chris-
 tus esset eiusdem speciei cum Virgine, et per
 consequens verus homo; nec obstat quod ad usum
 lexendi allegatur, scilicet Verbum caro fac-
 tum est; nam sane per carnem intelligitur

Hebræ 2.

natura humana, sicut frequenter accipitur
 in sacra scriptura, unde Ecclie 10: omnis caro
 ferum; et subdit: sicut ferum est Populus; et iterum:
 videbit omnis caro pariter quod et Domini locu-
 tum est; unde verum est Verbum caro factum
 est, id est Deus homo factus est; multis autem
 aliis viis catholicis, et evidentibus posset ex-
 pressius predicari hanc veritatem; sed quia hæc sufficiens
 gratia brevitate præteximus. Suppositum
 igitur secundum veritatem Fidei Catholicæ, quod
 Christus sit Deus, et Deus homo pro res-
 pensione ad questionem.

2° est notandum, quod omnia sunt ipsi Christo
 subiicienda etiam secundum humanitatem;
 non enim dubitamus, quod sine subiecto se-
 cundum divinitatem; hoc autem ostenditur
 triplici viâ, ex p^o est ratione unionis, quan-
 to enim aliqua creata natura propinquior
 est ipsi p^o principio, tanto est sublimior; sicut
 Corpora celestia præsumunt quodammodo ipsi in-
 generabilibus, et incorruptilibus, et hæc præsumunt

habilia, et corruptibilia sunt ei subiecta,
 quapropter dicitur 1° metheximum quod elementa
 contiguum superioribus locutionibus, ut om-
 ni vixit eorum inde quibet nectur; quod autē
 hęc inferiora magis distant a primo principio
 patet per Philosophum 2° de generatione ubi
 dicitur, quod hęc inferiora sunt corruptibilia
 propter longe distantiam a primo principio; proxima
 autem assumpti proportionis patet in corrupti-
 bilibus; nam quanto aliqua sunt propinqui-
 ora primo principio, tanto alia sunt ei sub-
 iecta, quod etiam ratione naturae Angelicae
 praecur ipis corporalibus secundum Augu-
 stinum 3° Trini; tunc autem ita est, quod
 natura humana in Christo est propinquior
 primo principio, quam naturae Angelicae; quia
 est verbo coniuncta non solum per operationem
 sicut Angeli beati, sed in esse ipso stativo, scilicet
 in unitate hypostati: ex quo tota natura Angelica
 est Christo subiecta, et per consequens omnia alia.
 2^a ratio accipitur ex merito sup. Passionis,

quod fuit, quasi infinite efficacis ratione supposito;
 quia actiones sunt suppositoium, et ideo licet na-
 tura humana error ratio tollerandi Passionem,
 et merendi; illud tamen meritum exat suppositi
 Divini; tunc autem ita est quod per illam Passio-
 nem meruit suam exaltationem, et per consequens
 meruit exaltari super omnem creaturam, quā
 ratione tangit Apostolus Philip. 2.º dicens: hu-
 miliavit semetipsum factus obediens usque ad
 mortem, mortem autem crucis, propter quod, et
 Deus exaltavit illum, et donavit ei nomen, quod est
 super omne nomen, ut in nomine Iesu omne ge-
 nus flectatur Coelestium, terrestrium, et Infernorum.

3.^a ratio accipitur ex parte status futurę
 beatitudinis, qui respicit ordinem Gratię maxi-
 quam nature, et ideo ubi est maior Gratiā, et dig-
 nitas, et excellentia exit sublimior; in Christo
 autem homine est maxima Gratiā non solum
 Unionis; sed et personę singularis ut dicitur Jo. 3.
 quod Spiritus non fuit ei datus ad mensuram, et
 per consequens est dignior, et excellentior

tam bonis, quam damnatis.

Ad primum ergo argumentum dicendum, quod licet damnati nunquam sint habituri voluntate. Christo conformem, ex una tamen sibi plena subiecti in quantum sententia sup sapientis, et voluntati complebitur in eis poena penam debitam.

Ad 2um dicendum, quod Angeli sunt ei subiecti duplici ratione, scilicet unioni, et poenae singularem, ut dictum est, et talis ordo subiectioni competi statui beatitudinis; quod autem dicitur quod Angeli receperunt gratiam secundum proportionem naturalium, et sic ubi est dignior natura, ibi est maior gratia, dicendum esse verum si comparatur naturae Angelorum ad invicem; quoniam excellentiores in naturalibus fortius convexus sunt ad Deum, et sic receperunt maiorem gratiam; sed non est verum si fiat comparatio naturae Angelicæ ad naturam humanam Christi; quoniam gratia non est data Christo homini secundum contrarium liberi arbitrii ipsius in Deum; quia non accepit gratiam per talem modum, sed ab instanti

Sed contrarietur quod dicitur eiaie 6: ex-
-cessi cor Populi eius, et auxer eius aggravaui, quem
ergo de obduratione, et excecatione sit idem iudi-
cium, datur inuentum; propterea idem per sui prae-
sentiam, et absentiam est causa contrarietatis; sicut
nauta per sui praesentiam est causa salutis maris,
et per sui absentiam est causa periculationis eiusdem
2° Thimo; sed Deus per sui praesentiam est causa
mollificationis cordis: ergo per sui absentiam est
causa obdurationis.

Pro responsione, et declaratione dicti dubii
p^o notandum quod dicit S. Thomas 3.º cont. Gent.
c. 156 quod licet quis per motum liberi arbitrii,
nec promereri, nec advocare possit primam gra-
tiam, potest tamen impedire, ne eam recipiat;
dicitur enim de quibusdam Job. 21: Discedunt Deo,
recede a nobis, scientiam viarum tuarum no-
lumus; et 24: ipsi fuerunt rebelles luminibus; et quibus
hoc sit in potestate liberi arbitrii impedire, vel
non impedire sive in gratiae receptione non im-
merito in culpam imputatur, quod quis perstat

Hebr. 3.

impedimentum receptioni gratiae. Deus enim quantum in se est, paratus est omnibus gratiam dare, vult enim omnes homines salvos fieri, et ad agnitionem veritatis venire 2^a Thimoteum. Sed illi se gratia privant, qui in se ipsis gratiae impedimentum praestant; sicut solis mundum illuminante in culpam imputatur ei, qui oculos claudit, si ex hoc aliquod malum sequatur, licet videre non possit, nisi lumine solis praeveniat.

2° notandum quod excecatio, et obdixatio duo important, quorum unum est motus animi humani inhaerentis malo, et aversi à divino lumine, et quantum ad hoc Deus non est causa excecationis, et obdixationis, sicut non est causa peccati; aliud autem est subtractio gratiae ex qua sequitur, quod mens divinitus non illuminetur ad recte videndum, et cor hominis non emolitur ad recte vivendum, et quantum ad hoc Deus est causa excecationis, et obdixationis.

3° notandum quod Deus est causa universalis

illuminationis Annunium Juxta illud Job:
 erat lux vera, quæ illuminat omnem hominē
 venientem in hunc Mundum; sicut sol est causa
 illuminationis corporum, aliter tamen, et aliter; nam
 Sol illuminando agit per necessitatem naturæ;
 Deus autem agit voluntarie per ordinem sup
 sapientiæ; sol autem licet quantum est de se
 omnia corpora illuminet, si quod tamen im
 pedimentum inveniat in aliquo corpore, re
 linquit illud tenebrarum; sicut patet de domo
 cuius fenestæ sunt clausæ; sed tamen illius obs
 curationis nullomodo causa est Sol; non enim
 suo Judio agit, ut lumen interius non immitat;
 sed causa eius est solum, qui claudit fene
 stram; Deus autem proprio Judio lumen gratiæ
 non immitit illis in quibus obstaculum invenit;
 unde causa subtraktionis gratiæ est non solum
 ille, qui ponit obstaculum gratiæ; sed etiam Deus
 qui suo Judio gratiam non apponit, et per hunc
 modum Deus est causa obductionis cordis, et ex
 cecationis, et auxilium apprehensionis, quæ quidem

Distinguntur secundum effectum gratiae, quae et
 perficit intellectum dono sapientiae, et emoluit affec-
 tum igne charitatis; et quia ad cognitionem in-
 tellectus maxime devertuntur duo sensus, scilicet
 visus, et auditus, quorum unus devertit in veri-
 tatem, scilicet visus; alius discipline, scilicet auditus,
 ideo quantum ad visum ponitur excecatio, quan-
 tum ad auditum auxilium adprehensio, quantum
 ad affectum cordis inducatio.

1° notandum, quod non est inconveniens
 unum, ex eodem effectum attribui dicens? scilicet secundum
 diversa tamen; obduratio enim cordis est obstina-
 tio hominis in peccato; dicitur enim condurum
 metaphorice ad similitudinem corporis durum;
 Corpus enim dicitur durum, quod non cedit tactui,
 sed resistit, ut habetur 4 Metaphisic. et ad si-
 militudinem huius cor hominis dicitur durum,
 id est voluntas, quia cor hic accipitur pro vo-
 luntate, quando non cedit, vel obedit monitioni
 ad bonum, quinimo resistit; talis autem ob-
 duratio est ab homine inchoata, et de merita

in quantum per liberum arbitrium adheret peccato, et per consequens avertitur à Deo, quantum in se est, et sic meretur quod Deus subtrahat sibi gratiam suam; sicut per exemplum Solis materialiter tactum est, qui si hoc inferiora per cognitionem, et arbitrii liberalitatem illuminaret, forte retraheret lumen suum ab eo, qui in quantum in se esset vellet se ab eius lumine subtrahere, Deus autem beneficium gratiae dat hominibus ex cognitione, et merita liberalitate, et ideo Iustitiam retrahit ab eo, qui se per peccatum avertit à Deo; cor autem humanum per gratiam Dei molliciatum, et ideo ipsa subtrahit per peccatum obduratum.

Per quod patet responsio ad quatuor primasque; ad primum exprobandum, quod quoniam exsecutio, et inducatio ex parte subtractionis gratiae vix quidam pene, ex hac parte homo non fit ei detentio; sed factus detentio per culpam hoc incurret, sicut et ceteras penas iuxta illud Hieremias 2: arguet te malitia tua, et avertio tua increpabit te.

Ad secundum respondetur, quod obiectio illa

procedit de obdinatione secundum quod est culpa;

Ad 3um dicendum, quod malitia est causa
meritorum obsecrationis, et obdinationis; sicut
culpa est causa pene, quo etiam modo dicitur
diabolus excecasse in quantum inducit ad cul-
pam, et obdinatione in quantum inducit perire
quantum in ea.

Ad 4um dicendum, quo excecatis et indu-
ctio attribuitur homini in quantum ma-
gis liberi arbitrii habet malum, et aversit se a
bono, ut patet ex cap. 9. Hebraeos 12. q. 4.
Et ex secundo notabili.

Ad alia vero duo argumenta in contra-
rium patet responsio ex dictis in notabilibus;
nam ut dictum est obdinatione dicitur modo Deo,
et homini attribuitur; nam attribuitur ho-
mini in quantum est culpa; Deo autem in
quantum est pena iuste inflictæ pene quod etiam
posset sufficienter respondere ad argumenta tri-
yque partem.

Quingvagesimus Octavus Passus.

Quarta super veni:

Incediemus enim in requiem, qui

credidimus Heb. 4. Potest moveri quæ-

stio utrum requies Beatorum fuit figu-

rata per requiem filiorum Israel

in terra promissionis.

Primo arguitur quod non; quia statum bonorum
figuratur proprie per novum testamentum; quia
novum testamentum est medium inter statum
veteris legis, et inter statum Beatorum; et ideo sicut
ea, quæ fuerunt in veteri lege sunt figurae eorum,
quæ sunt in novo, ita facies novi testamenti fi-
gura eorum, quæ sunt in Gloria celesti; sed
illud quod est proprium novi testamenti non
est attribuendum Veteri: ergo requies filiorum
Israel in terra promissionis non fuit figu-
ra requiei celestis.

2.º si requies Beatorum esset figurata in
veteri lege ibi promitteretur aliquo modo; sed
hoc est falsum; quia lex vetus non poterat dare
illam requiem, ut satis constat, et sic promitteret

illud quod dare exatēi imparibile: exp.

3° nam figura debet respondere figurato; sed Moyſen lexon veteris legiſ requiem tenet pro missionis non innoxat: exp. nec lex vetus requie Cœlestem figuravit.

Contrarium præteritum in littera ad Hebr. 4°

Pro responsione, et declaratione huius dubii notandum est p^o quod requies non accipitur hic prout oppositum motui, et lassitudini corporali, et hoc duplici ratione; p^o quia talis requies potest haberi in vita præſenti; sed Beatitude non potest haberi in vita præſenti; quia requies Beatorum idem est realiter, quod Beatitude ipsorum; hæc autem Beatitude est perfectio animæ secundum partem superiorē, videlicet secundum voluntatem, et intellectū, ubi requies, quæ oppositum motui corporali, et fationi non habet locum, et ideo quies Beatorum accipitur prout oppositum motui in spiritualibus, quæ moventur ad aliquod perſevidendum; sic enim animus moventur

amoxibus, sicut corpora ponderibus, ut Augustinus dicit in libro confessionum: amox meo pondus meum eo fexon quocumque fexon; et sic quies Beatorum convirte in hoc, quod appetit eorum totaliter quietam per adaptionem summi boni potentis quietare appetitum propter quod dicit Augustinus in libro confessionum: creasti enim nos Domine ad te, et inquietum est cor nostrum, donec perveniamus in te; ex quibus patet, quod idem est realiter quies Dei, et Beatorum intelligendo obiectivè; nam idem est obiectum Beatitude utriusque; si vero accipiamus formaliter, differunt sicut creatum, et increatum.

2° notandum quod illud quod est figura alicuius oportet, quod sit in se res aliqua; quia quod nihil est in se non potest aliud figurare; unde illud, quod est figura alicuius potest accipi tripliciter, scilicet prout est res tantum, et prout est figuratum tantum, et prout est res, et figuratum; et hoc triplicimodo invenitur

aliquid dictum in scriptura de requie temp
 Promissionis; nam aliquando dicitur aliquid de
 ipsa secundum se, et hoc modo non potest dici
 figura requiei Beatorum sicut est illud Deu
 texonomi 32: innoxatus est dilectus, et re
 calcitravit. 2^a quia quies in habundantia
 illius temp^{is} fuit occasio idolatrie; invenitur
 etiam aliquid scriptu^m de ipsa in quantum
 est figura tantum, sicut est illud Ezechiel
 43: fili hominu^m locus solui^m mei, et locus vesti
 giorum pedum meorum, ubi habito in medio
 filiorum Israel in eternum; unde verum
 literaliter huius auctoritatis est solum
 de requie coelesti; invenitur etiam aliquid
 scriptum de requie predicta in quantum ex
 res, et figura simul; sicut est omne illud
 ubi promittitur requies in terra Promissi
 omni filio Israel in premium meritorij
 operationis; quia premium debet excedere
 meritum; sicut firmis melior est his, qui
 sunt ad finem; nunc autem ita est quod

operatio virtutis melior est, quam fuerat
 quies illa corporalis, et ideo quies illa corporalis
 non potest esse principale premium virtutis;
 sed fuit quoddam bonum minus servibile, tamen
 cum promissum, et sub hoc intelligitur promissa
 principaliter quies Beatorum, quæ hic incho-
 atur per gratiam, ut dicitur Lu. 2: interna
 bonis hominibus bonæ voluntatis, et illic consu-
 matur per Gloriam, ut namque autem datum
 nobis per ipsum Christum, qui est auctor
 novi testamenti. Et sic patet quod quies terre
 Promissionis fuit figura requiei coelestis,
 ut exhibere nobis per Christum, et sic non fuit
 figura ipsius immediate, sed mediante statu
 novi testamenti.

Et per hoc patet responsio ad argum^{tu}
 in contrarium; non enim concludunt, nisi
 quod requies terre Promissionis non fuit
 immediata figura requiei coelestis, fuit
 tamen mediata, ut dictum est.

QUINGAGESIMVS NONVS PASSVS.

Questio super versu:

Imparibile enim est cor, qui semel
sunt illuminati, qui tamen etiam
donum Coeleste, et participes facti
sunt Spiritus Sancti, qui tamen etiam
nihilominus bonum Dei verbum,
virtutesque saeculi veniunt et pro-
lapri sunt, rursus renovari ad pe-
nitentiam Heb. 6; Gloria: qui semel
illuminati sunt, scilicet recipi-
entes Baptismi sacramentum,
quod dicitur sacramentum Fidei;
quia illuminat per Fidem. Potest
quod istud sacramentum penitentiae sit iterabile.

Et videtur, quod non, primo quia sicut Baptis-
mus habet efficaciam a Passionis Christi,
ita et penitentia; sed Baptismus non potest ite-
rari: expro nec penitentia.

2° spiritualis curatio, quae fit per peni-
tentiam significata est per curationem
spirituales, quae Christus operatus est;

sed Christus non legitur quempiam bis ex-
cavare: exord.^a

3.º quia si penitentia esset iterabilis
omne peccatum esset remissibile; sed hoc
non videtur; primo per illud Apostoli Heb. 12,
quod Crux non invenit penitentis locum quam-
quam cum laetissimis inquiratur eam;
Eloia, id est non invenit venis locum, et bene-
dictionis per penitentiam; et 2.º Machabeorum
9.º dicitur de Antiocho: orabat se levare
Deum, a quo non erat misericordia conversantibus;
non ergo videtur quod penitentia sit iterabilis.

Confirmamus; quia Augustinus in libro August.
De sermone Domini in monte dicit, quod totus
laber est illius peccati, scilicet quum post
agnitionem Dei per gratiam Christi oppor-
tet aliquis fratemitatem, et advenire ipsi
gratiam invidis facibus agitant, et de pre-
candi humilitatem subire non possit, etiam
si peccatum suum mala conscientia agnos-
cere, et annunciare coactus; non ergo omne

Peccatum pœa penitentiam tollitur, et sic non
est iterabilis.

Confirmamus etiam; quia Dominus
dicit Math. 12 qui dicit contra spiritum
Sanctum verbum non remittetur ei nec in
hoc saeculo, nec in saeculo; non ex eo omne pec-
catum remitti potest, et pœa consequens
penitentia non est iterabilis.

Contra Eccl. 2: si penitentiam non
cœperimus, incidemus in manus Domini,
et non in manus hominum secundum enim
magnitudinem illius, sic et misericordia illius cum
ipso est, ex quo patet quod omni tempore, si
ne aliqua limitatione in via est utilis pe-
nitentia; et Eccl. 18 dicitur: si autem impius
cœperit penitentiam ab omnibus peccatis suis,
quæ operatur est. 6^a vitam vivet, et non morietur;
et Math. 3: penitentiam accipite, et appropinqua-
bit enim Regnum Cœlorum.

Pro declaratione huius dubii. Primum
notandum quod hoc quod aliquod peccatum

per penitentiam tolli non possit biphaxiam
 potest intelligi; uno modo quia qui de peccato
 penitere non potest; alio modo quia peniten-
 tia non potest deleare peccatum; primo qui-
 dem modo non possunt deleare peccata demo-
 num, et etiam hominum damnatorum; quia
 affectus eorum sunt confirmati in malo Ideo,
 — quod non potest eis displicere peccatum
 in quantum est culpa; sed solum displicet
 in eis pena, quam patientium ratione cuius
 aliquam penitentiam licet infructuosam
 habent Juxta illud Sapientis 5: penitentiam
 agentes, et prearguitur Spiritus gementis,
 unde talis penitentia non est cum spe veris,
 sed cum desperatione; tale autem non potest
 esse aliquod peccatum rationis cuius liberum
 arbitrium flexibile est ad bonum, et ad malum;
 unde dicere quod aliquod peccatum sit in hac
 vita, de quo quis penitere non possit, exa-
 neum est; primo quidem; quia per hoc
 tolleretur liberum arbitrium; secundo quia

Deo rogatur virtuti gratia per quam mo-
 veri potest cor cuiuscunque peccatorum ad
 penitentiam secundum illud Prov. 21. 30: sicut
 Divisionem aquarum, sic cor regis in manu
 Dei est, et quocunque voluerit inclinet
 illud. Quod autem secundum modo non possit aliquod
 peccatum per veram penitentiam remitti, est
 etiam ex hoc; primo quidem quia repug-
 nat divina misericordia, quae dicitur Ierem. 2° quod
 benignus, et misericors est, et pater, et multae
 misericordiae, et peritabilis super malitiam; virtute
 enim quodammodo Deus ab homine si homo
 peccatum vellet delere, quod Deus nolle delere.
 Secundo quia hoc deo rogatur virtuti Penitentiae
 Christi per quam penitentia operatur, sicut
 et cetera sacramenta quum scriptum sit 1^a
 Jo. 2: ipse est propitiatus pro peccatis nostris,
 non solum nostris; sed etiam totius mundi, et
 hoc est quod Augustinus in libro de Ecclesiasticis
 dogmatibus c. 47. dicit: penitentiam aboleret
 peccata indubitante credimus, etiam si in ultimo

vite spiritu animarum perit, et publica
 vel suplici lamentatione peccata prodantur;
 quia, propositum Dei quo decrevit salvare, quod
 benigne stat immobile, et ideo quia voluntas
 eius non mutatur secundum emendationem
 vite si tempus conceditur, si vel supplici con-
 fessione, si continuo vita exceditur venia pec-
 catorum fideliter precuramus ab eo, qui non vult
 mortem peccatorum; sed ut convertatur a pec-
 catione, peritendo, et salvetur misericordia di-
 vina vivat; si quis aliter de Iustissima
 pietate venit, non Christianus, sed Novati-
 anus est: igitur iterabilis est penitentia, et
 peccata in hac vita peccata delentur.

2.º quia de Novato hereticus mentis habitus
 est, notandum quod circa hanc questionem sunt
 duae principales hereses alterutrum contrarias,
 quarum prima est Novati Presbiteri Romani,
 qui ex-textu Apostoli ad Hebraeos in prae-
 huius dubii memorato male intellecto sumpt-
 sit occasionem dicendi, quod nullus potest re-

Hebr. 6.

surrexerit ad penitentiam post Baptismum,
 quod haud dubie est falsum, et exanimum, ut Atha-
 narius ostendit in epistola ad Sexapionem, et
 probat per illud 1^a Cor. 5° de illo Corinthio incestu-
 oso, qui tantum fuit excommunicatus, quod uxorem
 suam cui habebat uxorem quod Apostolus ius-
 sit eum excommunicare Sacramentum ad affligendum in
 corpore, ut spiritus eius saluus fieret in die
 Domini N^ori. Iesu Christi, ut ibidem dicitur, quod
 non erit vexum, nisi penitentiam habuerit vi-
 tium, de quo etiam scribitur 2^a Cor. 2. quod
 de mandato Apostoli fuit iterum receptus ad
 communicationem Fidelium; per quod patet, quod
 penitentiam habet locum in cadentibus post
 Baptismum; Item Paulus scribens ad Gal. 4.
 qui post Fidei, et Baptismi receptionem fuerant
 Decepti a falsis Apostolis dicit: filioli mei, quos
 iterum paxuris donec formetur Christus in
 vobis; ex quo patet quod recepit eos ad peni-
 tentiam post Baptismum, et quia sine tem-
 poris determinatione fuit iterabilis; posset

Etiam ex eo Novati convinci auctoritate
 Domini interroganti Petrus respondens,
 qui quum peteret si peccanti fratri dimit-
 teret usque septies, respondit: non solum us-
 que septies, sed usque septuagies septies; id est
 toties quotiens, vel dum in hac vita pe-
 nitet; nec contra Novatum desunt ratio-
 nes, quarum quatuor brevitate pretereo, maxime
 quia a nostris in A. S. et a S. Thoma 2. contra
 Gent. cap. 7. quam diligentissime, ac copiosissime
 sunt conmixte.

Ex eo autem huic contrarium fuit ori-
 gini, qui nimis penitentiae laxavit habenas,
 sicut Novatus nimis reutinxit; dicit enim
 Origenes quod non solum penitentia ha-
 bet locum totiens, quotiens in vita praesenti;
 sed etiam habet locum in futuro; dicit enim
 Demoneus, et homines damnatos post aliquod
 tempus ad penitentiam, et gloriam reverti; sed hoc
 est contra rationem, et sacram scripturam;
 eadem enim ratione videretur, quod Beati

Hebr. 6.

possent cadere à beatitudine, et quod damnationem
 parent reverti à damnatione; primum autem
 est exhortatum: exhortatum secundum. Item Scrip-
 tura eodem modo loquitur de damnatione damna-
 tionis, et beatitudinis Matth. 25. et ibi hi
 in supplicium eternum; iusti autem in vitam
 eternam. Nonnulla etiam abunde, et in-
 convenientia continentur in exhortatione Oxipe-
 ni, quae brevitati consiliorum omitto; maxi-
 me quia copiose improbantur à Doctori-
 bus in 2. et 4. Sena.

Fides autem catholica inter duos dictos
 exhortatos tenet medium veritatis, scilicet quod
 in via, seu in praesenti vita post Baptismum
 potest Permitti totiens quotiens iterum. Unde
 Verbum Apostoli inductum per Novatum aliter
 quam ipse intellexit exponendum est. secundum
 Augustinum quod non dicit, quod impossibile
 est peritescere, sed quod impossibile est renasci
 renasci, id est baptizari, Tit. 3: per lavacrum
 regenerationis, et renovationis. Unde nunquam

enim posset homo sic peritene quod posset
 iterum baptizari, ex hoc dicit Apostolus; quia
 secundum legem Iudei multoties baptizaban-
 tur, ut patet Act. 18. et ideo ad hanc exco-
 muniendum dicit hoc Apostolus, ex accipitur
 impossibile pro difficili, sicut dicimus
 de claudo, quod non potest ambulare; quia
 male, ex difficile ambulat sic et praedicti ca-
 dentes de difficili resurgunt; quia pro-
 funde cadunt; nec tamen resurgere est simpli-
 citer impossibile quamdiu sunt in hac vita,
 et illam profunditatem cuius signat illud
 verbum prolapsum sunt, id est prolapsum
 quia solum lapsum non ita difficile surgunt
 iuxta illud Prov. 24. septies in die cadit Iustus,
 et resurgit; de profundis enim in peccato,
 et per consequens quodammodo obtrivatus
 dicit Apostolus: impossibile, id est valde ad-
 modum difficile esse renovari per penitentiam
 iuxta illud Prov. 18. impius quum in pro-
 fundum peccatorum venerit contemnit; in talibus

emim viatoribus non volumus impedire penitentiam peccatū; sed etiam superbiam sicut in demonibus, et ideo contemnunt.

Ad argumentum in contrarium. Ad primum dicendum quod non est simile de Baptismo, qui imprimit caracterem in Animam, qui quidem caracter est indelibilis, et ideo Baptismus non est iterabilis; penitentia autem caracterē non imprimit, et ideo potest iterari; ita etiam providit divina pietas fragilitati humanae. Unde Lactantius 6 divin. instit. contra gentes c. 21 sic dicit: nemo enim potest esse tam prudens, tam circumspectus, ut non aliquando labatur, ex hisce Deus imbecillitatem nostram sciens pro sua pietate aperuit nobis portum salutis, ut huic necessitati, cui fragilitas carnis subiecta est, medicinae penitentiae subveniret.

Ad 2um. dicendum, quod non oportet omnimodam similitudinem esse inter figuram et figuratum, et ideo si exactio corporis non

fuit iterata à Christo circa eundem hominē
 propter hoc non requiritur penitentiam non
 esse iterabilem. Proinde licet non legatur Chris-
 tum eundem hominem pluries curare non
 constat ex hoc quod non fuit factum, multo
 enim proculdubio Christus fecit, quod scriptum
 non fuerat, ut habetur Jo. ultimo, et in c. quon-
iam maxime de celebratione Missarum.

Ad 3um dicendum quod peccatum di-
 citur irremissibile dupliciter, vel quia nullo
 modo remittitur quale est finalis impeni-
 tentia scilicet quando quis perseverat im-
 penitens usque ad mortem inclusive; alio
 modo dicitur irremissibile, non quod nullo
 modo remittatur, sed quia quantum est de
 se habet meritum, ut non remittatur, puta,
 si de eo non fiat Verba, et integra penitentia
 propter Dei offensam, Cuius enim non ve-
 re perituit, quod patet ex hoc, quod dixit: Ve-
 nient dies iustis Patris mei, et occidam
 Jacob fratrem meum; similiter etiam

nec Antiochum vix permissit, dolebat enim
de culpa perterritus non propter offensionem Dei,
sed propter infirmitatem corporis aeternam, quam
patiebatur.

Ad 4^m dicendum quod illud verbum
Augustini sic intelligendum est, tanta est
labe illius peccati, ut deprecandi humilitate
subire non possit, scilicet de facili. secundum
quod dicitur ille non posse sanari, qui non
potest de facili sanari, potest tamen hoc
fieri per divinam gratiam virtutem, quod etiam
intendit in profundum maris convexit, ut
in Psalmo dicitur.

Ad 5^m dicitur, quod illud verbum blas-
femia contra Spiritum Sanctum est fina-
lis impenitentia, ut Augustinus dicit in
libro de verbis Domini, quod est peritum in-
remissibile; quia post finem huius vite
non est remissio peccatorum; vel si intel-
ligatur per blasphemiam Spiritus Sancti pec-
catum, quod fit ex certa malitia; vel etiam

ipsa blasphemia Spiritus Sancti dictum
non remitti, scilicet de facili; quia tale
peccatum non habet in se causam exena-
tionis; vel quia pro tali peccato puniunt ali-
quis, et in hoc saeculo, et in futuro.

SEXAGESIMVS PASSVS

Questio super verbum.

Sine ulla autem contradictione
quod minus est à meliore be-
nedictum. Ad Heb. 7; Gloria à me-
liore, id est à maiore benedictum;
quia ut Augustinus dicit 6.º de Tri-
nitate, in his, quae non mole mag-
na sunt idem est esse maius
quod melius.

Videtur quod hoc dictum Apostoli non sit ge-
neraliter verum, primo quia Papa conuecta-
tur ab episcopo ostiendi, et tamen Papa ma-
ior est eo ex ipsa sua electione etiam ante-
quam conuectetur. Secundo, quia Sacerdos
corpus Christi conuectat, et ipsum be-

medit, quum tamen sit minus eo.

3° Archiepiscopus consecratur a suffraganeis ipso minoribus.

Consecratur pater per dictum Apostoli memoratum, qui dicit illud esse verum sine

ulla contradictione.

Dicendum quod circa hoc exprobrum quidam heretici, qui nominantur pauperes de Lugduno; quia enim quilibet iustus maior est quocumque peccatore; ideo dicunt quod Sacerdos peccator non potest benedicere iusto, etiam puto laico; sed convenio quilibet iustus etiam pater laicus est verus sacerdos, et nullus alius; sed hic error est valde perniciosus; quia si sanctorum Aitistia sit de necessitate Sacramenti, nulla erit certitudo in Sacramentis Ecclesie; quia nemo scit certitudinaliter, ut ait sapiens Stultum amare, vel odio sit dignus, et per consequens nescit verum sit in statu gratie, et multo minus hoc potest scire de alio, unde de nullo

mixtum utrum eret baptizatum, vel non;
 nec de quocumque alio sacramento eret
 aliqua certitudo, et ideo notandum quod quando
 quis in virtute propria operatur tunc est
 considerandum quis, qualis ve scit; quia eius
 bonitas, vel malitia variat solum propriam
 actionem; sed quando agit solum in virtute
 alterius non variat; bona enim elemosina
 datur a bono per malum verum, et bonum
 vinum per vas vitaceum profanatum, et
 eodem modo Deus confert bonum, et verum
 sacramentum per malos agnitos, iuxta
 verum est dictum Apostoli, scilicet quod
 minor a meliore benedicitur; quia quilibet
 institutus Minister Christi maior est
 quocumque alio, in quantum est huiusmodi.

Ad primum argumentum patet solutio
 ex dictis; electus enim in Papam mittitur et
 voluntarie non in quantum electus, vel in quan-
 tum Papa; sed in quantum est homo episcopo
 obtemperanti in quantum est Minister Dei.

Ad 2um dicendum, quod sacerdos consecrat, et benedicit ipsam maiorem, quia in quantum huiusmodi ipse est maior; Christus autem in quantum deus consecrat corpus suum, et sic minor non non consecrat, et benedicit maiorem; quia Christus est principale agens.

Ad 3um dicendum quod Archiepiscopus submittit se voluntarie suis suffraganeis benedicendus, et consecrandus non in quantum electus, vel Archiepiscopus eorum; sed in quantum sunt Ministri Dei, quo pacto sunt eo maiores.

SEXAGESIMVS PRIMVS PASSVS.

Quertio super sexum:

Quanto magis sanguis Christi,

qui per Spiritum Sanctum seipsum

obtulit immaculatum Deo emundabit

conscientiam nostram. Heb. 9. Potest quare

Utum sanguis Christi fuit oblatio

Deo acceptissima.

Et videtur quod non propter nam effusio sanguinis innocentis est contra Deo abominabilis; Christus

Autem fuit Agnus innocentissimus: expropter
oblatio non acceptissima Deo; sed abominabilis
fuit.

2° illud quod est simile sacrificium ido-
latrarum non est Deo acceptum; sed oblatio
sanguinis innocentis, ex humani est cuiusmodi;
nam dicitur in Psalmo: effundunt sangui-
nem innocentem sanguinem filiorum suorum,
et filiarum suarum, quos sacrificaverunt
scutulis Chanaan: expropter.

Sed contra est auctoritas in fronte ques-
tionis allegata.

Pro responsione p^o notandum quod non
est intelligendum, quod sanguis Christi solus
fuit oblatum pro nobis; sed tota humanitas eius;
unde in dicta auctoritate dicitur obtulit se met-
ipsum; tamen fit singularis mentio de sanguine
Christi in hac oblatione in quantum fuit effusus,
et sic separatus à corpore; fuit tamen utrumque
de illius oblationis integritate; propter quod
in sacramento Altaris, quod est memoriale

eius oblationis, convexamur simul caro, et sanguis; tamen sub speciebus diversis, sicut in illa oblatione fuerunt divisa; similiter Anima Christi fuit pro nobis oblata in quantum per Passionem fuit à corpore separata ad satisfaciendum pro nobis Jo. 10. Animam meam pono pro ovibus — meis; quia Anima Christi fuit separata à corpore, et oblata Deo Patri quem Luc 23 dixit: in manus tuas commendo spiritum meum; unde liquido patet quod tota humanitas pertinet ad Christi oblationem, seu sacrificium.

2° notandum quod dicta hostia habuit vexam, et integram rationem oblationis, et sacrificii; non sacrificium in lege triplici ex causa fiebat; 1° ad tollendum peccatum; quamobrem in lege nonnulla sacrificia dicebantur pro peccato; 2° quando fiebant ad gratiam conservandam, et tales in lege dicebantur hostie pacificae; tertio fiebant ut mens hominis perfecte Deo uniretur per amorem, et ob hoc in lege offerebatur Lobca.

urtum, quod totum incendebatur ad divinum
honorum; quæ tria proveniunt nobis median-
te humanitate Christi pro nobis oblata per
quam oblationem peccata nostra sunt deleta
Apocalipsis 1°: Dilexi nos, et lavit nos à peccatis
nostris in sanguine suo; et etiam fuit oratio
collata Jo. 1°: Oratio, et venit per Jesum Christum
facta est, et porta Noë aperta in qua fit ho-
minis ad Deum via perfecta; quapropter
ad Heb. 10 dicitur: habemus fiduciam per sangui-
nem eius in introitu sanctorum, et sic patet,
quod sacrificium Christi fuit perfectissimum,
quia continuit in se perfectissimam virtutem
omnium sacrificiorum, sicut perfectio divina
continet perfectionem, et eminet ex perfectione
omnium creaturarum, et sic patet aperte, quod
dicta oblatio fuit Deo acceptissima, per quæ
patet responsa ad argumenta.

Ad 1um exp. dicendum, quod effusio
Sanguinis Christi potest reflexi ad duplex
principium; scilicet ad ipsos effundentes, et sic

fuit Deo abominabilis; quia peccatū quod non
 fuerat fuit, vel potest reflexū ad voluntatem
 ipsius Christi patientis, qui voluntarie obtu-
 lit se Patri in ingratissimā charitate, et
 sic fuit Deo acceptissimū; et hoc secundo modo
 habuit rationem oblationis, et sacrificii, non
 autem primi.

Ad 2um patet ex dictis quod oblatio ran-
 quini innocentis in sacrificiis Gentilium habet
 similitudinem cum illis, qui occiderūt Chris-
 tum; et hoc modo non habet rationem sacrificii,
 et ideo hoc modo non habet comparationem,
 aut similitudinem sacrificium Christi
 ad sacrificia Gentilium.

SEXAGESIMVS SECVNDVS PASSVS

Questio super vextu:

Impossibile est enim sanguine
 hircorū, et tauroxū auferri peccata.

Hebr. 10. Potest quæri vtrum sacrificia
 et sacrificia veteris legis

Iustificabant, et quamvis super

Epistola ad Romanos 3. ca. eadem
 in substantia nota, ex disputatur
 quæstia, ex a S^{to} Thomæ 3. p. q. 62. a. 6. li.
 Cec non eundem titulum tamen hic
 repetitur, ut aliquos, quæ illic omnia
 Sura hic non sine necessitate tex.
 tur explanandi suppleantur.

Et probatur quod iustificabant primo per illud
 quod habetur Levit. 8. quicumque sanctificaret
 cor Atores, scilicet Atores, et filios eius de quorū
 Ordinatione loquitur; ex quo patet quod sacra-
 menta Ordinis in veteri lege sanctificabant,
 et per consequens iustificabāt; quia idem est
 sanctificare, et iustificare.

2° nam secundum Sanctos Doctores in
 Circumcisione conferebatur gratia; quia mun-
 dabat ab originali culpa; Circumcisio autem
 erat sacramentum veteris legis: ergo sacra-
 menta veteris legis conferebant gratiam.

3° nam oblationes, et sacrificia veteris
 legis auferebant peccata; sed hoc non potuissent

facere, nisi confexendo gratiam: ex quo confex-
batur gratiam.

4° nam sacramenta novae legis habent
efficaciam ex Fide Passionis Christi; sed Fides
Passionis Christi fuit in veteri lege, sicut in
nova; habemus enim eundem spiritum Fidei,
ut habetur 2. Cor. 4. sicut ex sacramenta
novae legis confexunt gratiam, ita ex sacra-
mentis veteris legis gratiam confexebant.

In contrarium est auctoritas Apostoli
in fronte questionis posita.

Pro responsione 1° notandum quod Ius-
tificatio proprie dicta, de qua hic loquimur,
fit per gratiam gratum facientem, quae aufert
culpam, et facit dignum vitam eternam; talis autem
Iustificatio est à solo Deo, sicut à causa prin-
cipali agente secundum illud Psalmi: gratiam,
et gloriam dabit Dominus, et ideo si aliquid
aliud ad Iustificationem operatur, hoc est tantum

Instru-
mentum. per modum instrumenti; instrumentum

autem Dei est duplex munus coniunctum, et

aliud separatum, sicut in artificialibus patet;
manus enim artificis est eius instrumentum
coniunctum in quantum membra sunt quaedam
Anime organa, seu instrumenta; secundum
autem, vel dolabra est eius instrumentum
separatum; ratio vero huius duplicis instru-
menti evidenter apparet; quia instrumentum sepa-
ratum non applicatur ad opus, nisi per reale
motionem instrumenti coniuncti: igitur in
proposito nostro humanitas Christi se habet
ad Deitatem, sicut instrumentum coniunctum
propter quod vocat eam Damascenus organum
divinitatis, et ideo operatur ad purificationem
per modum instrumenti coniuncti; sancti
autem non possunt ad hoc cooperari, nisi per
modum instrumenti separati in quantum re-
cipiunt virtutem à Passionis Christi, ubi
eius humanitas divinitati ad nostram puri-
ficationem fuit applicata secundum illud
Jo. 1. ecce Agnus Dei, ecce qui tollit peccata
mundi; quia per illius Agni immolationem

fecit Deus nostram Iustificationem; receptio autem huius virtutis non potest competere sacramentis veteris legis; sed solum sacramentis novae legis; cuius ratio est, quia talis receptio est per realem motionem instrumenti coniuncti, ut dictum est; nihil autem potest movere realiter antequam sit in actu, et ideo sacramenta veteris legis, quae praecesserunt Incarnationem, et Passionem Christi non poterant recipere ab ipso virtute cooperandi instrumentaliter ad Iustificationem; sed sacramenta novae legis, quae sequuntur ipsam, talem virtutem accipiunt, et ideo sunt instrumenta Iustificationis humanae.

2.º notandum quod licet nunquam possit aliquid movere per modum efficientis, et per realem motionem antequam sit in actu, ut dictum est; potest tamen movere per modum finis, et per apprehensionem, sicut sanitas apprehensa causat sui ipsius desiderium antequam sit in effectu, et hoc modo Passio

Christi, sive meritum Incarnationis iustifi-
 cavit patrem veteris legis in quantum erat
 ab eis exedita, et desiderata; quia per Fidem
 mediatoris salvati sunt; sacramenta autem
 veteris legis erant quaedam protectiones Fi-
 dei ipsorum, et ideo significabant solum Fide
 per quam salvabantur, licet non continebant
 aliquam virtutem iustificantem, sicut conti-
 nent sacramenta novae legis, nisi accipiantur.
 Iustificatio laque propterea importat amotionem
 exteriorum impedimentorum, quae contraher-
 bantur in veteri lege, scilicet, ex contactu mor-
 tui, vel immundi animalis per quod reddebatur
 homo ineptus ad intrandum locum cultus di-
 vini, sic sacramenta veteris legis iustificabant
 tales immunditiae amovendo, propterea quod
 Apostolus vocat caeremonias legis iustitiae
 coarctas, ut patet Heb. 9; et sicut dictum est de
 Sacramentis veteris legis, ita intelligendum
 est de oblationibus, et sacrificiis illius tempo-
 ris, propterea quod sancti dicunt quod sacrificia

Veteris legis exant accepta duntaxat ex
 Fide, et devotione offerentium, vel ut alii dicunt
 ex opere operantis, et non ex re ipsa, vel ex
 opere operato; Sacrificia autem novae legis
 habent efficaciam ex re ipsa, vel ex opere ope-
 rato; quia in se continent vim justificandi
 instrumentaliter; hęc omnia profundius, et pro-
 fusius inveniri poterunt à Sto Thomas
 Sentent. dist. 1. Pro maiori declaratione dictorum

3° notandum quod non potest dici quod
 sacramenta veteris legis conferrebant gra-
 tiam justificantem per se ipsam, id est propria
 virtute; quia sic non fuisset necessaria Passio
 Christi secundum illud Gal. 2: si ex lege est jus-
 titia, Christus gratis, id est sine causa mor-
 tuus est; et ideo dicit ad Gal. 3: convertimini
 iterum ad infirma, et egena elementa; id est
 id est ad legem, quae dicitur infirma; quia per-
 fectè non justificat. Sed nec dici potest quod
 ex Passione Christi habebant virtutem con-
 ferendi gratiam justificandi; nam virtus Passionis

Christi copulatur nobis per Fidem, et sacra-
mentum; Differentes tamen; nam continuatio,
quæ est per Fidem fit per actum Animæ; conti-
nuatio autem, quæ est per sacramentum, fit per
usum exteriorum rerum; nihil autem pro-
hibet id, quod est posterius tempore, antequam
sit, movere secundum quod præcedit in actu
Animæ, sicut finis, qui est posterius tempore
mover agentem secundum quod est apprehensus,
et desideratur ab ipso. sed illud quod nondum
est in rerum natura non movet secundum
usum exteriorum rerum; unde causa efficiens
non potest esse posterius in esse ordine dura-
tionis sicut causa finalis; sic ergo manifestum
est quod à Passione Christi, quæ est causa
humana Justificationis, consequenter de-
rivatur virtus justificativa ad sacramen-
tum novæ legis; et tamen per Fidem Passionis
Christi Justificabantur antiqui Patres, si-
cut et nos. Sacramenta autem veteris legis
erant quædam illius Fidei protestationes,

ut textio notabili dictum est in quantum fig-
nificabant Passionem Christi, et effectum eius;
sic ergo patet quod sacramenta veteris legis non
habebant in se aliquam virtutem quae operaretur
ad conferendam gratiam Iustificantem; sed solum
significabant Fidem per quam Iustificabantur.

Patet quoque per responsio ad argumentum
Contraarium; ad primum dicendum quod illa
sanctificatio non erat, nisi quaedam exterior
applicatio ad Divinum cultum, quae non con-
ferrebat gratiam, licet Fides ipsam applican-
tium conferret; unde illa sanctificatio erat
figuralis per hoc enim sanctificari dicebantur,
quod applicabantur cultui Divino secundum ve-
teris legis ritum, qui totus ordinabatur ad figu-
randum Passionem Christi.

Ad 2um dicendum quod de Circumcisione
multiplex fuit opinio; quidam enim dicebant, quod
per Circumcisionem non conferrebat gratiam,
sed solum auferrebat peccatum; sed hoc non
potest esse; quia homo non Iustificatur a

peccato nisi per gratiam secundum illud Ro. 3.
Iustificati gratia per gratiam ipsius; et ideo alii
dixerunt quod per circumcisionem conferebatur
gratia quantum ad effectus negativos culpe; sed
non quantum ad effectus positivos gratiæ; sed hoc
etiam videtur esse falsum quia per circumcisionem
dabatur pueris facultas perveniendi ad gloriam,
quæ est ultimus effectus positivus gratiæ; et præ-
terea secundum ordinem causæ formalis prioræ
sunt naturaliter effectus positivi, quam privati-
vi, licet secundum ordinem causæ materialis sit con-
verso; forma enim non excludit privationem, nisi
informando subiectum; et ideo alii dicunt quod
circumcisio conferebat gratiam, etiam quantum
ad aliquem effectum positivum, qui est facere dig-
num vitam æternam; non tamen quantum ad hoc
quod est reprimere concupiscentiam impel-
lentem ad peccandum; quod aliquando mihi visum
est dicit S. Thomas. sed diligentius conside-
ranti apparet hoc etiam non esse verum, quia
minima gratia potest resistere cuilibet concu-

viventis, et mereri vitam futuram, et ideo me-
 lius dicendum videtur quod circumcisio, sicut et
 alia sacramenta veteris legis erat solum signum
 Fidei iustificantis; unde Apostolus dicit Ro. 4. quod
 Abraham accepit signum circumcisionis signum
 iustitiae Fidei, et ideo in circumcisione
 conferebatur Quotia in quantum erat signum
 Passionis Christi futurae; haec solutio est S. Thomae
 3. p. q. 62. a. 6. ad 3um.

Ad 3um dicendum quod oblationes, et sacri-
 ficia veteris legis non offerebant peccata; sed
 Fides, et devotio offerentium; et hoc patet in lege
 veteri ex modo loquendi; in oblatione enim ho-
 locautorum pro peccato iam mentione facta
 de sacrificio dicitur, et orabit Sacerdos pro
 eo, et dimittetur ei, quasi dicat, quod peccatum
 dimittebatur non propter ipsum sacrificium,
 sed propter Fidem ipsorum offerentium.

Ad 4um dicendum quod antiqui Patres
 habebant Fidem de Passionis Christi futurae,
 quae secundum quod erat in apprehensione Christi

poterat Iustificare futura; sed nos habemus
Fidem de Passione Christi precedenti, quæ potest ius-
tificare etiam secundum realem vnum sacramen-
taliū reum, ut dictum est.

SEXAGESIMVS TERTIVS PASSVS.

Quæstio occasione eorum, quæ
dicta sunt superius de questione,
scilicet quod antiqui Iustificabantur
per Fidem Passionis Christi inquan-
tum erat apud hunc in Animum eorum,
sicut nos Iustificamur per Fidem præ-
cedentis Passionis Christi secundum
realem vnum sacramentū novæ
legis applicatæ, et secundum viam
S. Thomæ exhibitam eis virtutem à
Christo ad conferendam in virtutem ven-
taliter gratiam, quæ est effectus sa-
cramentorum. Quæritur utrum Chris-
tus secundum quod homo habuit potes-
tatem, et principale agens ope-
randi dictam intentionem effectum

Sacramentorum.

Et videtur quod habuit; dicit enim Joannes Baptistae, ut habetur Jo. 1° qui me misit baptizare in aqua, ille mihi dixit super quem vide-
~~ris spiritum descendentem, et morantem super~~
 eum, hic est qui baptizat in spiritu sancto;
 sed baptizare in spiritu sancto est interior
 gratiam Spiritus Sancti conferre; Spiritus
 autem Sanctus descendit super Christum in
 quantum homo, non in quantum Deus; quia
 ipse dat spiritum sanctum: exp. videtur quod
 Christus secundum quod homo habuit potesta-
 tem causandi interiorum effectum sacrament^{um}.

2° nam Matthaei Dominus dicit: et autem
 sciatis quia Filius hominis habet in terra potes-
 tatem dimittendi peccata; sed remissio pecca-
 torum est interiorum effectus sacramentorum:
 exp. videtur quod Christus secundum quod homo
 interiorum sacramentorum effectum operetur.

3° institutio sacramentorum pertinet
 ad eum, qui tanquam principalis agens operatur

ad interiorum sacramenti effectum; constat autem quod Christus sine Sacramento sacramenta instituit: ergo ipse est qui interior operatur sacramentorum effectum.

4° nullus potest conferre effectum sacramenti, nisi propria virtute sacramenti effectum operetur; sed Christus sine Sacramento contulit Sacramenti effectum, ut patet in Magdalena, cui dixit: dimittuntur tibi peccata: ergo videtur quod Christus secundum quod homo operetur interiorum sacramenti effectum.

5° illud in cuius virtute sacramentum operatur est principale agens ad interiorum effectum; sed Sacramenta habent virtutem ex Passione Christi, et invocatione nominis eius secundum illud 1. Cor. 1: nunquid Paulus pro vobis crucifixus est, aut in nomine Pauli baptizati estis? ergo Christus in quantum homo operatur interiorum effectum Sacramenti.

In contrarium est quod Augustinus dicit quod in Sacramento divina virtus rexe-

tius operatur salutem; Divinus autem virtus
est Christus secundum quod est Deus, non autem
secundum quod est homo: ergo Christus non
operatur interiorum sacramenti effectum se-
cundum quod est homo; sed secundum quod est Deus.

Dicendum quod interiorum sacramento-
rum effectum operatur Christus, et secundum
quod est Deus, et secundum quod est homo; ali-
ter tamen, et aliter; nam secundum quod est
Deus operatur in sacramentis per auctoritatem;
secundum autem quod est homo operatur ad
interiorum effectum sacramentorum meri-
torie, et efficienter. Datum est enim quod Ratio
Christi, quae convenit ei secundum humanam
naturam causa est nostrae Iustificationis,
et meritorie, et effective non quidem per modum
principalis agentis, sive per auctoritatem
sed per modum instrumenti in quantum hu-
manitas est instrumentum divinitatis in eo;
quia tamen instrumentum est coniunctum
divinitati in persona habet quamdam prae-

cipalitatem, et causalitatem respectu in-
 mentum cotinuum, qui sunt *Ministri* *et* *et*.
 unde sicut Christus in quantum Deus habet
 potestatem auctoritatis in sacramentis, ita in quantum
 homo habet potestatem ministerii principalis,
 sive potestatem excellentiæ; quæ quidem consistit
 in 1°, ~~et~~ ^{potestatem} ~~et~~ ^{excellentiam} in hoc quod meretur, et virtus
 Passionis eius operatur in sacramentis; et quia
 virtus Passionis copulatur nobis per Fidem secun-
 dum illud Ro. 3. quem proposuit Deus propiciatorem
 per Fidem in sanguine eius, quam Fidem per
 invocationem nominis Christi protestamur;
 secundo ad potestatem excellentiæ, quam Christus
 habet in sacramentis pertinet, quod in eius
 nomine sacramenta sanctificantur; et quia
 ex eius institutione sacramenta virtutem
 obtinent inde est quod 3° ad excellentiam, po-
 testatis Christi pertinet quod ipse, qui dedit vir-
 tutem sacramentis, potuit instituere Sacram-
 et quoniam causa non perdet ex effectu, sed
 potius e contrario; quarto ad excellentiam poter-

tatis Christi pertinet, quod ipse potuit effec-
tum sacramentorum, sine exteriori sacra-
mento conferre.

Res quoque patet responsio ad obiecta. utraque
enim pars obiectorum vera est secundum aliquid,
ut dictum est; hoc S. Thom. 3. p. q. 64. a. 3.

SEXAGESIMUS Quartus Passus

Quarto pro maiore declaratione
predictae questionis addicendum vi-
detur alia ^{quam} questio dicto loco a. 4. po-
nit S. Thom. scilicet utrum Chris-
tus potuit communicare Ministris
potestatem suam, quam in Sacramen-
to habuit.

Et videtur quod non; primo nam ut argumen-
tatur Augustinus contra Maximinum
si potuit, et non voluit invidus fuit; sed in-
vidius longe fuit a Christo in quo fuit summa
plenitudo charitatis: ergo quoniam Christus non
communicavit suam potentatem Ministris,
videtur non curare, nisi eo quod non potuit ^{esse} communis.

2° nam super illud Jo. 14: maiora hominibus faciet, dicit Augustinus proximum maius hoc esse diximus, scilicet ut de impiis iustus fiat, quam creare Caelum, et terram; sed Christus non potuit communicare Discipulis, quod crearent Caelum, et terram: ergo nec quod iustificarent impium; quum igitur iustificatio impii fiat per potentiam Christi, quam habet in Sacramento, videtur, quod potentiam suam, quam in Sacramento habuit, non potuisset Imitis communicare.

3° nam Christo in quantum est caput Ecclesie competit, ut ab ipso oratio derivetur ad alios secundum illud Jo. 1 de plenitudine eius non omnes acceperunt; sed hoc non fuit aliis communicabile; quia sic Ecclesia esset monstruosa, scilicet multi capita haberet: ergo videtur quod Christus non potuisset potentiam suam Imitis communicare.

Sed contra est quod super illud Joannis: ego nunciebam cum, dicit Augustinus, quod

non novitatem potentatem Baptismi ipsum
 Dominum habitum, et videri reventum, hęc
 autem non ignoravit Joannes, si talis poten-
 tia communicabilis non esset. exp. potuit Chri-
 stus suam potentiam Ministris communicare.

Potentia

Dicendum quod Christus habuit in
 Sacramento duplicem potentiam, unam
 auctoritatis, quę competit ei secundum quod
 Deus, et talis potentia nulli creature potuit
 communicari, sicut nec Divina clementia; aliam
 potentiam habuit excellentię, quę competit
 ei secundum quod homo, et talem potentiam
 potuit Ministris communicare, dando scilicet
 eis tantam gratię plenitudinem, ut eorum
 meritum cooperaretur ad gratię plenitudinem,
 et Sacramentorum effectus, ut scilicet ad in-
 vocationem nominis ipsorum sanctificaren-
 tur sacramenta, et ut ipsi possent instituere
 Sacramentum, et Sacramentorum effectum
 conferre solo impetio; potest enim instrumen-
 tum coniunctum, quanto fuerit fortius, tanto

magis virtutem suam tribuere instrumento
reparato, sicut manus baculo.

~~Ad primum~~ ergo dicendum, quod Christus
non ex invidia pretermisit potentiam excellen-
tioris Ministerii communicare, sed propter Fidelium
utilitatem, ne in homine spem ponerent, ne
carent Divina Sacramenta ex quibus divitio
in Ecclesia oriretur, sicut apud illos fuit, qui
dicebant: ego sum Pauli; ego autem Apollos, ego
vero Cepha, ut dicitur 1^a Cor. 1.

Ad 2um dicitur, quod illa obiectio procedit
de potestate auctoritatis, que convenit Christo re-
cundum quod est Deus, licet potestas excellentior
posset auctoritatem nominari per comparationem
ad alios Ministerios unde super illos 1^a Cor. 12. dixit
et Christus? dicit Glossa quod potuit eis dare
auctoritatem Baptismi, quibus consulit ministerium.

Ad 3um dicendum quod ad hoc inconve-
nienter evitandum, scilicet ne multa capita in
Ecclesia essent, Christus voluit potentiam ex-
cellentioris Ministerii communicare, si tamen

communicaret ipse esset caput principaliter;
alii vero secundario.

In Lib. Actu. Apostol.

SEXAGESIMVS QVINTVS PASSVS.

Questio super vixit.

Quibus, et prebuit se ipsum vivum post

Passionem suam in multis argumen-

tis Actuum p. Potest quæri utrum an-

gymenon, quæ Christus inducit ma-

nifestaverunt sufficienter veritatem

Resurrectionis eius.

Et videtur quod non, primo quia nihil ostendit

Christum discipulis post Resurrectionem, quod etiam

Angeli hominibus apparentes, vel non ostendunt,

vel non ostendere poterunt; nam Angeli frequen-

ter in humana effigie se hominibus ostendunt,

et loquebantur, ac conversabantur, et comedebant

cum eis, ac si essent homines veri, sicut patet

Gen. 18 de Angelis, quos Abraham excepit hospitio,

et in libro Tobie de Angelo, qui Tobiam filium

Duxit, et reduxit; et tamen Angeli non habent ve-

ra corpora naturaliter sibi unita, quod requiritur

ad Resurrectionē: non ergo signa, quæ Christus
discipulis exhibuit, fuerunt sufficientia ad Resurrec-
tionem eius manifestandam.

2.º nam Christus resurrexit Resurrectione
Gloriosa, id est habens simul humanam naturā
cum Gloria; sed quædam Christus ostendit disci-
pulis, quæ videntur esse contraria naturæ humanæ,
sicut ^{quum} ab oculis eorum evanuit, et quod ad eos clavis
Janus intravit; quædam autem videntur esse con-
traria Gloriæ, puta, quod manducabit, et bibet, et
etiam habuit vulnenum cicatrice: ergo videntur
quod illa argumenta non fuerunt sufficientia, nec
convenientia ad Fidem Resurrectionis ostendendam.

3.º corpus Christi non erat tale post Resurre-
ctionem, ut tangi deberet ab homine mortali; unde
et ipse dixit Magdalenæ Jo. 20: noli me tangere,
non dum ^{enim} ascendi ad Patrem meum; non ergo fuit
convenienter, quod ad manifestandam veritatem
Resurrectionis sup se ipsum discipulis palpan-
dum exhiberet.

4.º quia inter decem glorificati corporis

principia videtur esse clariora, quam tamen
in resurrect^{ne} nullo argumento ostendit: ergo videtur
quod illa argumenta fuerunt insufficientia ad
manifestandam qualitatem Resurrectionis.

Sed contra est quod Christus, qui est Dei
sapientia suariter convenienterque disponit
omnia, ut dicitur Sapientia 8.

Pro declaratione huius materis; primo no-
tandum, quod argumentum; modo est ratio rei du-
bie faciens Fidem, id est certitudinem, quod esse
non potest, nisi procedat ex principiis bene notis,
sicut fit in scientiis determinatis, ex talibus argu-
mentis non debuit Resurre^o Christi probari, quæ est
articulus Fidei; quia de articulis Fidei non ha-
betur certitudo evidentiæ in præsentia, saltem de
communi usu; alio modo accipitur argumentum
pro sensibili signo, quod inducit ad manifesta-
tionem alicuius veritatis, quo nomine argum^{ti}.
Aliquando videtur Philosophus in libris suis; ex hoc
modo accipiendo argumentum Christus suam
Resurrectionem declaravit argum^{ti} in quantum per vi-

Dentia signa suntis quibusdam aliis de quibus
 infra dicitur se vix resurrectisse ostendit, et
 hoc fuit Apostolis necessariū, scilicet, p^o propter se
 ipsos eo quod eorum corda non erant prompta ad
 credendum eius resurrectionem; unde Lu ultimo
 dicit eis: O stulti, et tardi corde ad credendum;
 2° propter alios ut per huiusmodi signa eis ostenderet,
 et sanctorum scripturarum, et Angelorum tes-
 timonia efficacius eam veritatem testarentur;
 Unde 1^a Th 1° dicitur: quod audivimus, quod vidimus
 nostris oculis, et manus nostrae contrectaverunt,
 de verbo vite testamur, et annunciamus vobis.

Ad maiorem declarationem dictorum

2° notandum quod Christus Resurrectio-
 nem suam dupliciter manifestavit, scilicet tes-
 timonio, et argumento sive signo, et utraque
 manifestatio in suo genere fuit sufficiens; est
 enim unus duplici testimonio ad manifestandum
 suam Resurrectionem Discipulis, quorum neu-
 trum potest refelli; quorum primum est testi-
 monium Angelorum, qui mulieribus Resurrectione

anunciant exunt, ut patet, per omnes Evangelistas;
 aliud autem testimonium scripturatum qua
 ipse ad ostensionem sue Resurrectionis proposuit,
 ut dicitur Luc. ultimo. Argum^{ta} etiam fuerunt
 sufficientia ad ostendam veram Resurrectionem,
 et etiam gloriosam; nam vera Resurrectio de qua
 hic loquimur est redditur eijsdem hominis in
 numero de morte corporali ad vitam gloriosam,
 quae Resurrectio fuit ostensa in c^o p^o ex parte cor-
 poris circa quod tria ostendit; primum quidem
 quod esset corpus verum, et solidum, non tan-
 tasticum, vel rarum, sicut est aër, quod ostendit
 per hoc quod corpus suum palpabile praebebat; unde
 ipse dicit Luc. ult^o palpatè, et videtè; quia spiri-
 tus carnem, et ossa non habet, sicut me videtis
 habere; 2° ostendit quod esset corpus huma-
 num ostendendo eis veram effigiem, quam
 oculis tuebantur; 3° ostendit eis, quod esset idem
 numero corpus, quod prius habuerat, ostendendo
 eis vulnèra cicatrix; unde legitur Luc. ult^o
 quod dixit eis: Videte manus meas, et pedes meos;

quia ego ipse sum; alio modo ostendit eis veritatem
 Resurrectionis sup. ex parte Animæ iterato compo-
 nitis, quod ostendit per opera triplicis vitæ; 1.
 quidem per opus nutritive in hoc quod cum dis-
 cipulis manducavit, et bibit, ut legitur Lu. ult.
 obtulit ei pacem piscis assi, et favum melis,
 et quum manducasset coenam cum numeris re-
 liquis dedit eis; 2.
 per opera sensitive in hoc
 quod discipulis ad interrogata respondebat, et
 praesentis salutabat in quo ostendebat se videre, et
 audire; 3.
 per opera vitæ intellectivæ in hoc quod lo-
 quebatur eis, et dicebat de scripturis dicens:
 hæc sunt verba, quæ locutus sum v. Lu. ult.; et
 ne quid ad manifestationis perfectionem deceret,
 ostendit etiam se habere divinam naturam per
 miraculum, quod fecit in piscibus capiendis, et
 ulterius per hoc quod eis videntibus ascendit in
 Cælum; quia ut Jo. 3.
 dicitur: nemo ascendit in
 Cælum, nisi qui descendit de Cælo Filius hominis,
 qui est in Cælo. Etiam sup. Resurrectionis
 ostendit discipulis per hoc quod ad eos, Januis clavis,

intexit, ut Gregorius dicit in omelia 7: palparum
 carnem Dominum prebuit, quam Iamnis cla-
 vis introduxit, ut esse post resurrectionem osten-
 deret corpus suum, et eiusdem nature, et alterius
 Glorie; similiter etiam ad propinquitatem Glorie
 pertinebat quod subito ab oculis eorum exivit,
 ut dicitur Lu. vii. quia per hoc ostendebatur, quod
 in potestate eius erat videri, et non videri, quod
 pertinet ad conditionem corporis Gloriosi.

3° est notandum circa efficaciam dictorum
 Argumentorum, quod aliqui dixerunt, quod licet
 unum per se sumptum, vel duo non sufficerent
 ad perfectam probationem resurrectionis Domi-
 nicę, omnia tamen simul sumpta suffecerunt
 in suo genere probationis; maxime quia ad hoc
 inducta fuerint ab eo, cuius perfecta sunt opera;
 sed hoc eorum dictum est verum, si intelligatur
 aditis testimoniis Scripturarum Sanctarum,
 et Angelorum, ut S. Thom. refert 3^a p. q. 55. a. 6.
 Cuius sententia in 2° notabili huius questionis
 recitata est; non enim alia signa per Dominum

ostensa sine huiusmodi testimoniis videntur
sufficere ad certitudinem Fidei inducendum, et
ideo de Christo cum discipulis presentia litera exis-
tente, et eis colloquente legitur Lu. ult^o aperuit
eis sensum, ut intelligerent scripturas; et ibid^o
O stulti, et tardi corde ad credendum in omnibus,
quæ locuti sunt Prophetæ; non enim dixit O stulti,
et tardi corde ad credendum ea, quæ palpantur,
seu sentiuntur, et huiusmodi; sed ad credendum
in omnibus, quæ locuti sunt Prophetæ. Ex quo
patet quod sufficientia argumentorum Resurrex-
tionis Dominice præcipue consistebat in
auctoritate scripturarum bene intellectarum,
et ad ea, quæ sensui apparebant applicatarum.

1° notandum quod aliqui volentes ulterius
aliquid subtilius rimari dixerunt, quod dicta
argumenta, seu signa Dominicæ Resurrectionis
fecerunt certitudinem adhesionis tantum, quæ
ad Fidem pertinet ad quam pertinet Resurrex-
tio Christi; alii vero dicunt, quod fecerunt
certitudinem evidentis, ut potest facta per signa

Itaum 1°

sensibilia evidenter; alii vero dicunt quod Christus
tunc potest dupliciter considerari, scilicet inquam
tum homo tantum, et sic argumenta predicta
faciunt certitudinem evidentię de Resurrectione
humane nature, quia ut dicunt, exant evidentię
sensibus bene dispositis ad quod reduciunt etiam
certitudo evidentię determinationis; alio ^{modo} potest con-
siderari in quantum Deus, et homo, sive in qua-
tum Deus humanum, et sic argumenta pre-
dicta de Resurrectione Dei hominis non faci-
unt certitudinem evidentię, sed adhesionis
tantum quę est Fidei; quia Divinitas Christi
et ante Resurrectionem, et post non fuit ab eis
cognita ab Apostolis, et hoc videtur manifeste
dicere Beatus Gregorius Ornelius quum ait:
Thom. aliud vidit, et aliud credidit carnali, quippe
homine videri divinitatem non potuit: hominem
ergo vidit, et Deum confessus est dicens: Domi-
nus meus, et Deus meus; viderendo ergo credi-
dit; quia considerando vixit hominem hunc
Deum, quem videre non poterat, exclamavit:

addunt igitur licet ex his per argumenta prædic-
ta evidenter fuerit Apertis illum, qui dicebatur
Iesus Nazarenus vere resurrexisse; non ta-
men fuit evidenter; sed solum creditum Deum
a mortuis resurrexisse; sicut et creditum tantum
fuit, et non scitum illum hominem esse
Deum; obiectum enim Fidei est ipse Deus
non virum, et ideo articulus Fidei est aliquis
non virum circa Deum, propter quod arti-
culus Fidei est Deum resurrexisse a mortuis,
et non hominem tantum, et ideo dicebatur, quod
illa argumenta non fuerunt efficacia ad ma-
nifestandum evidenter Resurrectionem
Christi, prout est articulus; hoc illi. Quia
vero illa utraque veritas, scilicet Iesum
Nazarenum resurrexisse a mortuis vere, et
etiam illa, scilicet Deum resurrexisse a mor-
tuis sunt articuli Fidei ratione veritatis sup-
positi cum natura humana, quæ de veritate
non percipiuntur perfecte, nisi eos auctoritate
Sacrorum Scripturarum, et revelatione

Angelorum, ut ex mente S. Thomae dictum est,
 et talia non causant certitudinem evidentiis,
 sed Fidei tantum; satis constat quod loquendo
 de Christo etiam in quantum homo argum^{ta}
 predicta non fecerunt certitudinem evidentiis de
 Resurrectione humanae naturae; quia sicut dictum
 est talia non exco^{ta} evidentiis, etiam sensibus
 bene dispositis, nisi mediante sacrorum
 Scripturarum auctoritate, et Angelorum tes-
 timonio modo predicto, cuius auctoritatis
 certitudo non transgreditur certitudinem Fidei;
 quae tamen certitudo sufficit in proposito, et
 est magis merito^{ta} quam certitudo evidentiis.

Et per hoc patet responsio ad argum^{ta}
 ad primum dicendum quod licet singula argu-
 mentorum non sufficerent ad manifestandum
 Christi Resurrectionem; tamen omnia simul
 accepta perfecte Christi Resurrectionem ma-
 nifestant; maxime propter scripturae tes-
 timonium, et Angelorum dicta, et etiam ipsius
 Christi resurrectionem miraculis confirmatam;

Angeli autem apertenter non credebant
 se hominem esse, sicut Christus asseruit
 se vere hominem esse; et tamen aliter
 Christus manducavit, et aliter Angeli; nam
 quia corpora ab Angelis assumpta non erant
 corpora viva, vel animata, non erat vera
 comestio, licet esset vera cibi contactio, et
 tractio in interiora partem corporis assump-
 ti; Unde Angelus dixit Thobie 10: quum essem
 vobiscum, videbam quidem vobiscum mandu-
 care, et bibere; sed ex cibo invisibili et ex.
 Sed quia corpus Christi vere fuit animatum, vera
 fuit eius comestio, ut enim Augustinus di-
 cit 13 civit. Dei: non poterat; sed egerat
 edendi corporibus resurgentium affectum;
 Unde sicut Beda dicit Christus manducavit
 potestate, non egestate.

Ad 2um dicendum, quod sicut dictum est
 argumenta quedam inducebantur à Christo
 ad probandum veritatem humanæ naturæ; que-
 dam vero ad probandum gloriam Resurrectionis;

Actum 1°

conditio autem nature humane secundum
quod in se consideratur quantum scilicet
ad naturam experientie contrariam conditioni
Glorie secundum illud 1^a Cor 15: seminatum
in infirmitate, et surget in virtute, et ideo
ea que inducuntur ad ostendendam conditio-
nem Glorie viderunt habere contrarietatem
ad naturam non simpliciter secundum statum
experientie et contrarium, unde Gregorius dicit
in omelia, quod duo mirabilior etiam sunt
humanam rationem sibi valde contraria
Dominum ostendit, quum post Resurrectionem
Corpus suum, et incorruptibile, et tamen
parvibile demonstravit.

Ad 3um dicendum quod sicut Augustinus
dicit super Iohannem hoc quod Dominus dixit:
noli me tangere, nondum enim ascendit ad
Patrem meum, fuit, ut in illa terminus figura-
tus Ecclesia de gentibus, que Christum non
credidit, nisi quum ascendiret ad Patrem; aut
sic in se credi voluit Terrenum hoc est sic se

spiritualiter tangi, quod ipse, et Patrem unum
 sit; eius quippe intimis sensibus quodammodo
 ascendit ad Patrem, qui sic in eo profecerit, ut
 Patri agnoscat equalē; hoc autem carnaliter
 adhuc meum credebat, quem sicut hominem
 flebat. Quod autem Maria alibi legitur Chris-
 tum tetigisse, quando simul cum aliis mulieribus
 exiit accessit, et tenuit pedes eius, quæstionē
 non facit, ut Severianus dicit, illud quidem de
 figura est, hoc de excelsu, illud de divina
 gratia, hoc de humana natura, vel sicut Chri-
 stotomus dicit volebat hoc mulier adhuc cum
 Christo convenire, sicut et ante Passionem,
 et præ gaudio nihil magnum cogitabat, quam
 vis caro Christi multo melior fuisset facta
 resurgendo, et ideo dixit non ascendi ad Patrem
 meum, quasi diceret non estimes me iam
 terrenam vitam appetere, quod enim in terra
 me videri, hoc est; quia nondum ascendi ad Pa-
 trem meum; sed in promptu est ut ascendam;
 unde subditur ascendo ad Patrem meum, et Patrem vestrum.

Ad I^{um} dicendum quod sicut Augusti-
 nus dicit ad Oxonium clarificata carne
 Dominus resurrexit, sed noluit in ea clari-
 ficatione discipulis suis apparere, quia
 non possent oculi talem clarificationem
 percipere; si enim ante quam moreretur
 pro nobis, et resurrexisset quando transfiguratus
 est in monte, discipuli sui eum videre non po-
 tuerunt, quanto magis glorificata carne
 Domini eum videre non potuerunt? et etiam
 Considerandum quod post Resurrectionem
 Dominus hoc precipue volebat ostendere, quod
 idem ipse esset, qui maximus fuerat, quod mul-
 tum poterat impediri, si eius sui corporis cla-
 ritatem ostenderet; nam immutatio, quæ fit
 secundum aspectum maxime ostendit diver-
 sitatem eius, quod videtur; quia veritatem
 communem inter quæ est vnum, et multa, vel
 idem, et diversum, maxime diiudicat vnum;
 sed ante Passionem, ne infirmitatem Passi-
 onis eius discipuli despicerent, intendebat Chri-

tunc in Eloriam Italicamque se ostendere,
quam maxime demonstrare claritatem corpo-
ris, et ideo ante Passionem Eloriam suam
pemonstravit discipulis per claritatem; post
Resurrectionem autem per alia indicia.

Ad 5um dicendum, quod sicut Augustinus
dicit in libro de conveniunt Evangelistarum, possumus
intelligere unum Angelum visum à mulieribus
ex secundum Mattheum et Marcum, ut eam
insepulchrum in monumentum accipiamus in
aliquod, scilicet spatium, quod exat aliqua materia
communium, atque ibi videre Angelum seden-
tem à dextris, quod dixit Marcus; deinde dum intra-
picebant locum in quo iacebat corpus Domini vi-
sor ab eis duo Angelos primo quidem sedere, ut di-
cit Joannes, et postea eos surrexisse, ut stantes viderem-
us, ut dicit Lucas.

SEXAGESIMVS SEXTVS PASSVS

Legetis super vexum:

Et dederunt fortis eis, et cecidit vox

super Mattheum. Actuum 1°.

Actuum 1°

Liquitur utrum sit licitum ut

Societur.

Et videtur quod sit licitum primo quia
super illud Psalmi: in manibus tuis socius
meus dicit gloria Augustini: socius non est aliquis
mali; sed res in humana dubitatione divina
indicant voluntatem.

2° ea que a sanctis obnoxia leguntur
non videntur esse illicita; sed sancti vixi
tam in veteri, quam in novo testamento
invenimus ut esse societur; legitur enim
Iona 7° quod Iona ex precepto Domini Iudicio
socium promittit Acham, qui de anathemate
suscepit; Saul etiam socie deprehendit
filium suum Jonathanem mel comedisse, et
habetur 1° Re. 14. Iona etiam a facie Domini
refugiens socie deprehensus est, et in mare
deiecit, et postea Iona 1° Zacharias etiam
socie exiit, et in cenam posuit. Luce primo,
Nathan etiam socie ab Apostolis in Apo-
loca electus Actuum 1° ex quo videtur quod societas sit licita.

3° nam pugna pugilium, quæ monomachia id est singulorum concertatio dicitur, et Iuditæ ignis, et aquæ, quæ dicuntur vulgaria videntur ad sortem pertinere; quia per huiusmodi aliqua exquiruntur occulta; sed huiusmodi non videntur esse illicita; quia David cum Philistæo singulare iuvare — Ceterum non legitur, ut habetur 1. R. 17. expro sortium usus esse licitus.

Contrarium videtur 26. q. 9. ubi dicitur: sortem quibus curata vel venia discernuntur Provinciarum, quæ Patres damnarunt nihil aliud quam damnatores, et maleficia decernimus, quænobis volumus omnino illam damnari, et ultra iram Christianorum volumus nominari, et ne exerceantur anathematibus interdicto prohibemus.

Pro responsione notandum, quod sortem proprie dicuntur, quum aliquid fit, ut cum evenit considerato aliquid occultum innoteat, et quidem si quædam Iuditæ sortium quid cui sit adhibendum, sive illud sit per sortem,

sive sit honor, sive dignitas, sive pena, aut actio
aliqua vocatur. vox divinatoria; si autem iniqui-
tatem quid agere oporteat vocatur vox con-
sulativa; si vero quodatum quid sit futurum
vocatur vox divinatoria. Actus autem homi-
num, qui requiruntur ad vocem non subdun-
tur dispositioni stellarum, nec etiam even-
tus ipsorum, unde si quis ex intentione sorti-
bus utatur, quasi huiusmodi actus humani, qui
requiruntur ad sortem secundum dispositionem
stellarum sortitionum effectum vera, et falsa
est opinio, et per consequens non exonerat demo-
num invocatione; ex quo talis divinatio exit
superstitiosa, et illicita. hac autem causa
remota necesse est, quod sortialium actuum
expectetur eventus, vel ex fortuna, vel ex aliqua
spirituali causa dirigente, et siquidem ex
fortuna quod potest habere locum volum in
divinatoria sorte non videtur habere, nisi forte
ultimum varietatis; sicut si aliqui non volentes
aliquid concorditer dividere, velint sortibus

ad divitiarum uti, quasi foris exspectantem
 quia quam pacem accipiat; si vero ex spi-
 rituali causa exspectetur roxum iudicium
 quandoque quidem exspectatur ex demonibus,
 sicut legitur Ezechielis 21, quod Rex Babilonis
 stetit in bivio, id est in capite duarum viarum,
 determinationem quaerens, commisit raptum, in-
 terrogavit Idola, et exia consuluit, et tales roxer
 sunt illicitae, et canonicis prohibitis; quandoque
 vero exspectatur a Deo secundum illud Proverb. 16:
 roxer mittuntur in virum, sed a Domino tempe-
 rantur; et talis rox secundum se non est ma-
 lum, ut dicit Augustinus.

Potest tamen in hoc Lex peccatum incidere;
 1.º si absque ulla necessitate ad roxer recurre-
 tur; hoc enim videtur ad Dei tentationem
 pertinere; unde Ambrosius dicit super Lucam
 qui roxte eligitur humano iudicio non com-
 prehenditur; 2.º si quis etiam in necessitate
 absque reverentia Dei roxtibus utatur, unde
 super actus Apostolorum dicit Beda sed si

Actuum 1°

qui necessitate aliqua compulsi Deum
per suorum sororum exemplo Apostolorum esse
consultandum videamus hoc ipsos Apostolos non
nisi collecto fratrum ceterum, et precibus
ad Deum fuisse episcopi; 3° si divina oracula
ad terrena negotia consultantur unde Augu-
stinus dicit ad inquisitionem Ianuarii his, qui
de paginis Evangelicis sorores legunt, et si op-
tandum sit, ut id potius faciant, quam con-
sultare ad demonia consultantur, tamen istam mi-
hi duplicem consultantur ad negotia secularia,
et ad vitæ huius vanitates divina oracula
velle consultantur; 4° si in electionibus eccle-
siasticis, quæ spiritus Sancti inspiratione
fieri debent aliqui sorores stantur, unde
sicut Beda dicit super actus Apostolorum Ita-
thias ante Pentecostem ordinatur sorore quæ-
ritur; quia scilicet nondum erat plenitudo
spiritus Sancti in Ecclesia effusa septem
autem diaconi portæ non sorores, sed electione
discipulorum sunt ordinati; Quapropter

rationabiliter prohibetur talis electio. Exa
 de privilegio c. ult. ubi dicitur sortis vsum
 in electionibus perpetua prohibitione dam-
 nantes; nec tamen peccaverunt Apostoli, eli-
 gendo Mattheum per sortem quia non erat pro-
 hibitum; et quia hoc fecerunt familiari consilio
 Spiritus Sancti, quod non debet trahi ad conse-
 quentiam maxime; quia homines non sic vi
 fuissent permittendo sortem electionem, nam
 sic licitum erat ante prohibitionem, ut dicitur
 est; recus autem est in temporalibus signifi-
 catibus, quae ad temporariam dispositionem ordinan-
 tur, in quorum electione plerumque homines
 sortibus utuntur, sicut in temporalium rerum
 distributione; si vero necessitas imminet li-
 citum est cum debita regula sortibus divi-
 rum Iudicium implorare, ut dicit Augustinus
 in Epistola ad Honoratum: si inter Dei
 Ministros sit disceptatio, quicorum perire
 omni tempore debeant, ne superfixa omnium
 et quicorum fugiant, ne morte omnia devorantur

Accusant

Ceterum, si hæc disceptatio aliter non poterit
terminari, quantum mihi videtur, qui man-
neant, et qui fugiant recte eligendi sunt; et
in primo de doctrina Christiana dicitur: cui
abundaret aliquid, quod oporteret dari ei, qui
non haberent, nec duobus dari potuissent; si
tibi occurrant duo quorum neuter alium, vel
indigentia, vel urgente aliqua necessitate
reperat nihil iustius faceres, quam ut recte eli-
geres cui dandum esset, quod dari utrique non
posset.

Ex hoc patet responsio ad primum,
et secundum argumentum.

Ad 3um dicendum quod Iudicium fœxi
cœlestis, vel aque fœxentis ordinatum quidem ad
alicuius peccati culti inquisitionem per aliquid
quod ab homine fit, et in hoc convenit cum
sortibus in quantum tamen expectatum ali-
quis miraculosus effectus à Deo excedit commu-
nem sortium rationem, unde huiusmodi Iudi-
cium illicitum redditur; tum quia ordinatum

ad iudicandumque, quod deus iudicio revo-
 vantur; tum etiam quia huiusmodi iudiciū
 non est auctoritate divina sancitum unde 2^a
 q. 5 in decreto Stephani Papae dicitur: fœxi can-
 tentis, vel aquę ferventis examinatione con-
 fessionē extorqueri a quolibet sacri non
 cevent canonem, et quod Sanctorum Patrum
 Documento sancitum non est, superstitiosa
 adinventione non est persumendum; Spontanea
 enim confessione, vel tertium approba-
 tione publicata delicta habito pæ oculis Dei timo-
 re concevsa sunt nostro Regimini iudicare,
 occulta vero, et incognita illi sunt relinquenda,
 qui solus novit corda filiorum hominum. Et
 eadem ratio videtur esse de lege duellorum, nisi
 quod plus accedit ad communē rationem vocatū
 in quantum non expectatur ibi miraculo-
 rum effectus, nisi forte quando pugiles sunt
 valde imbecilli vixituri, ac virtute, vel arte. Hęc
 S. Thomas 2.2. quest. 154. 8. per paucos
 exceptis.

SEXAGESIMVS SEPTIMVS PASSVS.

Quercio super veniu:

Intendens in Caelum vidit Gloriam

Dei, et Ierum stantem a dextris

Dei Actuum 7°. Potest quæri

utrum præmissa Stephani visio fu-

it mentalis, aut imaginaria, vel

corporalis; et expedietur sine argum^{ti}.

Aliqui dicunt quod solum mentalis, ita quod
congruentia speciali fuit concessum Stephano
videre non solum humanitatem Christi; sed
etiam divinitatem, sicut et Paulo de quo di-
cit Beatus Augustinus libro de videndo De-
um ad Paulinam, quod fuit ei concessum vi-
dere Divinam essentiam, eo quod futurus
erat Doctor gentium, et sic Ulvici Doctori Ju-
desum, et hoc videtur dicere quendam gloriam su-
per locum illud, quæ talis est. Quidam electorum
adhuc in hac vita detenti mundato cordis oculo
videre meruerunt Gloriam Dei, ut hic Stepha-
nus, et Paulus ad tertium Caelum raptus.

Sed hoc dictum non videtur bene convenire
 dictis sanctorum, et doctorum, qui concorditer
 dicunt, quod talis visio non est alicui concessa
 in vita presenti videnti sensibus exterioribus, nisi
 homini Christo vnde et Paulus nondixit Deum
 sic videre, nisi in raptu ab his sensibus. Ste-
 phanus autem videtur tunc non fuisse raptus,
 sed magis videri sensibus, ut pote qui loquebatur
 Iudeis audientibus.

Et ideo dicunt alii, quod fuit visio imaginaria,
 ita quod in eius imaginatione fuerit effi-
 gies formae divinitus ad representandum Deum,
 et hominem Christum sicut Eva. 6. vidit cruciatum
 Dominum sedentem super solium excelsum, et
 sexaphin stantem ex utraque parte, et cognovit
 Stephanus mentaliter significatum illius re-
 presentationis, et sic quantum ad hoc non solum
 fuit imaginaria; sed etiam mentalis; sicut
 fiebat Prophetis; et non est dubium quin illo modo
 potuerit fieri; sed ex circumstantia, et modo loquenti
 scriptura apparet, quod fuit corporalis.

Lucia dicitur inter cetera quum esset Ste-
 phanus plenus Spiritu Sancto intrare in
 Caelum vidit Gloriam Dei; circa quod dixerunt
 aliqui, quod visus stephani fuit à Deo fortifi-
 catur usque à Deo, ut videt iterum existentem
 in Caelo empireo color oculorum à cumine penetrando;
 sed hoc non videtur benèdignum; quia videtur suppo-
 nere, quod visio fiat extra mittendo ab oculo, et non
 intra suscipiendo ab obiecto, quod Aristoteles im-
 probat in libro de sensu, ex sensibilibus, quapropter
 sine prejudicio videtur probabilius dicendum, quod
 à corpore Christi existentis in Caelo fuit im-
 mutatus oculus Stephani ad visionem humanitatis
 Christi; nam in potentate eius est quod corpus suum
 sic videtur a longe sicut de prope, et forte idem
 est de alio corpore glorioso; quia est totaliter
 Animæ subiectum propter quod videtur, quod ad
 eius nutum possit immutare visum indifferen-
 ter longe, et prope; sicut in potentate eius est im-
 mutare visum in propriam, vel alienam effigiem, sicut
 dicitur de corpore Christi glorioso. Luce ultimo;

Deitatem vero non potuit hoc modo videre, sed quae
 eodem modo in visione imaginaria formatur
 in virtute imaginaria aliqua effigies ad representan-
 dum Deum ita exterius potest divinitatem formari
 ad immutationem corporalis oculi, sicut fit sua
 modo in apparitione Angelorum, quando apparent
 in cordibus assumptis, quae corporaliter videntur,
 ita aliqua effigies corporalis non a Deo assumpta,
 sed formata potest ipsum representare oculis
 corporali, et sic probabiliter absque aliqua excep-
 tione potest dici, quod ita fuit in visione Beati
 Stephani; mentaliter tamen cognovit, quod illa
 effigies non erat ipsa Deitas, nisi tantum representativa,
 et huic modo dicendi concordat littera, quum dicit
 paulo post: ecce video caelos apertos, et Filium ho-
 minis stantem a dextris Dei, non intelligendo,
 quod caeli fuerunt divisi, quum sint incorrupti-
 biles, sed quia sic clare vidit, ac si nullum esset ob-
 taculum medium; unde dicit quidam gloriosus, quod
 haec visio non fuit facta per resurrectionem elemen-
 torum, et sub elementis intelliguntur hi etiam

corpore Coelestia. Hec Nicolaus in Postilla.

Sed huic sententiae obstat Burgerius di-
cens, quod eo modo loquendi scripturae non vide-
tur dicta visio fuisse corporalis, quod patet exa-
minando singulas particulas litterae; nam ex
hoc quod dicitur, quum esset Stephanus plenus
Spiritu Sancto non habemus, quod illa visio
fuerit corporalis ex plenitudine enim Spiritus
Sancti, quaeque horribilius revelantur quae-
dam supernaturalia etiam sine aliqua visi-
one imaginaria, vel corporali, ut dicitur de Da-
vid 2. Reg. 23: sicut lux fluxore orientis vole mane
absque nubibus natilat; Item nec ex hoc quod
dicit incendere in Coelum hoc habemus, nam
hoc potest plane intelligi de rectitudine inten-
tionis Stephani, qui solum in Deum, qui in
Caelis habitat tendebat sicut primo Macha. 1. di-
citur: sed nunc clamemus in Coelum; Adde sig-
nandum, quod affectio orantium, seu claman-
tium solum dirigebantur in Deum habitantem
in Caelis. Nec etiam ex hoc, quod sequitur, videri

Actuum.

Gloriam Dei habetur quod illa visio fuit corporalis, sicut nec visio Ezechielis in qua legitur: aperti sunt Coeli, et vidi visionem Dei Czech. 1° quaequidem visio apud omnes communiter dicitur fuisse imaginaria cum mentali tamen perceptione, prout est in Prophetis. Unde probabiliter videtur dicendum, quod visio Stephani fuit imaginaria, cuius significatum perfecte mentaliter cognovit.

Sed notandum quod utraque hanc opinionem est probabilis, et ideo liberum est cuique alteri adherere. sed pro opinione Burgenensis addendum est quod altitudo gradus visionis Stephani respectu visionum aliarum Prophetarum ex multis potest conici excellentior, primo ex vi luminis mentem illuminantis; nam sicut maior vis Prophetici luminis est, quae Animam occupatam circa sensibilia in vigilando abstrahit ad supernaturalia, quam illa quae Animam abstractam a sensibilibus in dormiendo invenit, ut ponit Sanctus Thomas in 2² q. 174. a. 3. in corpore q. sic maior vis supernaturalis

Actuum 7°

luminis est quæ Animam maxime afflictam in
 tormentis nihilominus ad supernaturalia abs-
 trahit, quam illa quæ Animam tantum circa
 sensibilia occupatam, sed non afflictam inve-
 nit, sicut in vigiliis. Item quanto signa in re-
 velationibus prophetis visa magis sunt ex-
 pressiva veritatis, tanto sunt altiora in gradu
 prophetico; sicut signa Hieremie ostensa de
 incendio civitatis Hieremie. 1° altioris gradus
 fuerunt, quam signa Pharaonis de spiciis. II.
 Ut in prædicta questione dicit Sanctus Thomas.
 Unde quia visio Stephani maxime fuit expre-
 siva signitatis Christi ad dexteram Patris
 stantis, ideo habetur ut altior, et eius mens
 videtur magis appropinquare ad causam re-
 velantem. Item eius altitudo consideratur
 ex conditione Christi visi ad dexteram Dei
 stantis, quod est magis, quam Deum videre
 sedentem super solium &^a cum sexaphis astan-
 tibus, ut Cantic 6; sicut maior est signitas Christi ad dex-
 teram Dei stantis, quàm Angelorum ut Apostolus probat ad I Cor. 1°.

SEXAGESIMVS OCTAVVS RSOS

Quartio super sexu.

In veritate compexi quia non est pex.

sonarum acceptor Deus Actuum 109

Potest quæri utrum Deus sit

acceptor pexsonarum.

Et videatur quidd sit primo quia ad acceptionem pexsonarum pertinet quodd equalibus inæqualia dantur, omnes autem homines sunt equales secundum naturam, et secundum peccatum originale, quum igitur inæqualia equalibus Deus tribuat: acceptor pexsonarum est.

2° nam prædeterminatio divina pendet ex merita Dei voluntate, sed voluntas Dei non pendet ex meritis, vel demeritis pexsonarum: exp ex acceptione pexsonarum.

3° ille qui duorum hominum unum conditionis unum assumit pex gratiam, et alium relinquit in peccato est acceptor pexsonarum, sed Deus est cuiusmodi iuxta illud Martini 24: duo exunt in lecto, unus assumens, et alius

~~neque enim ex hoc etiam dicitur per-~~
~~sonarum.~~

Consequenter patet quia apud Deum nullus
 potest esse iniquitas, vel peccatum; sed acceptio
 personarum est iniquitas, vel peccatum: ergo
 non est apud Deum. Minor probatur; quia nihil
 prohibetur in lege divina nisi sit peccatum;
 sed personarum acceptio prohibetur Deuterono. 1.
 ubi dicitur: non accipietis cuiusquam perso-
 nam, et quod Deus nobis iudex, ipse non fa-
 cit: ergo Deus non est acceptor personarum.

Pro declaratione dubii notandum est,
 quod personarum acceptio opponitur Iustitiæ
 distributive. Constat enim equalitatem Ius-
 titiæ distributiue in hoc, quod diuersis personis
 differentia tribuuntur secundum proportionem
 ad dignitatem personarum; si ergo aliquis
 consideret illam dignitatem personæ propter
 quam aliquid quod ei confertur, est ei debitum
 non est acceptio personæ, sed causa. Unde Glossa
 super illud Ephes. 6. et personarum acceptio

non est apud Deum, dicit, quod Deus Iudeos Iustis
causas discernit, non personarum, puta si quis
promoveat aliquem ad magistratum propter
sufficientiam scientie hic attenditur causa
debita non personarum. Si autem aliquis consideret
in eo, cui aliquid confertur, non id propter quod
id quod ei datum erit ei proportionatum, vel
debitum, sed solum propter hoc quod hic homo,
puta Petrus, vel Martinus est, hoc est accep-
tio personarum; quia non attribuitur ei aliquid
propter aliquam causam, quae faciat eum dig-
num, sed simpliciter attribuitur personae. Ad
personam autem reflectitur quicumque con-
ditio non faciens ad causam propter quam
dignus sit hoc dono, puta si aliquis promo-
veat aliquem ad Praelationem, vel Magiste-
rium, quia est Dives, vel consanguineus,
est acceptio personarum. contingit autem ali-
quam conditionem personarum facere eam dig-
nam respectu unius rei, et non respectu al-
terius; sicut consanguinitas facit aliquem

dignum ad hoc quod institutum fuit Patris
 moni; non autem ad hoc quod confectum
 ei fuit Placitum Ecclesiasticum. Et ideo eadem condi-
 tio personarum in uno negotio consideratur, facit
 acceptionem personarum; in alio vero non facit.
 Unde patet quod personarum acceptio opponi-
 tur Iustitiæ distributivæ in hoc quod præter pro-
 portionem agitur nihil autem tale Deo conve-
 nit, qui Iustus est, et omnia iuxta meritum dispo-
 nit, ut dicitur Sapientia 8.º exponere accep-
 tionem personarum, et per hoc patet responsio
 ad argumenta.

Ad primum dicendum quod equalibus
 parum dari inaequalia, sine acceptione perso-
 narum; pro quo sciendum est, quod ex ipsa
 bonitate divina potest sumi ratio diversitatis
 diversæ dationis datæ personis; sicut prædesti-
 nationis quorundam, et reprobationis aliorum;
 Sic — enim Deus dicitur omnia propter suam
 bonitatem fecisse, ut in rebus bonitas divina
 repræsentetur; necesse est autem, quod divina

bonitas, quæ in se est una, et simplex multipliciter representetur in rebus propter hoc quod res creatæ ad simplicitatem divinam non posse attingere, et inde est quoddam completionem universi requiruntur diversi gradus rerum, quæ quædam altum quædam infimum locum teneant in universo; et ut multiformitas graduum conservetur in rebus, permittit Deus aliquam malitiam, ne multa bona impediantur. Sic igitur consideremus totum genus humanum, sicut totam rem universitatem; voluit ergo Deus in hominibus quantum ad aliquos, quos prædestinavit suam representatione bonitatem per modum misericordie præcedendo; quantum ad aliquos, quos reprobat per modum Iustitiæ puniendo; et hæc est ratio quare Deus quosdam eligit, et quosdam reprobat, et hanc rationem assignat Apostolus Ro. 9 dicens: quod si Deus volens ostendere iram, id est vindictam Iustitiæ, et iram facere potentiam suam sustinuit, id est permittit in multa patientia variis iræ apertis iniri-

Actuum 10.

Exitem, ut ostendat divitiam Eloxi superiorem
amixtionem, que preparavit in Eloxiis. et 2^a
Thim. 2° dicit: in magna domo non solum erant
vasa aurea, et argentea, sed etiam lignea, et
fœcilia, et quedam quidem in honorem; que-
dam autem in contumeliā. sed quare quum
equales erant, aut potius quum nondum er-
ant, hoc elegit in Eloxiis, et illos reprobarit,
non habet rationem, nisi divinam volunta-
tem. unde et Augustinus dicit super Jo: quare
hunc trahat, et illum non trahat, nolite
dividicare, si non vis exare. Sicut etiam in
rebus naturalibus potest assignari ratio,
quum prima materia tota sit uniformis in
se, quare una pars eius est sub forma ignis,
alia sub forma terræ, adeo in principio condi-
ta, quod fuit ut sic erant diversitatis speciem
in rebus naturalibus. sed quare hæc pars
materie est sub hac forma, et illa sub illa
dependet ex simplici Dei voluntate; sicut ex
simplici voluntate Artificis pendet, quod hic

lapis est in hac parte parietis, et ille in illa, quamvis ratio autem habeat, quod aliqui vident in hac parte, aliqui in alia; nec tamen ex hoc est iniquitas apud Deum si iniquitatis equalibus preparet, hoc enim ex eo contra Iustitiae rationem si id ex debito redderetur, et non daretur ex gratia. In his enim quae ex gratia dantur potest quis pro libitu suo dare cui vult plus vel minus, dum modo nulli subtrahat debitum sine acceptione personarum, et absque praedicio Iustitiae, et hoc est quod Dominus in persona Peccatoris famularum Marci 2° dicit: tolle, quod tuum est, et vade. Et non licet mihi, quod volo facere, an oculus tuus nequam est? quia ego bonus sum.

Ad 2um dicendum, quod effectum Predestinationis possumus biphoniam considerare, uno modo in particulari, et sic nihil prohibet aliquem effectum Predestinationis esse causam, et rationem aliam, scilicet portiohem prioris secundum rationem causae finalis;

Prædeterminationem vero prædeterminationis secundum rationem
 causæ meritorie, quæ reducitur ad dispositionem
 materiam; sicut si dicamus, quod Deus præordi-
 navit, dandum alicui Gloriam ex meritis,
 et quod præordinavit, ut, dandum ei gloriam,
 ut cum ea mereatur Gloriam; Alio modo potest
 considerari Prædeterminationis effectus in com-
 muni, et sic impossibile est, quod totus Prædes-
 tinationis effectus in communi habeat aliquam
 causam ex parte nostræ; quia quicquid est
 in homine ordinatur ipsum in salutem totum
 comprehenditur sub effectus Prædeterminationis,
 etiam ipsa præparatio ad gloriam; nec enim
 hoc fit nisi per auxilium divinum secundum
 illud Themo. ult.^o: convertite vos Domine ad te,
 et convertemini; habet tamen hoc modo Prædes-
 tinationis ex parte effectus pro ratione divinæ
 bonitatem, ad quam totus effectus Prædestina-
 tionis ordinatur, ut in finem, et ex qua procedit,
 sicut ex primo principio movetur. Ex quibus
 constat quomodo Prædeterminatio se habeat ad Dei

Voluntatem, quæ voluntas licet non pendeat
ex meritum personæ, non ideo sequitur, quod
agat ex acceptione personæ, quum in ea non
habeatur Iustitiæ ratio, sed gratiæ, et dictum
est. Et per hoc patet responsio.

Ad 3um; duplex enim est datio, una
quoddam pertinetur ad Iustitiam, quæ sci-
licet quis dat alteri, quod ei debetur, et circa ta-
les donationes attenditur personarum acceptio.
Alia est datio ad liberalitatem pertinetur, quæ
scilicet gratiæ datum alicui, quod ei non debetur,
et talis est collatio munerum gratiæ, per quam
peccatores circumventur à deo, et in hac dona-
tione non habet locum personarum acceptio,
quia quilibet absque iniustitiâ potest de suo
dare, quantum vult, et cui vult, et dictum
est; hæc ex sancto Thom. 1. p. q. 23. a. 5. et 2. q. 63. a. 1.

SEXAGESIMVS NONVS PRVS

Questio super verum

Sed in omni genere, qui timet eum,
et operatur Iustitiam acceptus

Actuum 10

est illi Actuum 10. Quia hoc de-
tum Apostoli videtur sonare, quod
timor Dei, et operatio Iustitiæ fa-
cit Deo acceptum in omni genere,
et per consequens videtur suffi-
cere ad salutem; Atque quæritur
utrum credere explicitè mysteriū
Christi sit de necessitate
salutis apud omnes.

Et videtur quod non, primo quia non tene-
tur homo explicitè credere ea, quæ Angeli
ignorant. Quia explicatio Fidei fit per reve-
lationem divinam, quæ pervenit ad homines
mediantibus Angelis; sed etiam Angeli mys-
terium Incarnationis ignoraverunt, unde quæ-
rebant in Psalmo: quis est iste Rex Elois;
et Cuius Do: quis est iste, qui venit de Edom et
exponit dominum 7.º cap. col. Hieronim.º: ergo
ad explicitè credendum mysterium Incarna-
tionis, non omnes tenebantur.

2.º contra Joannem Baptistam de

de maioribus fuisse, et Christo propinquissimum de quo Dominus Matthæi 11 dicit: inter natos mulierum nullus maior eo surrexit; sed Joannes Baptista non videtur Christi intimum explicitè cognovisse, quum à Christo quæsierit: Tu es qui venturus es, an alium expectamus, ut habetur Matthæi 11: exp. etiam maiores non tenebantur habere explicitam Fidem de Christo, et per consequens multo minus minores.

3° nam multi Serailium adepti sunt salutem per intimum Angelorum, ut Hieronimus dicit D. C. Cel. Hieron. Sed Seraili non habuerunt Fidem de Christo, nec explicitam, nec implicitam, ut videtur; quia nulla facta est eis revelatio: exp. videtur quod credere explicitè Christi intimum non fuit omnibus necessarium ad salutem.

4° quia illud non est ponendum, quo posito, sequitur inconveniens; sed si ponamus quod credere explicitè intimum Christi

Actuum 10.

sit necessarium ad salutem, sequitur inconveni-
entia; Nam possibile est aliquam necessitatem in
silva, vel in caeco texar, et talis non potest ex-
plicitate aliquid de Fide, et mysterio Christi cog-
noscere, et sic exit aliquis homo, qui de neces-
sitate damnabitur, quod est inconveniens, et
sic non videtur, quod sit necessarium credere
explicitate mysterium Christi.

Inconveniens est, quod Augustinus
dicit in libro de correctione, et gratia: illa Fides
vana est, qua credimus, nullum hominem,
sive maiorem, sive parvum & totius liberum a
concupiscentia, et obligatione peccati, nisi
per unum mediatorem Dei, et hominum Iesum
Christum.

Pro responsione dicendum, quod illud proprium
et per se pertinet ad obiectum Fidei, per quod homo
Beatitudinem consequitur; via autem homi-
nibus veniendi ad Beatitudinem est mysterium
Incarnationis, et Passionis Christi. Dicitur
enim Actuum 4: non est aliud nomen datum

hominibus in quo oporteat non valere fieri,
 et ideo mixtum Incarnationis Christi aliqua-
 liter opposuit omni tempore esse creditum apud
 omnes; dixerimode tamen secundum diversi-
 tatem temporum, et personarum; nam ante
 statum peccati homo habuit explicitam Fidem
 de Christi Incarnatione secundum quod ordina-
 batur ad confirmationem Fidei; non autem se-
 cundum quod ordinabatur ad liberationem à peccato
 per Passionem, et Resurrectionem. Quia homo
 non fuit prae sciens futurum peccati; videtur autem
 Incarnationis Christi prae sciens fuisse per
 hoc, quod dixit: propter hoc relinquet homo
 patrem, et matrem, et adheret uxori suae
 Gen. 2. et hoc Apostolus Eph. 5. dicit, esse sa-
 cramentum magnum in Christo, et Ecclesia;
 quod quidem sacramentum non est credibile
 proximum hominem ignorare. Post peccatum
 autem fuit explicita creditum mixtum
 Christi non solum quantum ad Incarnationem,
 sed etiam quantum ad Passionem, et Resurrectionem,

quibus genus humanum à peccato, et morte li-
 beratum. Hic enim non persequarere Christi
 Passionem quibusdam sacrificiis, et ante le-
 gem, et sub lege, quorumquidem sacrificiorum
 signatum explicitè maiores cognoscebant; mi-
 nores autem sub velamine illorum sacrifici-
 orum credentes ea divinitus esse disposita
 quodam modo habebant velatam cognitionem
 ea quippe quæ ad mysterium Christi pertinent
 tanto difficilius cognoverunt, quanto à Christo
 remotiores fuerunt; et tanto facilius cognove-
 runt, quanto Christo propinquiores fuerunt.
 Post tempus autem gratiæ revelatæ tam ma-
 iores, quam minores tenentur habere fidem
 explicitam de mysteriis Christi, præcipue
 quantum ad ea, quæ communiter in ecclesia
 solemnizantur, et publicè proponuntur, sicut
 sunt articuli Incarnationis. Aliarum autem
 subtilerum considerationum circa Incarnationis ar-
 ticulos tenentur aliqui magis, vel minus
 explicitè credere, secundum quod convenit

Statui, et officio cuiusque; hęc in Th. 22. q. 2.
a. 7. et quębus de veritate q. 14. a. 11.

Sed aliter idem dicitur ab aliis vice quod.
Fides ut Mediatoris semper fuit necessaria ad sa-
lutem, non tamen eodem modo omni tempore,
et omni Populo; post publicationem enim evan-
gelii omnes tenentur habere Fidem explici-
tam de Mediatore, quantum ad articulos Incar-
nationis, Nativitatis, Passionis, Resurrecti-
onis, et huiusmodi, quę communiter in eccle-
sia omnibus proponuntur credenda. Antea
de declarationem vero Nativitatis Christi ma-
iores Iudeorum, quibus data erant lex, et Prophete
de istis facientes mentionem tenebantur
habere Fidem de Mediatore, minus tamen
explicitam, quam in novo testamento, in quo
veritas est magis elucidata. Atinores vero
Iudeorum adhuc minus explicitę; nam suffi-
ciebat eis ad salutem credere Christum ju-
tum; sicut lex, et Prophete nuntiabant in
quodam tamen generali, licet significatione

legis, et Prophetarum non intellexerunt in speciali. Ante vero legem, et Prophetas, scilicet tempore legis naturae sufficiebat omnibus credere unum Deum Remuneratorem bonorum per modum ab eis cognitum, quapropter dicitur Heb. 11. accedentem ad Deum oportet credere; quia erit, et iniquis rebus re. Remunerator sit; in quo implicite continetur Fides Mediatoris, per quem fit remuneratio bonorum, et puniatio malorum secundum illud Jo. 1. Patrem omne iudicium dedit Filio. Et quoniam Gentilibus non fuit data Lex, nec Prophetiae ideo talis Fides sufficit eis. que ad publicationem Evangelii, et talem habuit Cornelius, et Domestici eius, et omnes Gentiles sibi similes, et talis Fides Mediatoris implicite claudbatur sub timore, et Iustitia, quam Apostolus Petrus tetigit pro Cornelio; sed in omni Gente, qui timet Deum, et facit Iustitiam.

Ex quibus plane colligitur, quod tempore legis naturae fuit necessaria Fides Mediatoris implicita; tempore legis scriptae apud maiores explicita, apud

minorum implicita; post Evangelii publicationem
 apud omnes explicita; et sic absolute concluditur
 quod semper, et apud omnes fuit necessaria Fides
 Mediatoris. Cui conveniat veritas Augustini, quæ
 ponitur in decretis 26. q. 2. quæ dicit: qui sine sal-
 vatore salutem velle habere, et sine sapientia
 existimat, se prudentem fieri posse, non vanus,
 sed egens est, non prudens, sed stultus in exi-
 tatione laborabit avidus, et in cecitate noxia stul-
 tus, ac demerui permanebit; et Lactantius 7. Divin.
 Institut. contra En. dicit: Pater noster, ac
 Dominus, qui condidit, firmavitque Cælum suum
 misit nobis, ut Iustitiæ viam panderet, hunc se-
 quamur omnes, hunc audiamus, quoniam videtur
 ut ait Lactantius vixidicis hominum purgare
 peccata. dicitur, exposuitque summum bonum,
 quo credimus omnes; et hoc est quod Jo. 1.º dicitur:
 erat lux vera, quæ illuminat omnem hominem
 venientem in hunc mundum.

Ad primum argumentum dicendum, quod
 Angelus non omnino latuit mysterium Regni Dei,

sicut Augustinus dicit 5° sup. Gen. ad litteram, quos-
dam tamen rationes huius mysterii perfectius cog-
novimus, Christo revelante.

Ad 2um dicendum, quod Joannes Baptista de
adventu Christi in carnem non quæsit, quare hæ-
c ignoraret, quum ipse hoc expressè confessus fue-
rit dicens: ego vidi, et testimonium perhibui, quia
hic est Filius Dei, ut habetur Jo. 1°; unde non dixit,
tu es, qui venisti, sed qui venturus es, quærens
de futuro, non de præterito. Similiter non est ex-
dendum, quod ignoravit eum ad Passionem ven-
tuum, ipse enim dixit: ecce Agnus Dei, qui tollit
peccata mundi, prænunciavit eius immolationem
futuram; et cum hoc Prophetæ alii etiam non vultum
cognoverunt, sed ante prædixerunt; sicut præcipue
patet Genes. 22. Potest exp. dici, sicut Gregorius di-
cit, quod inquiri si ignoravit an ad Infernum esset
in propitiâ personâ descendurus. Sciebat enim
quod virtus Passionis eius extendenda esset usque ad
eos, qui Limbo detinebantur secundum illud Zachariæ 9°
tu quoque in sanguine testamenti tui emisti viros

de lacu in quo non est aqua. Nec hoc tenebatur
 explicito credere ante quam eum impletum, quod
 per se ipsum deberet descendere. Vel potest dici vi-
 cet dici Ambrosius super Lucam, quod non inquisi-
 titen dubitatione, vel ignorantia, sed magis ex pi-
 etate. Vel potest dici vice Christotomus dicit,
 quod non inquisivit, quia ipse ignoraret, sed ut per
 Christum satisfaceret eius discipulis. Unde et
 Christus ad instructionem discipulorum respondit
 signa operum ostenderet.

Ad 3um dicendum quod multis Gentiliis
 facta est revelatio de Christo, ut patet per eos
 que praedixerunt; Item Job. 2. dicitur: scio quod
 Redemptor meus vivit. Sibile etiam praenunci-
 avimus quendam de Christo, ut Augustinus
 et Lactantius dicunt. Invenit etiam in Hi-
 toriis Romanorum, quod tempore Constantini
 Augusti, et Helene matris eius inventum
 fuit quoddam sepulchrum in quo iacebat homo,
 cuius lammam habens in pectore, in qua
 scriptum erat, Christus natus ex virgine,

et ego exedo in eum. O Sol sub Hixenna, et con-
stantini temporibus iterum me videbis. Et
in quodam libro reperto apud Toleum intra quod-
am saeculum tempore Ferdinandi 3° Regis Castellae,
qui Hispaniam recuperavit scripto Exece, hebraice,
et Latine, ubi tractatur de triplici mundo, et peritiam
Christus in tertio mundo dicitur: In tertio mundo
Filius Dei nascetur ex Virgine, et pro salute ho-
minum patietur; et ibi erat scriptum, quod tem-
pore eius Regis liber ille invenirendus erat. Si
qui tamen salvati fuerint, quibus revelatio
non fuit facta, minime sunt salvati absque
Fide Mediatoris; quia et si non habuerunt
Fidem explicitam, habuerunt tamen Fidem
implicitam in divina Providentia credentes, Deum
credibilem hominum secundum modos si-
bi placitos, et secundum quod aliquibus veritatem
cognoscentibus spiritus revelavit et secundum illud
Job. 35: qui docet nos super Jumentum terrae.

Ad id dicendum, quod non requiritur in-
conveniens pariter quod quilibet teneatur mixtum

Christi credere si in silvis, vel inter bruta animalia nutritur, hoc enim ad divinam Providentiam pertinet, ut cuilibet provideat de necessariis ad salutem dum modo ex parte eius non impediatur. Si enim aliquis taliter nutritus ductum naturalis rationis sequeretur in appetitu boni, et fuga mali, certissime est tenendum, quod ei Deus, vel per internam inspirationem revelaret ea, quae sunt ad credendum necessaria, vel aliquem Fidei praedicationem ad eum diceret, sicut misit Petrum ad Cornelium Actuum 10.

SEPTUAGESIMVS PASSVS.

Leptio super venia.

Tu autem quies, qui Iudicas proximum tuum Jacobi 4. Potest quæri, utrum sit

licitum Iudicare

Et videtur quod non, primo quia non inflegitur pena, nisi pro illicito; sed Iudicantibus imminet pena, quam non Iudicantes effugiunt. Itaque 7. nolite Iudicare, et non Iudicabimini: ex quo Iudicare est illicitum.

Jacobi 4°.

2° quia Ro. 14. dicitur, tu quis es, qui iudicaris alienum servum, suo domino stat, aut cadit, Dominus autem omnium Deus est: ergo nulli homini licet iudicare.

3° nullus homo est sine peccato secundum illud 1. Joan. 1: si diximus quoniam peccatum non habemus, nos ipsos seducimus. Sed peccati non licet iudicare secundum illud Ro. 2: inexcusabilis est homo, omnis, qui iudicat. In quo enim alacrum iudicat, te ipsum condemnas, eadem enim agis, quae iudicaris: ergo nulli est licitum iudicare.

In contrarium est quod dicitur Deutero 16: Iudices, et Itagimicos constitues in omnibus portis tuis, ut iudicent populum iusto iudicio.

Pro declaratione huius materis proximò notandum, quod iudicare propria auctoritate soli Deo convenit; hominibus autem ex divina commissione tam in foro ecclesiastico, quam in saeculari; haec commissio non se extendit ad ea, quae sunt omnino occulta, quae divina iudicio reservantur. De his autem, quae aliquo modo

patent vel per factum, vel per signa possunt
homines Judicare, quod potest esse dupliciter, uno
modo cum processu ad punitionem, ex hoc solum
pertinet ad Judices; alio modo sine tali processu,
et hoc etiam pertinet ad alios homines. Judicium
autem impositae sententiam fixam de aliquo,
quod Judicium intantum est licitum in quan-
tum est actus Justitię. Ad hoc autem, quod Ju-
dicium sit actus Justitię tria requiruntur;
primum, ut procedat ex inclinatione Justitię,
non ex passionis, vel furoris; 1° timore autem est
a furoris oculis meus, id est intellectus, quo dis-
cernit Judicium; 2um quod procedat ex aucto-
ritate pręsidentis; 3um quod præferatur recur-
sum rectam rationem pręsidentis, Deuter. 16: Juste
quod Justum est persequens; quodcumque autem
horum defuerit Judicium est viciosum, et illicitum.
Deficit autem uno modo quando est contra
rectitudinem Justitię, et sic dicitur Judicium
perverum, vel iniustum, et tale Judicium
occidit, quum quis manifesta opera videt

esse bona, et Judicat mala, vel e contra, contra
 quas P^r: Recte Judicate fili hominum, et in c. Stote
 misericordes de regulis Juris dicitur. Quod enim
 scriptum est ex fructibus eorum cognoscetis eos
 de manifestis, dictum est, quod non possunt bo-
 no animo fieri, ut stuprum blasphemis, juxta, ebi-
 citates, et similia, de quibus nobis permittitur Ju-
 dicare, et 1^a 2^a 3^a c. si quis dixerit iniustum
 iustum, et iustum iniustum, ut ex quo abomi-
 nabilis est apud Deum, et ibidem in c. de vobis
 inducit illud Cras 5° de qui dicitur malum
 bonum, et bonum malum ponentes tenebras
 lucem, et lucem tenebras.

Notandum etiam hic, quod aliud est
 aliena facta subtiliter et curiose inqui-
 re. Aliud eo quod manifesta vicia mala ex con-
 demnare; primum est vitium reprehensione
 dignum. Maxime noli esse alienis vitis, aut te-
 maxime Judex, aut curiose explorator, et
 Augustinus humanum genus est curiosum
 ad inquirendam vitam alienam, desiderium adem.

mendandam, propriam; Secundum vero et si non sit
malum, tamen ita facierendum est, ut proximo
peccatori, cuius peccata sunt manifesta compo-
sio habeatur; nam sunt non pauci, qui peccata magis
aliena, quam sua iudicare contendunt. Unde Seneca
in 2 de ira: aliena vitia ante oculos habemus atque
nostra; et Italicus: ad fratris culpam aquile tu
lumina portas ad propriam, vero nullam, vel ceca
peris; et Persius: ut nemo in se se tentat descendere,
Nemo, sed precedenti spectatur mantica tergo. Unde
Dominus Mathi 7: quid vides festucam in oculo fra-
tris tui, et trabem in oculo tuo non vides; et Expositio
et ponitur in Decretis 3. q. 7. super verbum: qui sine
peccato est vestrum primus in eam lapidem mittat.
Ad aliena quippe peccata puniendi ibant, et sua re-
liquabant. Revocentur itaque intus ad conscientiam,
ut prius propria corrigant, et tunc aliena repre-
hendat; et in c. sacerdos eadem causa, et questione.

Solent autem hoc vitio multum infici laici,
et seculares, qui subtiliter persecutori quodam, sa-
cerdotum, et Religiosorum vitam, et si peccatum aliquod

Jacobi 4.

- „ Veniale in eis videtur, damnant illos, & perunt
- „ doctrinam, contemnunt ipsorum officia, et orationes.
- „ nec, repellant ipsos malos, atque aperto ore ubique
- „ crudeliter detrahunt; nec cogitant, quot impietatibus
- „ ipsi sunt involuti per luxuriam, rapinam, fornicationibus &c. Idem dicit Augustinus in epistola ad Plebem stiponensem.

2um quod requiritur ad hoc, quod Judicium sit actus Iustitiae est quod Iudex habeat auctoritatem, nam aliter dicitur Iudicium usurpatum; Unde Exordium super illo verbo Deuteronomii 23: si innoxialis repertus amicus tui, frangeris spicas, et manu contexeris, falcem autem non metes, dicit: falcem Iudicii mittere non potes in eam rem, quae alteri videtur esse commissa.

3° modo quando deest certitudo rationis, et evidenter puta, quum quis iudicat ea, quae sunt dubia, vel occulta propter aliquas leves coniecturas, et tale dicitur Iudicium suspiciosum, et temerarium. Et circa dubia animadvertite, quod sunt aliqua opera suapte natura bona, quae tamen

possunt mala intentione fieri, sicut Jejunare,
Orare, elemosinas facere &c. In quibus si quis
deturminet in peiorem partem, peccat; tum
quia quisque bene iudicat, quod cognoscit, eorumque
bonus est Iudex 2. Ethic; solum autem Deus est Iudex
intentionum, sicut solum novit cordis filiorum
hominum; tum quia regula Iuris in cā. toties
mixicordis est, ut ea scripta, quae dubia est, quo animo fieri
in meliorem partem, sunt interpretanda; eadem verba dicit
Glossa Ro. 11. super verbo, qui non manducat, mandu-
cantes non Iudicet; unde 33. dist. cā. habuimus
Dicitur in rebus ambiguis absolute non habet
Curve Iudicium, ex 30. q. 5. cā. si quis dicitur in
Certa nullatenus Iudicemus, quoad id quod veri-
at Dominus, qui latenter producat in lucem,
Et illuminet abscondita tenebrarum, et mani-
festet concilia cordium.

Et contrarium esse irrationabile, probatur
tripliciter, primo quia sic Iudicari facit iniuriam
Divinae Maiestati, cuius est proprium cordium
secreta cognoscere Hieremie 17. primum est cor

hominis, et inexorabile. Quis cognoscat illud, ego Dominus
 rector corda, et probabo renes, qui do vni-
 cuique secundum viam suam; unde in ca. nomen Perbitexi
 2. q. 1. dicitur Divine pietatis potestati facere videre
 iniuriā, si illius Iudiciū meo vellem Iudicio prevenire.

2° quia est contra proximi charitatem.

Ex hoc enim ipso quod quis habet malā opinionem
 de aliquo absque sufficienti causa iniuriatur
 ei, et contemnit ipsum; nemo autem debet
 alium contemnere absque cogente causa,
 unde ubi non apparent manifestae indicia de
 malitia alienius, debemus eū ut bonū habere in
 meliorem partem interpretando, quod dubiū est.
 Et si dicatur, quod Iudiciū debet esse magis
 de eo, quod in fluxibus accidit, sed ut in fluxibus
 accidit, ut homines male agant, quia stultitiā
 infirmitas est nimis Eccl. 1°. Sic dū quod licet ille,
 qui in meliorem partē interpretatur, frequentius
 fallatur, melius tamē est quod fallatur frequen-
 tius habere bonam Fidem de homine malo,
 quam rarius fallatur habere opinionē malam

De aliquo bono; quia ex hoc fit iniuria alicui non
ex primo; Seneca 4° De Beneficiis: natum est prodesse
etiam malis propter bonos, quā bonis obesse propter malos.

3° quia est contra propriam utilitatē; quia
sic homo evitat Iudiciū Dei, qui dicit Luc. 6: nolite
Iudicare, et non Iudicabimini. Notandum autem
secundum Alexandrum in 2. sup. summe, quod facia
proximū non potest esse dubia tripliciter;
1° ex ignorantia principii; nam ut dicitur in ca.
quum voluntate de sent. ex com. voluntate, ac, pro-
pito maleficia distinguuntur, ideo nescimus per se
ex quo principio procedant aliorū opera, et propte-
rea in talibus Iudiciū cūctiorū caute debemus.
2° potest esse aliquod dubiū ex ignorantia mediū;
nam sepe mutantur voluntas; nō multi aliqua
bona exercebant mala intentione intendendum vo-
luntatē mutant, et e contra. 3° potest aliquid esse
dubiū ex ignorantia finis. Ideo 11. q. 1^a sacerdotibus dicitur
nescimus, quis in futuro Dei Iudicio, qualis sit
futurus, et enim Paulus exegit Predicator dicit:
nolite ante tempus Iudicare quoadque veniat

Dominus, qui illuminabit abscondita tenebrarum,
et manifestabit consilia cordium.

Proinde notandum circa suspicionem, quod triplex
est suspicio secundum quam potest quis presumere malum
De proximo; prima violenta; secunda levis; tertia ut me-
xaria. Prima quum apparet omnia signa mali, et nulla
boni, ut si adulter habitaret cum adultera de quibus ex
si non videretur quid faciant, tamen propter huiusmodi
habitationis signum iudicare malum non est peccatum, ut in
Cap. tua de habitatione clexic. et mulierum. scilicet
quando nulla potest malum ex conversatione celari, puta
si eo se, et contra se habeant testimonia praedien-
tium super faciem terrae; et secundum hanc violentam
presumptionem iudicavit Salomon de filio mexetici
3. Reg. 3. et habetur de presumptionibus in cap. Afferte.
Secunda suspicio est levis, scilicet quando sunt levia
signa mali, et fortia, ac plura signa boni; ut si mu-
lier loquatur cum aliquo viro honesto, honeste, et in
loco honesto; sed sciendum quod aliud est ex huius-
modi signis dubitare de malo proximi, aliud
illud affirmare; primum pertinet ad tentationem hu-

manam, sine qua vita ista duci non potest, de
 qua 1^a cor. 10: tentatio non vos apprehendat,
 nisi humana. Sed et talibus signis diffinire,
 seu affirmare malum de proximo suo pecca-
 tum est; unde Augustinus super illud 1^a Cor. 1: nolite
 ante tempus iudicare, ait, si suspensiones vitae
 non possumus, quia homines sumus iudicare
 tamen, id est, diffinitivum, fixumque veraciter
 continere debemus; sed circa hoc sic dicit St.
 Thomas: nota quod est triplex gradus suspi-
 cionis. Primus quidem quando homo ex levibus
 indicibus incipit dubitare de bonitate alicuius, et hoc est
 veniale, et leve peccatum, quia pertinet ad tentationem
 humanam, ut dicit Glor. 1^a Cor. 1. super verbo: nolite
 ante tempus iudicare. Secundus gradus est, quem
 quis pro certo malitiam alicuius estimat ex levibus
 indicibus, et hoc si sit de aliquo gravi est peccatum mortale,
 in quantum non est sine contemptu proximi, unde
 Glor. ibidem subdit et si ex his suspensiones vitae.
 Tertius gradus est, quem aliquis iudex ex suspi-
 cione procedit ad condemnandum aliquem, et hoc

Directe de iniuria pertinet, unde est peccatum mortale.

Preterea est notandum, quod suspicio de malo alterius potest tripliciter provenire; 1° ex longa experientia; unde Aristoteles 2. Rethoric. dicit quod senes sunt maxime suspiciosi, eo quod multociens experti sunt aliorum defectus. secundo provenit suspicio mali ex eo quod quis male afficitur ab altero, quum enim quis alium contemnit, vel odit, facile opinatur malum de ipso, quia unusquisque facile credit, quod appetit; unde Seneca prima exordia: quod nimis miseri solent, hoc facile credunt. Tertio provenit suspicio mali ex hoc, quod aliquis in se ipso est malus, unde sui malitiae conscius, facile de alio malum opinatur Eccl. 10: stultus in via sua ambulans, quum ipse sit insipiens, omnes stultos existimat; et Seneca in libro de moribus: hoc habet omnis affectus, ut in quo ipse inmanit, ceteros putet inmanes. Denique suspicio dicitur temeraria, quum quis omnia perne bona in malum partem iudicat; unde Chrysostomus in quodam sermone ait: sunt quidam perverii,

qui de omnibus male iudicant. dicunt enim,
 si quis studet, et vacat humilitati, hypocrita
 est; si recreationi, phylorus est; si societati, secu-
 laris est; si simplicitati, fatuus; si aliorum correc-
 tioni, presumptuosus; si silentio, et paci dissimu-
 lator. Modo ergo latere canes ex una parte,
 modo ex alia, via Regia tenenda est, unde et Apos-
 tolus ait: pex infirmorum, et bonam famam a dextris,
 et a sinistris. extendi hanc materiam ut hoc
modum; tum quia valde necessarium ad carum con-
scientie est; tum ut si in manu alicuius Predicatoris
venisset, habeat in promptu unde Populum exhortet,
et vacillantem, exhorteturque invitet, atque arguat.

Ad argumenta vero in contrarium res-
 pondet Sr Thomas 2.2. q. 60. a. 2. dicendo ad 1^m
 quod Dominus ibi prohibet iudicium temerarium,
 quod est de intentione cordis, vel de aliis incertis,
 ut Augustinus dicit in libro de sermone Domi-
 ni in monte. Vel prohibet ibi iudicium de rebus
 divinis de quibus quum sint supranos, non
 debemus iudicare, sed simpliciter credere, ut

Jacobi 4°.

Millaxius dicit super Mathæum; vel prohibet Judiciū,
quod non fit ex benignitate, sed fit ex animi
amantitudine, ut Chrysostomus dicit.

Ad 2um dicendum quod Judex consti-
tuitur, ut Ministex Dei; unde dicitur Deuterono-
mi 1°: quod Justum est, Judicare; et postea subdit:
quia Deus est Judicium.

Ad 3um dicendum, quod illi qui sūt in gravibus
peccatis, non debent Judicare eos, qui sunt in eisdē peccatis;
vel minoribus, ut Chrysostomus dicit super illud Mathæi
7: nolite Judicare; et potissimū est hoc intelligendū, quando
illa peccata sunt publica, quia ex hoc generatur scan-
dalū in animis aliorū; si autē non sunt publica, sed oc-
ulta, et necessitas Judicandi imminet propter officium,
potest cum humilitate, et timore, vel aequitate, vel Judi-
care; unde Augustinus dicit in libro de sermone Do-
mini in monte: si invenimus nos in eodem
vitio esse, congemiscamus, et ad pacem cōmū
invitemur. Nec tamē propter hoc homine re ipsū
condemnat, ut novum condemnationis meritum
sibi acquirit; sed quia condemnatus

aliud, ostendat se similiter condemnabilem esse
propter idem peccatum, vel simile.

SEPTUAGESIMVS PRIMVS ASSVS.

Attingit
fine 5° 8.

Lectio super vexum.

ante omnia autem fratres mei,

nolite iurare nec per Caelum, nec

per terram, neque aliud quodcum-

que Iuramentum, sit autem sermo

vestre est, est, non, non, ut non sub

Iudicio decidatis Jacobi 5° ubi dicit.

Gloria hoc dicitur ad remouendum

errorem illorum, qui dixerunt Iura-

mentum esse frequentandum, et quod

dicitur Deuteronomio 10: Dominum

Deum^{tuum} timebis, et illi soli seruias, ip-

sique adhaerebis, iurabisque in nomine

illius, quomodo dixerunt aliqui, quod

frequentatio Iuramenti facit ad reveren-

tiam Dei, et ideo esse excusanda.

Potest quæri utrum Iuramentum sit appetendū,

et frequentandū tanquam utile, et bonum.

Et videtur quod sit. Sicut enim votum est actus laxus, ita et Juramentum; sed facere aliquid ~~bonum~~ est laudabilius, et magis meritorium; quia votum est actus laxus: expro-
xi ratione facere, vel dicere aliquid cum Jura-
mento est laudabilius, et sic Juramentum est appetendum tanquam per se bonum.

2° Hieronimus dicit super Math: quod qui Jurat, aut veneratur, aut diligit eum per quem Jurat; sed venerari, aut diligere Deum est appetendum tanquam per se bonum: ergo et Juramentum.

3° Juramentum ordinatur ad confirmati-
onem, seu certificationem; sed quod homo con-
firmet suum dictum est bonum: ergo Jura-
mentum est appetendum tanquam bonum.

Contrarium habetur per illud Ecclⁱ 23: Ju-
rationi non assueat os tuum, et infra: vix mul-
tum Jurans implebitur iniquitate. Et Augu-
stinus dicit in libro contra mendacium, quod prae-
ceptum Domini de prohibitione Juramenti ad hoc

positum est, ut quantum in te est non affectus,
ut quavis pro bono cum aliqua delectatione
appetatur. *Inducendum.*

Pro responsione dicendum, quod id quod
non queritur, nisi ad subveniendum alicui defectui
non numeratur inter ea, quae sunt per se appe-
tenda; sed inter ea, quae sunt necessaria, vel
utilia; sicut patet de Medicina, quae queritur
ad subveniendum infirmitati; Iuxamentum
autem queritur ad subveniendum alicui defectui,
quia scilicet unus homo alteri discedit,
et ideo Iuxamentum non est habendum inter
ea, quae sunt per se appetenda; sed inter ea,
quae sunt huic vitae necessaria, quibus inde-
bite utitur quicumque eis utitur ultra termi-
nos necessitatis. Unde Augustinus dicit in
libro de sermone Domini in monte, qui intelligit
non in bonis, id est per se appetendis; sed in ne-
cessariis Iuxationem habendam; refferat
se quantum potest, ut non ex utatur, nisi ne-
cessitas cogat. Ad hoc enim veritas Dei

Jacobi 5°

infalibilis adducitur intertestimoniū in se, quando
Iuratur per Deum, vel in aliqua creatura in
quantum relucet in ea veritas Divina, ut
per Caelum, qui est Thronus Dei, vel per terram,
quia scabellum pedum eius, ut habetur Math. 5.
Vbi omnino prohibetur Iuramentum. Iurare
autem per creaturam secundum se est illicitū;
Unde patet quod Iuramentum non est inducendū,
nisi in casu necessitatis ad confirmationē
veritatis, ut dictum est; et sic est intelligenda
auctoritas inducta Deuter. 10. In tali enim
casu Iurantur per nomen Dei, et non
per nomina Idolorum, ut dicitur Ex. 24: per
nomina Deorum extraneorū non Iurabis; quia
per falsa non est confirmanda veritas;
nec eis talis honor, ac reverentia exhibenda;
quia esset Idolatria, et Infidelitas. Ad argumenta.

Ad primum exgo dicendum, quod alia
ratio est de voto; alia de Iuramento; nam
per votum aliquid in Dei reverentiam ordina-
mur; unde ex hoc ipso fit religionis actus; sed

in Iuramento ē contraxio per venerationem divini nominis assumitur ad proximi confirmationem; et ideo illud, quod Iuramento confirmatur non ex hoc fit religionis actus; quia moralis actus secundum finem sortitur speciem.

Ad 2um dicendum, quod ille, qui Iurat utitur quidem veneratione, aut dilectione eius, per quem Iurat; Non autem ordinat Iuramentum ad venerandum, aut diligendum eum per quem Iurat; sed ad aliquid aliud, quod est necessarium presenti vitæ.

Ad 3um dicendum, quod sicut Itedici-
cina utilis est ad sanandum, ex tamen
quanto est viciuorior, tanto maius nocu-
mentum inducit, si non debite sumatur; ita
etiam Iuramentum utile quidem est ad con-
firmationem, tamen quanto est magis ve-
nerandum, tanto est magis periculorum, nisi
debite inducatur. Quia ut dicitur Ecclⁱ 23: si frater
traxerit, id est, decipere frater, delictum ipsum
supra ipsum exit. Et si dissimulaverit, quasi

Actum 1°

per simulationem Iurando, falsum delinquitur
duplicitur, una scilicet simulata equitas
Est duplex iniquitas; et si in vanum Iuraverit,
id est sine debita causa, et necessitate non
Iustificabitur.

SEPTUAGESIMVS SECVNDVS PASSVS.

Augustinus super verum:

Non est verum nunc temporis, vel mo-

meta, quae Patet posita in sua potestate

Actum 1° potest quae, utrum possit sciri

ab homine, quando itundus firmetur.

Et videtur, quod potest, primo nam secundum Augu-
stinum in fine libri de civitate dei: sexta etiam currit
ab adventu Christi, usque ad finem mundi; sed scitur
quantum praecedente etate duxerunt: ex quo videtur potest
quantum haec etate duxerunt debet per compensationem
ad aliam, et sic potest sciri quando itundus firmetur.

2° quia finis cuiusque rei respondet suo prin-
cipio, unde Boetius: repetam proximis quoque recessibus;
sed principium mundi fuit scitum, per revelationem
ex qua Moyses dixit: in principio creavit Deus

Caelum, et terram: ergo et finis Mundi sciri potest per revelationem in scripturis traditam.

3° causa incertitudinis Mundi ponitur esse, ut homo semper sit sollicitus de suo statu, sed ad hanc sollicitudinem habendam sufficit mortis incertitudo: ergo non fuit necessarium incertos esse de fine Mundi, nisi forte illos, quorum temporibus finis Mundi erit.

4° quia aliquibus dicitur prophecia mox revelata, sicut patet de Beato Martino. sicut enim Augustinus in epistola ad Honorium, quod talis unusquisque in Iudicio comparebit, qualis fuit in morte, et sic eadem ratio est occultandi mortem, et diem Iudicii: ergo et Princeps Iudicii, qui ad omnes pertinet, debuit in Scriptura sacra, quae omnes instruit revelata fuisse.

5° signum ordinatum ad aliquod cognoscendum In evangelis autem ponuntur aliqua signa adventus Domini, qui erit in fine Mundi, ut patet Matth. 24, et Luc. 21. et similiter in Apostolis, ut patet 1^a Thi. 4, et 2 Thi 3, et 2 The. 2: ergo videtur, quod possit sciri tempus adventus Domini, et per consequens finis Mundi.

Actuum 1°.

6° nullus iure sepe apprehenditur, vel puniatur pro eo quod non est in sua potestate; sed aliqui reprehenduntur in scriptura, et puniuntur pro eo quod tempora non cognovimus. Unde Dominus Itaque 16 ad Pharisaeos: faciem coeli diiudicare nostri signum, autem temporum non poterit scire. Et Lu. 19: non relinquent in te lapidem super lapidem, eo quod non cognovisti tempus visitationis tuae; et Hieremie 6: Nil in caelo cognovit tempus meum. Tuxta, et Hieronimo, et Cicero autem今日eunt tempus adventus sui; Populus autem meus non cognovit iudicium Domini: ergo parabile est scire diem iudicii, et rex consequens finem mundi.

7° In secundo adventu Christi magis manifeste veniet, quam in primo, tunc enim videbit cum omnis populus, et qui eum persequuntur, ut habetur Apocal. 1° sed primum adventus, designatus fuit in scriptura futurus, etiam quantum ad determinatum tempus, ut patet Dan. 9° Ergo videtur, quod secundus adventus debuerit in

Scripturae prænunciari, etiam quantum ad certum
tempus.

8°. homo dicitur minor mundus; quia in
se maiorem mundi similitudinem gerit; sed finis vite
humane potest percipi determinate: ergo, et finis
mundi potest percipi.

9°. magnum, et parvum dictum, et breve
relatione dicuntur de uno per comparationem ad aliud;
sed tempus illud, quod est ab adventu Christi, usque
ad finem mundi dicitur esse breve 1^a Cor. 7. tempus
enim breve est, et c.^o 10: nos sumus in quo finem
seculorum deprehendimus; et 1° Joannis 4: novissima
hora est: ergo hoc dicitur, per comparationem ad
tempus procedens: ergo saltem hoc videtur sciri posse,
quod multo brevius tempus ab adventu Christi, usque
ad finem mundi, quam à principio mundi usque ad
Christum.

Decimo Augustinus dicit in libro de civi-
tate Dei, quod ignis ille, qui exuret faciem terrae in
fine mundi exit ex conflatione omnium ignium
mundanorum; sed potest sciri à considerantibus motum

Actuum 1°

caeli, usque ad quod tempus ipsa corpora coelestia, quae sunt nata generatione calorem in istis inflexionibus exunt in situ efficacissimo ad hoc implendum, ut sic per concurrensum actionis coelestium corporum, et inflexionum ignium universalis illa contraxio fiat: ergo poterit sciri, quando erit firmus illud.

In coraxium ex quo dicitur Matth. 24: De die illa, et hora nemo scit, nec Angeli caelorum.

Item si aliquid debuisset revelari aliquibus, praecipue debuisset revelari Apostolis quae sentibus, qui doctores totius illud instituebantur; eis autem de finali Adventu Domini quae sentibus, responsum est Actuum 1° non est vestrum norre tempora, vel momenta, quae pater posuit in sua potestate, ut dictum est: ex quo multo minus fuit aliud revelatum.

3° credere veritati, et revelatione acceptae in scriptura non prohibemus; sed Apostolus 2. Thess. 2. prohibet credere quocumque modo annunciantibus, quasi innotet dies Domini: ergo illi qui nituntur tempus diei Domini nunciare, sunt, tanquam reductores cavendi; nam ex ibidem subditum: nemo vos reducat.

Quarto Augustinus dicit in epistola ad
 Crichium: quæso utrum sic valere possit diffiniri
 tempus adventus, ut eum adventum esse dicamus
 intra istos v. g. centum annos, vel quodlibet, seu ma-
 iorem numerum, seu minorem annum, hoc autem
 omnino ignorantes sumus: ex quo non potest sciri
 quocumque numero annum dato, vel decem
 milliis, vel viginti milliis, vel duobus, vel tria
 utrum infra illud tempus fieri. Nondum sit futurum.

Pro responsione ponitur conclusio, quod
 nescitur tempus determinationis fieri. Nondum
 omnino, nisi à solo Deo, et ab homine Christo,
 cuius ratio est quia duplex est modus, quo possumus
 præscire futura, scilicet per cognitionem
 naturalem, et per revelationem; naturali quidem
 cognitione aliqua futura præscimus per
 causas, quas præsentem videmus, ex quibus
 futurorum expectamus effectum, vel per certitudinem
 rationis causæ, quas de necessitate requiritur effectum,
 vel per coniecturam si sint causas ad quas sequitur
 effectum, ut in pluribus; sicut Astrologus præcitat eclipsem

Actum 1°.

futuraum, et Medicus mox ē futuraum; hoc autē modo non potest præcognosci de terminata tempore finis, Atundi; quia causa motus cœli, et cessationis eius non est alia, quā divina voluntas, quā quidē causā naturaliter cognoscere non possumus; alio vero quocūq; causa sit motus cœli, vel quæcumque alia causa sensibilis possunt naturali præcognitione præcognosci, sicut particularis destructio alicuius partis terre, quæ prius fuit habitabilis, et postea fit inhabitabilis; per revelationē vero licet sciri posset, si Deus vellet revelare, non tamē esset congruum, ut revelaretur mihi homini Christo; et hoc propter tres rationes.

Primā quia finis Atundi non exit, nisi completo numero electorū, cuius completio est, quædam executio totius Divinæ Prædestinationis, unde non competit revelationem fieri de fine Atundi, nisi ei cui fit revelatio de tota prædestinatione Divina, scilicet homini Christo, per quē tota Divina Prædestinatio humani generis quodā modo adimpletur; unde dicitur Jo. 5. Pater diligit Filium, et omnia determinat ei, quæ ipse facit. Secundā

quoniam per hoc quod ignoramus quando iste status
 Mundi durare debeat, utrum ad modicum, vel ad mag-
 num tempus habetur ne, huius Mundi, quasi statim
 transiture; unde dicitur 1^a Cor. 7: qui utuntur hoc
 Mundo sicut, tanquam non utantur; preterit enim
 figura Mundi huius. Tertia ut homines para-
 ti semper sint ad Dei Iudicium expectandum
 dum omnino determinatum tempus nescitur;
 unde dicitur Math. 24: vigilate, quia nescitis
 qua hora Dominus venturus sit; et ideo
 ut dicit Augustinus in epistola ad Eucherium,
 ille qui dicit se ignorare quando Dominus
 sit venturus, utrum ad breve tempus, vel ad magnum,
 evangelice sententie concordat. Inter duos autem,
 qui se dicunt, periculorum exeat, qui dicit in proximo
 Christum venturum, vel finem Mundi intrare; quia hoc
 potest esse ocaris, ut omnino desperare non esse
 futurum, si tunc non exit, quando futurum esse precipitur.

Ad argumenta in contrarium dicendum est ad
 1um quod sicut dicit Augustinus in libro 3. ultima, quod
 Mundi comparatur ultimo etati hominis, quod deter-

Actuum 1°

minuto numero annorū non diffinitur, sicut alie
etates definitur, sed quandoque tantū duxat, quan-
tū omnes alie, vel etiā amplius; unde ex hęc ultima etas
Mundi non potest determinari añorū, vel generationū numero difini.

Ad 2um dicendū, quod revelatio principii Mundi
utilis erat ad manifestandū Deum esse omnium ca-
usam; sed scire tempus determinatū finis Mundi ad
nihil eret utile, et eret nocivum, ex ideo non est simile.

Ad 3um dicendū quod homo naturaliter
non solū est sollicitus de se ipso; sed etiam de statu
communitatis, cuius est pater, sicut Dominus,
vel civitatis, vel totius orbis, ex ideo utrumque
fuit necesse maximum ad hominis cautelā occultari,
et finē proprię vitę, et finē totius Mundi.

Ad 4um dicendū, quod revelatio fū-
nis vitę proprię est quędam particu-
laris revelatio; revelatio vero finis totius
Mundi dependet ex revelatione totius
Divinę Predestinationis, ex ideo non
est simile.

Ad 5um dicendū, quod illa signa posita

Sunt ad manifestandum quod quandoque illud finis
nitur; non autem ad manifestandum determinatum
tempus quando finitur; ponuntur enim
inter illa signa aliqua quae quasi ad mundi exor-
tione fiunt. sicut quod surgit gens contra gentem,
et quod terrae motus erit per loca. sed in utraque
mundi fine haec frequentius eveniunt, quae autem
ut illa mensura horum signorum, quae circa
finem mundi erit manifestum nobis esse non poterit.

Ad 6um. dicendum quod illa reprehensio Do-
mini pertinet ad eos, qui determinatum tempus
primi adventus noluerunt cognoscere; non autem
ad eos qui tempus determinatum secundi adven-
tus ignorant.

Ad 7um. dicendum quod primus adventus
Christi nobis viam ad merendum parabat per
Fidem, et alias virtutes, et ideo eo parate novitatem
requiebamur primi adventus notitia, ut credentes
in eo, qui veniat per eius gratiam mereri possemus.
In secundo autem adventu proxima reddentur pro-
meritis, et sic eo parate novitatem non requiramus,

quid agamus, aut quid cognoscamus; sed quid recipiamus. Unde non oportet præcognoscere determinate tempus illius adventus. Dicitur autem ille adventus manifestus, non quia manifeste præcognoscatur; sed quia manifestus erit, quum fuerit peruenit.

Ad 8um dicendum, quod corporalis hominis vita ex aliquibus prioribus, et corporalibus causis dependet, ex quibus circa finem eius aliquid prænotificari potest; non autem est ita de toto Itando, et ideo quantum ad hoc non est simile, licet in aliquibus homo, qui dicitur minor Itandus similitudinem maioris Itandi teneat.

Ad 9um dicendum, quod verba illa, quæ in scripturis videntur ad brevitatem temporis pertinere, vel etiam ad propinquitatem non tam sunt ad quantitatem temporis reflexiva, quam ad statum Itandi dispositionem; non enim succedit legi evangelicæ, quæ ad perfectum adduxit alium statum, sicut ipsa succurrit legi veteri; et lex veteris legis naturæ.

Ad Decimum dicendum, quod illa conflagratio ignium mundanorum non creditur esse futura ex aliqua naturali causa, ut sic per considerationem Coelestis motus temporis eius possit exerceri, sed per ventura est ex imperio Divinae voluntatis. Hec Sanctus Thomas questionibus de potentia q. 5. a. 6. =====

Sigue al tome 2.º ~~de~~ 12°

Uterus 1/2
The uterus is a pear-shaped organ, situated in the female pelvis, between the bladder and rectum. It is the site of implantation of the fertilized egg and the development of the fetus. The uterus is composed of two main parts: the fundus (upper part) and the corpus (lower part). The cervix is the lower neck of the uterus, which leads into the vagina. The uterus is supported by ligaments and muscles. The menstrual cycle is a regular, recurring change in the uterine lining, which is shed as menstruation. The uterus is a vital organ for reproduction.

Uterus at term 2 1/2 lbs

